IOANNIS MILTONI

Angli

PRO POPVLO ANGLICANO

DEFENSIO,

Contra

CLAVDII ANONYMI, aliàs SALMASII,

DEFENSIONEM

REGIAM

LONDINI,

Typis DV GARDIANIS,

Anno Domini 1651.

PRÆFATIO.

TAmetsi vereor, si in defendendo Populo Anglicano tam sim profusus verborum, vacuus rerum, quàm est plerisque visus in defensione regiâ Salmasius, ne verbosissimi simul & ineptissimi defensoris nomen meritus esse videar, tamen cùm in mediocri quavismateria tractandâ nemo sibi adeò properandum esse existimet, quin exordio saltem aliquo pro dignitate suscepti à se operis uti soleat, id ego in re omnium ferè maxima dicenda si non omittam, neque nimis astringam, spero quas equidem, duas propemodùm res, magnopere vellem, assecuturum me esse; alteram, ut causa huic nobilissimæ, & seculorum omnium memoriâ dignissimæ nulla ex parte, quantum in me est, desim; alteram, ut reprehensam in adversario futilitatem & redundantiam, devitâsse tamen ipse nihilo minus judicer. Dicam enim res neque parvas neque vulgares, regem potentissimum, oppressis legibus, religione afflictâ, pro libidine regnantem, tandem à suo populo, qui servitutem longam servierat, bello victum; inde in custodiam traditum; & cùm nullam omnino meliùs de se sperandi materiam vel dictis vel factis præberet, à

ſummo demùm regni Concilio capite damnatum; & pro ipſis Regiæ foribus ſecuri percuſſum. Dicam etiam, quod ad levandos magna ſuperſtitione hominum animos multum contulerit, quo jure, præſertim apud nos, judicatum hoc atque peractum ſit, meósque cives fortiſſimos & integerrimos, déque univerſis orbis terrarum civibus ac populis egregiè meritos ab improbiſſimis maledicorum, ſive noſtratium, ſive exterorum calumniis, tum imprimis ab hujus inaniſſimi Sophiſtæ maledictis, qui pro duce & coryphæo cæterorum ſe gerit, facilè defendam. Quæ enim ullius regis alto ſolio ſedentis majeſtas unquam tanta eluxit, quanta tum Populi Anglicani effulgebat, cum excuſsâ illâ veteri ſuperſtitione, quæ diu invaluerat, ipſum regem, ſeu potiùs de rege hoſtem, qui ſolus mortalium impunitatem ſibi divino jure vendicabat, ſuis legibus irretitum judicio perfundere, & quo is quemcunque alium ſupplicio affeciſſet, eodem ſontem ipſum afficere non vereretur. At quid ego hæc tanquam populi facta prædico? quæ ipſa per ſe penè vocem edunt, & præſentem ubique teſtantur Deum. Qui, quoties ſuæ ſapientiſſimæ menti complacitum eſt, ſuperbos & effranatos reges, ſupra humanum modum ſeſe attollentes, ſolet deturbare, & totâ ſæpe cum domo funditus evertit. Illius nos manifeſto numine ad ſalutem & libertatem propè amiſſam ſubitò erecti, illum ducem ſecuti, & impreſſa paſſim divina veſtigia venerantes, viam haud obſcuram, ſed illuſtrem, illius auſpiciis commonſtratam & patefactam ingreſſi

greſſi ſumus. Hæc ego omnia dignè ſatis explicare, & quod omnes fortaſſe gentes legant atque ætates, monumentis tradere, ſi dil gentiâ ſolùm meâ, cujuſmodicunque eſt, meis tantùm viribus ſperem me poſſe, fruſtra ſim. Quæ enim oratio tam auguſta atque magnifica, quod tam excellens ingenium huic oneri ſubeundo par eſſe queat, ut cùm illuſtrium virorum aut civitatum res geſtas vix reperiatur tot ſeculis qui luculentè poſſit ſcribere, opinetur quiſquam hæc, non hominum, ſed omnipotentis planè Dei gloriosè & mirabiliter facta ullis ſe verbis aut ſtylo aſſequi poſſe? Quod quidem munus ut ſuſciperem, tametſi ſummi in republica noſtrâ viri ſuâ authoritate perfecerunt, mihique hoc negotium datum eſſe voluerunt, ut quæ illi, Deo ductore, magnâ cum gloria geſſere, ea, quod certè proximum eſt, contra invidiam & obtrectationem, quas in res ferrum & apparatus belli nihil poteſt, alio genere armorum defenderem, quorum ego quidem judicium magno mihi ornamento eſſe exiſtimo, me ſcilicet eorum ſuffragiis eum eſſe præ cæteris, qui hanc patriæ meæ fortiſſimis liberatoribus haud pœnitendam operam navarem, quin & ipſe ab ineunte adoleſcentiâ iis eram ſtudiis incenſus, quæ me ad optima quæque ſi minùs faciendæ, at certè laudandi incitatum ferebant, his tamen diffiſus adminiculis ad divinam opem recurro: Deúmq. opt. max. donorum omnium largitorem invoco, ut quàm proſperè quàm que piè noſtri illi ad libertatem clariſſimi duces regios faſtus, & dominatum impoten-

tem atie fregerunt, dein memorabili tandem ſupplicio extinxerunt, quámque facili negotio nuper unus de multis ipſum regem veluti ab inferis reſurgentem, inque illo libro poſt mortem edito novis argutiis, & verborum lenociniis populo ſe venditantem redarguit atque ſummovit, tam ego feliciter támque verè declamatoris hujus exotici petulantiam & mendacia refellam atque diſcutiam. Qui alienigena cùm ſit, & quamvis id millies neget, Grammaticus, non eâ ſtipe contentus quam hoc nomine meretur, magnus ardelio eſſe maluit; non reipub. ſolùm immiſcere ſi auſus, ſed alienæ: cum neque modeſtiam, neque judicium, neque aliud quicquam afferat, quod oporteret ſanè tantum arbitrum, præter arrogantiam & Grammaticam. Et ſanè hæc quæ jam Latinè utcunque ſcripſit, ſi inter Anglos, & noſtro ſermone protuliſſet, vix eſſet, credo, qui de reſponſo laborandum eſſe judicaret; ſed partim trita, & refutationibus jam crebris exploſa negligeret, partim tyrannica & fœda, viliſſimo quovis mancipio vix ferenda, quamvis alioqui regias ſecutus ipſe partes, averſaretur. Nunc cùm inter exteros, & noſtrarum rerum penitùs ignaros grandi paginâ turgeſcat, ſunt illi quidem qui res noſtras perperàm intelligunt, edocendi; hic ſuo more (quandoquidem tanta maledicendi aliis libidine fertur) ſuo inquam more ac modo erit tractandus. Quod ſiquis miretur fortè, cur ergò tam diu intactum & ovantem, noſtróque omnium ſilentio inflatum volitare paſſi ſimus, de aliis ſanè neſcio, de me

me audacter possum dicere, non mihi verba aut argumenta, quibus causam tuerer tam bonam, dius quærenda aut investiganda fuisse, si otium & valetudinem (quæ quidem scribendi laborem ferre possit) nactus essem. Quâ cum adhuc etiam tenui admodum utar, carptim hæc cogor, & intercisis penè singulis horis vix attingere, quæ continenti stylo atque studio persequi debuissem. Vnde hoc si minùs dabitur, cives meos præstantissimos, patriæ conservatores digno laudum præconio celebrare, quorum immortalia facinora jam toto orbe claruerunt, defendere tamen, & ab hujus importuni literatoris insolentiâ, & professoriæ linguæ intemperiis vindicare haud mihi difficile futurum spero. Pessimè enim vel naturâ vel legibus comparatum foret, si arguta servitus, libertas muta esset; & haberent tyranni qui pro se dicerent, non haberent qui tyrannos debellare possunt: miserum esset, si hæc ipsa ratio, quo utimur dei munere, non multo plura ad homines conservandos, liberandos, & quantum natura fert, inter se æquandos, quàm ad opprimendos & sub unius imperio malè perdendos argumenta suppeditaret. Causam itaque pulcherrimam hanc certâ fiduciâ lati aggrediamur; illinc fraudem, fallaciam, ignorantiam, atque barbariem: hinc lucem, veritatem, rationem, & seculorum omnium optimorum studia, atque doctrinam nobiscum stare.

Agè nunc jam, satis præfati, quoniam cum criticis res est, tam culti voluminis titulum imprimis videamus quid ait, Defensio regia pro Carolo I.

ad Car. II. *Magnum sanè præstas, O quisquis es! patrem defendis ad filium, mirum ni causam obtineas. Verùm ego te falso aliàs sub nomine, nunc sub nullo latitantem, Salmasi, ad alia voco subsellia, ad alios judices, ubi tu illud euge & sophos, quod in palæstra tuâ literaria captare miserè soles, fortassè non audies. Sed cur ad regem filium defensio hæc regia? non opus est tortore, confitentem habemus reum,* Sumptibus *iniquit* Regiis; *O te venalem oratorem & sumptuosum! Siccine defensionem pro Carolo patre, tuâ sententiâ, rege optimo, ad Carolum filium regem pauperrimum noluisti nisi sumptibus regiis? Sed veterator etiam haud irridiculus esse voluisti, qui* regiam defensionem *dixeris; non enim amplius tua quam vendidisti, Jed legitimè jam* regia defensio *est; centenis nimirum Iacobeis emta, ingenti pretio ab egentissimo Rege: non enim ignota loquimur; novimus qui illos aureos domum attulit tuam, qui crumenam illam tessellis vitreis variatam, novimus qui te avaras manus porrigentem vidit, in speciem quidem ut Sacellanum Regis missum cum munere, re verâ ut ipsum munus amplecterere; & unâ tantùm mercede acceptâ totum penè regis ærarium exinanires. Sed ecce ipsum, crepant fores, prodit histrio in proscenium.*

Date operam & cum silentio animadvertite,
Ut pernoscatis quid sibi Eunuchus velit.

Nam quicquid est, præter solitum cothurnatus incedit. Horribilis nuper nuntius aures nostras atroci vulnere, sed magis mentes perculit, de parricidio apud Anglos in personâ regis sacrile-

gorum

gorum hominum nefariâ conſpiratione admiſſo. *Profectò nuntius iſte horribilis aut gladium multo longiorem eo quem ſtrinxit Petrus habuerit oportet, aut aures iſtæ auritiſſimæ fuerint, quas tam longinquo vulnere perculerit: nam aures non ſtolidus ne offendiſſe quidem potuit. Ecqua enim vobis fit injuria, ecquis veſtrûm laditur, ſi nos hoſtes & perduelles noſtros, ſive plebeios, ſive nobiles, ſive reges morte mulctamus? At iſta mitte, Salmaſi, quæ ad te nihil attinent: ego enim de te etiam* horribilem *habeo quem apportem* nuntium; *quique omnium Grammaticorum & Criticorum aures, modò tereres habent & doctas, atrociori vulnere ſi non perculerit, mirabor*; de parricidio *apud Hollandos* in perſona *Ariſtarchi*, nefariâ *Salmaſii audaciâ* admiſſo *te magnum* ſcilicet *Criticum* ſumptibus regiis *conductum, ut defenſionem regiam ſcriberes, non ſolùm putidiſſimo exordio, præficarum funebribus nugis & naniis ſimillimo nullius; non fatui, mentem miſeratione permoviſſe, ſed primâ ſtatim clauſulâ riſum penè legentibus multiplici barbariſmo concitâſſe. Quid enim, quæſo, eſt* parricidium in perſona regis admittere, *quid* in perſona regis? *quæ unquam latinitas ſic locuta eſt! niſi aliquem nobis forte Pſeudophilippum narras, qui perſonam regis indutus, neſcio quid parricidii apud Anglos patraverit; quod verbum verius opinione tua ex ore tibi excidiſſe puto. Tyrannus enim, quaſi hiſtrionalis quidam rex, larva tantùm & perſona regis, non verus rex eſt. Caterùm ob hujuſmodi noxas*

Gallico latinas, quibus passim scates, non tam mihi, neque enim est otium, quàm ipsis tuis Grammatistis pœnas dabis; quibus ego te deridendum & vapulandum propino. Hoc multo atrocius; quod à summis magistratibus nostris de rege statutum est, id sacrilegorum hominum nefariâ conspiratione *admissum ais. Tune furcifer potentissimi nuper regni, nunc reipub. eo potentioris acta & consulta sic nominas? quorum de factis ne Rex quidem ullus ut quicquam gravius pronuntiaret, aut scriptum ederet, adduci adhuc potuit. Meritò itaque amplissimi Ordines Hollandiæ, liberatorum olim patriæ vera progenies, defensionem hanc tyrannicam, populorum omnium libertati pestilentissimam edicto suo tenebris damnârunt; cujus & ipsum authorem omnis libera Civitas suis prohibere finibus, aut ejicere deberet: eáque præcipuè quæ tam ingratum támq; tetrum reipub. hostem suo stipendio alit; cujus ille reipub. haud secùs atque nostræ, fundamenta ipsa atque causas oppugnat; necnon utramq; unâ & câdem operâ labefactare & subruere conatur; præstantissimòsque illic Libertatis Vindices nostrorum sub nomine maledictis proscindit. Reputate jam vobiscum Illustrissimi Fœderatorum Ordines, & cum animis vestris cogitate, quis hunc regiæ potestatis assertorem ad scribendum impulerit, quis nuper apud vos regiè se gerere incœperit, quæ consilia, qui conatus, quæ turbæ denique per Hollandiam secutæ sint, quæ nunc essent, quàm vobis parata servitus, noviusque dominus erat, atque illa vestra tot*

annorum

annorum armis atque laboribus vindicata libertas, quàm propè extincta apud vos nunc foret, ni si opportunissimâ nuper temerarii juvenis morte respirâsset. Sed pergit iste noster ampullari, & mirabiles tragœdias fingere, Quoscunque infandus hic *parricidialis nimirum barbarismi Salmasiani* rumor attigit, haud secùs ac si fulmine afflati essent, derepente his arrectæque horrore comæ & vox faucibus hæsit. *Quod nunc primitùs auditum dicant Physici, comas fulmine arrectas. Verùm quis hoc nescit, viles & imbelles animos, magni cujuspiam facinoris vel rumore obstupescere; quódque priùs fuerunt, tum se maximè stipites indicare. Alii* lacrymas non tenuerunt, *mulierculæ credo aulicæ, aut siqui his molliores; inter quos & ipse Salmasius novâ quâdam metamorphôsi Salmacis factus est; & fronte hoc suo lacrymarum fictitio, & nocte parato viriles animos emolliore conatur. Moneo itaque & cavere jubeo*

—infamis ne quem malè fortibus undis
Salmacis enervet.—ne vir cũ venerit, exeat indè
Semivir, & tactis subitò mollescat in undis.

Fortiùs verò *inquit* animati *(nam fortes puto & animosos ne nominare quidem nisi putidè potest)* tantâ indignationis flammâ exarserunt, ut vix se caperent. *Furiosos illos non flocci facimus; vera fortitudine suique compote istos minaces pellere, & in fugam vertere consuevimus.* Nemo certè non diras imprecatus est tanti sceleris authoribus. *Vox tamen, ut tu modò aiebas,* faucibus hæsit; *at-*

que hæsisset utinam in hunc usque diem, si de nostris duntaxat perfugis hoc vis intelligi, quod nos etiam pro comperto habemus, nihil illis frequentius in ore esse, quàm diras & imprecationes omnibus bonis abominandas quidem, non tamen metuendas. De aliis credibile vix est, cum supplicii de rege sumti fama illuc pervenisset, repertum in libero præsertim populo fuisse ullum, tam ad servitutem natum, qui nos dicto lederet, aut factum nostrum crimini daret; immo potius omnes bonos omnia bona dixisse; quinetiam Deo gratias egisse, qui exemplum justitiæ tam illustre & excelsum ederit, quódque cæteris regibus tam salutari documento esse possit. Istos itaque feros ac ferreos cædem nescio cujus miserabilem, ac mirabilem plorantes, cum suo tinnulo oratore, post regium in orbe nomen natum notúmque, frigidissimo, etiam atque etiam plorare jubemus. At quis interim è ludo ferè puer, aut è cœnobio quovis fraterculus casum hunc regis non multo disertiùs, immo Latiniùs hoc oratore regio declamitâsset? Verùm ego ineptior sim, si infantiam hujus & deliramenta hunc in modum toto volumine accuratè persequar; quod tamen libens facerem, (quoniam superbiâ & fastidio, ut ferunt, supra modum turget) ni mole tanti libri inconcinnâ atque incondità se protegere. & veluti miles ille Terentianus post principia lateret: callido sanè consilio, ut defessus singula notando etiam acerrimus quisque, tædio priùs confiteretur, quàm omnia redargueret. Nunc ejus quod-

quoddam ſpecimen dare hac veluti proluſione duntaxat volui; & cordatis lectoribus à principio ſtatim deguſtandum hominem præbere, ut in hac pagina unius promulſide experiamur quàm lautè nos & luculenter cæteris ferculis excepturus ſit; quantas ineptias atque infantias toto opere congeſſerit, qui tam denſas, ubi minimè decuit, in ipſa fronte collocavit. Exinde multa garrientem, & ſcombris concionantem facilè prætereo; ad noſtras autẽ res quòd attinet, haud dubitamus quin ea, quæ authoritate Parlamenti ſcripta publicè & declarata ſunt, apud omnes bonos & prudentes exteros plus ponderis habitura ſint, quàm unius impudentiſſimi homunciones calumniæ, & mendaciæ; qui ab exulibus noſtris, patriæ hoſtibus, pretio conductus, quolibet eorum dictante quibus operam ſuam locaverat, aut rumuſculum ſpargente, falſiſſima quæque corradere, & in chartam conjicere non dubitavit. Vtq; planè intelligant omnes quàm non illi religio ſit, quidlibet ſcribere, verum an falſum, pium an impium, haud alius mihi teſtis adhibendus erit, quàm ipſe Salmaſius. Scribit is in Apparatu contra primatum Papæ, maximas eſſe cauſas cur Eccleſia redire ab epiſcopatu debeat ad Apoſtolicam *preſbyterorum* inſtitutionem; longè majus ex epiſcopatu introductum in eccleſiam eſſe malum, quàm illa ſchiſmata quæ priùs metuebantur: Peſtem illam quæ ex eo eccleſias invaſit, totum eccleſiæ corpus miſerabili tyrannide peſſundediſſe; immo ipſos reges ac principes ſub jugum miſiſſe;

miſiſſe ; Majorem in eccleſiam utilitatem redundaturam Hierarchiâ totâ extinctâ, quam ſolo capite Papâ. *pag.* 160. Poſſe epiſcopatum cum Papatu tolli cum ſummo bono eccleſiæ; ſublato epiſcopatu ruere ipſum Papatum, ſuper illo utpote fundatum, *p.* 171. Cur removeri debeat in illis regnis quæ jam Papatui renunciârunt proprias habere cauſas. Cur ibi epiſcopatus retineatur ſe non videre ; non integram videri reformationem quæ hac in parte imperfecta ſit; nihil afferri poſſe rationis aut cauſæ probabilis cur ſublato Papatu retineri debeat aut poſſit epiſcopatus. *p.* 197. *Hæc & multò plura cùm ante annos quatuor ſcripſerit, tantâ nunc vanitate & impudentiâ eſt, ut Parlamentum Angliæ graviter incuſare hoc loco audeat, quòd epiſcopatum* non ſolùm ſenatu ejiciendum, ſed etiam penitus abjiciendum cenſuerint. *Quid ? quòd ipſum etiam epiſcopatum ſuadet atque defendit, iiſdem uſus argumentis & rationibus, quas libro illo priore magno impetu confutaverat*; neceſſarios *nempe* fuiſſe epiſcopos, & omnino retinendos, ne mille peſtiferæ ſectæ & hæreſes in Anglia pullularent. *O vafrum & verſipellem ! adeóne te etiam in ſacris non puduit deſultorem agere, propè dixeram, eccleſiam prodere; cujus tu ideò ſanctiſſima inſtituta tanto ſtrepitu aſſeruiſſe videris, ut quoties tibi commodum eſſet, eo majore cum infamia ea ipſa ludificari atque ſubvertere poſſes. Neminem hoc latet, cum regni Ordines,*

dines, Eccleſiæ noſtræ, ad exemplum cæterarum, reformandæ ſtudio flagrantes, epiſcopatum funditùs tollere ſtatuiſſent, primò regem interceſſiſſe, dein bellum nobis eâ potiſſimùm cauſâ intuliſſe; quòd ipſi tandem in perniciem vertit. I nunc & te defenſorem regium eſſe gloriare, qui ut regem gnaviter defendas, ſuſceptam à temetipſo eccleſiæ cauſam nunc palàm prodis atque oppugnas: cujus graviſſimæ quidem cenſurâ eſſes notandus. De formâ autem reipub. noſtræ, quoniam tu Profeſſor triobolaris & extraneus remotis capſulis atque ſcriniis tuis nugarum refertiſſimis, quas melius in ordinem redigere poteras, in alienâ repub. ſatagere & odioſus eſſe mavis, ſic breviter tibi, vel cuivis potiùs te prudentiori reſpondeo; eam formam eſſe quam noſtra tempora atque diſſidia ferunt; non qualis optanda eſſet, ſed qualem obſtinata improborum civium diſcordia eſſe patitur. Quæ autem Reſpub. factionibus laborat, atque armis ſe tuetur, ſi ſanæ & integræ tantùm partis rationem habet, cæteros ſive plebeios ſive optimates præterit aut excludit, ſatis profectò æquæ eſt; quamvis regem & proceres, ſuis ipſa malis edocta, ampliùs nolit. Conſilium *autem illud* ſupremum *quòd inſectaris, atque etiam* Concilii Præſidem, *ne tu ridiculus es; Concilium enim illud, quod ſomnias, non eſt ſupremum, ſed Parlamenti authoritate ad certum duntaxat tempus conſtitutum, quadraginta virorum ex ſuo ferè numero, quorum quilibet cæterorum ſuffragiis præſes eſſe poteſt. Semper autem*

ho-

hoc usitatissimum fuit, ut Parlamentum, qui noster Senatus est, delectos ex suorum numero pauciores, quoties visum erat, constitueret: iis unum in locum ubivis conveniendi, & veluti minoris cujusdam habendi Senatûs potestas delata est. Iisdem res sæpe gravissimæ, quo celeriùs & majori cum silentio transigerentur, commissæ atque creditæ; Classis, exercitus, ærarii cura aut procuratio, quævis denique pacis aut belli munia. Hoc sive concilium nominetur, sive quid aliud, verbo fortè novum, re antiquum est; & sine quo nulla omninò Respub. rectè administrari potest. De regis autem supplicio, & rerum apud nos conversione mitte vociferari, mitte virus illud tuum acerbitatis evomere; donec ista quâ lege, quo jure, quo judicio *facta sint, te licet repugnante, singulis capitibus ostendam, & pedem conferam. Si tamen instus* quo jure, quâ lege, *eâ, inquam, lege quam Deus ipse & natura sanxit, ut omnia quæ Reipub. salutaria essent, legitima & justa haberentur. Sic olim sapientes tui similibus respondérunt.* Leges per tot annos ratas refixisse *nos criminaris; bonáne an malas non dicis, nec si diceres audiendus esses, nam nostræ leges Ole quid ad te? Vtinam plures refixissent tum leges tum leguleios; rectiùs sanè & rei Christianæ & populo consuluissent. Frendes quòd* hæc Manii, terræ filii, vix domi nobiles, vix suis noti licere sibi crediderint. *Meminisses quæ te non solùm libri sacri sed etiam Lyricus doceat.*

— Valet

—— Valet ima ſummis
Mutare, & inſignem attenuat Deus
Obſcura promens ——

Sic etiam habeto; eorum quos tu vix nobiles eſſe aïs, alios nulli veſtrarum partium vel generis nobilitate cedere; alios ex ſe natos per induſtriam atque virtutem ad veram nobilitatem iter affectare, & cum nobiliſſimis quibuſque poſſe conferri; ſe autem malle filios terræ *dici, modò ſuæ, & domi ſtrenuè facere, quam ſine terrâ & lare fumos vendendo, quod tu facis, homo nihili & ſtramineus eques, in aliena terra dominorum nutu & ſtipendio famem tolerare: ab iſta, mihi crede, peregrinatione ad agnatos potiùs & gentiles deducendus, niſi hoc unum ſaperes, quòd frivolas quaſdam prælectiones & nugamenta ſcis tantâ mercede apud exteros effutire. Reprehendis quòd magiſtratus noſtri* colluviem omnium Sectarum recipiant; *quid ni recipiant? quos eccleſia eſt è cœtu fidelium ejicere, non magiſtratuum è civitate pellere; ſiquidem in leges civiles non peccant. Primò homines ut tutò ac liberè ſine vi atque injuriis vitam agerent, convenere in civitatem; ut ſanctè & religiosè, in Eccleſiam; illa leges, hæc diſciplinam habet ſuam, planè diverſam: Hinc toto orbe Chriſtiano per tot annos bellum ex bello ſeritur, quòd Magiſtratus & Eccleſia inter ſe officia confundunt. Quapropter & Papiſticam minimè toleramus; neque enim eam tam eſſe religionem intelligimus, quàm obtentu religionis tyranni-*

dem

dem pontificiam civilis potentiæ ſpoliis ornatam, quæ contra ipſum Chriſti inſtitutum ad ſe rapuit. Independentes, *quales à te ſolo finguntur, nulli apud nos unquam viſi præter eos duntaxat qui cùm claſſes & ſynodos ſupra Eccleſiam quamque ſingularem eſſe non agnoſcant, eas omnes velut Hierarchiæ particulas quaſdam, aut certè truncum ipſum, eradicandas eſſe tecum ſentiunt. Hinc nomen Independentium apud Vulgus obtinuit. Quod reſtat video te id agere, ut regum omnium & Monarcharum non invidiam ſolùm, ſed etiam bellum atrociſſimum in nos concites. Olim Rex Mithridates, quamvis causâ diſſimili, omnes reges in Romanos concitabat, eadem propè calumniatus; Romanis conſilium eſſe, omnia regna ſubvertere, iis nulla humana neque divina obſtare, à principio nihil niſi partum armũ habuiſſe, latrones, regnorum maximè hoſtes: Hæc Mithridates regi Arſaci: te verò in illa tua exedra infantiſſimè rhetoricantem quæ fiducia provexit, ut ad bellum hortando, & licèt nolis videri,* claſſicum canendo, *ullum vel inter pueros regem commovere te poſſe animum induceres, iſto præſertim ore tam exili & rancidulo, ut ne mures quidem Homericos, te buccinatore, bellum unquam ranunculis illaturos fuiſſe credam. Tantum abeſt ut metuam quid tu belli nobis aut periculi homo ignaviſſime, apud exteros reges iſtâ tua rabidâ, & inſulsâ ſimul facundiâ conflare poſſis: qui ad illos, acſi* regum capita *quaſi* pilas habeamus, de coronis quaſi trocho ludamus, ſceptra imperialia

perialia non pluris faciamus quàm bacula morionum capitata, *luſoriè ſanè nos defers. At tu interea, ſtultiſſimum caput, morionis ipſe baculo dignìſſimus es, qui reges ac principes tam puerilibus argumentis ad bellum ſuaderi putes. Omnes deinde populos inclamas, dicto audientes tuo, ſat ſcio, minimè futuros. Hibernorum etiam conſceleratam illam ac barbaram colluviem regiis partibus in auxilium vocas. Quod unicum indicio eſſe poteſt quàm ſceleſtus ſis & vacors, quàm omnes penè mortales impietate, audaciâ, & furore ſuperes, qui devotæ gentis fidem atque opem implorare non dubitas, cujus ab impiâ ſocietate tot civium innocentiſſimorum ſanguine perfuſâ etiam rex ipſe aut abhorruit ſemper, aut abhorrere ſe ſimulavit. Et quam ille perfidiam, quam ille crudelitatem occultare, quantum potuit, atque ab ſe longè amovere ſummo ſtudio contendit, eam tu, bipedum nequiſſime, quo minùs ultrò atque palàm ſuſcipias, neque Deum neque homines vereris. Agedum; Hibernis igitur fautoribus ac ſociis ad defenſionem regis jam te accinge. Caves imprimis quod cauto mehercule opus erat, nequis te Tullio fortaſſe aut Demoſtheni omnem eloquentiæ laudem præreptum ire ſuſpicaretur; & prædicis,* oratorio more non tibi agendum videri. *Nè tu haut ſtultè ſapis; id quod non potes, non videtur tibi eſſe agendum; oratoriè autem ut tu ageres quis, qui te ſatis novit, unquam exſpectavit? qui nihil elaboratè, nihil diſtinctè, nihil quod ſapiat, in lucem emittere aut ſoles aut potes;*

tes; ſed veluti Criſpinus alter, aut Tzetzes ille graculus, modò ut multum ſcribas, quàm rectè non laboras; neque ſi labores, valeas. Agetur, *inquis*, hæc cauſa toto orbo audiente, & quaſi ad judicandum ſedente. *Id adeò nobis pergratum eſt, ut adverſarium non cerebroſum & imperitum, qualis tu es, ſed cordatum & intelligentem dari jam nobis optemus. Perorans planè tragicus es, immò Ajax ipſe Lorarius.* Horum ego injuſtitiam, impietatem, perfidiam, crudelitatem proclamabo cœlo & terra, ipſoſque authores convictos poſteris tradam, reóſque peragam. *O Floſculos! Túne igitur ſine ſale, ſine genio proclamator & rabula, bonis authoribus divexandis tantùm aut tranſcribendis natus, quicquam de tuo quod vivat producere te putas poſſe? quem unà cum ſcriptis tuis futiliſſimis abreptum ætas, mihi crede, proxima oblivioni mandabit. Niſi ſi defenſio hæc regia ſuo fortaſſe reſponſo aliquid debitura eſt, ſi neglecta jam pridem & conſopita, in manus iterum ſumatur. Idque ego ab Illuſtriſſimis Hollandiæ Ordinibus peterem, ut eam è fiſco protinus dimiſſam, neque enim Theſaurus eſt, pervagari, quò velit, ſinant. Si enim quâ vanitate, inſcitiâ, falſitate referta ſit, planum omnibus fecero, quò latiùs excurrit, eò arctiùs, meâ quidem ſententiâ, ſupprimitur. Iam nos quemadmodum* reos peragat, *videamus.*

PRO

PRO
POPULO ANGLICANO
DEFENSIO.

CAPUT I.

QUoniam tibi vano homini & ventoſo multum hinc forſitam ſuperbiæ, Salmaſi, multum ſpiritûs acceſſit, magnæ ſcilicet Britanniæ regem fidei defenſorem eſſe, te verò regis, ego qui dem & illum regi titulum, & hunc tibi jure pari ac merito concedam: cum ſanè rex fidem, tu regem ſic defenderis, ut cauſam uterque ſuam evertiſſe potiùs videatur, Quod cum paſſim infrà, tum hoc primo capite oſtendam. Dixeras tu quidem præfationis paginâ duodecimâ *Ornari pigmentis rhetoricis tam bonam & juſtam cauſam non debere: nam ſimpliciter rem, ut geſta eſt, narrare, regem defendere eſt.* Quando igitur toto hoc capite in quo narrationem illam ſimplicem futuram pollicitus eras, neq; rem ſimpliciter, ut geſta eſt, narras, neq; non pigmentis, quantum in eo genere conſequi potes rhetoricis ornas, profectò vel tuo judicio ſi ſtandum eſſet, cauſa regia neque bona neque juſta erit. Quanquam hoc cave tibi ſumas quod dat nemo, poſſe te quicquam rheroricè narrare; qui neque oratoris, neque hiſtorici, immò ne cauſidici quidem partes narrando ſuſtinere potes;

tes; ſed quaſi circulator quiſpiam, arte circumforaneâ, magnam de te in procœmio, velut in poſterum diem, exſpectationem concitabas, non tam ut rem promiſſam tum demùm narrares, quàm ut pigmenta illa miſera, & ampullas fuco refertas lectoribus quàm plurimis divenderes. Nam *de facto dicturus tot novitatum monſtris te circundari ac terreri ſentis, ut quid primum exequaris, quid deinde, quid poſtremò, neſcias.* Hoccine eſt ſimpliciter narrare? Dicam quod res eſt, tot tuorum ipſe mendaciorum monſtris, primùm terreri te ſentis, deinde tot nugis, tot ineptiis leviſſimum illud caput non *circundari* ſolùm, ſed circumagi, *ut quid primum, quid deinde, quid poſtremò* dicendum ullo tempore ſit, non modò nunc *neſcias*, ſed nunquam antea non neſciveris. *Inter difficultates quæ occurrunt ad exprimendam tam incredibilis flagitii immanitatem hoc unum facile dictu ſuppetit, quod iterum iterúmque repeti debet*, nempe *ſolem ipſum atrocius factum nunquam adſpexiſſe alterum.* Multa ſol aſpexit, bone magiſter, quæ Bernardus non vidit. Solem autem iterum atque iterum repetas licebit, id tu quidem prudenter feceris, quod non noſtra flagitia, ſed defenſionis tuæ frigus vehementiſſimè poſtulabit. *Regum*, inquis, *origo cum ſole novo cœpit.* Dii te, Damaſippe, deæque ſolſtitio donent, quo te calfacias, qui ne pedem ſine *ſole*; nequis fortaſſe te umbraticum doctorem eſſe dicat.

At

At hercle etiam in tenebris es, qui jus patrium à regio non distinguis: & cùm reges Patriæ Patres nominaveris, eâ statim metaphorâ persuasisse credis, ut quicquid de patre non negaverim, id continuò de rege verum esse concedam. Pater & rex diversissima sunt. Pater nos genuit; at non rex nos, sed nos regem creâvimus. Patrem natura dedit populo, regem ipse populus dedit sibi; non ergò propter regem populus, sed propter populum rex est; ferimus patrem, morosum etiam & durum, ferimus & regem; sed ne patrem quidem ferimus tyrannum. Pater si filium interficit, capite pœnas dabit: cur non item rex eâdem justissimâ lege tenebitur, si populum, id est filios suos, perdiderit, præsertim cum pater, ut ne pater sit, efficere non possit, rex facilè possit, ut neq; pater sit neque rex. Quod si *de facti qualitate*, quod aïs, *indè* estimandum est, tibi dico, peregrine, & rebus nostris alienissime, testis oculatus & indigena tibi dico, nos regem neq; *bonum*, neque *justum*, neque *clementem*, neque *religiosum*, neque *pium*, neq; *pacificum*; sed hostem prope decennalem, nec parentem patriæ, sed vastatorem *de medio sustuliſſe. Solet hoc fieri*, fateris, inficias enim ire non audes, *sed non à reformatis, regi reformato*. Siquidem reformatus is dici potest, qui scriptis ad Papam literis, Sanctissimum appellaverat Patrem, qui Papistis æquior semper quàm Orthodoxis fuit. Talis cùm fuerit, ne suæ quidem familiæ

fam. primus a reformatis est *demedio* sublatus. Quid? ejus avia Maria nonne à reformatis exuta regno solum vertere coacta est, supplicio demùm capitis affecta, ne Scotis quidem reformatis ægrè ferentibus? immo si operam contulisse dicam, haud mentiar. In tantâ autem regum *reformatorum* Paucitate, nihil hujusmodi accidisse, ut eorum aliquis morte plecteretur, non est quod miremur. Licere autem regem nequam, sive tyrannum regno pellere, vel supplicio quovis, prout meritus erit, punire (etiam summorum sententiâ Theologorum, qui ipsi reformandæ ecclesiæ authores fuere) aude tu modò negare. Concedis quàm plurimos reges non siccâ morte periisse, hunc *gladio*, illum *veneno*, alium squalore *carceris*, aut *laqueo*. Omniũ tamen hoc tibi miserrimum videtur, & monstri quiddam simile, regem in judicium adduci, *causam capitis dicere coactum, condemnatum, securi percussum*. Dic mihi, homo insipientissime, an non humanius, an non æquius, an non ad leges omnium civitatum accomodatius est, cujuscunque criminis reum in judicio sistere, sui defendendi copiam facere, lege condemnatum ad mortem haud immeritam ducere, ità ut damnato vel pœnitendi, vel se colligendi spatium detur, quàm statim ut prehensus est, indictâ causa pecudis in modum mactare? Quotusquisque est reorum qui si optio detur, non illo potiùs quàm hoc modo puniri se malueri-

luerit. Quæ ratio igitur animadvertendi in civem moderatior eſt habita, cur non eadem in regem quoq; moderatior,& vel ipſi regi acceptior fuiſſe exiſtimanda eſt. Tu ſecretò, & ſine arbitris extinctum regem malebas,vel ut exempli tam boni ſalubritate omnis memoria careret, vel ut facti tam præclari conſcientia defugiſſe lucem, aut leges atq; ipſam juſtitiam minimè ſibi amicam habuiſſe videretur.Exaggeras deinde rem, quòd neque per tumultum aut factionem optimatium, aut rebellium furorem, ſive militum ſive populi; non odio,non metu, non ſtudio dominãdi,non cæco animi impetu, ſed conſilio & ratione meditatum diu facinus peregerint.O meritò quidem te ex jurisconſulto Grammaticum! qui ab accidentibus cauſæ, ut loquuntur,quæ per ſe nihil valent,vituperationes inſtituis,cum nondum docueris illud facinus in vitio an in laude ponendum ſit? Jam vide quàm in te facilè incurram. Si pulchrum & decorum fuit,eò magis laudandi quod nullis affectibus occupati, ſolius honeſtatis causâ fecerint;ſi arduum & grave, quòd non cæco impetu, ſed conſilio & ratione. Quanquam ego hæc divino potiùs inſtinctu geſta eſſe crediderim; quoties memoriâ repeto;quàm inopinato animorum ardore,quantoconſenſu totus exercitus,cui magna pars populi ſe adjunxerat,ab omnibus penè regni provinciis unâvoce regem ipſum ſuorum omnium malorum authorem ad ſupplicium depoſcebat.Quicquid erat,ſive ma

giſtratum ſive populum ſpectes, nulli unquam excelſiore animo, & quod etiam adverſarii fatentur, ſedatiore, tam egregium facinus & vel heroïcis ætatibus dignum aggreſſi ſunt: quo non leges tantùm & judicia, dehinc mortalibus ex æquo reſtituta, ſed ipſam juſtitiam nobilitârunt, ſéque ipſâ illuſtriorem dehinc, ſéque ipſâ majorem poſt hoc inſigne judicium reddidere. Jam tertiam prope hujus capitis paginam exantlavimus, nec tamen illa ſimplex narratio, quam promiſit, uſquam apparet. Queritur nos docere, *quoties rex moleſtè & odiosè regnat, impunè poſſe regno exui: ab hac*, inquit, *doctrina inducti, ſi mille rebus meliorem regem habuiſſent, non ei vitam conſervaſſent.* Spectate hominis acumen; nam iſtuc aveo ex te ſcire, quo pacto hoc ſequitur, niſi tu nobis conceſſeris, noſtro rege mille rebus meliorem moleſtè & odiosè regnare; unde in eum deductus es locum, ut hunc quem defendis, iis regibus qui moleſtè & odiosè regnant mille rebus deteriorem facias; id eſt tyrannorum omnium fortaſſe immaniſſimum. Macti eſtote reges tam ſtrenuo defenſore. Nunc narrare incipit. *Torſerunt eum variis crucibus.* Dic quibus. *De carcere in carcerem traduxerunt.* Nec injuriâ, quippe ex tyrranno hoſtem bello captum. *Cuſtodiis ſæpè mutatis*: ne ipſæ mutarent fidem. *Libertatis interdum ſpe oſtenſâ, interdum & reſtitutionis per pactionem.* Vide quàm non antea meditatum nobis fuerit, quàm non

non *tempora & modos* diu captavimus regis abdicandi. Quas res ab eo tum propemodùm victore multo antè poſtulavimus, quæ niſi concederentur, nulla libertas, nulla ſalus populo ſperanda erat, eaſdem à captivo ſuppliciter, haud ſemel, immô ter & amplius petivimus; toties repulſam accepimus. Cum nulla de rege ſpes reliqua eſſet, fit Parlamenti conſultum illud nobile, nequa deinceps ad regem poſtulata mitterentur; non ex quo is tyrrannus eſſe, ſed ex quo inſanabilis eſſe cœpit. Poſtea tamen quidam ex Senatorùm numero nova ſibi conſilia capientes, & idoneum tempus nacti, conditiones iterum regi ferendas decernunt; pari ſanè ſcelere atque dementiâ ac Romanus olim Senatus, reclamante Marco Tullio & cum eo bonis omnibus, legatos decrevit ad Antonium: pari etiam eventu, niſi Deo immortali viſum aliter fuiſſet, illos in ſervitutem tradere, nos in libertatem vindicare. Nam cùm rex nihilo plus quàm antea conceſſiſſet, quod ad firmam pacem & compoſitionem revera ſpectaret, illi tamen ſatisfactum ſibi à Rege eſſe ſtatuunt. Pars itaque ſanior, cùm ſe rémque Publicam prodi videret, fidem fortiſſimi, & ſemper reipub. fidiſſimi exercitûs implorat. In quo mihi quidem hoc ſolum occurrit quod nolim dicere, noſtras lẽgiones rectiora ſenſiſſe quâm patres conſcriptos: & ſalutem reipub. armis attuliſſe, quam illi ſuis ſuffragiis propè damnaverant.

ta deinde flebiliter narrat, verùm tam inſcitè, ut lùctum emendicare, non commovere videatur. Dolet, quòd *eo modo, quo nullus unquam, rex ſupplicium capitis paſſus ſit*: cùm ſæpiùs affirmaverit, nullum unquam regem ſupplicium capitis omnino eſſe paſſum. Tùne, fatue, modum cum modo conferre ſoles, ubi factum cum facto quod conferas non habes? *Supplicium*, inquit, *capitis paſſus eſt, ut latro, ut ſicarius, ut parricida, ut proditor, ut tyrannus.* Hoccine eſt regem defendere, an ſententiam de rege ferre, eâ ſanè quæ à nobis lata eſt, multò ſeveriorem? quis te tam ſubitò pellexit ut nobiſcum pronuntiares? Queritur *perſonatos carnifices regi caput amputâſſe.* Quid hoc homine facias? queſtus eſt ſuprà *de parricidio in perſona regis admiſſo*, nunc in perſona carnificis admiſſum queritur. Quid reliqua percurram, partim falſiſſima, partim frivola *de pugnis* & *calcibus* militum gregariorum, & licentiâ *ſpectandi cadaveris quatuor ſolidis taxatâ*, quæ frigidiſſimi literatoris inſciriam & puſillitatem animi clamitant; legentem certè neminem pilo triſtiorem reddere poſſunt: ſatius mehercule fuiſſet Carolo filio, quemvis ex eo balatronum grege conduxiſſe, qui ad coronam in triviis elegidia cantant, quàm oratorem hunc, luctificabilem dicam, an perridiculum deplorando patris infortunio adhibuiſſe; tam inſipidum & inſulſum, ut ne ex lacrymis quidem ejus mica ſalis exiguiſſima poſſit exprimi.

mi. Narrare jam desiit;& quid deinde agat, dictu sanè difficile est;adeò lutulentus & enormis fluit;nunc fremit,nunc oscitat,nullum quidlibet garriendi modum sibi statuit,vel decies eadem repetendi,quæ ne semel quidem dicta non sordescerent. Et certè nescio, an blateronis cujuspiam extemporales quælibet nugæ,quas ille uno pede stans versiculis fortè effuderit, non digniores multo sint quæ chartâ illinantur; adeò indignissimas esse reor quibus seriò respondeatur.Prætereo quòd regem *religionis protectorem* laudat,qui ecclesiæ bellum intulit,ut episcopos religionis hostes & tyrannos in ecclesia retineret. *Puritatem autem religionis* quî potuit is cònservare,ab impurissimis episcoporum traditionibus & cæremoniis ipse sub jugũ missus? *Sectarum* verò,quibus tu *sacrilegos suos cœtus tenendi licentiam* ais *dari*,quam ipsaHollandia nõ dat, errores velim enumeres: interim nemo te magis sacrilegus,qui perpetuò maledicẽdi pessimam omniũ licentiam tibi sumis,*Non poterant graviùs rempublædere quàm ejus dominum tollendo.* Disce verna,disce mastigia,nisi dominum tollis, tollis rempublicam:privata res est,non publica quæ dominum habet. *At pastores facinus eorum abominantes cum summa injustitia persequuntur.* Pastores illos nequis fortè nesciat quales sint, breviter dicam;iidemsunt qui regi resistendum armis esse,& verbo & scriptis docuerunt;qui omnes tanquamMerozum indesinenter execrari

non deſtiterunt, quotquot huic bello aut arma, aut pecuniam, aut vires non ſuppeditâſſent; quòd illi non contra regem, ſed contra tyrannum Saule quovis aut Achabo, immo Nerone ipſo Neroniorem ſuſceptum eſſe in concionibus ſacris vaticinabantur. Sublatis epiſcopis & ſacerdotibus quos Pluraliſtarum & non reſidentium nomine inſectari vehementiſſimè ſolebant, in eorum ampliſſima ſacerdotia, hic bina, ille trina, quàm ocyſſimè irruebant: unde ſuos greges quàm turpiter negligant paſtores iſti meritò egregii nemo non videt: nullus pudor, nulla numinis reverentia dementes cupiditate & furiatos cohibere potuit, donec peſſimo eccleſiæ publico eâdem ipſi infamiâ flagrarent, quam paulò antè ſacerdotibus inuſſerant. Nunc quòd avaritia eorum nondum ſatiata eſt, quòd, inquies ambitione animus turbas concire, pacem odiſſe conſuevit, in Magiſtratus qui nunc ſunt, id quod priùs in regem fecerant, ſeditiosè concionari non deſinunt; regem ſcilicet pium crudeliter ſublatum; quem modò ipſi diris omnibus devotum, omni authoritate regiâ ſpoliandum, & bello ſacro perſequendum, in manus Parlamento, quaſi divinitùs, tradiderant; ſectas ſcilicet non exſtirpari, quod certè à magiſtratibus poſtulare perabſurdum eſt, qui avaritiam & ambitionem, quæ duæ in eccleſia hæreſes pernicioſiſſimæ ſunt, ex ipſorum ordine paſtorum ac tribu, nullo adhuc modo aut ratione

exſtirpare

exſtirpare valuerunt. Quas illi ſectas apud nos inſectantur, obſcuras eſſe ſcio, quas ipſi ſequuntur, famoſas, & eccleſiæ Dei longè periculoſiores; quarum principes Simon ille Magus & Diotrephes fuere. Hos tamen, nequiſſimi cùm ſint, adeò non perſequimur, ut factioſis, & res novas quotidie molientibus nimiùm indulgeamus. Offendit jam te Gallum & errabundum, quod Angli *ſuis moloſſis*, quæ tua canina facundia eſt, *ferociores*, nullam *legitimi ſucceſſoris & hæredis* regni, nullam *natu minimi*, nullam *reginæ Bohemiæ* rationem habuerint. Tute reſpondebis tibi, non ego. *Vbi reipub. forma mutatur ex monarchicâ in aliam, non datur ſucceſſio inter differentis regiminis curatores.* Apparat de primatu. *Minima*, inquis, *regni unius pars* hæc omnia *per tria regna* effecit: & digni quidem, ſi hoc verum eſſet, quibus in cæteros imperium ſit, viris in fœminas. *Iſti ſunt qui regimen regni antiquum in alium qui à pluribus tyrannis teneatur, mutare præſumpſerunt*; rectè quidem illi & feliciter, quos tu reprehendere non potes, quin ſimul fœdiſſimè barbarus & ſolœcus ſis, non moribus ſolùm, ſed ſyntaxi etiam, grammaticorum opprobrium. *Angli maculam hanc nunquam deleverint.* Immò tu, licèt omnium literatorum litura ipſe ſis, & verè macula, Anglorum tamen famam & ſempiternam gloriam nunquam valueris commaculare. Qui tantâ animi magnitudine, quantâ omni memoriâ vix audita eſt, non

hoſtes tantùm armatos, ſed hoſtiles intûs, id eſt ſuperſtitioſas vulgi opiniones eluctati atq; ſupergreſſi, Liberatorum cognomen poſthac per omnes gentes in commune ſibi pepererunt: populariter id auſi, quod apud alias nationes heroïce tantùm virtutis eſſe exiſtimatur. *Reformati & antiqui Chriſtiani* quid hac in parte fecerint, aut facturi eſſent, tum reſpondebimus, cùm de jure tecum ſuo loco agetur; ne tuo vitio laboremus, qui garrones omnes & Battos loquacitate vincis. Quæris quid ſis in noſtra causâ *Ieſuitis* reſponſurus. Tuas res age transfuga, pudeat te facinorum tuorum, quando eccleſiam tuſ pudet; qui primatum Papæ, & epiſcopos tam jactanter modò & ferociter adortus, nunc epiſcoporum aſſecla factus es. Fateris *aliquos reformatorum*, quos non nominas (ego tamen nominabo quoniam tu eos *Ieſuitis longè pejores eſſe* aïs, Lutherum nempe, Zuinglium, Calvinum, Bucerum, Paræum cum aliis multis) docuiſſe, *amovendum eſſe* tyrannum: *quis autem ſit tyrannus ad judicium ſapientium & doctorum ſe retuliſſe. Iſti vero qui? an ſapientes, an docti, an virtute nobiles an nobilitate illuſtres.* Liceat, quæſo, populo, qui ſervitutis jugum in cervicibus grave ſentit, tam ſapienti eſſe, tam docto, tamque nobili, ut ſciat quid tyranno ſuo faciendum ſit, etiamſi neque exteros, neque grammaticos ſciſcitatum mittat. Tyrannum autem fuiſſe hunc non Angliæ ſolùm & Scotiæ Parlamenta cùm verbis tũ factis

factis diſertiſſimis declaraverunt, ſed totus ferè utriuſq; regni populus aſſentitus eſt; donec epiſcoporum technis & fraudibus in duas poſtea factiones diſceſſit. Quid ſi Deus, quemadmodum eos qui lucis euangelicæ participes fiant, ità eos qui decreta ejus in reges hujus mundi potentiſſimos exequantur, non multos ſapientes aut doctos, non multos potentes, non multos nobiles eſſe voluit? ut per eos qui non ſunt aboleret eos qui ſunt, ut ne glorietur caro coram eo. Tu quis es qui oblatras? an doctus? qui ſpicilegia, qui lexica & gloſſaria ad ſenectutem uſq; triviſſe potiùs videris, quàm authores bonos cum judicio aut fructu perlegiſſe? unde nîl præter codices, & varias lectiones, & luxatum & mendoſum, crepas; doctrinæ ſolidioris ne guttulam quidem hauſiſſe te oſtendis. An tu ſapiens? qui de minutiis minutiſſimis rixari & mendicorum bella gerere ſoles, qui nunc aſtronomis, nunc medicis in ſua arte credendis imperitus ipſe & rudis convitia dicis; qui, ſi quis voculæ unius aut literulæ in exemplari quovis abs te reſtitutæ gloriolam præripere conaretur, igni & aquâ, ſi poſſes, illi interdiceres? Et tamen ſtomacharis, & tamen ringeris, quòd omnes te Grammaticum appellant. Hamon dum nuper regis hujus Sacellanum imprimis dilectiſſimum in libro quodam nugatorio nebulonem palàm appellas, quod is te grammaticum appellaviſſet: idem, credo, eſſes ipſi regi convitium facturus, & defenſionem hanc to-

tam retractaturus, ſi Sacellani ſui de te judicium approbâſſe audiviſſes. Jam vide quàm te Anglorum unus, quos tu *fanaticos, indoctos, obſcuros, improbos* vocitare audes, contemnam & ludibrio habeam (nam nationem ipſam Anglicanam de te quicquam publicè cogitare curculiunculo, indigniſſimum eſſet) qui ſursùm, deorsùm, quoquoversùm verſatus & volutatus, nihil niſi grammaticus es: immo acſi Deo cuilibet votum ipſo Mida ſtultius nuncupâſſes, quicquid attrectas, niſi cùm ſolœciſmos facis, Grammatica eſt. Quiſquis igitur *de fœce illa plebis*, quam tu exagitas, (illos enim verè optimates noſtros, quorum ſapientiam, virtutem, & nobilitatem facta inclyta ſatis teſtantur, non ſic dehoneſtabo, ut te illis, aut tibi illos componere velim) quiſquis, inquam, de fœce illâ plebis hoc tantummodò ſibi perſuaſerit, non eſſe ſe regibus natum, ſed Deo & patriæ, multò ſanè te doctior, multò ſapientior, multo probior, & ad omnem vitam utilior exiſtimandus erit. Nam doctus ille ſine literis, tu literatus ſine doctrina; qui tot linguas calles, tot volumina percurris, tot ſcribis, & tamen pecus es.

CAP.

CAP. II.

QUod argumentum pro se *indubitatum* esse, superiore capite perorans dixerat Salmasius, *rem ità se habere ut creditur, cùm omnes unanimiter idem de eâ sentiant*; quod tamen is *de facto* falsissimè affirmabat, id ego nunc, de jure regio disceptaturus, potero in ipsum verissimè affirmare. Cùm enim regem definiat, *cujus suprema est in regno potestas, nulli alii nisi Deo obnoxia, cui quodlibet licet, qui legibus solutus est*, quidem id definiri dicendum est, quod infinitum in terris ponitur, evincam ego contrà, non meis tantùm, sed vel ipsius testimoniis, & rationibus, nullam gentem aut populum, qui quidem ullo numero sit, nam omnem penetrare barbariem necesse non est; nullam, inquam, gentem istiusmodi jura aut potestatem regi concessisse, *ut legibus solutus esset, ut quodlibet liceret, ut omnes judicaret, à nemine judicaretur*; nec verò ullum cujuscunque gentis tam servili ingenio exstitisse puto, præter unum Salmasium, qui tyrannorum immania quæque flagitia regum jura esse asseverârit. Eorum plerique apud nos, qui regi maximè favebant, ab hac tam turpi sententiâ semper abhorruere, quin etiam ipse, nondum pretio corruptus, his de rebus longè aliter sensisse aliis

pridem ſcriptis facilè deprehenditur. Adeò ut hæc non ab homine libero in libera civitate, nedum in Repub. nobiliſſimâ, & Batavorum Academiâ celeberrimâ, ſed in ergaſtulo quovis aut cataſtâ, tam ſervili vernilitate ſcripta eſſe videantur. Etenim, ſi quicquid regi libet, id jure regio licitum erit, quod teterrimus ille Antoninus Caracalla ab Juliâ novercâ per inceſtum edoctus non ſtatim auſus eſt credere, nemo profectò eſt aut unquam fuit, qui tyrannus dici debeat. Cùm enim divina omnia atque humana jura violavit, nihilo tamen minùs rex, jure regio inſons erit. Quid enim peccavit homo æquiſſimus? jure ſuo uſus eſt in ſuos. Nihil rex tam horrendum, tam crudele, támque furioſum committere in ſuos poteſt, quod præter jus regium fieri quiſpiam poſſit queri aut expoſtulare. Hoc *tu jus regium à jure gentium, vel potiùs naturali originem habere* ſtatuis bellua? Quid enim hominem te dicam, qui in omne hominum genus, adeò iniquus & inhumanus es; quîque omnem gentem humanam Deo ſimillimam ſic deprimere atque projicere conaris, ut quos nunc ſuperſtitio, nunc ſcelus aut ignavia quorundam, aut denique perfidia tam feros atq; immites dominos gentibus impoſuit, eos à natura matre mitiſſimâ comparatos atque impoſitos eſſe doceas. Quâ tu nefariâ doctrinâ multo jam ferociores factos, non ſolùm ad proterendos omnes mortales, & poſt-

hac

hac miſeriorem in modum conculcandos immittis, ſed jure naturali, jure regio, ipſis etiam populi legibus in populum armare, quo nihil ſimul ſtultius & ſceleratius eſſe poteſt, contendis. Dignus profectò, qui contra atq; olim Dionyſius ex grammatico tyrannus ipſe ſis; nõ quo tibi in alium quẽvis detur illa regia licentia malè faciendi, ſed illa altera malè pereundi: quâ ſolâ, ut incluſus ille Capreis Tiberius, à temetipſo perditus quotidie te ſentias perire. Verùm jus illud regium paulò accuratiùs quale ſit conſideremus. *Sic Oriens totus*, inquis, *judicavit, ſic Occidens*. Non reponam tibi quod Ariſtoteles & Marcus Cicero, authores, ſi qui alii, cordatiſſimi, ille in Politicis, hic in oratione de Provinciis ſcripſit, Gentes Aſiaticas facilè ſervitutem pati, Judæos autem & Syros ſervituti natos fuiſſe: fateor paucos ferè libertatem velle, aut eâ poſſe uti, ſolos nempe ſapientes, & magnanimos; pars longè maxima juſtos dominos mavult, ſed tamen juſtos; injuſtos & intolerabiles ferendi neque Deus unquam univerſo generi humano tam infenſus fuit, neq; ullus unquam populus tam ab omni ſpe & conſilio derelictus ut neceſſitatem hanc atque legem omnium duriſſimam in ſe atque in ſuos liberos ultro ſtatueret. Profers imprimis *Verba Regis in Eccleſiaſte ſapientiâ clari*. Nos itaque ad legem Dei provocamus, de rege poſteriùs videbimus; cujus exinde ſententiam rectiùs intelligemus. Audiatur ipſe Deus, Deut. 17. *Cùm ingre-*

ſus fueris in terram, quam Iehova Deus dat tibi, & dices ſtatuam ſuper me Regem ſicut omnes gentes quæ ſunt circa me: Quod ego omnes velim etiam atque etiam animadvertant, teſte hìc ipſo Deo, penes populos omnes ac nationes arbitrium ſemper fuiſſe, vel eâ, quæ placeret, formâ reipub. utendi, vel hanc in aliam mutandi: de Hebræis diſertè hoc dicit Deus, de reliquis haud abnuit: deinde formam reipub. monarchiâ perfectiorem, ut ſunt res humanæ, ſuíque populi magìs ex uſu deo viſam eſſe: cùm hanc ipſe formam inſtituerit; monarchiam non niſi ſerò petentibus, ídque ægrè concederet, Sin regem planè vellent, ut oſtenderet Deus id ſe liberum Populo reliquiſſe, ab uno an à pluribus reſpub. adminiſtraretur, modò juſtè, regi etiam futuro leges conſtituit, quibus cautum erat, ut *ne multiplicet ſibi equos, ne uxores, ne divitias*; ut intelligeret nihil ſibi in alios licere, qui nihil de ſe ſtatuere extra legem potuit. Juſſus itaque eſt *omnia legis illius præcepta*, etiam ſuâ manu perſcribere; perſcripta *obſervare, ne efferatur animus ejus præ fratribus ſuis.* Ex quo perſpicuum eſt, regem æquè ac populum iſtis legibus aſtrictum fuiſſe. In hanc ferme ſententiam ſcripſit Joſephus, legum ſuæ gentis interpres idoneus, in ſuâ repub. verſatiſſimus, mille aliis tenebrionibus Rabbinis anteponendus. Antiquitat. lib. 4. Ἀριστοκρατία μὲν οὖν κράτιστον &c. *Optimum eſt*, inquit, *optimatium regimen;*

regimen; nec vos alium reipub. ſtatum requiratis; ſatis enim eſt Deum habere præſidem. Attamen ſi tanta vos regis cupido ceperit, plus legibus & Deo tribuat is, quàm ſuæ ſapientiæ; prohibeatur autem, ſi potentior fieri ſtudet, quàm rebus veſtris expedit. Hæc & plura Joſephus in iſtum Deuteronomii locum. Alter Philo Judæus, gravis author, Joſephi coætaneus, legis Moſaïcæ ſtudioſiſſimus, in quam univerſam diffusâ commentatione ſcripſit, cum in libro de creätione Principis hoc caput legis interpretatur, non alio pacto regem legibus ſolvit, atque hoſtis quilibet ſolutus legibus dici poſſit, τὰς ἐπὶ λύμῃ καὶ ζημίᾳ τῶν ὑπηκόων &c. *qui*, inquit, *ad perniciem & detrimentum populi magnam ſibi acquirunt potentiam, non reges ſed hoſtes appellandi ſunt; ea facientes, quæ hoſtes nullâ pace reconciliandi faciunt; nam qui per ſpeciem gubernandi faciunt injuriam, apertis hoſtibus pejores ſunt; hos enim facile eſt propulſare, illorum autem malitia haud facile detegitur.* Detectiigitur quid obſtat quo minùs hoſtium loco habendi ſint? Sic libro ſecundo Allegoriarum Legis, *rex & tyrannus contraria ſunt*; & deinde, *rex non imperat tantùm, ſed paret.* Vera ſunt iſta, dicet aliquis; regem oportet quidem leges, ut qui maximè obſervare; verùm ſi ſecùs fecerit, quâ lege puniendus? eâdem, inquam, lege quâ cæteri; exceptiones enim nullas reperio. Sed nec de Sacerdotibus, ſed nec de infimis quidem

dem magiſtratibus puniendis lex ulla ſcribitur; qui omnes, cùm de iis puniendis nulla lex ſcripta ſit, pari certè jure & ratione poſſent impunitatem ſcelerum omnium ſibi vendicare; quam tamen neque eorum quiſquam vendicavit, neque ullum iis arbitror idcirco eſſe daturum. Hactenus ex ipſa Dei lege didicimus regem legibus obtemperare debuiſſe; nec ſe præ cæteris efferre, qui etiam fratres ejus ſunt. Nunc an quid aliud Eccleſiaſtes moneat videamus. Cap. 8. ver. 1. &c. *Mandatum regis obſerva; vel propter juramentum Dei, ne perturbatè à facie ejus abito, ne perſiſtito in re malâ, nam quicquid volet faciet. Vbi verbum regis, ibi dominatio, & quis dicat ei quid facis?* Satis conſtat Eccleſiaſtem hoc in loco non ſynedrio magno, non ſenatui, ſed privato cuique præcepta dare. Jubet mandata ſua obſervare, vel propter juramentum Dei; at quis jurat regi, niſi rex viciſſim in leges divinas atque patrias juratus ſit? Sic Reubenitæ & Gaditæ obedientiam ſuam Jehoſuæ pollicentur, Joſ. 1. *Vt dicto audientes Moſi fuimus, ità erimus tibi, modò ut Deus tecum ſit, quemadmodum fuit cum Moſe.* Conditionem vides expreſſam: Alioquin ipſum audi Eccleſiaſten, cap. 9. *Verba ſapientum ſubmiſſa potiùs audienda eſſe, quam clamorem dominantis inter ſtolidos.* Quid porrò monet? *Ne perſiſtito in re mala, nam quicquid volet faciet*, in malos nimirum faciet authoritate legum armatus, nam

nam leniter, aut ſeverè agere, prout volet, poteſt. Nihil hîc tyrannicum ſonat, nihil quod vir bonus extimeſcat. *Vbi verbum regis ibi dominatio, & quis dicat ei quid facis?* Et tamen legimus qui regi dixerit non ſolùm quid feciſti, ſed etiam ſtultè feciſti. Sam. 13. At Samuel extraordinarius. Tuum tibi regero, licet infrâ dictum pag. 49. *quid*, inquis, *extraordinarium in Saule & Davide?* itidem ego, quid, inquam, in Samuele? Propheta fuit: ſunt & illi hodie, qui ejus exemplo faciunt; ex voluntate enim Dei vel *expreſsâ* vel *tacitâ* agunt: quod etiam ipſe infrà concedis, pag. 50. Prudenter igitur Eccleſiaſtes hoc in loco monet privatos, ne cum rege contendant: nam etiam cum divite, cum potenti quovis, ut plurimùm, damnoſa contentio eſt: Quid ergò? an optimates, an omnes reliqui magiſtratus, an populus univerſus quoties delirare libet regi, ne hiſcere quidem audebunt? an ſtolido, impio, furenti, bonis omnibus perniciem machinanti non obſtabunt, non obviam ibunt, ne divina omnia atque humana pervertere occupet, ne rapinis, ne incendiis, ne cædibus per omnes regni fines graſſetur ita *legibus ſolutus, ut quodlibet liceat?* O de Cappadocis eques cataſtis! quem omnis libera natio (ſi unquam poſt hoc in natione libere pedem ponere audebis) aut in ultimas terras veluti portentum exportandum ejicere, aut ſervitutis candidatū dedere in piſtrinum debebit, eâ lege atq; omine, ut ſi te inde exemerit, ipſâ ſub

quo tyranno, eóque ſtultiſſimo, pro te molat. Quid enim poterit dici, aut ab aliis dictum peti tam truculentum, aut ridiculum, quod in te non cadat? Perge modò: *Iſraëlitæ regem à Deo petentes eodem jure ſe ab eo gubernari velle dixerunt, quo omnes aliæ nationes, quæ hoc regimine uterentur. At Orientis reges ſummo jure, & poteſtate non circumſcriptâ regnabant: Teſte Virgilio.*

— Regem non ſic Ægyptus & ingens
Lydia, nec populi Parthorum, & Medus Hydaſpes
Obſervant. — —

Primùm quid noſtrâ refert qualem ſibi regem Iſraëlitæ voluerint, præſertim Deo irato, non ſolùm quòd regem vellent ad exemplum gentium, & non ſuæ legis, ſed planè quòd vellent regem? Deinde regem injuſtum, aut legibus ſolutum petiviſſe credibile non eſt, qui Samuëlis filios legibus obſtrictos ferre non potuerunt, & ab eorum tantùm avaritiâ ad regem confugerunt. Poſtremò quod ex Virgilio recitas, non probat reges Orientis *abſolutâ poteſtate* regnâſſe; Apes enim illæ Virgilianæ, quæ vel Ægyptiis & Medis obſervantiores regum ſint, teſte tamen eodem Poëta — *Magnis agitant ſub legibus ævum.* — Non ergò ſub regibus omni lege ſolutis. At vide quàm tibi minimè velim malè; cum plerique te nebulonem eſſe judicent, oſtendam te perſonam tantùm nebulonis mutuam ſumpſiſſe. In Apparatu ad

tu ad primatum Papæ doctores quoſdam Tridentinos exemplo Apium uſos aïs, ut monarchiam Papæ probarent: ab his tu pari malitiâ hoc mutuum cepiſti. Quod illis itaque reſpondiſti cùm probus eſſes, jam factus nebulo tute reſpondebis tibi, tuáque tibi manu perſonam nebulonis detrahes. *Apium reſpub. eſt; atque ità Phyſici appellant: Regem habent, ſed innocuum; ductor eſt potiùs quàm tyrannus, non verberat, non vellicat, non necat apes ſubditas:* Minimè igitur mirum, ſi ità obſervant. Iſtas mehercule apes malâ ave tibi tactio erat; Tridentinæ enim licèt ſint, fucum te eſſe indicant. Ariſtoteles autem, rerum politicarum ſcriptor diligentiſſimus, monarchiæ genus Aſiaticæ, quod & barbaricum vocat, κατὰ νόμον, id eſt, ſecundùm legem fuiſſe affirmat. Pol. 3. immo cum monarchiæ quinque ſpecies enumeret, quatuor ſecundùm legem, & ſuffragante populo fuiſſe ſcribit, tyrannicas autem, quod iis tanta poteſtas, volente licèt populo, data erat; regnum verò Laconicum maximè regnum videri, quòd non omnia penès regem erant. Quinta, quam is παμβασιλείαν vocat, & ad quam ſolam id refert, quod tu regum omnium jus eſſe ſcribis, ut ad libitum regnent, ubinam gentium, aut quo tempore unquam obtinuerit non dicit: nec aliam ob cauſſam feciſſe mentionem ejus videtur, quàm ut abſurdam, injuſtam, & maximè tyrannicam eſſe demonſtraret, Samuelem aïs,

cùm

cùm eos ab eligendo rege deterreret, *jus illis regium* expoſuiſſe. Unde hauſtum, à lege Dei? at illa lex jus regium, ut vidimus, longé aliud exhibuit: an ab ipſo Deo per Samuëlem loquente? at improbavit, vituperavit, vitio dedit: non igitur jus regium divinitûs datum, ſed morem regnandi praviſſimum, ſuperbiâ regum & dominandi libidine arreptum expoſuit propheta; nec quid debebant reges, ſed quid volebant facere; rationem enim regis populo indicavit, ſicut antea rationem ſacerdotum Eliadarum eodem verbo (quod tu p. 33. Hebraïco etiam ſolœciſmo משפת vocas) ſuprà indicaverat. C. 2. *ratio ſacerdotum iſtorum cum populo hæc erat*, v. 13. impia videlicet, odioſa, & tyrannica: ratio itaque illa nequaquam jus erat ſed injuria. Sic etiam patres antiqui hunc locum expoſuerunt; unus mihi erit multorum, inſtar, Sulpitius Severus, Hieronymi æqualis, eique charus, & Auguſtini judicio virdoctrinâ & ſapientiâ pollens. Is in hiſtoria ſacra Samuelem aït dominationem regiam, & ſuperba imperia populo exponere. Sanè jus regium non eſt dominatio & ſuperbia; ſed jus atque imperium, teſte Salluſtio, conſervandæ libertatis atque augendæ reipub. cauſsâ datum, in ſuperbiam dominationémque ſe convertit. Idem Theologi omnes Orthodoxi, idem Jurisconſulti, idem rabbini plerique, ut ex Sichardo didiciſſe potuiſti, de explicatione hujus loci ſentiunt; ne Rabbinorum enim quiſquam

quam jus regis abſolutum iſto loco tractari dixit. Ipſe infrà cap. 5. pag. 106. *non Alexandrinum Clementem ſolùm, ſed omnes hic* quereris *errare*, te unum ex omnibus rem acu tetigiſſe: Jam verò cujus vel impudentiæ eſt vel ſocordiæ, contra omnes, præſertim orthodoxos, mores regum ab ipſo Deo damnatiſſimos in jus regium convertere, & honeſtâ juris præſcriptione defendere: cum jus tamen illud in rapinis, injuriis, violentiis, contumeliis ſæpiùs conſiſtere fatearis. An quiſquam ſic *ſui juris* unquam fuit, ut rapere, agere, proſternere, permiſcere omnia ſibi liceret? an Larini, quod affirmas, hæc *ſuo jure ab aliquo fieri unquam dixerunt?* Dixerat apud Salluſtium C. Memmius tribunus Plebis, in ſuperbiam & impunita flagitia nobilitatis invectus, *impune quælibet facere, id eſt, regem eſſe*; Arriſit hoc tibi, & ſtatim in lucro ponis, ne quicquam ſanè, ſi paulùm evigilaveris. An jus hic regium aſſeruit? annon plebis ignaviam potiùs increpuit, quæ nobiles impunè dominari ſineret, eóſque mores regios jam rurſus patefieret, quos jure ſuo majores illorum cum rege ipſo finibus expulerant. Marcum Tullium ſaltem conſuluiſſes; is te & Salluſtium, & Samuelem etiam rectiùs interpretari docuiſſet. Qui pro C. Rabirio *nemo*, inquit, *noſtrûm ignorat conſuetudinem regiam; regum ſunt hæc imperia, animadverte & dicto pare*; aliáq; hujuſmodi ex poëtis ibidem recitat, quæ non jus, ſed *conſuetudinem*

ſuetudinem regiam vocat, eáque legere & ſpectare nos aït debere, non *delectemur ſolùm, ſed ut cavere etiam effugere diſcamus.* Vides quàm te malè mulctaverit Salluſtius, quem tyrannis inimiciſſimum, juris tyrannici patronum attuliſſe te putabas. Nutare, mihi crede, & ſuum ſibi occaſum aecelerare jus regium videtur, dum ruentis in modum tenuiſſima quæque ſic arripit, ſéque ſuſtinere iis teſtibus atque exemplis conatur, quæ tardiùs fortaſſe alioqui ruiturum vehementiùs proturbant. *Summum*, inquis, *jus, ſumma injuria eſt, id in regibus maximè locum habet; qui cùm ſummo jure utuntur, ea faciunt in quibus Samuel dicit jus regis eſſe poſitum.* Miſerum jus; quod tu jam ad extrema perductus, niſi per ſummam injuriam defendere ulteriùs non potes! Summum jus id dicitur, cùm quis formulas legum ſectatur, ſingulis penè literis immoratur, æquitatem non ſervat; aut ſcriptum jus callidè nimis & malitiosè interpretatur, ex quo illud proverbium Cicero ortum eſſe aït. Cùm autem jus omne de fonte juſtitiæ manare certum ſit, impius ſis neceſſe eſt, qui *regem injuſtum eſſe, iniquum, violentum, raptorem eſſe, & quales eſſe ſolebant* qui peſſimi erant, jus regis eſſe dicis, ídque *prophetam populo inſinuáſſe.* Quod enim jus ſummum aut remiſſum, ſcriptum aut non ſcriptum ad maleficia perpetranda eſſe poteſt? Id ne tibi de aliis concedere, de rege pernegare in mentem veniat, habeo quem

quem tibi opponam, & puto regem, qui iſtiuſmodi jus regium & ſibi & Deo inviſum eſſe profitetur: Pſal. 94. *an conſociaretur tibi ſolium ærumnarum, formantis moleſtiam per ſta tutum.* Noli igitur Deo hanc atrociſſimam injuriam facere, quaſi is regum pravitates & nefaria facinora jus eſſe regium doceret, qui etiam hoc nomine ſocietatem cum improbis regibus ſe deteſtari docet, quòd moleſtiam & ærumnas omnes populo juris regii titulo creare ſoleant. Noli Prophetam Dei falsò inſimulare; quem, tu dum juris regii iſto loco doctorem habere putas, non verum nobis affers Samuelem; ſed, ut venefica illa, inanem umbram evocas; quamvis & illum ab inferis Samuelem non adeò mendacem fuiſſe credam, quin illud quod tu jus regium vocas, impotentîam potiùs tyrannicam dicturus fuiſſet. Jus datum ſceleri legimus, túque *licentiæ jure conceſſæ reges minus bonos uti conſueveſſe* aïs. At jus hoc ad perniciem humani generis abs te introductum non eſſe, à Deo datum probavimus; reſtat, ut ſit à diabolo; quod infrà clariùs liquebit. *Hæc*, inquis, *licentia dat poſſe, ſi velis*; & authorem hujus juris habere Ciceronem præ te fers. Nunquam ægrè facio ut teſtimonia tua recitem, tuis enim ipſe teſtibus conficere te ſoles. Audi igitur verba Ciceronis in 4ta. Philip. *Quæ cauſa juſtior eſt belli gerendi, quàm ſervitutis depulſio? in qua etiamſi non ſit moleſtus dominus, tamen eſt miſerrimum poſſe*

ſi

ſi velit. poſſe vi ſcilicet; nam de jure ſi loqueretur, repugnantia diceret, & ex juſta belli cauſa injuſtam faceret. Non eſt igitur jus regium quod tu deſcribis, ſed injuria, ſed vis, & violentia regum. Tranſis ab regia licentiâ ad privatam: *licet privato mentiri, licet ingrato eſſe.* Licet & regibus; quid inde efficis? licebit ergò regibus impunè rapere, occidere, ſtuprare? Quid intereſt ad injuriæ gravitatem rex an latrò, an aliunde hoſtis populum occidat, diripiat, in ſervitutem agat, eodem certè jure, & hunc & illum humanæ ſocietatis inimicum, & peſtem propulſare, atque ulciſci debemus; immo regem eò juſtius quòd is tot beneficiis & honoribus noſtris auctus commiſſam ſibi ſub juramento publicam ſalutem prodat. Concedis poſtremò *leges dari à Moſe ſecundùm quas rexille quandoque eligendus imperare debebat, quamvis diverſas ab illo jure quod Samuel propoſuit.* Quod cum aſſertione tua dupliciter pugnat; cùm enim regem legibus omnino ſolutum poſueris, nunc obſtrictum dicis: dein jus juri contrarium ponis Moſis & Samuëlis, quod eſt abſurdum. At *ſervi,* inquit Propheta, *vos eritis regi.* Ut ſervos fuiſſe non abnuerim, non jure tamen regio ſervi fuerunt, ſed regum fortaſſe plurimorum uſurpatione & injuſtitiâ. Illam enim petitionem obſtinatam non jure regio, ſed ſuo merito in pœnam illis ceſſuram propheta præmonuit. At verò ſi regi legibus ſoluto quicquid libet,

bet licuerit, profectò rex longè plus quàm dominus erit, populus infra omnium ſervorum infimos plus quàm infimus. Servus enim vel alienigena legem Dei vindicem injurioſum in dominum habebat; populus univerſus, libera nimirum gens, vindicem in terris neminem, nullam legem habebit, quò læſus, afflictus & ſpoliatus confugiat: a ſervitute regum Ægyptiorum ideo liberatus, ut uni ex fratribus ſuis duriore ſi libeat ſervitute opprimendus traderetur. Quod cum neque divinæ legi nec rationi conſentaneum ſit, dubium nemini eſſe poteſt, quin propheta mores enarraverit, nos jus regum, neque mores prorſus regum omnium, ſed plurimorum. Deſcendis ad rabbinos, duoſq; adducis eàdam, quâ priùs, infelicitate: nam caput illud de rege in quo R. Joſes jus regium aiebat contineri, Deuteronomii eſſe, non Samuëlis manifeſtum eſt. Samuëlis enim ad terrorem duntaxat populo injiciendum pertinere rectiſſimè quidem & contra te dixit R. Judas. Pernicioſum enim eſt id jus nominari atque doceri quod injuſtitia planè eſt, niſi abuſivè forſitan jus nominetur. Quo etiam pertinet verſus 18. *Et exclamabitis die illa propter regem veſtrum ſed non exaudiet vos Iehovah*; obſtinatos nimirum iſta pœna manebat, qui regem nolente Deo dari ſibi voluerunt. Quanquam iſta verba non prohibent, quo minus & vota & quidvis aliud tentare potuerint. Si enim clamare ad Deum contra regem populo licebat, licebat procul

dubio omnem etiam aliam inire rationem honeſtam ſeſe à tyrannide expediendi. Quis enim quovis malo cum premitur, ſic ad deum clamat ut cætera omnia quæ officii ſunt ſui negligat, ad otioſas tantùm preces devolutus? Verum utcunque ſit, quid hoc ad jus regium, quid ad jus noſtrum? qui regem nec invito Deo unquam petivimus, nec ipſo dante accepimus, ſed jure gentium uſi, nec jubente Deo nec vetante, noſtris legibus conſtituimus. Quæ cùm ità ſe habeant, non video quamobrem nobis laudi atque virtuti tribuendum non ſit, regem abjeciſſe; quandoquidem Iſraëlitis crimini eſt datum regem petiſſe. Quod etiam res ipſa comprobavit; nos enim qui regem, cùm haberemus, deprecati ſumus, tandem exauditos Deus liberavit; illos, qui cùm non haberent, à Deo efflagitabant, ſervire juſſit; donec Babylone redeuntes ad priſtinum reipub. ſtatum reverſi ſunt. Ludum Talmudicum deinde aperis; quin & hoc ſiniſtro augurio tentatum. Dum enim regem non judicari cupis oſtendere, oſtendis ex Codice Sanhedrim *regem nec judicari nec judicare*; quod cum petitione iſtius populi pugnat, qui ideo regem petebant, ut judicaret: id fruſtrà reſarcire ſtudes; intelligi nempe id de regibus Poſt-babylonicis debere. At ecce tibi Maimonides, qui *hanc inter reges Iſraëlitas & Iudæos differentiam ponit: Davidis enim poſteros judicare & judicari*; Iſraëliticis neutrum concedit.

cedit. Occurris tibi, tecum enim litigas, aut cum Rabbinis tuis; meam rem agis. Hoc *primis in regibus locum non habuisse*, quia dictum est v. 17. *vos eritis ei servi:* consuetudine scilicet, non jure; aut si jure pœnas petendi regis, quamvis non sub hoc fortè vel sub illo, at sub plerisque luebant, quod nos non attingit. Tibi verò adversario opus non est, adeò semper tibi adversaris. Narras enim pro me, ut primò Aristobulus, pòst Jannæus cognomento Alexander, jus illud regium, non à synedrio juris custode, & interprete acceperint, sed paularim sibi assumpserint, & senatu renitente usurpaverint: quorum in gratiam bella illa fabula de primoribus synedrii à *Gabriele exanimatis* adinventa est, júsque hoc magnificum, quo niti maximè videris, *regem* scilicet *non judicari*, ex illa fabula plusquã anili, ut pote rabbinicâ, conflatum esse fateris. Reges autem Hebræorum *judicari posse, atque etiam ad verbera damnari* fusè docet Sichardus ex libris Rabbinicis, cui tu hæc omnia debes, & tamen obstrepere non erubescis. Quinimmo legimus ipsum Saulem cum filio Jonathane sortis judicium atq; etiam capitale subiisse, suóque ipsum edicto peruisse. Uzzias quoque à sacerdotibus templo deturbatus, lepræ judicio, tanquam unus è populo, se submisit, réxq; esse desiit. Quid si templo excedere, quid si magistratu abire, & seorsim habitare noluisset jus illud regium legibus solutum sibi asseruis-

ſet, an paſſuros fuiſſe cenſes Judæos, & ſacerdotes templum contaminari, leges violari, populum univerſum contagione periclitari? In leproſum ergò regem vigebunt leges, in tyrannum nihil poterunt? Ecquis tam demens, aut ſtultus eſt, ut exiſtimet, cùm rex morboſus nè populum contagione lædat, cautum atque proviſum legibus ſit, ſi rex impius, iniquus, crudelis populum diripiat, excruciet, occidat, rempub. funditùs evertat, nullum his malis longè gravioribus remedium legibus repertum eſſe? Verùm *exemplum ullius regis afferri non poteſt, qui judicium capitis ſubierit in jus vocatus.* Ad illud Sichardus haud abſurdè reſponder, perinde eſſe, ac ſi quis ad hunc modum diſſereret. Cæſar nunquam citatus eſt coram Electore; ergò ſi Palatinus diem Cæſari dixerit, non tenetur Cæſar in judicio reſpondere. Cùm tamen doceat Bulla aurea Carolum 4tum ſe & ſucceſſores ſuos huic cognitioni ſubjeciſſe. Quid in corrupto populi ſtatu regibus adeò indultum fuiſſe miramur, ubi tot privati aut opibus ſuis aut gratiâ impunitatem vel graviſſimorum ſcelerum aſſequuntur. Illud autem ἀνυπεύθυνον id eſt *ànemine pendere, nulli mortalium rationem reddere*, quod tu regiæ Majeſtatis maximè proprium eſſe aïs, Ariſtoteles Polit. 4. c. 10. maximè tyrannicum, & in libera natione miminè ferendum eſſe affirmat. Tu vero Antonium tyrannum immaniſſimum, Romanæ reipub: everſorem,

rem, idoneum sanè authorem producis, non esse justum reposci a Rege factorum suorum rationem: & tamen Herodem cædis reum ad causam dicendam in Parthos proficiscens accersivit ad se Antonius: & animadversurus etiam in regem fuisse creditur, nisi rex eum auro corrupisset. Ita ab eodem fonte profluxit regiæ potestatis Antoniana assertio, & tua *regia defensio*. At non sine ratione, inquis, *nam reges ab alio non habent quod regnant, sed soli Deo acceptum referunt*. Dic sodes quinam? nam istiusmodi reges exstitisse unquam, nego. Primus enim Saul, nisi populus refragante etiam Deo regem voluisset, nunquam rex fuisset; & quamvis rex renuntiatus esset Mispæ, vixit tamen penè privatus, armentum patris secutus, donec Gilgale rex a populo secundùm creatus est. Quid David? quamvis unctus a Deo, nonne iterum unctus est ab Judæis Chebrone, deinde ab omnibus Hebræis, pacto tamen prius fœdere? 2. Sam. 5. 1. Chron. 11. fœdus autem obligat reges, & intra certos fines continet. Sedit Salomon, inquis, *super solium Domini & cunctis placuit*, 1. Paralip. 29. ergo & placuisse populo aliquid erat. Constituit Jehoiadas regem Joasum, fœdus tamen eodem tempore pepigit inter regem & populum. 2. Reg. 11. Hos reges, necnon & reliquos Davidis posteros & a Deo & a populo constitutos fateor; cæteros omnes, ubicunque gentium, a populo tantùm

conſtitutos eſſe affirmo ; tu oſtende conſtitutos eſſe aDeo; niſi eâ ſolum ratione quâ omnia cùm maxima tùm minima aDeo fieri & conſtitui dicuntur. Solium itaque Davidis peculiari quodam jure ſolium Jehovæ dicitur; ſolium aliorum regum non alio, atque cætera omnia, Jehovæ ſunt. Quod tu ex eodem capite didiciſſe potuiſti v. 11. 12. *tua ſunt omnia in cœlo & in terra, tuum eſt, Iehova, regnum, Divitiæ & gloria a facie tua ſunt, vis & potentia, &c.* Diciturque hoc toties, non ut intumeſcant reges, ſed ut moneantur, quamvis Deos ſe eſſe putent, Deùm tamen ſupra ſe eſſe, cui debent omnia. Unde illa Eſſenorum & Poëtarum doctrina, reges *non ſine Deo, & ab Iove eſſe* facile intelligitur; omnes enim homines àDeo itidem ſumus, Deique genus. Jus igitur hoc univerſum Dei, non tollit jus populi; quo minùs omnes cæteri reges, non a Deo nominati, regnum ſuum ſoli populo acceptum referant; cui propterea rationem reddere tenentur. Quod, quanquam Vulgus aſſentari regibus ſolet, ipſi tamen reges ſive boni, ut Homericus ille Sarpedon, ſive mali, ut illi apud Lyricum tyranni, agnoſcunt.

Γλαῦκε τίη δὴ νῶι τετιμήμεθα μάλιστα, &c.

Glauce cur nos maximo honore afficimur
In Lycia, omnes autem nos tanquam Deos intuentur.

Ipſe

Ipſe ſibi reſpondet; quia virtute cæteris prælucemus: quare fortiter pugnemus, inquit, ne Lycii nobis ignaviam objiciant: quâ voce & honores regios à populo acceptos, & bellicæ adminiſtrationis rationem populo reddendam eſſe innuit. Mali autem reges, ut metum populo incutiant, Deum imperii regii authorem palàm prædicant: tacitis autem votis nullum numen præter Fortunam venerantur. Juxta illud Horatii.

Te Dacus aſper, te profugi Scythæ,
Regúmque matres barbarorum, &
Purpurei metuunt tyranni,
Injurioſo ne pede proruas
Stantem columnam, neu populus frequens
Ad arma ceſſantes, ad arma
Concitet, imperiúmque frangat.

Si ergò reges hodie per Deum regnant, etiam populi per Deum in libertatem ſe vindicant, quandoquidem omnia à Deo & per Deum fiunt. Utrumque etiam æque teſtatur Scriptura, & reges per eum regnare, & per eum ſolio dejici; cùm tamen id utrumque longè ſæpius à populo fieri perſpiciamus, quam à Deo. Jus itaque populi pariter ac regis, quicquid eſt, à Deo eſt. Populus ubicunque ſine Deo manifeſto regem creavit, poteſt eodem jure ſuo regem rejicere. Tyrannum ſanè tollere quàm conſtituere divinius eſt; plúſque Dei cernitur in populo quoties injuſtum abdicat regem, quàm in rege

qui innocentem opprimit populum. Immo reges noxios Deo authore judicat populus: hoc enim ipso honore dilectos suos decoravit Deus, Psal. 149. ut Christum regem suum laudibus celebrantes, gentium reges, quales sub evangelio sunt omnes tyranni, *vinculis coërcerent, inque eos jus scriptum exercerent*, qui jure omni scripto atque legibus solutos se esse gloriantur. Ne quis tam stolidè, ne quis tam impiè credat tanti esse apud Deum reges, ferè mortalium ignaviſſimos, ut eorum nutu orbis terrarum totus pendeat & gubernetur; eorum ut gratiâ, præque illis, divinum, ut ita dicam, hominum genus eodem quo bruta & viliſſima quæque animalia loco atque numero habendum sit. Agè nunc, ne nihil enim agas, M. Aurelium, quasi tyrannis faventem, in medium profers; at satius tibi fuit Marcum Aurelium non attigisse. Ille an Deum de principibus solum judicare dixerit nescio. Xiphilinus certè quem citas de αὐταρχία loquitur; ὡς δὲ αὐταρχίας ὁ θεὸς μόνῳ κρίνειν δύναται αὐταρχίαν autem monarchiæ synonymum illic esse non assentior; eóq; minùs quo sæpius præcedentia lego; nam quî cohæreat, aut quid sibi velit aliena illa sententia subito insititia, qui legerit miretur; præsertim cùm Marcus Aurelius Imperatorum optimus, non aliter cum populo egerit, ut Capitolinus tradit, quàm est actum sub civitate liberâ; jus autem populi quin supremum tunc

fuerit

fuerit nemo dubitat. Idem Thraſeam, Helvidiũ, Catonem, Dionem, Brutum tyrannicidas omnes, aut iſtam gloriam æmulantes coluiſſe, ſibíque reipub. formam propoſuiſſe in qua æquis legibus, paríque jure omnia adminiſtrarentur, in primo libro de vita ſua profitetur: in quarto, non ſe ad legem, dominum eſſe. Agnovit etiam omnia Senatûs populíq; eſſe: nos, inquit, adeò nihil proprium habemus, ut in veſtris ædibus habitemus. Hæc Xiphilinus. Tantum abfuit ut quicquam jure regio ſibi arrogaret. Moriens, filium ſuum regnaturum eâ lege Romanis commendavit, ſi dignus eſſet: jus itaq; illud regnandi abſolutum atq; fictitium, tanquam à Deo per manus traditum, illam deniq; *αὐλαρχίαν* præſe non tulit. *Plena* tamen *omnia Græcorum & Latinorum monumenta eſſe* aïs: at nuſquam viſa; *plena Iudæorum*, & tamen addis *Iudæos in pleriſq; regiæ poteſtati minùs æquos fuiſſe*: immò Græcos & Latinos multo minùs Tyrannis æquos & reperiſti & reperies; multo minus Judæos, ſi liber ille Sam. in quo is, 1 Sam. 10. jus regni deſcripſerat, exſtaret; quem librum Doctores Hebræorum à regibus diſcerptum aut cõbuſtum eſſe tradiderunt, quo impuniùs tyrannidem in ſuos exercerent. Circumſpice jam, numquid captare poſſis: occurrit tibi rex David poſtremò torquendis, Pſ. 17. *à facie tuâ judicium meum prodeat*: ergo, inquit Barnachmoni, *nullus judicat regem niſi Deus*. Et tamen ſimilius veri videtur, Davidem hæc

ſcripſiſſe, cùm à Saule vexatus, ne Jonathanis quidem judicium, quamvis jam tum unctus à Deo, detrectabat: *ſi eſt in me iniquitas, tu me affice morte*, inquit, 1. Sam. 20. deinde ut quivis alius ab hominibus falſò accuſatus, ad judicium Dei provocat; id ſequentia declarant, *tui oculi vident quæ recta ſunt, cùm explòraveris cor meum*, &c. quid hoc ad judicium regium, aut forenſe? Sanè jus regium illi maximè labefactant atque deſtruunt, qui fundamentis tam fallacibus niti, atque exædificari produnt. En tritum illud tandem, & aulicorum noſtratium argumentum palmarium. *Tibi ſoli peccavi*, Pſal. 51. 6. quaſi verò rex David in mœrore & lacrymis pœnitentiam agens, ſordidatus & ſqualidus in terra jacens, miſericordiam à Deo ſuppliciter petens, quicquam de jure regio cogitaverit hæc loquntus; cùm ſe vix jure mancipii dignum eſſe arbitraretur. An omnem Dei populum, fratres ſuos uſque adeò præ ſe contempſit, ut cædibus, adulteriis, rapinis peccáre in eos non ſe poſſe cenſeret? abſit à rege tam ſancto tanta ſuperbia, támque fœda ignoratio vel ſui vel proximi. *Tibi* igitur *ſoli peccavi*, procul dubio intelligendum eſt, tibi præcipuè. Utcunque ſit profectò verba pſallentis, & ſententiæ affectibus plenæ haudquaquam ſunt ad jus explicandum accomodatæ, aut eò trahendæ. At *non eſt in jus vocatus, nec coram ſynedrio cauſam capitis dixit.* Eſto; quî enim potuit id reſciri, quod adeò ſi-

ne arbitris, & ſecretò peractum fuit, ut per aliquot fortaſſe annos (cujuſmodi aulæ arcana ſunt) vix unus aut alter conſcius fuiſſe videatur. 2. Sam. 12. *Tu hoc clàm feciſti.* Deinde quid ſi in privatis etiam puniendis ceſſaret ſynedrium? an quis inde puniendos non eſſe argumentabitur? Sed ratio obſcura non eſt; ipſe ſe condemnaverat. v. 5. *reus capitis vir ille qui fecit hoc*; cui ſtatim ſubjicit propheta, *tu vir ille es*; prophetæ etiam judicio capitis reus. Veruntamen Deus pro ſuo jure atque in Davidem eximiâ clementiâ, & peccato abſolvit regem, & ipſa mortis ſententiâ, quam is in ſemetipſum pronuntiaverat. v. 13. *non es moriturus.* Nunc in advocatum neſcio quem ſanguinarium debaccharis, & in eo totus es ut perorationem ejus refellas, de qua ipſe viderit; ego quod propoſitum mihi eſt, id ago ut quàm pauciſſimis abſolvam. Quædam tamen præterire non poſſum; primùm, inſignes repugnantias tuas: qui p. 30. hæc habes. *Iſraëlitæ non deprecantur injuſtum regem, violentum, raptorem, & quales eſſe ſolerent qui peſſimi.* At p. 42. Advocatum vellicas quòd Iſraëlitas tyrannum petiſſe arguerat. *An de fumo* inquis *in flammam ire precipites maluerunt, id eſt ſævitiam peſſimorum Tyrannorum experiri potiùs quàm judices malos pati quibus jam aſſueverant.* Illic Hebræos maluiſſe aïs tyrannos quàm judices, hìc judices maluiſſe quàm tyrannos; & *nihil minùs*

quàm tyrannum voluiſſe. De tuo igitur reſpondebit tibi Advocatus, juxta enim te omnis rex jure regio tyrannus eſt. Quod ſequitur bene habet, *authoritatem in populo maximum tunc fuiſſe, quòd judices repudiárunt, regem optárunt.* Memineris, cùm hoc ego à te repoſcam. Negas *Deum iratum Iſraëlitis regem tanquam tyrannum aut pœnam attribuiſſe, ſed ut rem ſalutarem & bonam.* Quod tamē facile refellitur. Cur enim exclamarent propter regem illum quem elegerant, niſi quòd res mala erat imperium regium; non quidem per ſe, ſed quòd plerunq; ſicut Propheta hic monet, in ſuperbiam & dominationem ſe convertit. Si adhuc non ſatisfacio, agnoſce jam tua, ſyngrapham agnoſce tuam & erubeſce Apparat ad primatum, *Iratus Deus regem illis dedit offenſus eorum peccatis: quòd Deum habere regem renuiſſent. Ita Eccleſia quaſi in pœnam ejus delicti, quòd à puro Dei cultu deſciverat, in unius mortalis monarchæ pluſquam regium dominatum data eſt.* Tuâ igitur ſimilitudo ſi ſibi conſtat, aut dedit Deus regem Iſraëlitis in pœnam, & tanquam rem malam, aut dedit Papam eccleſiæ in bonum, & tanquam rem bonam. Quid hoc homine levius, quid inſanius? Quis huic in re minimâ fidem habeat, qui tantis in rebus quid aſſerat, & mox neget, nihil penſi habet. Affirmas p. 29. *regem legibus ſolutum eſſe apud omnes Gentes, ſic Oriens judicavit, ſic Occidens.* At p. 43. *omnes reges Orientis* καὶ νόμων & legi-

& legitimos fuiſſe; immò Ægypti reges in maximis minimíſque rebus legibus obſtrictos, cùm initio capitis hoc te probaturum pollicitus ſis, omnes reges *ſolutos legibus* eſſe, *leges dare, non accipere.* Equidem non iraſcor tibi; aut enim inſanis, aut ſtas à nobis. Hoc certè oppugnare eſt, non defendere, hoc regem eſt ludos facere. Sin minùs, Catullianum profectò illud in te aptiſſimè quadrat, ſed inverſum; nam quantò quis unquam optimus poëta fuit, tantò tu peſſimus omnium patronus. Certè niſi ſtupor ille quo Advocatum eſſe *demerſum* aïs, te potiùs obcæcavit, jam tute *obbrutuiſſe* te ſenties. Nunc *omnibus quoque gentium regibus leges datas fuiſſe* fateris; *non tamen ut iis tenerentur, judiciorum metu & pœnæ capitis.* Quod nequedum ex ſcripturâ neq; ex ullo authore fide digno oſtendiſti. Tuigitur paucis accipe: leges civiles iis dare qui legibus non tenentur, ſtultum & ridiculum eſt, omnes alios punire, uni duntaxat omnium ſcelerum impunitatem dare, cùm lex neminem excipiat, iniquiſſimum eſt. Quæ duo in ſapientes legumlatores minimè cadunt, multò minùs in Deum. Ut omnes autem videant te nullo modo ex Hebræorum ſcriptis id probare, quod probandum hoc capite ſuſceperas, eſſe ex magiſtris tuâ ſponte confiteris, *qui negant alium ſuis majoribus regem agnoſcendum fuiſſe præter deum, datum autem in pœnam fuiſſe.* Quorum ego in ſententiam pedibus eo. Non decet enim, neq;

dignum

dignum eſt regem eſſe, niſi qui cæteris omnibus longè antecellit; ubi multi ſunt æquales, ut ſunt in omni civitate plurimi, imperium ex æquo atque per vices dandum eſſe arbitror: æquali, aut plerunque deteriori, ac ſæpiſſime ſtulto ſervire omnes, quis non indigniſſimum putet? Nec *ad commendationem regalis imperii* plus *facit*, quòd Chriſtus à regibus originem duxit, quàm facit ad peſſimorum regum commendationem, Chriſtum eos habuiſſe nepotem. *Rex eſt Meſſias:* agnoſcimus, gaudemus, & quàm citiſſimè veniat oramus; dignus enim eſt, nec ei quiſquam ſimilis aut ſecundus; interim regia gubernatio commiſſa indignis & immerentibus, ut plerumque fieri ſolet, plus mali quàm boni attuliſſe humano generi rectè exiſtimatur. Nec continuò ſequitur omnes reges tyrannos eſſe. Verùm ita eſto: do tibi hoc, nè me nimis tenacem putes; utere tu jam dato. *Hæc duo ſequuntur*, inquis, *Deus ipſe rex fuerit tyrannorum dicendus, & quidem tyranus ipſe maximus.* Horum alterum ſi non ſequitur, ſequitur profectò illud quod toto libro tuo ſemper ferè ſequitur, te non ſcripturæ ſolùm, ſed tibimet perpetuò contradicere, ut qui proxima periodo ſuprà dixeras, *unum Deum regem eſſe omnium rerum, quas & ipſe creavit.* Creavit autem & tyrannos & Dæmonas; eorum itaque rex, vel tuâ ipſius ſententiâ. In alterum deſpuimus, & blaſphemum illud tibi os obturatum

ratum volumus, qui Deum affirmes tyrannum esse maximum, si tyrannorum, quod ipse sæpius dicis, rex & dominus dicatur. Sed nec rem regiam multò plus adjuvas, dum ostendis, Mosen etiam cum *summa potestate regem fuisse*. Nam fuerit sanè, vel quivis alius, dummodò is sit qui res nostras, quemadmodum Moses, *ad Deum referre* possit. Exod. 18. 19. Verùm neque Mosi, quamquam is Dei quasi sodalis fuit, licuit in Dei populo quicquid libuit facere. Quid enim ille? *Venit ad me hic populus*, inquit, *ad consulendum Deum*; non ergo ad mandata Mosis accipienda. Tum suscipit Jethro, *esto tu pro hoc populo erga Deum, & commonefacias eos de legibus Dei*. Et Moses Deut. 4. 5. *docui vos statuta & judicia, quemadmodum præcepit mihi Deus*. Unde *fidelis* dicitur *in totâ domo Dei*. Num. 12. Rex itaque Jehova tum populi fuit; Moses veluti interpres tantùm Jehovæ regis. Impium igitur & sacrilegum te esse oportet, qui summam hanc potestatem à Deo ad hominem injussus ausis transferre, quam ipse Moses non summam sed vicariam tantùm & intermediam sub præsenti numine obtinuit. Accedit etiam cumulus ad improbitatem tuam, quòd Mosen hîc summâ potestate regem fuisse dicas, cùm in apparatu ad primatum, p. 230. *Eum in commune cum Lxx. senioribus populum rexisse, & primum populi non dominum fuisse* dixeris. Si igitur rex fuit,

fuit, ut erat certè, & regum optimus, idque ſicut ipſe aïs, cum *poteſtate planè ſummâ & regia*, nec tamen dominus, neque ſolus populum regebat, vel te authore, neceſſariò ſequitur reges, quamvis ſummâ poteſtate præditos, jure tamen regio atque ſummo, non eſſe dominos, neque ſolos populum regere debere; quantò minùs ad libitum ſuum. Jam verò quâ impudentiâ Dei mandatum ementiris, *de rege ſtatim atque ingreſſi eſſent terram ſanctam ſibi conſtituendo.* Deut. 17. ſupprimis enim veteratoriè quod præcedit, *ſi dixeris, ſtatuam ſuper me regem*; túque memento quid à te jam repoſcam; cùm dixeris p. 42. *liberrimâ tunc poteſtate populus erat præditus.* Nunc iterum fanaticus an profanus eſſe velis, ipſe videris. *Deus*, inquis, *cùm tanto ante determinaverit regium regimen inſtituendum tanquam optimum populi illius regendi ſtatum, quomodo hæc conciliabuntur? Propheta repugnavit, Deus ſic egit cum propheta, ut quaſi nollet.* Videt ſe illaqueatum, videt ſe impeditum: Jam attendite quanta cum malitiâ adverſus prophetam, impietate adverſùs Deum, expedire ſe quærat: *cogitandum in his eſt*, inquit, *Samuelem eſſe cujus filii populum tunc judicabant, eos populus repudiabat ob corrupta judicia; Samuel igitur noluit filios ſuos à populo rejici; Deus ut gratificaretur prophetæ ſuo, innuit non valdè ſibi placere quod populus deſideraret.* Dic uno verbo

bo improbe, quod per ambages dicis; Samuel populo fucum fecit, Samueli Deus. Non advocatus ergò, ſed tu *ceritus* ille & *lymphaticus* es, qui modò ut regem honores, nîl Deum revereris. Iſne tibi Samuel videtur, qui ſaluti aut charitati patriæ filiorum avaritiam & ambitionem præpoſuerit, qui populo recta & ſalutaria petenti, tam callido conſilio, támque vafro illuſerit, falſo pro veris docuerit? Iſne tibi Deus, qui in re tam turpi cuivis gratificaretur, aut cum populo ſimulatè ageret? Aut ergò jus regium non erat quod Propheta populo expoſuit, aut jus illud, teſte Deo & prophetâ, malum, moleſtum, violentum, inutile, ſumptuoſum reipub. erat; aut denique, quod nefas eſt dicere, & Deus & Propheta populo verba dare voluerunt. Paſſim enim teſtatur Deus valdè ſibi diſplicuiſſe quòd regem petiſſent. ver. 7. *Non te ſed me ſpreverunt ne regnem ſuper ipſos, ſecundùm illa facta quibus dereliquerunt me & coluerunt Deos alienos:* acſi ſpecies quædam idololatriæ videretur regem petere, qui adorari ſe, & honores propè divinos tribui ſibi poſtulat. Sanè qui ſupra omnes leges terrenum ſibi dominum imponit, propè eſt ut ſibi Deum ſtatuat alienum; Deum utique haud ſæpe rationabilem, ſed profligatâ ſæpiùs ratione brutum, & belluinum. Sic 1. Sam. 10. 19. *Vos ſpreviſtis Deum veſtrum qui ipſe ſervat vos ab omnibus malis, & anguſtiis veſtris, cum dixiſtis*

dixiſtis ei, regem præpones nobis. & cap. 12. 12. Vos regem petîſtis, *cùm Iehova ſit rex veſter.* & ver. 17. *Videte malum veſtrum magnum eſſe coram Iehova petendo vobis regem.* Et contemptim Hoſea de rege, 13. 10. 11. *Vbi rex tuus, ubinam eſt? ſervet te jam in civitatibus tuis. Vbi vindices tui? quoniam dixiſti, da mihi regem & proceres: dedi tibi regem in ira mea.* Hinc Gedeon ille Heros rege major, *Non dominabor in vos, neque filius meus in vos dominabitur, ſed dominabitur in vos Iehova,* Jud. 8. planè ac ſi ſimul docuiſſet, non hominis eſſe dominari in homines, ſed ſolius Dei. Hinc Hebræorum rempublicam, in qua Deus principatum ſolus tenuit, θεοκρατίαν vocat Joſephus contra Apionem Grammaticum Ægyptium & maledicum tui ſimilem. Populus denique reſipiſcens apud Iſaiam 26. 13. calamitoſum hoc ſibi fuiſſe queritur, quòd alios præter Deum dominos habuerat. Indicio ſunt hæc omnia regem irato Deo Iſraëlitis fuiſſe datum. In hiſtoria tyranni Abimelechi quis eſt cui non riſum moveas? de quo dicitur, cum is partim ſaxo à muliere, partim armigeri gladio interfectus fuerit, *reddidit Deus malum Abimelechi. Hæc,* inquis, *hiſtoria potentiſſimè adſtruit Deum ſolum regum judicem eſſe & vindicem:* immo tyrannorum, nebulonum, nothorum, ſi hoc valebit, quicunque per fas aut nefas tyrannidem occupaverit, is jus regium ſtatim in populum adeptus erit, pœnas effugit,

effugit, confestim arma magistratui de manibus fluent, mussare deinceps populus non audebit. Verùm quid si magnus aliquis latro hoc modo in bello periisset, an Deus ergo solus latronum vindex? Quid si carnificis manu lege damnatus, an ideo minùs illi Deus malum reddidisset? Ne judices quidem eorum unquam legisti lege postulatos; tamen *in optimatum statu vel principem, si quid committat, posse ac debere judicari*, ultrò fateris *pag.* 47. cur non item tyrannus in regno? quia Deus reddidit malum Abimelechi. At reddidit quoque mulier illa, reddidit etiam armiger, in quos ille ambos jus regium habere præ se tulit. Quid si reddidisset magistratus, an non is idcircò Dei gladium gerit, ut malum malis reddat? Ab hoc *potentissimo* de morte Abimelechi argumento ad verborum contumelias more suo se convertit; nil nisi *cœnum* & *lutum* ore funditat; cum eorum quæ promisit se probaturum, nihil vel ex sacris libris, vel ex rabbinicis probaverit. Nam neque regem legibus solutum esse, nec cur puniri, si delinquat, solus mortalium non debeat, quicquam ostendit. Immo suis ipse testibus se induit, & sententiam suæ contrariam esse veriorem suomet ipse opere demonstrat. Cùmque argumentis parùm proficiat, criminationibus atrocissimis omnium in nos odium excitare conatur, quasi rege optimo & innocentissimo crudeliter sublato. *An Salomon*, inquit, *melior*

melior Rex Carolo I. fuit? Sunt, ut verum fatear, qui patrē ejus Jacobum cum Salomone comparare non dubitārunt, & natalibus quidē anteferre, Salomon Davidis filius; is primò Saulis musicus erat; Jacobus Darlii comitis filius, qui Davidē musicum, reginæ uxoris thalamos nocte ingressum, cum ostio pessulum obdidisse deprehendit, haud multò pòst interfecit, ut narrat Buchananus. Natalibus ergo illustrior Jacobus, & secundus Salomon sæpe dictus, quamvis Davidis musici filius an fuerit, dubium sit At Carolum conferre cum Salomone quī tibi in mentem venire potuerit non video. Quem enim tu Carolum tot laudibus tollis, ejus pervicaciam, avaritiam, crudelitatem, & sævum in omnes pios atque bonos dominatum, ejus bella, incendia, rapinas. & miserorum civium cædes innumeras, dum hæc scribo, Carolus ipse filius in illa publicæ pœnitentiæ sedeculā apud Scotos coram populo confitetur atque deplorat: immò tuum illud regium jus ejurat. Verùm si Parallelis tantopere delectaris, Carolum cum Salomone conferamus. Salemon à meritissimo *fratris* supplicio *regnum auspicatus est:* Carolus à patris funere; non dico à nece, quamvis indicia veneni omnia in corpore patris mortui conspecta sint; ista enim supicio in Buchingamino constitit; quem tamen Carolus, & regis interfectorem & sui parris, non solùm in comitiis omni culpa exemit, sed ne omninò

res ea

res ea Senatus cognitioni subjiceretur, comitia dissolvit. Salomon *gravissimis tributis populum pressit:* at ille in templum Dei, & ædificia publica impendit, Carolus in luxum. Salomon à plurimis uxoribus ad Idolorum cultum pellectus est, hic ab unâ. Pellectus in fraudem Salomon, pellexisse alios non legitur, hic alios, non solum uberrimis corruptæ Ecclesiæ præmiis pellexit, sed etiam edictis & canonibus ecclesiasticis coëgit, ut invisa reformatis omnibus altaria statuerent, & pictos in pariete crucifixos altaribus imminentes adorarent. At non est ideo *Salomon à populo capitis damnatus.* Nec inde inquam, sequitur damnari à populo non debuisse; multa enim incidere potuerunt, cur id tum expedire populo non videretur. Populus certè quid sui juris esset haud multo pòst & verbis & factis patefecit: cùm Salomonis filium decem tribus expulerunt; & nisi maturè se in fugam conjecisset, etiam lapidibus regem tantummodò minacem obruituros fuisse credibile est.

CAP. III.

CUm satis jam disputatum atque conclusum sit, reges Mosaïcos ex præscripto Dei omnibus obstrictos legibus pariter cum populo fuisse, nullas legum

gum exceptiones perſcriptas inveniri, ut reges *quod vellent, impunè poſſent* aut ut *à populo puniri ne poſsint, Deum* proinde *vindictam de his tribunali ſuo reſervaſſe* falſiſſimum eſſe, ſine authore, ſine ratione dictum, videamus an id ſuadeat Evangelium, quod diſſuaſit lex non imperavit: videamus an Euangelium, divinum illud libertatis præconium, nos in ſervitutem addicat regibus & tyrannis, quorum ab impotenti imperio etiam ſervitutis cujuſdam magiſtra lex vetus populum Dei liberavit. Primum argumentum ducis à perſonâ Chriſti, quem quis neſcit non privati ſolùm, ſed etiam ſervi perſonam ideo ſumpſiſſe, ut nos liberi eſſemus. Neque hoc de interna tantum libertate intelligendum eſt, non de civili; quàm enim aliena ſunt iſta quæ Maria, mater Chriſti, ejus in adventu cecinit, *ſuperbos diſsipavit cogitatione cordis ipſorum, detraxit dynaſtas è thronis, humiles evexit*, ſi adventus ejus tyrannos potius in ſolio ſtabileret, Chriſtianos omnes eorum ſæviſſimo imperio ſubjiceret. Ipſe ſub tyrannis naſcendo, ſerviendo, patiendo omnem honeſtam libertatem nobis acquiſivit: ut poſſe ſervitutem, ſi neceſſe eſt, æquo animo pati, ſic poſſe ad libertatem honeſtè aſpirare non abſtulit Chriſtus, ſed majorem in modum dedit. Hinc Paulus 1. Cor. 7. non de evangelica ſolùm, ſed de civili libertate ſic ſtatuit, *Servus vocatus es? ne ſit tibi curæ; ſin autem potes liber fieri, potius utere; pretio empti*

empti eſtis, ne eſtote ſervi hominum. Fruſtra igitur ab exemplo Chriſti ad ſervitutem nos hortaris, qui ſuæ ſervitutis prætio libertatem nobis etiam civilem confirmavir. Et formam quidem ſervi noſtrâ vice ſuſcepit, animum vero liberatoris nunquam non retinuit: unde jus regium quid ſit, longè aliter docuiſſe oſtendam, atque tu doces; qui non regii, ſed tyrannici juris, ídque in republicâ novus profeſſor, ſi qua gens tyrannum ſive hæreditarium, ſive adventitium, ſive fortuitum ſortita erit, eam non ſolùm neceſſitate, ſed etiam religione ſervam eſſe ſtatuis. Tuis autem, ut ſoleo, in te utar teſtimoniis. Interrogavit Petrum Chriſtus, cùm ab eo coactores quidam Galilæi didrachma exigebant, Mat. 17. â quibus acciperent reges terræ tributa, ſive cenſum, à filiis ſuis, an ab alienis? reſpondet ei Petrus, ab alienis. ergo, inquit Chriſtus, *liberi ſunt filii; ſed ne offendamus illos, da iis pro me & pro te.* Variè hic locus interpretes exercet, cuinam perſolverentur hæc didrachma, alii ſacerdotibus in ſanctuarium, alii Cæſari: ego quidem Herodi perſoluta, interverſo Sanctuarii reditu, ſentio fuiſſe. Varia enim ab Herode & filiis ejus exacta tributa, ab Agrippa tandem remiſſa narrat Joſephus. Hoc autem tributum per ſe exiguum, multis aliis adjunctum, grave erat: gravia autem fuerint oportet de quibus hic Chriſtus loquitur, alioqui, in republica etiam

pauperes

pauperes capite censi fuerunt. Hinc itaque Christus Herodis injustitiam arguendi, cujus sub ditione erat, occasionem cepit. Qui, cum cæteri reges terræ (siquidem patriæ parentes dici se cupiant) non filiis, id est civibus suis, sed alienis, bello nempe subactis graviora tributa imperare soleant, hic contra non alienos, sed filios opprimeret. Utcunque sit, sive filios hîc, cives regum proprios, sive filios Dei, id est fideles & in universum christianos intelligi concedas, ut intelligit Augustinus, certissimum est, si filius fuit Petrus, & proinde liber, nos etiam authore Christo liberos esse: vel ut cives, vel ut christianos: non esse ergo juris regii à filiis & liberis tributa graviora exigere. Testatur enim Christus persolvisse se, non quod deberet, sed ne illos offendendo qui exigebant, negotium sibi privatus exhiberet: cum officium ac munus longissimè diversum in illo vitæ suæ curriculo explendum sibi esset. Dum igitur negat Christus jus regium esse, graviora vectigalia liberis imponere, certè spoliare, diripere, occidere, excruciare proprios cives, & præsertim christianos, jus esse regium multo evidentiùs negat. Hunc in modum de jure regio cum & aliàs disputasse videatur, venire in suspicionem quibusdam cœpit, non se tyrannorum licentiâ pro jure regio habere. Non enim de nihilo erat quòd Pharisæi interrogatione hujusmodi animum ejus tentarent, quòd de jure regio per-

conta

cunctaturi, eum neminem curare, non respicere personam hominum dixerint; neque de nihilo, quòd is proposita sibi istiusmodi quæstione irascereturᵣ Mat. 22. An te quispiam si insidiosè aggredi, si loquentem captare vellet, si elicere ex te quod fraudi futurum sibi sit, de jure regio sub rege interrogaret? an tu cuipiam de istoc interroganti irascerere? non opinor. Vel hinc ergo perspicias, non id eum de jure regio sensisse quod regibus gratum erat. Idem ex responso ejus apertissimè colligitur, quo ille percunctatores amandare à se potiùs quàm docere videtur. Poscit numisma censûs; *cujus*, inquit, *imago ista est? Cæsaris. Reddite ergo Cæsari quæ sunt Cæsaris, quæ Dei sunt Deo.* Immo quæ populi sunt populo reddenda esse quis nescit? Reddite omnibus quod debetis, inquit Paulus, Rom. 13. non ergo Cæsari omnia. Libertas nostra non Cæsaris, verùm ab ipso Deo natale nobis donum est; eam Cæsari cuivis reddere, quam ab eo non accepimus, turpissimum esset, & humana origine indignissimum. Si enim os hominis, & vultum aspiciens interrogaret quisquam, cujus ista imago esset, an non facile quivis responderet Dei esse? Cum igitur Dei simus, id'est verè liberi, ob eámque causam soli Deo reddendi, profectò Cæsari nos, id est homini, & præsertim injusto, improbo, tyranno in servitutem tradere, sine piaculo, & quidem maximo sacrilegio non possumus.

Interim quæ Cæſaris ſint, quæ Dei, in medio relinquit. Quòd ſi idem erat hoc numiſma quod didrachmum illud Deo pendi ſolitum, ut certè poſtea ſub Veſpaſiano fuit, tum ſanè controverſiam non minuit Chriſtus, ſed implicavit: cum impoſſibile ſit Deo & Cæſari idem ſimul reddere. At enim oſtendit quæ Cæſaris eſſent; numiſma nempe illud Cæſaris imagine ſignatum. Quid igitur inde lucraris præter denarium vel Cæſari vel tibi? Aut enim Cæſari Chriſtus præter denarium illud nihil dedit, cætera omnia nobis aſſeruit, aut ſi quicquid pecuniæ Cæſaris nomine inſcriptum eſſet, id Cæſari dedit, contrarius jam ſibi, noſtra ferè omnia Cæſari dabit, qui duo modò didrachma regibus non ſe ex debito perſolvere, & ſuo & Petri nomine profeſſus eſt. Ratio denique infirma eſt qua niteris; non enim principis effigiem habet moneta ut principis eſſe, ſed ut probam ſe eſſe moneat; útque ſe principis nomine inſignitam ne quis audeat adulterare. Sin autem ad jus regium inſcriptio tantum valeret, reges profectò noſtras omnium facultates, uti eſſent ſuæ, ſola nominis inſcriptione ſtatim perficerent; aut ſi noſtra omnia jam ſua ſunt, quod tuum dogma eſt, non idcirco Cæſari numiſma illud reddendum erat, quia Cæſaris nomen aut imaginem prætulit, ſed quia Cæſaris jam antea jure erat, nulla licet imagine ſignatum. Ex quo manifeſtum eſt, Chriſtum hoc in loco non tam

nos

nos officii noſtri erga reges aut Cæſares ita perplexè atque ambiguè admonere voluiſſe, quàm Phariſæos, hypocritas improbitatis & malitiæ arguere. Quid? rurſùs cum ei nuntiarent Phariſæi, Herodem ejus vitæ inſidias parare, an humile aut demiſſum ab eo reſponſum tyranno reddendum tulerunt? Immo *ite*, inquit, *& dicite vulpi illi*; innuens reges jure regio ſed vulpino civibus ſuis inſidiari. Atqui *ſub tyranno ſupplicium mortis ſubire ſuſtinuit.* Enimverò quî potuit niſi ſub tyranno? *ſupplicium ſub tyranno paſſus eſt*; ergo ad injuſtiſſima quævis juris regii teſtis & aſſertor: egregius tu quidem officiorum ratiocinator es. Verùm Chriſtus quamvis noſtri liberandi, non ſub jugum mittendi causâ ſervum ſe fecerit, tamen ad hunc modum ſe geſſit; nec juri quicquam regio præter æquum & bonum conceſſit. Nunc ad præcepta ejus hac de re aliquando veniamus. Zebedæi filios maximam in regno Chriſti, quod mox in terris futurum ſomniabant, dignitatem affectantes, ſic Chriſtus corripuit, ut omnes ſimul chriſtianos commonefaceret quale jus magiſtratûs & imperii civilis apud eos conſtitui voluerit. *Scitis*, inquit, *principes gentium in eas dominari, & magnates authoritatem excercere in eas, verùm non ità erit inter vos. Sed quicunque volet inter vos magnus fieri, eſto veſter miniſter; & quicunque volet inter vos primus eſſe, eſto*

veſter ſervus? Hæc tu niſi mente captus tecum facere ctedidiſſes ? hiſne te argumentis vincere, ut reges noſtros rerum dominos exiſtimemus ? Tales in bello hoſtes nobis contingant, qui in caſtra hoſtium (quanquam & armatos vincere ſat ſcimus) utì tu ſoles, cæci atque inermes tanquam in ſuos incidant : ita ſemper quod tibi maximè adverſatur, id demens veluti firmiſſimum cauſæ tuæ ſubſidium comparare conſueviſti. Petebant Iſraëlitæ regem, *ut habebant omnes iſtæ gentes* : diſſuaſit Deus multis verbis, quæ Chriſtus hic ſummatim complexus eſt, *ſcitis principes gentium in eas dominari*: petentibus tamen iis dedit regem Deus, quamvis iratus : Chriſtus, ne peteret omnino chriſtianus populus, more gentium dominaturum, adhibitâ cautione antevertit; *inter vos non ita erit.* Quid hod clariùs dici potuit ? non erit inter vos iſta regum ſuperba dominatio, tametſi ſpecioſo titulo Euergetæ & benefici vocentur ; ſed qui magnus inter vos fieri vult, quis autem principe major, *eſto veſter miniſter*: & qui primus ſive *princeps* (Luc. 22.) *eſto veſter ſervus.* Non erravit itaque Advocatus ille quem inſectaris, ſed authorem habuit Chriſtum, ſi regem Chriſtianum populi miniſtrum eſſe dixit, uti eſt certè omnis bonus magiſtratus. Rex autem inter chriſtianos aut ominò non erit, aut erit ſervus omnium; ſi planè vult eſſe dominus, eſſe ſimul chriſtianus non poteſt.

Quin

Quin & Moſes, legis quodammodo ſervilis inſtitutor, non populo ſuperbè dominabatur, ſed onus ipſe populi ferebat; ferebat in ſinu Populum, ut nutricius lactentem. Num. 11. nutritius autem ſervus eſt. Plato non dominos ſed ſervatores & adjutores populi appellandos eſſe magiſtratus docuit; Populum non ſervos, ſed altores magiſtratuum, ut qui alimenta & ſtipendia magiſtratibus etiam regibus præbeant. Eoſdem Ariſtoteles cuſtodes & miniſtros legum vocat, Plato & miniſtros & ſervos. Miniſtros Dei Apoſtolus quidem appellat, quod tamen nequaquam obſtat quò minùs ſint & legum & populi; tam leges enim quàm magiſtratus propter populum ſunt. Et tamen hanc tu *Fanaticorum Angliæ Moloſſorum opinionem* eſſe clamitas. Moloſſos eſſe Anglos certè non putarem, niſi quòd tu illos, hybrida, latratu tàm degeneri oblatras; Lupi, ſi diis placet, Sancti Dominus: Lupus nimirum ſanctus queritur Moloſſos eſſe fanaticos. Germanus olim, cujus ille Lupus Trecaſſinus collega fuit, inceſto apud nos regi Vortigerno authoritate ſuâ regnum abrogavit. Sanctus itaque Lupus talem te Lupi non ſancti, ſed famelici cujuſpiam & latrunculi dominum, illo apud Martialem viperarum domino viliorem, aſpernatur: qui & latrantem ipſe domi, ut ferunt, Lyciſcam habes, qùæ tibi miſerè dominatur; cujus partim impulſu etiam ſcripſiſſe hæc diceris; unde

mirum, non eſt velle te regiâm dominationem aliis obtrudere, qui fœmineum ipſe domi dominatum ferre tam ſerviliter aſſueviſti. Sis itaque Lupi Dominus, ſit Lupa tuî domina, ſis Lupus ipſe, ſis Lycanthropus, moloſſis meherculè Anglicanis ludibrium debes. Verùm lupos venari nunc non eſt otium; ſylvis itaque egreſſi, in viam regiam redeamus. Qui contra omnem in eccleſia primatum nuper ſcripſiſti, nunc *Petrum Apoſtolica corona principem appellas.* Quis tibi authoritate tam fluxâ homunculo fidem habeat? Quid Petrus? *ſubjecti eſtote omni humanæ ordinationi propter dominum, ſive regi ut ſupereminenti, ſive præſidibus, ut qui per eum mittantur, ad ultionem quidem facinoroſorum, laudem verò benefacientium; quoniam ita eſt voluntas Dei.* Scripſit hæc Petrus non ſolùm privatis, ſed etiam advenis per minorem ferè Aſiam diſperſis, atque diſpalatis; qui in iis ubi degebant locis nullius juris præterquam hoſpitalis capaces erant. An tu incolas, liberos, nobiles, indigenarum conventus, comitia, parlamenta idem in ſua patria, quod ſparſos & peregrinos in aliena decere putas? an idem privatos decere in ſua, quod ſenatores & magiſtratus, ſine quibus ne reges quidem eſſe poſſunt? fac tamen indigenas fuiſſe, fac non privatos, ſed Senatum ipſum Romanum cui hæc ſcripta ſunt. Quid inde aſſequeris? cùm nullum præceptum cui ratio aliqua adjuncta eſt, quenquam ultra illam

illam præcepti rationem obligare aut ſoleat aut poſſit. *Eſtote ſubjecti*, ὑποτάγητε, id eſt ſi vim verbi ſpectes, ſubordinati, ſeu legitimè ſubjecti, ἡ γὰρ τάξις νόμος inquit Ariſtoteles, lex eſt ordo. *Subjecti eſtote propter dominum.* Quomobrem? quia cùm rex, tum præſes conſtituitur à Deo ad ultionem facinoroſorum, laudem benefacientium. *Quoniam ita voluntas eſt Dei.* Videlicet ut talibus obſequamur, quales hic deſcribuntur; de aliis nullum hic verbum. Vides quam optimè hujus præcepti conſtet ratio; addit. V. 16. *ut liberi*, non ergo ut mancipia. Quid ſi verſâ vice ad crucem & perniciem bonorum, ad impunitatem & laudem & præmia facinoroſorum regnent? an in perpetuum ſubjecti erimus non privati ſolùm, ſed primores, ſed magiſtratus omnes, ipſe denique Senatus? Annon humana ordinatio dicitur? cur ergo poteſtas humana, ad conſtituendum quod hominibus bonum & ſalubre eſt, valebit, ad tollendum quod iiſdem malum & exitioſum eſt, non valebit? At qui rex ille cui ſubjecti eſſe jubentur, erat Romæ eâ tempeſtate Nero tyrannus; ergo tyrannis etiam ſubjecti eſſe debemus. At inquam, & dubium hoc eſt, Nero an Claudius tunc temporis rerum potiretur, & illi qui ſubjecti eſſe jubentur, advenæ, diſperſi, privati non conſules, non prætores, non Senatus Romanus erant. Nunc Paulum adeamus (quoniam tu quod nobis de regibus licere non vis id

tibi de Apoſtolis licere autumas, ut principatum Petro modò des, modò eripias) Paulus hæc ad Romanos. c. 13. *omnis anima poteſtatibus ſupereminentibus ſubjecta eſto, non eſt enim poteſtas niſi à Deo, quæ autem ſunt poteſtates à Deo ſunt ordinatæ:* Romanis hæc ſcribit, non, ut Petrus, advenis, diſperſis, ſed privatis tamen potiſſimùm & plebeiis; ita etiam ſcribit, ut totam reipub. adminiſtrandæ rationem, originem, finem luculentiſſimè doceat. Quo magis obedientiæ quoq; noſtræ vera ac diſtincta ratio, ab omni ſervitute disjuncta eluceret. *Omnis anima,* hoc eſt quiſque homo *ſubjectus eſto.* Quid ſibi Apoſtolus proponat hoc capite ſatis explanavit Chryſoſtomus, *τοῦτο δείκνυς*, &c. *facit hoc*, inquit, *ut oſtendat Chriſtum leges ſuas non ad hoc induxiſſe ut communem politiam everteret, ſed ut in melius ſtatueret.* Non ergo ut Neronem, aut tyrannum quemvis alium ſupra omnem legem & pœnam conſtituendo, crudeliſſimum unius imperium in omnes mortales conſtabiliret. *Vtque ſimul docet ſuperflua & inutilia bella non eſſe ſuſcipienda*, non ergo bella damnat contra tyrannum, hoſtem patriæ inteſtinum, atque adeo periculoſſimum ſuſcepta. *Pervulgatus tunc erat hominum ſermo traducens apoſtolos tanquam ſeditioſos, & novatores quaſi omnia ad evertendum leges communes & facerent & dicerent; his nunc ora obſtruit.* Non ergo tyrannorum defenſiones conſcripſerunt apoſtoli,

li, quod tu facis, sed ea fecerunt, ea docuerunt, quæ suspecta omnibus tyrannis defensione apud illos potiùs, & interpretatione quadam egebant. Propositum apostolo quid fuerit ex Chrysostomo vidimus; nunc verba scrutemur. *Omnis anima potestatibus supereminentibus subjecta esto*, quæ tamen istæ sint non statuit: non enim jura atque instituta omnium nationum abolere, unius libidini omnia permittere in animo erat. Certè optimus quisque imperator authoritatem legum & Senatûs authoritate suâ longè superiorem semper agnovit. Idem apud omnes nationes nō barbaras jus semper sanctissimum fuit. Unde Pindarus apud Herodotum νόμον πάντων βασιλέα legem omnium regem esse dixit; Orpheus in hymnis non mortalium solum, sed immortalium etiam regem appellat. Ἀθανάτων καλέω καὶ θνητῶν ἁγνὸν ἄνακτα Οὐράνιον νόμον. ———

Reddit rationem. Αυτὸς γὰρ μόνος ζώων ὅσηκα κρατύνει. *Lex enim sola viventium gubernaculum tenet.* Plato in legibus τὸ κρατοῦν ἐν τῇ πόλει, id quod in civitate plurimum debet posse, legem esse aït. In epistolis eam maximè remp. laudat, ubi lex, & domina & rex hominū, non homines tyranni legum sunt. Eadem Aristotelis sententia in Politicis, eadem Ciceronis in legibus, ita leges præesse magistratibus, ut magistratus præsunt populo. Cùm itaq; sapien-

tiſſimorum virorum judicio, prudentiſſimarum civitatum inſtitutis lex ſemper poteſtas ſumma atque ſuprema habita ſit, nec evangelii doctrina cum ratione aut cum jure gentium pugnet, is utique poteſtatibus ſupereminentibus veriſſimè ſubjectus erit, qui legibus & magiſtratibus juxta leges Rempub. gubernantibus ex animo paret. Non ergo ſolùm populo ſubjectionem hanc, ſed regibus etiam præcipit; qui ſupra leges nequaquam ſunt. *Non eſt enim poteſtas niſi à Deo*; id eſt nulla reipub. forma, nulla homines regendi legitima ratio. Antiquiſſimæ etiam leges ad authorem Deum olim referebantur; eſt enim lex, ut Cicero in Philipp. 12. nihil aliud niſi recta & a numine Deorum tracta ratio, imperans honeſta, prohibens contraria. A Deo igitur eſt magiſtratuum inſtitutio, ut eorum adminiſtratione gens humana ſub legibus viveret: hanc autem vel illam adminiſtrationis formam, hos vel illos magiſtratus eligendi optio procul dubio penes liberas hominum nationes ſemper fuit. Hinc Petrus & regem & præſides ἀνθρωπίνην κτίσιν humanam creationem vocat; & Hoſea. c. 8. *conſtituunt reges, at non ex me; præficiunt principes quos non agnoſco.* In iſtâ enim ſolâ Hebræorum repub. ubi Deum variis modis conſulere poterant, de regis nominatione ad Deum referri ex lege oportebat: cæteræ gentes mandatum à Deo nullum iſtiuſmodi accepimus. Aliquando

quando aut ipsa regiminis forma, si vitiosa sit, aut illi qui potestatem obtinent, & ab hominibus, & à diabolo sunt. Luc. 4. *Tibi dabo potestatem hanc omnem, nam mihi tradita est, & cui volo do illam.* Hinc princeps hujus mundi dicitur, & Apocalyp. 13. dedit Bestiæ Draco potentiam suam, & thronum suum, & potestatem magnam. Propterea necesse est hîc intelligi non potestates quascunque, sed legitimas, prout etiam infra describuntur; necesse est intelligi potestates ipsas, non semper eos qui imperium obtinent. Hinc dilucidè Chrysostomus, *Quid ais?* inquit, *omnis ergo princeps à Deo constitutus est? non dico: non enim de quovis principe, sed de ipsâ re loquitur Apostolus; non dicit, non est princeps nisi à Deo, sed non est potestas.* Hæc Chrysostomus. *Quæ autem potestatès sunt, à Deo sunt ordinatæ.* Legitimas ergo vult hîc intelligi Apostolus; malum enim & vitium, cùm ataxía sit, non est ut possit ordinari, & esse simul vitiosum. Hoc enim duo simul contraria ponit, taxin & ataxían. *Quæ autem sunt,* ita interpretaris ac si diceretur, *quæ nunc sunt*; quo faciliùs probare possis etiam Neroni, qui, ut opinaris, tunc *imperavit*, Romanos obtemperare debuisse; nostrâ sanè bonâ veniâ: quàm enim voles de Anglicanâ repub. malè sentias, in eâ tamen Anglos acquiescere debere, quoniam *nunc est*, & *à Deo ordinatur*, ut Neronis olim imperium, necesse habebis concedere.

Neque enim Nero minùs quàm Tiberius *artibus matris imperium nihil ad ſe pertinens* occupaverat, ne legitimè partum fuiſſe reſpondeas. Quo ſceleratior & doctrinæ retractator ipſe tuæ, Romanos poteſtati quæ tunc fuit ſubjectos eſſe vis, Anglos poteſtati quæ nunc eſt, ſubjectos eſſe non vis. Verùm nullæ in hoc orbe terrarum res duæ magis è regione adverſæ ſibi ſunt, quàm tu nequiſſimus nequiſſimo ſemper ferè adverſus es tibi. Quid autem facies miſer? acumine hoc tuo regem adoleſcentem planè perdidiſti; ab ipſa enim tua ſententiâ extorquebo ut fatearis, hanc poteſtatem in Anglia, quæ nunc eſt, à Deo ordinatam eſſe; atque omnes proinde Anglos intra ejuſdem reipublicæ fines eidem poteſtati ſubjectos eſſe debere. Attendite igitur Critici, & manus abſtinete, Salmaſii nova hæc emendatio eſt, in epiſtola ad Romanos; non quæ ſunt poteſtates, *ſed quia nunc exiſtunt* reddi debere adinvenit; ut Neroni tyranno tunc ſcilicet imperanti ſubjectos eſſe omnes oportuiſſe demonſtraret. At ô bone, ληκύθιον ἀπωλεσας: ut regem modò, ita nunc interpretamentum hoc tam bellum perdidiſti. Quam tu epiſtolam ſub Nerone ſcriptam eſſe aïs, ſub Claudio ſcripta eſt principe ſimplici, & non malo: hoc viri docti certiſſimis argumentis compertum habent; quinquennium etiam Neronis laudatiſſimum fuit, unde argumentum hoc toties inculcatum,

quod

quod multis in ore eſt, multis impoſuit, tyranno parendum eſſe, eo quòd Paulus hortatus eſt Romanos ut Neroni eſſent ſubjecti, callidum indocti cujuſpiam commentum eſſe reperîtur. *Qui obſiſtit poteſtati*, ſcilicet legitimæ, *Dei ordinationi obſiſtit.* Aſtringit etiam reges præceptum hoc, qui legibus & Senatui obſiſtunt. At verò qui poteſtati vitioſæ, aut poteſtatis non vitioſæ corruptori & everſori obſiſtit, an is Dei ordinationi obſiſtit? ſanus, credo, non dixeris. Tollit omnem dubitationem ſequens verſiculus, de legitima tantùm poteſtate Apoſtolum hic loqui. Definiendo enim explicat, nequis errare, & opiniones hinc ſtolidas aucupari poſſit, qui ſint magiſtratus poteſtatis hujus miniſtri, & quam ob cauſam ſubjectos eſſe nos hortetur; *Magiſtratus non ſunt timori bonis operibus, ſed malis; boni à poteſtate hac laudem adipiſcentur; Magiſtratus miniſter eſt Dei noſtro bono datus; non fruſtra gladium gerit, vindex ad iram ei qui malum facit.* Quis negat, quis recuſat, niſi improbus, quin hujuſmodi poteſtati aut poteſtatis adminiſtro libens ſe ſubjiciat? non ſolùm ad vitandam *iram* & offenſionem, aut pœnæ metu, ſed etiam *propter conſcientiam.* Sine magiſtratibus enim, & civili gubernatione, nulla reſpublica, nulla ſocietas humana, nulla vita eſſe poteſt. Quæ autem poteſtas, qui magiſtratus contraria his facit, neque illa neque hic à Deo propriè ordinatus eſt. Unde neque

tali

tali vel poteſtati, vel magiſtratui ſubjectio debetur aut præcipitur, neque nos prudentes obſiſtere prohibemur: non enim poteſtati, non magiſtratui obſiſtemus, qui hic optimè depingitur, ſed prædoni, ſed tyranno, ſed hoſti; qui ſi magiſtratus tamen dicendus erit, eò duntaxat quòd habet poteſtatem, quòd àd pœnam noſtram ordinari à Deo videri poteſt, etiam diabolus hoc modo magiſtratus erit. Sanè unius rei una vera definitio eſt: ſi ergò Paulus hîc magiſtratum definit, quod quidem accurate facit; eâdem definitione, iiſdem verbis tyrannum, rem maximè contrariam, definire non potuit. Unde quem ipſe magiſtratum definivit atque deſcripſit, ei duntaxat ſubjectos nos eſſe voluiſſe, non ejus contrario tyranno certiſſimè colligitur. *Propter hoc tributa ſolvitis*; rationem adjungit ad præceptum; unde Chryſoſtomus, *Cur*, inquit, *veſtigalia regi damus. Annon tanquam nobis proſpicienti, curæ ac tuitionis mercedem ſolventes? atqui nihil illi ſolviſſemus, niſi ab initio utilem nobis talem eſſe præfecturam cognoviſſemus.* Quapropter illud repetam quod ſuprà dixi; quandoquidem ſubjectiò hæc non ſimpliciter, ſed cum adjunctâ ratione à nobis requiritur, illa profectò ratio quæ adjungitur, ſubjectionis noſtræ vera norma erit: Cum iſta ratione non ſubjecti, rebelles; ſine iſta ratione ſubjecti, ſervi erimus & ſocordes. *At Angli*, inquis, *nihil minùs quàm liberi*,

liberi, quia mali, quia flagitioſi. Nolo ego Gallorum vitia commemorare, quamvis ſub regibus ſint; neque Anglorum nimis excuſare; dico tamen illa eſſe flagitia, quæ ſub regibus tanquam in Ægypto didicerunt; neque dum in deſerto; licet Dei ſub imperio, dediſcere ſtatim potuerunt. Spes eſt tamen de pleriſque bona; ut ne ſanctiſſimos hic optimòſque viros & veritatis ſtudioſiſſimos collaudare incipiam; quorum apud nos non minorem credo eſſe numerum, quàm ubi tu maximum eſſe exiſtimas. At *jugum Anglis durum imponitur.* Quid ſi illis, qui jugum cæteris civibus imponere ſtudebant? Quid ſi ſuo deinde merito ſubactis? nam cæteri puto non moleſtè ferunt, exhauſto civilibus bellis ærario, ſumptibus propriis ſuam ſe tolerare libertatem. Relabitur jam ad Rabbinos nugivendos. Regem legibus aſtrictum eſſe negat, ex iis tamen probat *læſæ majeſtatis reum eſſe poſſe, ſi jus ſuum patiatur imminui:* aſtrictus itaque & non aſtrictus, reus & non reus rex erit; adeò frequenter enim ſolet repugnare ſibi, ut ipſa Repugnantia huic homini germana atque gemella eſſe videatur. Atqui Deus, inquis, multa regna Nubuchadnezzari in ſervitutem dedit. Fateor ad certum tempus dediſſe, Jer. 27. 7. Anglos in ſervitutem Carolo Stuarto ad ſemi horulam dediſſe oſtende; permiſiſſe non negaverim, dediſſe nunquam audivi. Aut ſi Deus in ſervitutem

tutem dat populum, quoties tyrannus plus populo poteſt, cur non idem liberare dicendus erit, quoties plus poteſt populus tyranno? an is Deo tyrannidem ſuam, nos Deo libertatem noſtram acceptam non feremus? Non eſt malum in civitate quod Deus non immittat, *Amos* 3. famem, peſtilentiam, ſeditionem, hoſtem; ecquod nam horum civitas ab ſe non totis viribus amolietur? faciet profectò, ſi poſſit, quamvis ab ipſo Deo immiſſa hæc eſſe ſciat; niſi è cœlo ipſe ſecus juſſerit. Cur non tyrannos pariter amovebit, ſi plus polleat? an ejus unius impotentiam ad commune malum eſſe magis à Deo credemus, quàm potentiam totius civitatis ad commune bonum? Abſit a civitatibus, abſit ab omni cœtu hominum ingenuorum doctrinæ tam ſtupidæ, támque peſtiferæ labes, quæ vitam omnem civilem funditus delet, gentem humanam univerſam proprer unum atque alterum tyrannum, ad quadrupedum propè conditionem detrudit: cum illi ſupra omnem legem excelſi par in utrunque genus & pecudum & hominum jus atque imperium obtinebunt. Mitto jam ſtulta illa dilemmata, in quibus ut te jactes, neſcio quem fingis, *poteſtatem illam ſupereminentem de populo velle intelligere*; tametſi affirmare non dubito omnem magiſtratus authoritatem à populo proficiſci. Hinc Cicero pro Flacco, *Illi noſtri ſapientiſſimi, & ſanctiſſimi majores, quæ ſciſceret plebs, quæ populus juberet,*

beret, juberi vetaríque voluerunt. Hinc Lucius Craſſus Orator eximius,& Senatûs eo tempore princeps, cujus tum cauſam agebat ad populum. *Nolite,* inquit, *ſinere nos cuiquam ſervire niſi vobis univerſis, quibus & poſſumus & debemus.* Quamvis enim Senatus Populum regeret, populus tamen illam moderandi & regendi ſui poteſtatem ſenatui tradiderat. Unde majeſtatem, populo Romano frequentiùs quam regibus olim attributam legimus. Idem Marcus Tullius pro Plancio, *Eſt enim conditio liberorum populorum, præcipuéque hujus principis populi & omnium gentium domini, poſſe ſuffragiis vel dare vel detrahere quod velit cuique; noſtrum eſt ferre modicè populi voluntates: honores ſi magni non putemus, non ſervire populo: ſin eos expetamus, non defatigari ſupplicando.* Egóne ut regem populi ſervum dicere metuam, cùm Senatus Romanus tot regum dominus ſervum ſe populi profeſſus ſit? Vera ſunt hæc, inquies, in populari ſtatu; nondum enim lex regia poteſtatem populi in Auguſtum,& ſucceſſores ejus tranſtulerat. Hem tibi ergò Tiberium illum quem tu *tyrannum plus vice ſimplici* fuiſſe aïs, ut revera fuit, is tamen dominus, etiam poſt legem illam regiam, appellatus à quodam, ut tradit Suetonius, denuntiavit ne ſe amplius contumeliæ causâ nominaret. Audiſne? tyrannus iſte dominus dici contumeliæ ſibi duxit. Idem in Senatu, *Dixi & nunc,& ſæpe aliàs, patres Con-*

Conſcripti, bonum & ſalutarem principem, quem vos tanta & tam libera poteſtate inſtruxiſtis, Senatui ſervire debere, & univerſis civibus ſæpe, & plerunque etiam ſingulis; neque id dixiſſe me pœnitet; & bonos & æquos & faventes vos habui Dominos, & adhuc habeo. Nec ſimulata hæc ab eo ſi dixeris, ut erat ſimulandi callidiſſimus, quicquam proficies; quis enim id videri ſe cupit, quod eſſe non debet. Hinc ille mos non Neroni ſolùm, quod ſcribit Tacitus, ſed cæteris etiam imperatoribus fuit, populum in Circo adorandi. De quo Claudianus. VI. *Conſ. Honorii.*

O quantum populo ſecreti numinis addit
Imperii præſens ſpecies, quantámque rependit
Majeſtas alterna vicem, cum regia Circi
Connexum gradibus veneratur purpura vulgus,
Conſenſúque cavæ ſublatus in æthera vallis
Plebis adoratæ reboat fragor.

Qua adoratione quid aliud Imperatores Romani, niſi univerſam plebem, etiam poſt legem regiam, ſuos eſſe dominos fatebantur? Atque illud eſt quod initio ſtatim ſuſpicatus ſum, te gloſſariis pervolutandis, & tricis quibuſdam laborioſis magnificè divulgandis operam potiùs dediſſe, quam bonis authoribus attentè & ſtudiosè perlegendis; qui veterum ſcriptorum ſapientia ne leviter quidem imbutus, rem præſtantiſſimorum opinionibus Philoſophorum, & prudentiſſimorum in republica principum

cipum dictis celebratiſſimam, novam eſſe prorſus & *Enthuſiaſtarum* tantummodò *deliriis* ſomniatam cenſes. I nunc, Martinum illum ſutorem, & Guilielmum Pellionem quos adeò deſpicis, ignorantiæ collegas & myſtagogos tibi ſume: quanquam erudire te poterunt illi, & illos tibi gryphos diſſolvere ſtolidiſſimos, *An in Democratia ſerviat Populus, cùm ſerviat rex in Monarchia; utrùm totus an pars ejus.* Ita illi, cum tibi Oedipi vice fuerint, tu illis Sphinx in malam rem præceps abeas licebit; alioqui fatuitatum tuarum & ænigmatum finem nullum fore video. Rogas, *Cum reges Apoſtolus nominat, an de populo eos intelligemus.* Pro regibus quidem orandum eſſe Paulus docet, 1 *Tim.* 2. 2. at prius pro populo orandum eſſe docuerat, *v.* 1. Sunt tamen & de regibus, & de populo nonnulli pro quibus orare etiam vetamur. Pro quo non oré, eûmne ex lege non puniam? quid vetat? Atqui *cum hæc ſcriberet Paulus, imperabant vel peſſimi*; hoc etiam falſum eſt, ſcriptam enim ſub Claudio & hanc Epiſtolam fuiſſe certiſſimis argumentis evincit Ludovicus Capellus. De Nerone cum mentionem facit Paulus non regem, ſed *Leonem*, id eſt belluam immanem vocat, cujus ex ore ereptum ſe gaudet, 2 *Tim.* 4. Pro regibus itaque, non pro belluis, *orandum ut vitam tranquillam & quietam tranſigamus, cum pietate* tamen *omni & honeſtate.* Vides non tam regum hîc quàm tranquillitatis, pietatis, honeſtatis etiam

etiam rationem esse habendam. Quis autem populus non se suósque liberos tuendo (contra tyrannum an contra hostem nihil interest) vitam *sollicitam, inquietam,* bellicosam, honestam agere, quàm sub hoste vel tyranno, non solùm æquè sollicitam & inquietam, sed turpem etiam, servilem & inhonestam. Te ipsum testem adhibebo, non quo tanti sis, sed ut perspiciant omnes quàm sis duplex, & fraudulentus, & mancipium regis mercenarium. *Quis,* inquis, *non perferre mallet in repub. Aristocratica ex optimatum æmulatione dissensiones oriri solitas, quàm ex uno monarcha, tyrannico morè imperare consueto, certam miseriam ac perniciem? Populus Romanus prætulit statum illum Reipub. quantumlibet discordiis agitatæ jugo Cæsarum intolerabili. Populus qui vitandæ seditionis causa monarchicum statum præoptavit, ubi expertus est levius esse malum quod vitare voluit, ad priora sæpe redire expetit.* Hæc & plura tua verba sunt in illa de episcopis dissertatione, sub Walonis Messalini adscititio nomine editâ, pag. 412. contra Petavium Loiolitam, cum ipse magis Loiolita sis, & eo de grege pessimus. Quid hac de re Scriptura sacra statuerit, & vidimus & omni diligentia investigâsse non pœnitet: unde quid senserint Patres antiqui per tot ingentia volumina exquirere pretium fortasse operæ non erit. Si quid enim afferunt, quod scriptura non exhibuit, eorum authoritatem, quan-

quantacunque ſit, meritò repudiamus. Quod autem ex Irenæo profers, *reges Dei juſſu conſtitui aptos his qui in illo tempore ab iis reguntur*, cum ſcripturâ pugnat evidentiſſimè. Cum enim judices ad regendum populum ſuum aptiores regibus eſſe palàm ſignificâſſet Deus, id tamen totum voluntati atque arbitrio populi permiſit, ut aptiorem ſibi ſub optimatibus formam reipub. deteriore ſub regibus, ſi vellent, permutarent. Legimus etiam ſæpe regem malum bono populo datum, & contra, regem bonum populo malo. Virorum itaque ſapientiſſimorum eſt perſpicere quid populo aptiſſimum & utiliſſimum ſit: conſtat enim neque omni populo, neque idem ſemper eundem reipub. ſtatum convenire, ſed vel hunc vel illum, prout civium virtus & induſtria nunc augeſcit, nunc minuitur. Qui tamen poteſtatem adimit populo eligendi ſibi quam velit reipub. formam, adimit profectò id in quo civilis libertas tota fere conſiſtit. Citas deinde Juſtinum Martyrem Antoninis imperatorum optimis obſequium deferentem; quis non iis tam egregiis & moderatis non detuliſſet? *At quantò, inquis, nos hodie pejores Chriſtiani? tulerunt illi principem diverſæ religionis.* Privati ſcilicet, & viribus longè inferiores. *Nunc ſanè pontificii regem non ferrent reformatum*, nec *reformati Pontificium.* Facis tu quidem prudenter, ut oſtendas te nec pontificium eſſe, nec

nec reformatum; facis etiam liberaliter, ultrò enim largiris quod nunc non petivimus, omnes hodie Christianos in hoc planè consentire, quod tu solus insigni audaciâ atque scelere oppugnas, Patrum etiam quos laudas dissimillimus; illi enim pro Christianis, ad profanos reges, defensiones conscribebant, tu pro rege pontificio atque deterrimo contra Christianos & Reformatos. Multa deinde ex Athenagora, multa ex Tertulliano futiliter depromis, quæ ab ipsis Apostolis multò clariùs & explanatiùs dicta jam sunt. Tertullianus autem longissimè à te dissentit, qui regem vis esse dominum: quod tu aut nesciviſti, aut nequiter dissimulâsti. Is enim Christianus ad Imperatorem Ethnicum in Apologetico ausus est scribere, non oportere imperatorem appellari Dominum *Augustus*, inquit, *imperii formator ne dominum quidem dici se volebat, hoc enim Dei est Cognomen. dicam planè imperatorem dominum, sed quando non cogor ut dominum Dei vice dicam: Cæterùm liber sum illi, Dominus meus Deus unus est, &c.* & ibidem *qui pater patriæ est, quomodo dominus est?* Gratulare nunc tibi de Tertulliano, quem sanè præstabat missum feciſſe. *At parricidas appellat qui Domitianum interfecerunt.* Rectè appellat; uxoris enim & famulorum insidiis, à Parthenio, & Stephano interceptarum pecuniarum reo est interfectus. Quod si Senatus Populúsque Romanus hostem judicatum, ut Neronem priùs

priùs judicabant, & ad ſupplicium quærebant, more majorum puniviſſent, eos parricidas appellaturum fuiſſe cenſes? immo ſi appeliâſſet, dignus ipſe ſupplicio fuiſſet; uti tu furcâ jam dignus es. Origeni reſponſum idem quadrabit quod Irenæo. Athanaſius reges terræ ad humana tribunalia vocare nefarium eſſe dicit. Quis hoc dixit Athanaſio? verbum enim Dei nullum hic audio. Credam itaque ego imperatoribus potiùs & regibus de ſe falſum hoc eſſe fatentibus, quàm Athanaſio. Adfers deinde Ambroſium ex proconſule & catechumeno epiſcopum, verba illa Davidis, *tibi ſoli peccavi*, imperitè, ne dicam aſſentatoriè interpretantem. Volebat is omnes alios imperatori ſubjectos eſſe, ut imperatorem ipſe ſubjiceret ſibi. Quàm enim ſuperbè, & faſtu plùs quàm pontificio Theodoſium imperatorem Mediolani tractaverit, cædis Theſſalonicenſis reum ipſe judicaverit, ingreſſu eccleſiæ prohibuerit, quàm ſe deinde novitium & rudem euangelicæ doctrinæ oſtenderit, omnibus notum eſt. Imperatorem ad pedes ejus provolutum excedere ſalutatorio juſſit; ſacris tandem reſtitutum, & poſtquam obtuliſſet, altari adſtantem his vocibus extra cancellos exegit. *O imperator interiora loca tantùm ſacerdotibus ſunt attributa, quæ cæteris contingere non licet.* Doctórne hic Euangelii, an Judaïcorum pontifex rituum fuit? Hic tamen (quæ omnium ferè eccleſiaſticorum

corum artes ſunt) imperatorem cæteris dominum impoſuit, ut imperatoris ipſe dominus eſſet. His itaque verbis Theodoſium tanquam ſibi ſubjectum repulit; *Coæqualium hominum es imperator & conſervorum; unus enim omnium dominus rex & Creator.* Bellè profectò; quam veritatem calliditas & aſſentatio epiſcoporum obſcuravit, eam iracundia unius, & ut molliùs dicam, zelus ineruditus protulit in lucem. Ambroſii ſmperitiæ tuam ſubjungis ignorantiam aut hæreſin, qui diſertè negas *ſub veteri fœdere remiſſionem peccatorum per ſanguinem Chriſti locum tunc habuiſſe, cum David Deo confitebatur ei ſoli ſe peccaviſſe.* p. 68. Orthodoxi, non niſi per ſanguinem agni mactati ab initio mundi, peccata unquam remiſſa fuiſſe credunt; te novum hæreticum cujuſnam diſcipulus ſis neſcio; certè ſummi Theologi diſcipulus ille quem exagitas, à vero non aberravit, cum dixit potuiſſe quemvis è populo pari jure cum Davide Deum his verbis inclamâſſe, *tibi ſoli peccavi.* Auguſtinum deinde oſtentas, Clericos Hipponenſes neſcio quos producis; nam Auguſtini quæ ſunt abs te allata nobis non obſunt. Quidni enim fateamur cùm propheta Daniële, Deum tempora mutare, regna dare, & regna auferre, per homines tamen. Si regnum Deus ſolus Carolo dedit, idem Carolo abſtulit, optimatibus & Populo dedit. Si eâ de causâ præſtandum Carolo obedientiam fuiſſe dicis,

dicis, eandem nunc magiſtratibus noſtris præſtandam eſſe dicas neceſſe eſt. Nam Deum & noſtris etiam magiſtratibus eandem dediſſe poteſtatem quam dat malis regibus *ad caſtigandæ populi peccata* ipſe concedis; noſtros itaque à Deo pariter conſtitutos removere à magiſtratu nemo vel tuo judicio niſi Deus poteſt. Atque ita, uti ſoles, tuum tibi ipſe mucronem in temet vertis, tuus tibi ipſe ſicarius es; neque injuriâ, cum eò improbitatis & imprudentiæ proceſſeris, eò ſtuporis & inſaniæ, ut quos digito violandos non eſſe tot argumentis probas, eoſdem omnium ſuorum bello perſequendos eſſe idem affirmes. Iſmaëlem Godoliæ Præfecti interfectorem ab Hieronymo parricidam eſſe nominatum aïs, & meritò; præſidem enim Judææ, virum bonum, ſine ulla cauſa interemit. Idem Hieronymus in Eccleſiaſten, præceptum illud Salomonis, *Os regis obſerva*, cum præceptoPauli concordare dixit; & laudandus quidem, quod locum iſtum cæteris ſui temporis moderatiùs expoſuit. *Ad inferiora tempora poſt Auguſtinum non deſcendes, ut doctorum ſententiam exquiras.* Ut omnes tamen intelligant faciliùs mentiri te poſſe quàm tacere, ſi quos adhuc haberes tuæ ſententiæ fautores, poſt unam ſtatim periodum non temperas tibi quò minùs ad Hiſpalenſem Iſidorum, Gregorium Turonenſem, Ottonem Frinſingenſem etiam in mediam barbariem deſcendas. Quorum au-

thoritas quàm nullius apud nos pretii ſit ſi modò ſciviſſes, non huc eorum obſcurum teſtimonium per mendacium adduxiſſes. Vultis ſcire cur ad hæc tempora deſcendere non audet, cur abdit ſe, cur ſubitò evaneſcit? dicam: quot ſunt Eccleſiæ reformatæ præſtantiſſimi doctores, tot videt acerrimos ſibi adverſarios fore. Faciat modò periculum, ſentiet quàm facilè reluctantem, omnes in unum vires conferentem, Lutheris, Zuingliis, Calvinis, Buceris, Martyribus, Paræis in aciem eductis fundam atque obruam. Leydenſes etiam tuos tibi opponam, quorum Academia, quorum reſpub. florentiſſima, libertatis olim domicilium, iſti denique literarum humaniorum fontes atque rivi, ſervilem illam æruginem tuam & innatam barbariem eluere non potuerunt. Qui cum Theologum orthodoxum habeas neminem tibi faventem, quem tuo commodo nominare poſſis, omnium præſidio reformatorum nudatus confugere ad Sorbonam non erubeſcis: quod tu Collegium doctrinæ pontificiæ addictiſſimum nullius apud orthodoxos authoritatis eſſe non ignoras. Sorbonæ igitur abſorbendum tam ſceleratum tyrannidis propugnatorem tradimus; tam vile mancipium, noſtrum eſſe nolumus; qui *populum univerſum regi ignaviſſimo parem eſſe* negat. Fruſtra id in papam deonerare atque transferre contendis, quod omnes liberæ nationes, omnis religio

ligio, omnes Orthodoxi ſibi ſumunt, in ſe ſuſcipiunt. Papa quidem cum epiſcopis ſuis, dum tenuis, & nullarum virium erat tuæ hujus fœdiſſimæ doctrinæ author primus extitit: iis demùm artibus magnas opes, magnamque potentiam paulatim adeptus, tyrannorum ipſe maximus evaſit. Quos tamen omnes ſibi firmiſſimè devinxit, cùm populis, quorum animos jamdiu ſuperſtitione oppreſſos tenuerat, ſuaderet, non poſſe regibus quamlibet peſſimis, niſi ſe fidelitatis ſacramentum ſolvente, imperium abrogari. Verùm tu ſcriptores Orthodoxos devitas, & quæ communis & notiſſima ipſorum ſententia eſt, eam à Papa introductam eſſe cauſatus, veritatẽ in invidiam rapere conaris. Quod niſi aſtutè faceres, appareret te neq; Papanum eſſe neque reformatum, ſed neſcio quem ſemibarbarum Edomæum Heiodianũ, qui tyrannum quemque immaniſſimum tanquam Meſſiam cœlo demiſſum colas atque adores. *Demonſtrâſſe te* hoc dicis *ex doctrina patrum, primorum quatuor ſæculorum, quæ ſola evangelica & Chriſtiana cenſeri debet.* Periit huic homini pudor; quàm multa ſunt ab illis dicta atque ſcripta, quæ Chriſtus & Apoſtoli neque docuerunt neque approbârunt? quàm multa in quibus reformati omnes à patribus diſſentiunt? Quid autem ex patribus demonſtraviſti? *reges etiam malos à Deo conſtitui.* Fac eſſe conſtitutos, ut omnia etiam mala quodammodo à Deo conſti-

tuuntur: *eò proinde Deum ſolum habere judicem, ſupra leges eſſe, nullâ lege ſcriptâ, non ſcriptâ, naturali, neque divinâ poſſe reos fieri á ſubditis, neque apud ſubditos ſuos.* Quare? certè nulla lex vetat, nulla reges excipit: ratio, & jus, & fas omne animadverti in omnes qui peccant indiſcriminatim jubet. Neque tu legem ullam ſcriptam, non ſcriptam, naturalem aut divinam protuliſti quæ vetaret. Cur ergò non in reges quoque animadvertendum? *quia ſunt etiam mali à Deo conſtituti.* Nebulonem te magis an bardum & caudicem eſſe dicam? nequiſſimus ſis oportet qui doctrinam pernicioſiſſimam in vulgus diſſeminare audeas, ſtupidiſſimus qui ratione tam ſtolidâ maximè nitaris. Dixit Deus Iſaiæ 54. *Ego creavi interfectorem ad perdendum*; ergo interfector ſupra leges eſt; excute hæc, & pervolve quantum voles, parem utrobique conſequentiam invenies. Nam & Papa etiam eodem modo quo tyrannus à Deo eſt conſtitutus, & eccleſiæ in pœnam datus, quod ſupra ex ſcriptis etiam, tuis oſtendimus; tamen *quia in faſtigium poteſtatis non ferendum tyrannidi non abſimilis primatum ſuum evexit, cúm eum, tum epiſcopos meliori jure tollendos eſſe affirmas quàm fuere conſtituti.* Wal. Meſ. p. 4: 2. Papam & epiſcopos quamvis ab irato Deo conſtitutos ex eccleſiâ tollendos eſſe ais, quia ſunt tyranni; tyrannos ex repub. tollendos eſſe negas quia ſunt ab irato Deo conſtituti. Ineptè prorſus

prorſus & abſurdé, cum enim Papa ipſam conſcientiam, quæ ſola regnum ejus eſt, invito quoquam lædere non poſſit, eum qui revera tyrannus eſſe non poteſt, quaſi tyrannum graviſſimum tollendum eſſe clamas, tyrannum autem verum qui vitam & facultates noſtras omnes in poteſtate ſua habet, & ſine quo papa in eccleſiâ tyrannus eſſe nequit, eum in repub. omnino ferendum eſſe contendis. Hæc tua ſibi invicem collata tam imperitum te támque puerilem ſive falſi ſive veri argutatorum produnt, ut levitas tua, inſcitia, temeritas, incogitantia neminem poſthac latere queat. At ratio ſubeſt altera, *rerum vices inverſæ viderentur*, quippe in melius; actum enim eſſet de rebus humanis, ſi quæ res peſſimo loco ſunt, in eodem ſemper ſtarent: in melius inquam; authoritas enim regia ad populum rediret, ab cujus voluntate atque ſuffragiis profecta primò, atque in unum ex ſuo numero derivata erat: poteſtas ab eo qui injuriam intulit, ad eum qui injuriam eſt paſſus æquiſſimâ lege tranſiret; cùm tertius nemo inter homines idoneus eſſe poſſit, alienigenam enim judicare quis ferret? omnes æquè homines legibus tenerentur, quo nihil juſtius eſſe poteſt: Deus mortalis nemo eſſet. Quem qui inter homines conſtituit, non minùs in rempub. ſceleſtus eſt, quàm in Eccleſiam. Tuis iterum in te armis utar. *Maximam hæreſin eſſe* aïs, *quâ creditur*

unum hominem in loco Christi sedere : duæ hæ notæ Antichristum signant, infallibilitas in spiritualibus, & omnipotentia in temporalibus. Apparat ad Primat. pag. 171. An Reges infallibiles? Cur ergo omnipotentes? aut si hoc sunt, cur minùs exitiales rebus civilibus quàm Papa spiritualibus? An verò Deus res civiles prorsus non curat? si non curat, certè nos curare non prohibet; si curat, eandem in republicâ reformationem atque in Ecclesia vult fieri; præsertim si infallibilitatem & omnipotentiam attributam homini easdem malorum omnium utrinque causas esse exploratum sit. Non enim in negotiis civilibus eam patientiam præcepit, ut sævissimum quemlibet tyrannum respublica ferret, Ecclesia non ferret; immò contrarium potiùs præcepit: & Ecclesiæ quidem nulla arma præter patientiam, innocentiam, preces, & disciplinam evangelicam reliquit; reipublicæ & magistratibus simul omnibus non patientiam, sed leges & gladium, injuriarum & violentiæ vindicem, in manus tradidit. Unde hujus hominis perversum & præposterum ingenium aut mirari subit aut ridere; qui in Ecclesiâ, Helvidius est & Thraseas & planè tyrannicida; in republicâ, commune omnium tyrannorum mancipium & satelles. Cujus sententia si locum habeat, non nos solùm rebellavimus, qui regem, sed reformati etiam omnes qui Papam dominum invitis regibus rejecerunt,

runt. Jam diu autem eſt quòd ſuis ipſe telis conciſus jacet. Sic enim homo eſt, modò manus adverſarii ne deſit, ipſe in ſe tela abundè ſuppeditat: nec quiſquam ad refutandum ſe, aut irridendum commodiores anſas miniſtrat. Defeſſus etiam cædendo citiùs quis abſcedat, quàm hic terga præbendo.

CAP. IV.

MAgnam à regibus iniiſſe te gratiam, omnes principes & terrarum dominos demeruiſſe defenſione hac regiâ te fortè putas, Salmaſi, cùm illi, ſi bona ſua, rémque ſuam ex veritate potiùs quàm ex adulationibus tuis vellent æſtimare, neminem te pejus odiſſe, neminem à ſe longiùs abigere atque arcere debeant. Dum enim regiam poteſtatem ſupra leges in immenſum extollis, admones eâdem operâ omnes ferè populos ſervitutis ſuæ nec opinatæ; eóque vehementiùs impellis ut veternum illum, quo ſe eſſe liberos inaniter ſomniabant, repentè excutiant; moniti abs te quod non putabant, ſervos ſe eſſe regum. Eóque minùs tolerandum ſibi eſſe regium imperium exiſtimabunt, quò magis tu iis perſuaſum reddideris tam infinitam poteſtatem non ſuâ patientiâ creviſſe, ſed ab initio talem atque tantam ipſo jure regio

natam fuiſſe. Ita te tuámq; hanc defenſionem, ſive populo perſuaſeris, ſive non perſuaſeris, omnibus poſthac regibus funeſtam, exitialem & execrabilem fore neceſſe erit. Si enim populo perſuaſeris, jus regium omnipotens eſſe, regnum amplius non feret; ſi non perſuaſeris, non feret reges, dominationem tam injuſtam pro jure uſurpantes. Me ſi audiant, quibus integrum hoc eſt, ſeque circumſcribi legibus patiantur, pro incerto, imbecillo, violento imperio quod nunc habent, curarum atque formidinum pleno, firmiſſimum, pacatiſſimum ac diuturnum ſibi conſervabunt. Conſilium hoc ſibi, ſuiſque regnis adeò ſalutiferum ſi propter authorem contempſerint, ſciant non tam eſſe meum, quàm regis olim ſapientiſſimi. Lycurgus enim Spartanorum rex, antiquâ regum ſtirpe oriundus, cùm propinquos videret ſuos Argis & Meſſenæ rerum potitos, regnum quéque ſuum in tyrannidem convertiſſe, ſibique pariter ſuiſque civitatibus exitio fuiſſe, ut patriæ ſimul ſaluti conſuleret, & dignitatem in familia ſua regiam quàm diutiſſimè conſervaret, conſortem imperii ſenatum, & Ephororum poteſtatem in ipſum regem quaſi cenſoriam, firmamentum regno ſuo induxit. Quo facto regnum ſuis nepotibus firmiſſimum in multa ſecula tranſmiſit. Sive, ut alii volunt, Theopompi, qui centum ampliùs annis poſt Lycurgum Lacedæmone regnabat, ea moderatio

tio fuit, ut popularem Ephororum poteſtatem ſuperiorem quàm ſuam conſtitueret, eoq; facto gloriatus eſt, ſtabiliviſſe ſe regnum, multóque majus ac diuturnius filiis reliquiſſe; exemplum profectò haud ignobile hodierni reges ad imitandum habuerint, eundem etiam conſilii tutiſſimi authorem egregium. Majorem enim legibus dominum ut perferrent homines hominem omnes unum, nulla lex unquam ſanxit; ne potuit quidem ſancire. Quæ enim lex leges omnes evertit, ipſa lex eſſe non poteſt. Cùm itaque everſorem te, & parricidam legum omnium rejiciant ab ſe leges, exemplis redintegrare certamen, hoc capite, conaris. Faciamus itaq; periculum in exemplis: ſæpe enim, quod leges tacent, & tacendo tantùm innuunt, id exempla evidentiùs docent. Ab Judæis auſpicabimur voluntatis divinæ conſultiſſimis; *poſtea ad Chriſtianos* tecum *deſcendemus*. Initium autem altiùs petitum ab eo tempore faciemus, quo Iſraëlitæ regibus quocunque modo ſubjecti, jugum illud ſervile cervicibus dejecerunt. Rex Moabitarum Eglon Iſraëlitas bello ſubegerat; ſedem imperii inter ipſos Hierichunte poſuerat: numinis contemptor non erat, factâ enim Dei mentione, è ſolio ſurrexit: ſervierant Iſraëlitæ Egloni annos duodeviginti; non ut hoſti, ſed ut ſuo regi munus miſerant. Hunc tamen dū publicè munerantur ut regem ſuum, interficiunt per inſidias ut hoſtem. Verùm

Ehudes qui interfecit, Dei monitu id feciſſe creditur. Quid factum hujuſmodi commendare magis potuit? Ad honeſta enim quæque & laudabilia hortari ſolet Deus, non ad injuſta, infida, truculenta. Expreſſum autem Dei mandatum habuiſſe nuſquam legimus, *clamârunt filii Iſraëlis ad Iehovam*; clamavimus & nos; excitavit iis Jehova ſervatorem; excitavit & nobis. Ille ex vicino domeſticus, ex hoſte rex factus erat; Noſter ex rege hoſtis; non ergò rex erat; nam neque civis ullo modo eſſe poteſt, qui reipublicæ eſt hoſtis; neque Conſul habebatur Antonius, neque Nero imperator, ex quo uterque hoſtis à Senatu eſt judiciatus. Quod Cicero quartâ Philippicâ de Antonio clariſſimè docet: *Si Conſul Antonius, Brutus hoſtis; ſi conſervator Reipublicæ Brutus, hoſtis Antonius. Quis illum conſulem niſi latrones putant?* Pari ego jure, quis tyrannum, inquam, regem niſi hoſtes patriæ putant? Fuerit itaque Eglon externus, fuerit Noſter domeſticus, nécne quandoquidem uterque hoſtis & tyrannus parùm refert. Si illum Ehudes jure trucidavit, nos noſtrum ſupplicio jure affecimus. Quin & heros ille Sampſon, incuſantibus etiam popularibus ſuis (Jud. 15. *An neſciebas Philiſthæos dominium habere in nos?* ſuis tamen dominis bellum ſolus intulit, neque unum ſed multos ſimul patriæ ſuæ tyrannos, ſive Dei, ſive propriæ virtutis inſtinctu occidit; conceptis priùs

priùs ad Deum precibus ut auxilio ſibi eſſet. Non impium ergò ſed pium Sampſoni viſum eſt, dominos, patriæ tyrannos occidere; cum tamen pars major civium ſervitutem non detrectaret. At David, rex & propheta, noluit Saulem interimere *unctum Dei.* Non quicquid noluit David, continuò nos obligat ut nolimus; noluit David privatus; id ſtatim nolle ſynedrium, Parlamentum, totum populum neceſſe erit? noluit inimicum dolo occidere, nolet ergò Magiſtratus noxium lege punire? noluit regem occidere, timebit ergò Senatus tyrannum plectere? religio erat illi unctum Dei interficere, an ergò religio erit populo unctum ſuum capitis damnare? præſertim qui unctionem illam vel ſacram vel civilem totus cruore civium delibutus tam longâ hoſtilitate aboleverat? Equidem reges, vel quos Deus per prophetas unxit, vel quos ad certum opus, ſicuti olim Cyrum, nominatim deſtinavit, Iſa. 45. unctos domini agnoſco; cæteros vel populi, vel militum, vel factionis tantummodò ſuæ unctos eſſe arbitror. Verùm ut concedam tibi omnes reges eſſe unctos Domini, eſſe tamen idcirco ſupra leges, non eſſe ob ſcelera quæcunque puniendos, nunquam evinces. Quid enim? & ſibi & privatis quibuſdam interdixit David, ne extenderent manus ſuas in unctum domini. At regibus interdixit ipſe Dominus, Pſal. 105, ne attingerent unctos ſuos, id eſt populum

ſuum. Unctionem ſui populi prætulit unctioni, ſiqua erat, regum. An ergo fideles punire, ſi quid contra leges commiſerint, non licebit? Unctum domini ſacerdotem Abiatharem prope erat ut rex Salomon morte mulctaret; neque illi, quòd unctus domini eſſet, pepercit, ſed quòd patris fuerat amicus. Si ergò ſummum ſacerdotem, ſummum eundem in pleriſque magiſtratum, unctio illa domini & ſacra & civilis eximere ſupplicio non potuit, cur unctio tantùm civilis tyrannum eximeret? At *Saul quoque tyrannus erat, & morte dignus*; eſto: non inde enim ſequetur, dignum, aut idoneum fuiſſe Davidem qui ſine populi authoritate, aut magiſtratuum juſſu Saulem regem quocunque in loco interficeret. Iráne verò Saul tyrannus erat? Utinam diceres; quinimmo dicis; cùm tamen ſuprà dixeris, *cap. 2. pag. 32. Tyrannum non fuiſſe, ſed bonum & electum.* Ecquid cauſæ eſt nunc cur in foro quadruplator aut falſarius quiſpiam ſtigmate notetur, tu eâdem careas ignominiæ notâ? cûm meliori profectò fide ſycophantari ſoleant illi, quàm tu ſcribere, & res vel maximi momenti tractare. Saul igitur, ſi id ex uſu eſt tuo, bonus erat rex, ſin id minùs tibi expedit, repentè non rex bonus, ſed tyrannus erit; quod certè mirum non eſt; dum enim potentiæ tyrannicæ tam impudenter lenocinaris, quid aliud facis quàm ex bonis regibus tyrannos omnes. At verò David quamvis regem

regem ſocerum multis de cauſis, quæ ad nos nihil attinent, interimere nollet, ſui tamen tuendi cauſâ copias comparare, Saulis urbes vel occupare vel inſidere non dubitavit; & Cheilam oppidum contra Saulem etiam præſidio tenuiſſet, niſi oppidanos erga ſe malè animatos cognoviſſet. Quid ſi Saul urbe obſeſſâ, ſcalis muro admotis, primus aſcendere voluiſſet, an cenſes Davidem arma protinus abjecturum, ſuos omnes uncto hoſti proditurum fuiſſe? non exiſtimo. Quidni enim feciſſet quod nos fecimus, qui rationum ſuarum neceſſitate coactus, Pheliſthæis patriæ hoſtibus operam prolixè ſuam pollicitus, id fecit contra Saulem quod nos in noſtrum tyrannum credo nunquam feciſſemus. Pudet me, & jam diu pertæſum eſt mendaciorum tuorum; *Inimicis potiùs parcendum quàm amicis*, Anglorum eſſe dogma fingis; *ſeque regi ſuo parcere non debuiſſe, quia amicus erat.* Quis unquam hoc priùs audivit, quàm à te confictum eſſet, hominum mendaciſſime. Verùm ignoſcimus: deerat nempe huic capiti præſtantiſſimum illud & tritiſſimum orationis tuæ pigmentum, jam quintò, & ante finem libri decies ex loculis tuis & myrotheciis expromendum, *moloſſis ſuis ferociores.* Non tam Angli ſuis moloſſis ferociores ſunt, quàm tu cane quovis rabido jejunior, qui ad illam, quam toties evomuiſti, cramben duris ilibus identidem redire ſuſtines.

David

David denique *Amelechitam* interfici juſſit, Saulis, ut ſimulavit ipſe, interfectorem; nulla hic neque facti neque perſonarum ſimilitudo. Quòd niſi David ad Phelisthæos defeciſſe, & pars eorum exercitûs fuiſſe viſus, eò diligentiùs omnem à ſe ſuſpicionem maturandæ regi necis amovere ſtuduit, non erat, meo quidem judicio, cur virum illum tam malè exciperet, qui moribundum jam regem & ægrè morientem opportuno vulnere ſe confeciſſe nuntiavit. Quod idem factum in Domitiano, qui Epaphroditum ſimiliter capite damnavit, eò quòd Neronem in adipiſcenda morte adjuviſſet, ab omnibus reprehenditur. Novâ deinde audaciâ quem tyrannum modò dixeras, & *malo ſpiritu agitatum*, hunc non jam ſatis habes unctum Domini, ſed *Chriſtum domini* vocare; adeò tibi vile Chriſti nomen videtur, ut illo tam ſancto nomine vel Dæmoniacum tyrannum impertire non metuas. Venio nunc ad exemplum illud, in quo qui jus populi jure regis antiquius eſſe non videt, cæcus ſit oportet. Mortuo Salomone populus de conſtituendo ejus filio Sechemi comitia habebat; profectus eſt eò Roboamus candidatus, ne regnum tanquam hæreditatem adire, ne populum liberum tanquam paternos boves poſſidere videretur: proponit populus conditiones regni futuri; ad deliberandum rex triduum ſibi dari poſtulat; conſulit ſeniores; nihil illi de jure regio,

gio, ſed ut populum obſequio & pollicitationibus conciliet ſibi ſuadent, penès quem erat, vel illum creare regem vel præterire. Conſulit deinde æquales ſuos, ſecum à pueris educatos; illi Salmaſiano quodam œſtro perciti, nil præter jus regium intonare, ſcuticas & ſcorpiones ut minitetur hortari. Horum ex conſilio reſpondit Roboamus populo. Videns itaque totus Iſraël regem *non auſcultáſſe ſibi*, ſuam protinus libertatem & populare jus liberis palàm vocibus teſtatur. *Quæ nobis portio cum Davide? ad tentoria tua Iſraël; jam ipſe videris de domo tuâ David.* Miſſum deinde a rege Adoramum lapidibus obruerunt; exemplum fortaſſe aliquod etiam in regem edituri, niſi maxima celeritate ſe in fugam contuliſſet. Parat ingentem exercitum, quo in ſuam ditionem Iſraëlitas redigeret: prohibet Deus; *ne aſcendite*, inquit, *ne pugnate contra fratres veſtros, filios Iſraëlis, nam à me facta eſt res iſta.* Adverte jam animum; populus antea regem volebat, diſplicuit id Deo; eorum tamen juri noluit intercedere: nunc Populus Roboamum non vult regem, id Deus non ſolum penes populũ eſſe ſinit, ſed regẽ eo nomine bella moventem vetat ac reprimit: nec ideo rebelles, ſed nihilo minùs fratres eos qui deſciverant appellandos eſſe docet. Collige te nunc jam; ſunt omnes, inquis, reges à Deo, ergo populus vel tyrannis reſiſtere non debet. Viciſſim ego, ſunt, inquam, populi

puli conventus, comitia, ſtudia, ſuffragia, plebiſciter pariter à Deo, teſte hîc ipſo; ergò & rex itidem reſiſtere non debet populo, authore etiam eodem Deo. Quàm enim certum eſt, eſſe hodie reges à Deo, quámque hoc valet ad imperandam populo obedientiam, tam eſt certum eſſe à Deo etiam hodie libera populi concilia, támq; hoc valet ad cogendos in ordinem reges, vel ad rejiciendos; neq; magis propterea bellum populo inferre debebunt, quàm debuit Roboamus. Quæris cur ergò non defecerint Iſraëlitæ à Salomone? Quis præter te tam ſtulta interrogaret, cum defeciſſe conſtet impunè à tyranno? In vitia quædam lapſus eſt Salomon; non idcirco ſtatim tyrannus: ſua vitia magnis virtutibus, magnis de repub. meritis compenſabat: fac tyrannum fuiſſe; ſæpe eſt ut populus nolit tyrannum tollere, ſæpe eſt ut non poſſit: ſatis eſt ſuſtuliſſe cum potuerit. At *factum Ieroboami ſemper improbatum fuit & Apoſtaſia ejus deteſtata, ſucceſſores ejus pro rebellibus ſemper habiti.* Apoſtaſiam ejus non à Roboamo, ſed à vero cultu Dei reprehenſam ſæpiùs lego; & ſucceſſores quidem ejus ſæpe reprobos, rebelles nuſquam dictos memini. *Si quid fiat*, inquis, *juri & legibus contrarium, ex eo jus fieri non poteſt.* Quid quæſo tum fiet juri regio? Sic tuus ipſe perpetuò refutator es. *Quotidie*, inquis, *adulteria, homicidia, furta impunè committuntur.* An neſcis nunc te tibi reſpondere quærenti cur toties

toties tyrannis impunè fuerit? *Rebelles fuerunt isti reges, propheta tamen populum ab eorum subjectione non abducebant.* Cur ergò, sceleste, & pseudopropheta, populum Anglicanum à suis magistratibus, tuo sint licet judicio rebelles, abducere conaris? *Allegat*, inquis, *Anglicani latrocinii factio. se ad id scelus, quod tam nefariè suscepit, nescio quâ voce cœlitùs missâ impulsos fuisse.* Primùm delirâsse te cùm hæc scriberes planè video, neque mentis neque latinitatis compotem satis fuisse: deinde Anglos hoc unquam allegâsse, de innumeris mendaciis & figmentis tuis est unum. Sed pergo exemplis tecum agere; *Libna* Urbs validissima ab Joramo rege defecit, quia dereliquerat Deum; defecit ergò rex, non urbs illa, neque defectione ista notatur; sed si adjectam rationem spectes, approbari potiùs videtur. *In Exemplum trahi non debent hujusmodi defectiones.* Cur ergò tantâ vaniloquentiâ pollicitus es, exemplis te nobiscum toto hoc capite decertaturum, cùm exempla ipse nulla præter meras negationes, quarum nulla vis est ad probandum, afferre possis: nos quæ certa & solida attulimus, negas in exemplum trahi debere? Quis te hoc modo disputantem non explodat? Provocâsti nos exemplis; exempla protulimus; quid tu ad hæc? tergiversaris, & diverticula quæris; progredior itaque. Jehu regem â Propheta jussus occidit, etiam Achaziam suum regem legitimum occìdendum curavit. Si noluisset

luisset Deus tyrannum interimi à cive, si impium hoc, si mali exempli fuisset, cur jussit fieri? si jussit, certè licitum, laudabile, præclarum fuit. Non tamen tyrannum perimi, quia Deus jussit, idcirco bonum erat & licitum, sed quia bonum & licitum erat, idcirco Deus jussit. Jam septem annos regnantem Athaliam Jehoida sacerdos regno pellere & trucidare non est veritus. *At regnum*, inquis, *non sibi debitum sumpserat.* Annon Tiberius multò postea *imperium ad se nihil pertinens?* illi tamen, & id genus tyrannis aliis, ex doctrina Christi obediendum esse suprà affirmabas: ridiculum planè esset, si potestatem regiam non ritè adeptum interficere liceret, pessimè gerentem non liceret. At per leges regnare non potuit utpote fœmina, *constitues autem super te regem*, non reginam. Hoc si sic abibit, constitues, inquam, super te regem, non tyrannum. Pares ergo jam sumus. Amaziam regem ignavum & Idololatram non conjurati quidam, sed principes & populus, quòd verisimilius est, morte affecerunt: nam fugientem Hierosolymus, & adjutum à nemine, Lachisum usque persecuti sunt. Hoc consilium iniisse dicuntur *ex quo is Deum* deseruerat, neq; ullam ab Azaria filio de morte patris quæstionem habitam fuisse legimus. Multùm rursus nugaris ex Rabbinis, ut Regem Judaïcum supra synedrium constituas; ipsa regis verba Zedechiæ non attendis. Jer. 38. *Non is*

est

eſt rex qui poſſit contra vos quicquam. Sic principes alloquitur; faſſus ſe planè ſuo ſenatu inferiorem; *Fortaſſe*, inquis, *nihil negare illis auſus metu ſeditionis.* At tuum illud *fortaſſe* quanti quæſo eſt, cujus aſſeveratio firmiſſima non eſt pili? quid enim te levius, quid inconſtantius, quid inſtabilius? quoties te varium & verſicolorem, quoties tibimet diſcordem, diſſidentem à temetipſo, & diſcrepantem offendimus? Rurſus comparationes inſtituis Caroli cum bonis Judææ regibus. Davidem imprimis quaſi contemnendum aliquem nominas; *Sume tibi Davidem*, inquis, *adulterii ſimul & homicidii reum; nihil tale in Carolo. Salomon ejus filius qui ſapiens audiit vulgo.* Quis non indignetur maximorum & ſanctiſſimorum virorum nomina ab impuriſſimo nebulone & vappâ hunc in modum jactari? Túne Carolum cum Davide, regem & prophetam religioſiſſimum cum ſuperſtitioſo & Chriſtianæ doctrinæ vix initiato, ſapientiſſimum cum ſtolido, fortiſſimum cum imbelli, juſtiſſimum cum iniquiſſimo conferre ſuſtinuiſti? caſtimoniam tu ejus & continentiam laudes, quem cum Duce Buchingamio flagitiis omnibus coopertum novimus? ſecretiora ejus & receſſus perſcrutari quid attinet, qui in Theatro medias mulieres petulanter amplecti, & ſuaviari, qui virginum & matronarum papillas, ne dicam cætera, pertractare in propatulo conſueverat? Te

porrò

porrò moneo Pſeudoplutarche, ut iſtiuſmodi Parallelis ineptiſſimis dehinc ſuperſedeas, ne ego, quæ tacerem alioqui libens de Carolo, neceſſe habeam enuntiare. Contra tyrannos quid tentatum a Populo aut peractum fuerit, & quo jure, per ea tempora quibus ipſe Deus Hebræorum rempub. ſuo nutu ac verbo quaſi præſens regebat, hactenus liquet. Quæ ſequuntur ætates non nos ſua authoritate ducunt, ſed ad majorem ſuorum normam & rationem omnia dirigentes, imitatione ſua noſtram tantummodò confirmant. Cum itaque Deus poſt captivitatem Babylonicam nullum iis de repub. mandatum dediſſet novum, quamvis regia ſoboles extincta non eſſet, ad antiquam & Moſaicam reipub. formam reverterunt. Antiocho Syriæ regi, cui erant vectigales, ejuſque præſidibus, quòd is vetita imperaret, per Maccabæos pontifices reſtiterunt; ſeque armis in libertatem vindicarunt; digniſſimo deinde cuique principatum dederunt: donec Hyrcanus Simonis Judæ Maccabæi fratris filius, expilato Davidis ſepulcro, militem externum alere, & regiam quandam poteſtatem adjicere ſacerdotio cœpit; unde filius ejus Ariſtobulus diadema ſibi primus impoſuit. Nihil in eum populus quamvis tyrannum movit aut molitus eſt; neque mirum, annum tantummodò regnantem. Ipſe etiam morbo graviſſimo correptus, & ſuorum facinorum pœnitentia

tentia ductus mortem ſibi optare non deſtitit, donec inter ea vota expiravit. Ejus frater Alexander proximus regnabat. *Contra hunc* aïs *neminem inſurrexiſſe*, tyrannus cum eſſet. O te ſecurè mendacem ſi periiſſet Joſephus, reſtaret tantum *Ioſippus* tuus, ex quo phariſæorum quædam nullius uſus apophthegmata depromis. Res itaque ſic ſe habet; Alexander, cùm & domi & militiæ rempub. malè adminiſtraret, quamvis magna Piſidarum & Cilicum manu conductitia ſe tutaretur, populum tamen cohibere non potuit, quin ipſum etiam ſacrificantem, utpote indignum eo munere, thyrſis palmeis & citreis penè obrueret; exinde per ſexennium gentis ferè totius gravi bello petitus eſt; in quo Judæorum multa millia cùm occidiſſet, & pacis tandem cupidus interrogaret eos quid vellent a ſe fieri, reſponderunt uno ore omnes, ut moreretur; vix etiam mortuo ſe veniam daturos. Hanc hiſtoriam tibi incommodiſſimam, quoquo modo avertere ut poſſes, fraudi tuæ turpiſſimæ phariſaïcas quaſdam ſententiolas obtendiſti; cùm exemplum hoc aut omnino prætermiſiſſe, aut rem, ſicuti geſta erat, fideliter narraſſe debuiſſes, niſi veterator & lucifugus mendaciis longè plùs quàm cauſæ confideres. Quinetiam Phariſæi illi octingenti, quos in crucem tolli juſſit, ex eorum numero erat, qui contra ipſum arma ceperant: quique omnes cùm cæteris unâ voce teſtati

ſunt,

ſunt, ſe regem morte affecturos fuiſſe, ſi bello victus in ſuam poteſtatem veniſſet. Poſt maritum Alexandrum, Alexandra regnum capeſſit; ut olim Athalia, non legitimè, nam regnare fœminam leges non ſinebant, quod ipſe modò faſſus es, ſed partim vi, extraneorum enim exercitum ducebat; partim gratiâ, nam Phariſæos, qui apud vulgus plurimum poterant, ſibi conciliaverat hac lege, ut nomen imperii penès illam, imperium ipſum penès illos foret. Haud aliter atque apud nos nuper Scoti Preſbyteri nomen Regis Carolo conceſſerunt, eâ mercede ut regnum ſibi reſervare poſſent. Poſt Alexandræ obitum Hyrcanus & Ariſtobulus ejus filii de regno contendunt; hic viribus & induſtriâ potior fratrem natu majorem regno pellit. Pompeio deinde in Syriam à Mithridatico bello divertente, Judæi nactos ſe jam æquiſſimum libertatis ſuæ arbitrum Pompeium rati, legationem pro ſe mittunt; fratribus utriſque regibus renuntiant; ad ſervitutem ſe ab iis adductos queruntur; Pompeius Ariſtobulum regno privavit; Hyrcano pontificatum reliquit & principatum more patrio legitimum; exinde Pontifex & Ethnarcha dictus eſt. Iterum ſub Archelao Herodis filio Judæi, miſſis ad Auguſtum Cæſarem quinquaginta legatis, & Herodem mortuum & Archelaum graviter accuſârunt; regnum huic pro ſua virilî parte abrogârunt, Cæſarem orant ut Populum Judaï-

cum

cum ſine regibus eſſe permitteret. Quorum Cæſar precibus aliquantum permotus, non regem eum, ſed Ethnarcam duntaxat conſtituit. Ejus anno decimo rurſus eum Populus per legatos ad Cæſarem tyrannidis accuſat; quibus Cæſar benignè auditis Romam accerſitum, & judicio damnatum Viennam in exilium miſit. Jam mihi velim reſpondeas; qui ſuos reges accuſatos, qui damnatos, qui punitos volebant, annon ipſi, ſi poteſtas facta, ſi optio data ſibi eſſet, annon ipſi, inquam, judicio damnâſſent, ipſi ſupplicio affeciſſent? Jam in Romanos præſides avarè & crudeliter provinciam adminiſtrantes, populum & primores etiam ſæpiùs arma ſumpſiſſe non negas; cauſas more tuo ſtultiſſimas affingis, *nondum jugo erant aſſueti*; ſub Alexandro ſcilicet, Herode, ejúſque filiis. At C. Cæſari, & Petronio *bellum inferre* noluerunt. Prudenter illi quidem, non poterant. Vis ipſorum audire verba, πολεμεῖν μὲν ἀ βελόμενοι διὰ τὸ μηδ' ἂν δύνασθαι. Quod ipſe fatentur imbecillitatis eſſe ſuæ, hoc tu hypocrita ad religionem refers? Magno dein molimine prorſus nihil agis, dum ex patribus probas, quod & antea tamen pari oſcitatione feceras, pro regibus orandum eſſe. Nam pro bonis quis negat? pro malis quoad ſpes eſt; pro latronibus etiam & pro hoſtibus, non ut agros depopulentur, aut nos occiſione occidant, ſed ut reſipiſcant. Oramus pro utriſque;

que; illos tamen legibus, hos armis vindicare quis vetat? *Liturgias Ægyptiacas* nîl moror; ſacerdos autem ille qui orabat, uti aïs, ut *Commodus patri ſuccederet*, meo quidem judicio non orabat, ſed Romano imperio peſſima imprecatus eſt. *Fidem*, aïs, *fregiſſe nos, de authoritate & majeſtate regis conſervanda ſolenni conventione non ſemel interpoſita.* Exſpecto te fuſiùs iſta de re infrà, illic te rurſus conveniam. Redis ad patrum commentationes, de quibus hoc ſummatim accipe; Quicquid illi dixerint, neque ex libris ſacris, aut ratione aliqua ſatis idonea confirmaverint, perinde mihi erit, ac ſi quis alius è vulgo dixiſſet. Primum adfers Tertullianum, ſcriptorem haud orthodoxum, multis erroribus notatum, ut ſi tecum ſentiret, pro nihilo tamen hoc eſſet. Quid autem ille? damnat tumultus, damnat rebelliones; damnamus & nos, neque hinc ſtatim de jure omni populorum, de privilegiis, & Senatus conſultis, de poteſtate magiſtratuum omnium cæterorum præterquam unius regis, præjudicatum eſſe volumus: loquuntur iſti de ſeditionibus temere conflatis, & multitudinis inſaniâ, non de magiſtratibus, non de Senatu, aut Parlamento ad legitima arma populum contra tyrannos convocante. Unde Ambroſius quem citas, *Non repugnare, flere, gemere, hæc ſunt munimenta Sacerdotis, & quis eſt qui poteſt vel unus vel inter paucos dicere Imperatori, Lex tua mihi non probatur:*

batur : non permittitur hoc dicere Sacerdotibus, permittetur Laïcis ? Vides jam planè de quibus hic loquatur, de Sacerdotibus, de Laïcis privatis, non de Magiſtratibus : vides quàm infirma tamen & præpoſtera ratione uſus, diſſenſioni inter Laïcos & Sacerdotes, de legibus etiam civilibus, poſtmodùm futuræ facem prætulit. Sed quoniam primorum Chriſtianorum exemplis urgeri nos maximè, & redargui putas, quòd illi, omnibus modis vexati *bellum in Cæſares non moverent*, oſtendam primò non potuiſſe, deinde quoties poterant moviſſe, poſtremò etiamſi, cum poſſent, non moviſſent, non eſſe tamen cæteroqui dignos quorum ex vitâ & moribus, tantis in rebus, exempla ſumamus. Primùm ignorare hoc nemo poteſt, ex quo Romana reſpublica nulla fuit, omnes imperii vires rerumque ſummam ad unum Cæſarem rediiſſe; omnes legiones ſub uno Cæſare ſtipendia meruiſſe: adeò ut Senatus ad unum omnis, totus ordo Equeſter, plebs univerſa, ſi novis rebus ſtuduiſſet, poterant ſe quidem internecioni objeciſſe, ad libertatem tamen recuperandam nihil prorſus effeciſſent; nã imperatorem ſi forte ſuſtuliſſent, imperium tamen manſiſſet. Jam verò Chriſtiani, innumeri licet, at ſparſi, inermes, plebeii & plerunque infimi, quid potuerunt ? quantum eorum multitudinem una legio in officio facile continuiſſet? Quod magni ſæpe duces cum interitu ſuo &

veteranorum exercituum deletione incaſſum tentarunt, iſti è plebecula fere homuli poſſe ſe ad exitum perducere ſperarent? cum annis à Chriſto nato prope trecentis, ante Conſtantinum plus minus viginti, imperante Diocletiano, ſola Thæbea legio Chriſtiana eſſet; eoque ipſo nomine à reliquo exercitu in Gallia ad Octodurum oppidum cæſa eſt. *Cum Caſsio, cum Albino, cum Nigro* non conjurârunt: idne illis gratiæ vult apponi Tertullianus, quód ſanguinem pro infidelibus non profuderunt? Conſtat igitur Chriſtianos ab imperatorum imperio liberare ſe non potuiſſe: cum aliis conjurare non Chriſtianis nequaquam ſibi expediviſſe, quamdiu imperatores Ethnici regnabant. Bellum autem tyrannis poſtea intuliſſe Chriſtianos aut armis ſe defendiſſe, aut tyrannorum facta nefaria ſæpe ultos eſſe nunc oſtendam. Primus omnium Conſtantinus jam Chriſtianus conſortem imperii Licinium Orientalibus Chriſtianis gravem bello ſuſtulit; quo facto illud ſimul declaravit, poſſe à magiſtratu in magiſtratum animadverti, cùm is Licinium pari jure ſecum regnantem ſubditorum ejus cauſâ ſupplicio affecerit, nec Deo ſoli pœnam reliquerit: poterat enim Licinius Conſtantinum, ſi Conſtantinus populum ſibi attributum iis modis oppreſſiſſet, eodem ſupplicio affeciſſe. poſtquam igitur à Deo ad homines redacta res eſt, quod Licinio Conſtantinus erat,

cui

cur non idem Carolo Senatus? Conſtantinum enim milites, Senatum jura conſtituerunt regibus parem, immo ſuperiorem. Conſtantio imperatori Arriano Byzantini, quoad poterant, armis reſtitetunt; miſsum cum militibus Hermogenem, ad pellendum eccleſiâ Paulum orthodoxum epiſcopum, facto impetu repulerunt, & incenſis ædibus, quo ſe receperat, ſemi uſtum & laniatum interfecerunt. Conſtans fratri Conſtantio bellum minatur, ni Paulo & Athanaſio epiſcopis ſedes ſuas reſtituat; videſne ut iſtos ſanctiſſimos patres, de epiſcopatu cùm agitur, bellum fraternum in regem ſuum concitare non puduit? Haud multò pòſt Chriſtiani milites, qui tunc temporis quos volebant imperatores creabant, Conſtantem Conſtantini filium diſſolutè & ſuperbè regnantem interfecerunt, tranſlato ad Magnentium imperio. Quid? qui Julianum nondum apoſtatam, ſed pium & ſtrenuum, invito Conſtantio imperatore ſuo imperatorem ſalutârunt, annon ex illis Chriſtianis fuerunt, quos tu exemplo nobis proponis? Quod factum Conſtantius cum ſuis literis ad populum recitatis acriter prohiberet, clamarunt omnes, feciſſe ſe ut Provincialia, & miles, & reipublicæ authoritas decreverat. Iidem bellum Conſtantio indixerunt, & quantum in ſe erat, imperio ac vita ſpoliarunt. Quid Antiocheni, homines apprimè Chriſtiani? orarunt credo pro Juliano

jam Apoſtatâ, quem palàm adire, & convitiis, proſcindere ſolebant; cujus barbam illudentes promiſſam, funes ex ea conficere jubebant. Cujus morte audita ſupplicationes, epulas, & lætitiam publicè indixerunt, ejus pro vita & incolumitate preces fudiſſe cenſes? Quid? quòd eundem etiam à Chriſtiano commilitone interfectum eſſe ferunt. Sozomenus certè ſcriptor eccleſiaſticus non negat; immo, ſiquis ita feciſſet, laudat. καὶ ἀπεικός τινα τῶν τότε στρατιωτῶν, &c. *Non eſt mirum*, inquit, *aliquem ex militibus hoc ſecum cogitaſſe; non Græcos ſolum, ſed omnes homines ad hanc uſque ætatem tyrannicidas laudare ſolitos eſſe. qui pro omnium libertate mortem oppetere non dubitant; nec temere quis hunc militem reprehendat, Dei & religionis causâ tam ſtrenuum.* Hæc Sozomenus ejuſdem ætatis ſcriptor, vir bonus & ſanctus; ex quo quid reliqui eâ tempeſtate viri boni hac de re ſenſerint, facilè perſpicimus. Ipſe Ambroſius ab imperatore Valentiniano minore juſſus urbe Mediolano excedere, parere noluit, ſed circumſeptus armato populo ſe atque baſilicam ſuam contra regios præfectos armis defendit; & ſummæ poteſtati reſiſtere, contra quam docuit ipſe, eſt auſus. Conſtantinopoli haud ſemel propter exilium Chryſoſtomi contra Arcadium imperatorem ſeditio maxima commota eſt. In tyrannos igitur quid antiqui Chriſtiani fecerint, non milites ſolùm, ſed populus, ſed

ipſi

ipſi patres, vel reſiſtendo, vel gerendo bellum, vel concitando, uſque ad Auguſtini tempora, quoniam tibi ulteriùs progredi non libet, breviter expoſui. Valentinianum enim Placidiæ filium interfectum à Maximo patricio, ob ſtaprum uxori ejus illatum, taceo: Avitum etiam imperatorem dimiſſis militibus ſuis luxuriâ diffluentem à Senatu Romano confeſtim exutum imperio non memoro: quia annos aliquot poſt Auguſtini obitum iſta acciderunt. Verùm dono tibi hoc omne, tu nihil horum expoſuiſſe me finge, paruerint per omnia ſuis regibus veteres chriſtiani, quicquam contra tyrannos ne fecerint, aut feciſſe voluerint, non eſſe tamen eos quorum authoritate niti debeamus, aut à quibus exempla petere ſalutariter poſſimus, quod ſupereſt, nunc docebo. Jam diu ante Conſtantinum populus chriſtianus multum de primæva illa ſanctimonia & ſinceritate cùm doctrinæ tum morum deperdiderat. Poſtquam immenſis opibus ditata ab eo eccleſia, honores, dominatum, & potentiam civilem adamare cœpit, ſtatim omnia in præceps ruere. Primò luxus & ſegnities, errorum deinde omnium & vitiorum caterva, veluti ſolutis aliunde carceribus, in eccleſiam immigravit, hinc invidentia, odium, diſcordia paſſim redundabat; tandem haud mitius inter ſe chariſſimo religionis vinculo fratres quàm hoſtes acerrimi diſſidebant; nullus pudor, nulla officii ratio

reſtabat; milites, & copiarum præfecti quoties ipſis viſum erat, nunc imperatores novos creabant, nunc bonos pariter ac malos necabant. Quid Vetranniones & Maximos, quid Eugenios à militibus ad imperium ſubito evectos, quid Gratianum optimum principem, quid Valentinianum minorem non peſſimum, occiſos ab iis commemorem? Militum hæc quidem facinora & caſtrenſium, ſed tamen chriſtianorum illius ætatis, quam tu maximè evangelicam & imitandam eſſe aïs. Jam ergò de eccleſiaſticis pauca accipe: paſtores & Epiſcopi, & nonnunquam illi, quos admiramur, patres, ſui quiſque gregis ductores, de epiſcopatu non ſecus quàm de tyrannide certabant: nunc per urbem, nunc in ipſa eccleſia, ad ipſum altare ſacerdotes, & Laïci promiſcuè digladiabantur; cædes faciebant, ſtrages utrinque magnas nonnunquam ediderunt. Damaſi & Urſicini, qui cum Ambroſio floruerunt, potes meminiſſe. Longum eſſet Byzantinos, Antiochenos, & Alexandrinos illos tumultus, ſub Cyrillo præſertim, quem tu laudas obedientiæ prædicatorem, duce ac patre; occiſo pæne à monachis in illo urbico prælio, Oreſte Theodoſii præfecto. Jam tua quis vel impudentia vel ſupinitate non obſtupeſcat? *Vſque ad Auguſtinum*, inquis, *& infra ejus ætatem, nulla cujuſquam privati aut præfecti, aut plurimum conjuratorum extat in hiſtoriis mentio, qui regem*

ſuum

ſuum necaverint, aut contra eum armis pugnarint: nominavi ego ex hiſtoriis notiſſimis & privatos, & proceres, qui non malos tantùm, ſed, vel optimos reges ſuâ manu trucidaverint; totos chriſtianorum exercitus, multos cum iis epiſcopos, qui contra ſuos imperatores pugnaverint. Adfers patres, obedientiam erga regem, multis verbis aut ſuadentes aut oſtentantes; adfero ego partim eoſdem, partim alios patres haud paucioribus factis obedientiam, etiam licitis in rebus, detrectantes, armis ſe contra imperatorem defendentes, alios præſidibus ejus vim & vulnera inferentes, alios, epiſcopatûs competitores, civilibus præliis inter ſe dimicantes; ſcilicet de epiſcopatu chriſtianos cum chriſtianis, cives cum civibus confligere fas erat, de libertate, de liberis & conjugibus, de vita, cum tyranno, nefas. Quem non pœniteat hujuſmodi patrum? Auguſtinum inducis *de poteſtate domini in ſervos, & regis in ſubditos* idem pronuntiantem; reſpondeo, iſta ſi dicat Auguſtinus, ea dicere quæ neque Chriſtus neque ejus Apoſtoli unquam dixerunt; cum eorum tamen ſolâ authoritate rem alioqui apertiſſimè falſam commendare videatur. Quæ ſuperſunt hujus capitis tres vel quatuor paginæ, aut meræ eſſe mendacia, aut oſcitationes identidem repetitas, ex iis quæ à nobis reſponſa jam ſunt, per ſe quiſque deprehendet. Nam ad Papam quod attinet, in quem multa gratis pero-

ras, facilè te patior ad ravim usque declamitare. Quod tamen ad captandos rerum imperitos tam prolixè adstruis, *regibus sive justis sive tyrannis subjectum fuisse omnem christianum, donec potestas papæ regali major agnosci cœpta est, & subjectos sacramento fidelitatis liberavit*, id esse falsissimum plurimis exemplis *& usque ad Augustinum, & infra ejus ætatem* prolatis demonstravimus. Sed neque illud quod postremò dicis, *Zachariam pontificem Gallos juramento fidelitatis absolvisse*, multò verius esse videtur. Negat Franciscus Hotomanus, & Gallus, & jurisconsultus, & vir doctissimus in Francogallia sua *cap.* 13. abdicatum authoritate Papæ Chilpericum, aut regnum Pipino delatum; sed in magno gentis concilio pro sua pristina authoritate transactum fuisse id omne negotium, ex annalibus Francorum vetustissimis probat. Solvi deinde illo sacramento Gallos omnino opus fuisse, negant ipsa Gallorum monumenta, negat ipse papa Zacharias. Monumentis enim Francorum traditur, teste non solùm Hotomanno, sed Girardo historiarum illius gentis notissimo scriptore, veteres Francos ut eligendi, sic abdicandi, si videretur, suos reges jus sibi omne antiquitus reservasse; neque aliud sacramentum regibus, quos creabant, dicere consuevisse, quàm se illis hoc pacto fidem & officium præstituros, si vicissim illi quòd eodem tempore jurati etiam spondent, præstiterint.

rint. Si ergò Reges rempublïcam ſibi commiſſam malè gerendo, fidem jusjurandi fregerint priores, nil opus eſt Papâ, ipſi ſua perfidia populum ſacramento ſolverunt. Papa denique Zacharias, quam tu authoritatem ſibi aïs arrogâſſe, eam in epiſtolâ illâ ad Francos à te citatâ ipſe ſibi derogavit, populo attribuit. *Nam ſi princeps populo, cujus beneficio regnum poſſidet, obnoxius eſt, ſi plebs regem conſtituit, & deſtituere poteſt*, quæ ipſius verba ſunt Papæ, veriſimile non eſt voluiſſe Francos de antiquo jure ſuo, ullo poſtmodùm jurejurando, præjudicium facere; aut unquam ita ſeſe obſtrinxiſſe, quin ſemper ſibi liceret quod majoribus ſuis licuit, reges bonos quidem colere, malos amovere; nec eam præſtare fidem tyrannis, quam bonis regibus ſeſe dare arbitrati ſunt. Tali obſtrictum juramento populum, vel tyrannus ex rege factus, vel ignaviâ corruptus, ſuo ipſe perjurio ſolvit, ſolvit ipſa juſtitia, ſolvit naturæ lex ipſa: unde pontifex quod ſolveret, etiam ipſius pontificis judicio nihil prorſus erat.

CAP. V.

QUanquam in ea ſum opinione, Salmaſi, ſemperque fui, legem Dei cum lege naturæ optimè conſentire, adeoque ſi ſatis oſtendi quid divina lege

ſit de regibus ſtatutum, quid à populo Dei factum & Judaïco & Chriſtiano, oſtendiſſe me eodem tempore eadémque operâ quid legi naturali maximè conſentaneum ſit; tamen quia *confutari nos lege naturæ validiſſimè nunc poſſe* arbitraris, quod ſupervacuum eſſe modò exiſtimabam, id nunc ultrò neceſſarium fatebor; ut contra te hoc capite planum faciam, nihil congruentius naturæ etiam legibus eſſe, quàm tyrannos plecti. Id niſi evincam, non recuſo quin Dei quoque legibus puniri non poſſe, è veſtigio tibi concedam. Non eſt conſilium de natura jam, déque origine civilis vitæ longam orationem contexere; iſtud enim argumentum viri diſertiſſimi cùm Græci tum Latini copioſè pertractarunt; ipſe & brevitati, quantum licet, ſtudeo, & huic rei do operam ut non tam ego, qui labori huic parſiſſem libens, ſed tute te redarguas, teque ſubvertas. Ab eo igitur quod ipſe ponis, incipiam, & diſputationis hujus futuræ fundamenta jaciam. *Lex*, inquis, *naturæ eſt ratio omnium hominum mentibus inſita, bonum reſpiciens univerſorum populorum, quatenus homines inter ſe ſocietate gaudent. Bonum illud commune non poteſt procurari, niſi etiam, ut ſunt quos regi neceſſe eſt, diſponat quoque qui regere debeant.* Ne ſcilicet ut quiſque fortior eſt, eſt, debiliorem opprimat; atque ita quos mutua ſalus ac defenſio unum in locum congregaverat, vis atque injuria diſtrahat, & ad vitam agre-

agreſtrem redire cogat. Eſtne hoc quod volebas, etſi verboſiùs? *Ex ipſorum* itaque *numero qui in unum convenere, deligi* aïs *oportuiſſe quoſdam ſapientia aut fortitudine cæteris præſtantes, qui vel vi vel perſuadendo malè morigeros in officio continerent, ſæpe unum id præſtare potuiſſe, cujus excellens ſit Virtus & prudentia; interdum plures, qui mutuis conſiliis id faciant. Cæterùm cum unus omnia providere & adminiſtrare non poſſit, neceſſe eſt ut conſilia cum pluribus participet, & in ſocietatem regiminis alios admittat. Ita ſive ad unum revocetur imperium, ſive ad univerſum redeat populum, quia nec omnes ſimul rempub. gubernare poſſunt, nec unus omnia, ideo vera penes plures ſemper regimen conſiſtit.* Et infra. *Ipſa autè regendi ratio ſive per plures ſive per pauciores, ſive per unum diſpenſetur, æquè naturalis eſt, cum ex naturæ ejuſdem principiis deſcendat, quæ non patitur ita unius ſingularitatem gubernare, ut non alios ſocios imperandi habeat.* Hæc cum ex Ariſtotelis tertio Politicorum decerpſiſſe potueram, malui abs te decerpta tranſcribere, quæ tu Ariſtoteli, ut ignem Jovi Promethëus, ad everſionem monarcharum, & perniciem ipſius tuam ſurripuiſti. Jam enim prolatam à temetipſo naturæ legem excute quantum voles; nullum juri regio, prout tu jus illud explicas, in natura locum, nullum ejus veſtigium prorſus invenies. *Lex*, inquis, *naturæ cum diſponeret qui regere alios deberent, univerſorum*

populorum bonum respexit. Non igitur unius, non monarchæ. Est itaque rex propter populum: populus ergò rege potior & superior; superior cum sit & potior populus, nullum jus regis existere potest, quo populum is affligat, aut in servitute habeat, inferior superiorem. Jus malè faciendi cum sit regi nullum, manet jus populi naturâ supremum; ut quo jure homines consilia & vires mutuæ defensionis gratia, ante reges creatos, primò consociavere, quo jure ad communem omnium salutem, pacem, libertatem conservandam unum vel plures cæteris præfecerunt, eodem jure quos propter virtutem & prudentiam cæteris præposuerant, pòssent eosdem aut quoscùnque alios rempub. malè gerentes, propter ignaviam, stultitiam, improbitatem, perfidiam vel coërcere vel abdicare: cnm natura non unius vel paucorum imperium, sed universorum salutem respexerit semper & respiciat. Jam verò populus quosnam delegit? *sapientia* inquis *aut fortitudine cæteris præstantes*, nempe qui natura maximè regno idonei visi sunt, *cujus excellens virtus, & prudentia præstare id* muneris *potuit.* Jus igitur successionis natura nullum, nullus naturâ rex, nisi qui sapientiâ & fortitudine cæteris omnibus præcellit: Cæteri vel vi, vel factione contra naturam reges sunt, cum servi potiùs esse deberent. Dat enim natura sapientissimo cuique in minùs sapientes imperium, non

viro

viro malo in bonos, non ſtolido in ſapientes: his igitur imperium qui abrogant, omnino convenienter naturæ faciunt. Cui fini ſapientiſſimum quemque natura conſtituat regem ex temetipſo audi; ut vel naturæ vel legibus *malè morigeros in officio contineat.* Continere autem in officio poteſtne is alios, officium qui negligit, aut neſcit, aut pervertit ipſe ſuum? Cedò jam quodvis naturæ præceptum quo jubeamur inſtituta naturæ ſapientiſſima in rebuſpublicis & civilibus non obſervare, non curare, pro nihilo habere. Cùm ipſa in rebus naturalibus & inanimatis ne ſuo fine fruſtretur, ſæpiſſimè res magnas atque miras efficere ſoleat. Oſtende ullam vel naturæ vel naturalis juſtitiæ regulam, quâ oporteat reos minores puniri, reges & malorum omnium principes impunitos eſſe, immò inter maxima flagitia coli, adorari, & Deo proximos haberi. Concedis *ipſam regendi rationem, ſive per plures, ſive per pauciores, ſive per unum diſpenſetur, æquè naturalem eſſe.* Non eſt ergò rex vel optimatibus vel populi magiſtratibus naturâ ſanctior, quos cùm puniri poſſe ac debere, ſi peccant, ſuprà ſis largitus, idem de regibus, eidem fini ac bono conſtitutis fateare neceſſe eſt. *Non* enim *patitur natura,* inquis, *ita unius ſingularitatem gubernare, ut non alios ſocios imperandi habeat.* Minimè ergò patitur monarcham, minimè unum ita imperare, ut cæteros omnes ſui unius imperii

imperii ſervos habeat. Socios autem imperandi qui tribuis regi, *penès quos ſemper regimen conſiſtat*, das eidem collegas, & æquales; addis qui punire, addis qui abdicare poſſint. Ita, uti ſemper facis, dum poteſtatem regiam, non jam exauges, ſed tantummodò naturâ conſtituis, aboles: adeo ut nihil putem inauſpicatius accidere regibus potuiſſe, quàm te defenſorem. O infelicem ac miſerum, quæ te mentis caligo in hanc impulit fraudem, ut latentem antehac diu, & quaſi perſonatam improbitatem atque inſcitiam tuam nunc tanto conatu inſciens nudares ipſe, & omnibus patefaceres: tuoque met opprobrio operam ipſe tuam locares, tuo ipſe ludibrio tam gnaviter inſervires. Quæ te ira numinis quaſve pœnas luentem, in lucem & ora hominum evocavit, ut tanto apparatu cauſam teterrimam impudentiſſimè ſimul & ſtolidiſſimè defenderes, atque ita defendendo invitus, perque inſcitiam proderes? Quis te pejùs perditum vellet, quis miſeriorem, qui jam ſola imprudentia, ſola vecordia ſaluti eſſe poteſt ne ſis miſerrimus, ſi tyrannos quorum cauſam ſuſcepiſti, imperita ac ſtulta defenſione tanto magis inviſos ac deteſtabiles omnibus, contra quam ſperabas, reddideris, quanto iis majorem malefaciendi & impunè dominandi licentiam de induſtria attribueris; eoque plures eorundem hoſtes inconſultò excitaveris. Sed redeo ad tua tecum diſſidia

diſſidia. Cum tantum in te ſcelus admiſeris, ut tyrannidem naturâ fundare ſtudeas, præ cæteris gubernandi rationibus monarchiam primò laudandam tibi eſſe vidiſti; id, uti ſoles, incœptare ſine repugnantia nequis. Cum enim modò dixeras, *ipſam regendi rationem ſive per plures ſive per pauciores ſive per unum æque naturalem eſſe*, ſtatim *eam quæ per unum exercetur ex his tribus magis naturalem eſſe* aïs, immò qui etiam recens dixeras, *non patitur natura unius ſingularitatem gubernantis*. Jam tyrannorum necem objice cuî voles, qui & monarchas omnes, & monarchiam ipſam tuâ fatuitate jugulâſti. Verùm quæ ſit melior adminiſtrandi remp. ratio, per unum an per plures, non eſt nunc diſſerendi locus. Et monarchiam quidem multi celebres viri laudarunt, ſi tamen is qui ſolus regnat, vir omnium optimus, & regno digniſſimus ſit; id niſi contingat, nihil monarchia procliviùs in eam tyrannidem, quæ peſſima eſt, labitur. Jam quòd ad unius *exemplar Dei expreſſam eſſe* dicis, quis potentiam divinæ ſimilem in terris obtinere dignus eſt, niſi qui cæterorum omnium longè præſtantiſſimus, etiam bonitate ac ſapientia eſt Deo ſimillimus; is autem ſolus, meâ quidem ſententiâ, expectatus ille Dei filius eſt. Quòd regnum in familiam rurſus contrudis, ut patrifamilias regem aſſimiles, pater certè ſuæ familiæ regnum meretur, quam omnem vel generavit, vel alit: in re-

ge

ge nihil eſt hujuſmodi, ſed planè contrà ſunt omnia. Animàlia deinde nobis gregalia, imprimis *aves*, & in iis *apes*, ſiquidem te Phyſiologo aves iſtæ ſunt, imitandas proponis. *Apes regem habent.* Tridentinæ ſcilicet, an non meminiſti? cæterarum te teſte *reſpub. eſt.* Verùm tu deſine de apibus fatuari, muſarum ſunt, oderunt te ſcarabæum, & ut vides, redarguunt. *Coturnices ſub Ortygometra.* Iſtos onocrotalis tuis tende laqueos; nos tam ſtolido aucupio non capimur. Atqui jam tua res agitur, non noſtra, *Gallus gallinaceus*, inquis, *tam maribus quàm fœminis imperitat.* Qui poteſt hoc fieri? Cum tu ipſe Gallus, & ut ferunt, vel nimiùm gallinaceus, non tuæ gallinæ, ſed illa tibi imperitet, & in te regnum exerceat: ſi gallinaceus ergò plurium fœminarum rex eſt, tu gallinæ mancipium tuæ, non gallinaceum, te ſed ſtercorarium quendam eſſe Gallum oportet. Pro libris certè nemo te majora edit ſterquilinia, & gallicinio tuo ſtercoreo omnes obtundis; hoc unicum galli gallinacei habes. Jam ego multa hordei grana daturum me tibi promitto, ſi totum hoc vertendo ſterquilinium tuum, vel unam mihi gemmam oſtenderis. Sed quid ego tibi hordeum? qui non hordeum, ut Æſopicus ille, ſimplex & frugi gallus, ſed aurum, ut Plautinus ille nequam, ſcalpturiendo quæſiſti; quamvis exitu adhuc diſpari; tu enim centum Jacobæos aureos

reos inde reperiſti, cum Euclionis fuſte potiùs, quo miſellus ille Plautinus, obtruncari dignior ſis. Sed pergendum eſt. *Eadem utilitatis & incolumitatis omnium ratio naturalis poſtulat, ut qui ſemel ad gubernandum conſtitutus eſt, conſervetur.* Quis negat, quatenus ejus conſervatio cum incolumitate omnium conſiſtit? ad perniciem autem omnium conſervari unum, quis non videt alieniſſimum à natura eſſe? At *malum etiam regem conſervari, immo peſſimum* omnino vis, *eò quòd non tantum mali civitati procurat malè gubernando, quantum creatur cladium ex ſeditionibus quæ ad eum tollendum ſuſcitantur.* Quid hoc ad jus regum naturale? An, ſi natura me monet, ut latronibus diripiendum me permittam, ut captum me totis facultatibus redimam potiùs, quàm ut dimicare de vitâ cogar, latronum tu inde jus naturale conſtitues? ſuadet natura populo, ut tyrannorum violentiæ nonnunquam cedat, cedat temporibus; tu iſtâ populi neceſſitate ac patientiâ jus etiam naturale tyrannorum fundabis? Quod illa jus populo ſui conſervandi causâ dedit, tu illam tyranno perdendi populi causâ jus idem dediſſe affirmabis? Docet natura ex duobus malis, eligendum eſſe minus; & quandiu neceſſe eſt, tolerandum; an tu hinc tyranno, utpote minori fortaſſe interdum malo, jus impunè malefaciendi exoriri naturale ſtatues? Recordare ſaltem ea quæ jampridem ipſe de Epiſcopis contra Loiolitam ſcripſiſti, à me ſuprà

tertio capite recitata, his planè contraria; Illic *seditiones, dissentiones, discordias optimatium & populi, longè levius esse malum affirmas, quàm sub uno monarcha tyranno certam miseriam ac perniciem.* Et vera tu quidem affirmabas; nondum enim insaniebas, nondum Carolinis Jacobæis delinitus & deauratus in morbum regium incideras. Dicerem fortasse, nisi is esses qui es, pudeat te tandem prævaricationis tuæ turpissimæ; tibi verò dicumpi facilius est quàm erubescere, qui ut rem faceres, pudorem jam diu amisisti. Annon ipse memineras Romanos florentissimam & glorioſissimam Rempub. post exactos reges habuisse? potuitne fieri ut Batavorum oblivisceretur? quorum respub. Hispaniarum rege pulso post bella diutina, feliciter tamen gesta, libertatem fortiter & gloriosè consequuta est, teque grammaticastrum Equitem stipendio alit suo, non ut juventus Batavica te prævaricatore & sophistâ tam nihil sapere discat, ut ad servitutem Hispanicam redire mallet, quàm paternæ libertatis ac gloriæ hæres esse; istam doctrinæ pestem ad Riphæos ultimos, & glacialem oceanum, quo te in malam rem abire par est, tecum auferas licebit: Exemplo denique sunt Angli, qui Carolum tyrannum bello captum, & insanabilem obtruncârunt. At *insulam beatam sub regibus, & luxu affluentem discordiis deformârunt.* Immo luxu penè perditam quo tolerantior servitutis esset, extinctis

deinde

deinde legibus,& mancipatâ religione, ſervientem liberârunt. En autem Epicteti cum Simplicio editorem,ſtoïcum graviſſimum,cui *luxu affluens inſula* beara eſſe videtur! Ex porticu Zenonis nunquam tale ſat ſcio, documentum prodiit. Quid refert? an te doctore quicquid libet regibus licebit, tibi ipſi non licebit Lupi domino ex Lupanari tuo, tanquam ex novo quodam lyceo quamcunq; libet emittere philoſophiam? ſed reſume nunc quam ſuſcepiſti perſonam. *Nunquam ſub ullo rege tantum cruoris hauſtum eſt, tot familiæ deſolatæ*;Hoc totum Carolo imputandum eſt, non Anglis; qui exercitum Hibernicorum priùs in nos paraverat, omes Hibernos conjurare contra Anglos ſuo ipſe diplomate juſſerat; per illos ducena circiter millia Anglorum una in provinciâ Ultoniâ occiderat; de reliquis nihil dico: binos exercitus in exitium Parlamenti Anglicani urbiſque Londini ſollicitaverat; multa alia hoſtiliter fecerat, priuſquam a populo aut magiſtratibus tuendæ Reipub. causâ vel unus miles conſcriptus eſſet. Quæ doctrina, quæ lex, quæ unquam religio ſic homines inſtituit, ut otio conſulendum, ut pecuniæ, ut ſanguini,ut vitæ potiùs parcendum eſſe ducerent, quàm hoſti obviam eundum: nam externo an inteſtino, quid intereſt?cum interitus reipub.ſive ab hoc, ſive ab illo funeſtus æquè, & acerbus impendeat. Vidit totus Iſrael non poſſe ſe ſine multo

ſanguine

ſanguine levitæ uxorem ſtupro enectam ulciſci; an igitur quieſcendum ſibi eſſe duxit, an bello civili quamvis truculentiſſimo ſuperſedendum, an unam igitur mulierculam mori inultam eſt paſſus? Certè ſi natura nos docet quamvis peſſimi regis dominatum potiùs pati, quàm in recuperanda libertate, plurimorum civium ſalutem in diſcrimen adducere, doceret eadem non regem ſolùm perferre, quem tamen ſolum perferrendum eſſe contendis, ſed optimatium, ſed paucorum quoque potentiam; latronum etiam nonnunquam & ſervorum rebellantium multitudinem. Non Fulvius aut Rupilius bellum ſervile poſt cæſos exercitus prætorios, non Craſſus in Spartacum poſt deleta conſularium caſtra, non Pompejus ad piraticum bellum exiiſſet. Romani vel ſervis, vel piratis, ne tot civium ſanguis effunderetur, hortante ſcilicet naturâ, ſuccubuiſſent. *Hunc* itaque *ſenſum*, aut hujuſmodi ullum *gentibus impreſſiſſe naturam* nuſquam oſtendis: et tamen non deſinis malè ominari, & vindictam divinam, quam in te augurem tuique ſimiles avertat Deus, nobis denuntiare; qui nomine tantum regem, re hoſtem acerbiſſimum debito ſupplicio ulti ſumus; & innumerabilem bonorum civium cædem authoris pœnâ expiavimus. Nunc magis naturalem eſſe monarchiam ex eo probari aïs quod *plures nationes & nunc & olim regium ſtatum receperint, quàm optima-*

tem

tum & popularem. Reſpondeo primùm neque Deo neq; naturâ ſuadente id factum eſſe; Deus niſi invitus, populum ſuum ſub regio imperio eſſe noluit; natura quid ſuadeat & recta ratio, non ex pluribus, ſed ex prudentiſſimis nationibus optimè perſpicitur. Græci, Romani, Itali, Carthaginienſes, multique alii ſuopte ingenio vel optimatium vel populi imperium regio prætulerunt; atque hæ quidem nationes cæterarum omnium inſtar ſunt. Hinc Sulpitius Severus, *regium nomen cunctis ferè liberis gentibus ſemper inviſum* fuiſſe tradit. Verùm iſta non jam huc pertinent, nec quæ ſequuntur multa, inani futilitate à te ſæpiùs repetita: ad illud feſtino, ut quod rationibus firmavi, id exemplis nunc oſtendam, eſſe vel maximè ſecundùm naturam, tyrannos quoquo modo puniri; id omnes gentes, magiſtra ipſa natura, ſæpiùs feciſſe; ex quo impudentia tua prædicanda & turpiſſima mentiendi licentia omnibus innoteſcere dehinc poterit. Primos omnium inducis Ægyptios; & certè quis te per omnia Ægyptizare non videat? *Apud hos* inquis *nuſquam menti extat ullius regis à populo per ſeditiones occiſi, nullum bellum illatum, aut quicquam factum à populo quo è ſolio dejiceretur.* Quid ergo Oſitis rex Ægyptiorum fortaſſe primus? annon à fratre Typhone, & viginti quinque aliis conjuratis interemptus eſt? quos & magna pars populi ſecuta magnum cum Iſide & Oro, regis conjuge.

juge, & filio prælium commisit? prætereo Sesostrin à fratre per insidias penè oppressum; Chemmin etiam & Cephrenem, quibus populus meritò infensus, quos vivos non poterat, mortuos se discerpturum minatus est. Qui reges optimos obtruncare sunt ausi, eosne putas naturæ lumine, aut religione aliquâ retentos, à pessimis regibus manus abstinuisse? qui reges mortuos, & tum demùm innocuos sepulcro eruituros se minitabantur, ubi etiam pauperculi cujusque corpus inviolatnm esset solet, vivosne illi & nocentissimos propter naturæ legem punire, si modò viribus valerent, vererentur? Affirmares hæc, scio, quamlibet absurda; at enim ego ne affirmare audeas elinguem te reddam. Scito igitur multis ante Cephrenem seculis regnâsse apud Ægyptios Ammosin; & tyrannum, ut qui maximè, fuisse; eum Ægyptii æquo animo pertulerunt. Lætaris; hoc enim est quod vis. At reliqua audi vir optime & veracissime, Diodori enim verba sunt quæ recito, μέχριμέν τινος ἑκαρτέρουν οὐ δυνάμενοι, &c. tolerabant aliquandiu oppressi, quia resistere potentioribus nullo modo poterant. Quamprimùm verò Actisanes Æthiopum rex bellum gerere cum eo cœpit, nacti occasionem plerique defecerunt, eóque facilè subacto, Ægyptus regno Æthiopum accessit. Vides hic Ægyptios, quamprimùm poterant arma contra ty-

tyrannum tuliſſe, copias cum externo rege conjunxiſſe, ut regem ſuum ejûſque poſteros regno privarent, bonum & moderatum regem, qualis erat Actiſanes, maluiſſe externum, quàm tyrannum domeſticum. Iidem Ægyptii conſenſu omnium maximo Aprien tyrannum ſuum, conductitiis copiis præfidentem, duce Amaſi prælio victum ſtrangularunt; Amaſi viro nobili regnum dederunt. Hoc etiam adverte; Amaſis captum regem ad tempus in ipſa regia honeſtè aſſervabat: incuſante demùm populo, injuſtè eum facere qui ſuum & ipſorum hoſtem aleret, tradidit populo regem; qui eum prædicto ſupplicio affecit. Hæc Herodotus & Diodorus. Quid amplius tibi quæris? ecquem tyrannum cenſes non maluiſſe vitam ſecuri quàm laqueo finire? Poſtea ſub Perſarum imperium *redacti* Ægyptii *fideles*, inquis, *exſtitere*; Quod falſimum eſt; in fide enim Perſarum nunquam permanſere; ſed quarto poſt anno quam ſubacti à Cambyſe fuerant, rebellarunt. Domiti deinde à Xerxe, haud multò pòſt ab ejus filio Artaxerxe defecerunt, regem Inarum quendam ſibi adſciverunt. Quo occiſo iterum fidem mutant, & conſtituto rege Tacho Artaxerxi Mnemoni bellum indicunt. Sed neque ſuo regi fideliores, ablatum patri regnum filio Nectanebo tradunt: donec tandem ab Artaxerxe Ocho in ditionem Perſarum rediguntur. Sub Macedonum etiam imperio, quantum

tum in se erat, tyrannos coërcendos esse factis indicarunt; statuas & imagines Ptolemæi Physconis dejecerunt, ipsum mercenario exercitu præpollentem interficere nequiverunt. Alexander ejus filius ob cædem matris concursu populi in exilium agitur: filium item ejus Alexandrum insolentiùs dominantem Alexandrinus populus vi abreptum ex regia in gymnasio publico interfecit: Ptolemæum denique Auleten ob multa flagitia regno expulit. Hæc tam nota cùm non possit nescire vir doctus, non debuerit qui hæc docere profiteatur, qui fidem tantis in rebus haberi sibi postulet, quis non pudendum & indignissimum esse dicat, hunc, vel tam rudem & indoctum tanta cum infamia bonarum literarum pro doctissimo circumferre se tumidum, & stipendia regum & civitatum ambire, vel tam improbum & mendacem, non insigni aliquâ ignominiâ notatum, ex omnium communitate & consortio tum doctorum tum bonorum exterminari. Postquam Ægyptum lustravimus, ad Æthiopes jam proximos visamus. Regem à Deo electum, ut credunt, quasi Deum quendam adorant: quoties tamen eum Sacerdotes damnant, ipse mortem sibi consciscit. Sic enim, Diodoro teste, omnes alios maleficos puniunt; non ipsi morte afficiunt, sed ipsos reos lictore misso mori jubent. Ad Assyrios deinde & Medos & Persas regum observantissimos

simos accedis: *jus illic regium summa cum licentia quidlibet faciendi conjunctum fuisse* contra omnium Historicorum fidem affirmas. Narrat imprimis Daniel ut regem Nebuchadnezzarem plus nimio superbientem homines à se depulerint, & ad bestias ablegaverint. Jus eorum non regium, sed Medorum & Persarum id est populi jus appellatur; quod cùm irrevocabile esset, reges etiam obligavit. Darius itaque Medus eripere manibus satraparum Danielem, quanquam id maximè agebat, non potuit. *Populi*, inquis, *nefas esse tum credebant regem repudiare quòd illo jure abuteretur.* Inter ipsa tamen hæc verba adeò miserè obtorpes, ut dum istorum populorum obedientiam & modestiam laudas, ereptum Sardanapalo regnum ab Arbace tuâ sponte commemores. Eripuit autem is non solus, sed partim à Sacerdotibus juris peritissimis, partim à populo adjutus, atque hoc præsertim nomine eripuit, quòd is jure regio, non ad crudelitatem, sed ad luxuriam tantummodò & mollitiem abuteretur. Percurre Herodotum, Ctesiam, Diodorum, intelliges omninò contrà esse quàm dicis, *à Subditis ut plurimum ea regna destructa fuisse, non ab externis:* Assyrios reges a Medis, Medos à Persis, utrisque tum *Subditis*, sublatos fuisse. *Cyrum* ipse *rebellâsse*, & *arreptas tyrannides in diversis imperii locis fateris.* Hoccine est jus regium apud Medos & Persas, & observantiam eorum in reges,

quod inſtituti, aſſerere? Quæ te Anticyra tam delirum ſanare poteſt? *Perſarum reges quali jure regnârint ex Herodoto*, inquis, *liquet. Cambyſes*, cùm ſororem in matrimonio habere cupeperet, judices regios conſulit, delectos *ex populo viros*, legum interpretes, ad quos omnia referri ſolebant. Quid illi? negant ſe invenire legem quæ jubeat fratrem ſecum in matrimonium ſororem jungere; aliam tamen inveniſſe, quâ liceat Perſarum regi facere quæ libeat. Primùm ſi rex omnia pro ſuo jure poterat, quid alio legum interprete quàm ipſo rege opus erat? ſupervacanei iſti judices ubivis potiùs quàm in regia manſiſſent. Deinde ſi Regi Perſarum quidvis licuit, incredibile eſt id adeò neſciviſſe Cambyſem dominationis cupidiſſimum, ut quid licitum eſſet, judices illos percunctaretur. Quid ergo? vel *gratificari* volentes *regi*, ut fateris ipſe, vel à tyranno ſibi metuentes, ut aït Herodotus, facilem quandam ſe reperiſſe legem ſimulant, palpum regi obtrudentes: quod in judicibus & legum peritis hac etiam ætate novum non eſt. At verò *Artabanus Perſa dixit ad Themiſtoclem, nullam legem apud Perſas eſſe meliorem illâ quâ ſancitum fuerat, regem eſſe honorandum & adorandum.* Præclaram tu quidem legem de adoratione regum introducis etiam à patribus antiquis damnatam; præclarum etiam legis commendatorem Artabanum, qui ipſe haud multo poſtea ſua manu

manu Xerxem regem ſuum trucidavit. Probos regum defenſores regicidas nobis adfers: ſuſpicor te regibus inſidias quaſdam moliri. Claudianum citas poëtam, Perſarum obedientiæ teſtem. At ego te ad res eorum geſtas & annales revoco, defectionibus Perſarum, Medorum, Bactrianorum, Babyloniorum, etiam cædibus regum refertiſſimos. Proximus tibi author eſt Otanes Perſa, ipſe etiam Smerdis interfector ſui regis, qui cum odio poteſtatis regiæ, injurias & facinora regum exponat, violationes legum, cædes indemnatorum, ſtupra, adulteria, hoc tu jus regium vis appellari, & Samuelis iterum calumniandi in mentem tibi venit. De Homero qui reges eſſe ab Jove cecinit, ſupra reſpondi: Philippo regi jus regium interpretanti tam credam quàm Carolo. Ex Diogenis deinde Pythagoréi fragmento quædam producis, at quali is de rege dicat taces. Accipe igitur quo ille uſus eſt exordio; ad quod referri quæ ſequuntur cuncta debent. Βασιλεὺς κ' εἰη ὁ δικαιότατος, &c. *Rex ille fuerit, qui juſtiſſimus eſt, juſtiſſimus autem, qui maximè legitimus*, nam ſine juſtitia nullus *rex eſſe poterit, neque juſtitia ſine lege.* Hæc cum jure tuo regio è regione pugnant. Eadem abs te recitatus Ecphantas philoſophatus. δεῖ δὴ καὶ τὴν εἰς αὐτὰν καταστάντα, &c. *oportet qui regnum ſuſcipit puriſſimum & lucidiſſimum naturâ eſſe:*

& infra ὁ καθ' ἀρετὴν ἐξάρχων, &c. *ille qui imperat ſecundùm virtutem, nominatur rex, & eſt.* Quem tu igitur regem vocas, Pythagoreorum judicio rex non eſt. Jam tu viciſſim Platonem audi in Epiſtola octava ἀρχὴ γιγνέσθω ἐπιτάδυνος βασιλική, &c. *Sit regia poteſtas redendæ rationi obnoxia; leges dominentur & aliis civibus & ipſis etiam regibus, ſi quid præter leges fecerint.* Addo Ariſtotelem Polit. 3. ἐν μὲν τοῖς ὁμοίοις καὶ ἴσοις οὔτε συμφέρον ἐστίν, &c. *inter ſimiles & æquales neque utile eſt neque juſtum, eſſe unum omnium dominum, neque ubi leges non ſunt, neque ut ipſe lex ſit, neque ubi ſunt leges; neque bonum bonorum, neque non bonum non bonorum dominum eſſe.* Et lib. quinto, *Quem populus non vult, ſtatim is non rex, ſed tyrannus eſt,* c. 10. Hem tibi etiam Xenophontem in Hierone αὖθις δὲ τιμωρεῖν αἱ πόλεις αὐτοῖς, &c. *tantum abeſt ut tyrannorum necem civitates ulciſcantur, ut magnis honoribus afficiant eum, qui tyrannũ interfecerit, imagines etiam tyrannicidarum in templis ſtatuunt.* Teſtẽ oculatũ adjiciam Marcum Tullium pro Milonẽ. *Græci homines Deorum honores tribuunt iis viris qui tyrannos necaverunt: quæ ego vidi Athenis, quæ aliis in urbibus Græciæ, quas res divinas talibus inſtitutas viris, quos cantus, quæ carmina? prope ad immortalitatem, & religionem, & memoriam conſecrantur.* Polybius denique author graviſſimus,

Hiſto-

Hiſtoriarum ſexto. τότε ἡ ταῖς ἐπιθυμίαις ἐπόμενοι, &c. *cum principes*, inquit, *cupiditatibus obſequi cœperunt, tum de regno facta eſt tyrannis, & conſpiratio in caput dominantium inibatur; cujus quidem authores erant non deterrimi civium, ſed generoſiſſimi quique & maximi animi.* Longè plura cùm mihi ſuppeterent, hæc pauca delibavit: obruor enim copiâ. A philoſophis ad Poëtas jam provocas, eò te libentiſſimè ſequimur. *Poteſtatem nullis legibus, nullis judiciis obnoxiam in Græcia reges obtinuiſſe vel unus*, inquis, *Æſchylus poteſt docere; qui in tragœdia, Supplices, Regem Argivorum ἀκέλευστον πεύτανιν vocat, non judicabilem rectorem.* Verùm tu ſcito, præcipitem enim te & nullius judicii eſſe, quocunque te vertis, eò magis perſpicio, ſcito, inquam, non quid poëta, ſed quis apud Poëtam quídque dicat, ſpectandum eſſe: variæ enim perſonæ inducuntur, nunc bonæ, nunc malæ, nunc ſapientes, nunc ſimplices, non ſemper quid Poëtæ videatur, ſed quid cúique maximè conveniat loquentes. Danai filiæ quinquaginta ex Ægypto profugæ ad Argivorum regem ſupplices pervenerant; orant uti ſe contra vim Ægyptiorum claſſe inſequentium defendat, reſpondet rex non poſſe ſe niſi rem priùs cum populo communicet.

Ἐγὼ δ' αὖ κραίνοιμι ἰσόχεσιν πάρος
Ἀξῶν ἢ πᾶσι τοῖσδε κοινώσας πέρι.

Mulieres peregrinæ & supplices incerta populi suffragia veritæ, regem denuò blandiùs compellant.

Σύ τοι πόλις, σὺ δὲ τὸ δήμιον,
Πρύτανις ἄκριτος ὤν.

Tu instar urbis es & populi, Prætor injudicatui.

Rursus rex.

Εἶπον δὲ καὶ πρὶν, οὐκ ἄνευ δήμου τάδε
Πράξαμ' ἂν οὐδέπερ κρατῶν —

Dixi antea, non sine populo hæc faciam.
ne si possem quidem.

De re itaque tota ad populum refert,

Ἐγὼ δὲ λάους συγκαλῶν ἐγχωρίους
Πείσω τὸ κοινόν.

Populus itaque decernit opem Danai filiabus ferendam; unde illa senis Danai lætantis.

Θαρσεῖτε πᾶδες, εὖ τὰ τῶν ἐγχωρίων
Δήμου δέδοκται παντελῆ ψηφίσματα.

Bono estote animo filiæ, benè decreverunt
Indigenarum, in conventu populari, perfectissima suffragia.

Hæc nisi protulissem, quàm temere statuisset sciolus iste de jure regio apud Græcos ex ore mulierum, & peregrinarum, & supplicum; cûm & ipse rex, & ipsa res gesta longè aliud nos doceat. Idem etiam docet Euripidis Orestes, qui, mortuo patre, Argivorum ipse rex, ob cædem matris à populo in judicium vocatus, ipse causam dixit, & suffragiis populi capite damnatus est

est. Athenis regiam potestatem legibus obnoxiam fuisse testatur idem Euripides etiam in Supplicibus, ubi hæc Thæseus Athenarum Rex ——

οὐ γὰρ ἄρχεται
Ενὸς τοῦδε ἀνδρος, ἀλλ' ἐλευθέρα πόλις,
Δῆμος δ' ἀνάσσει ——

non regitur
Ab uno viro, sed est libera hac civitas,
Populus autem regnat ——

Sic ejus filius Demophoon Rex item Atheniensium apud eundem poëtam in Heraclidis.

Οὐ γὰρ τυραννίδ' ὥστε βαρβάρων ἔχω,
Αλλ' ἢν δίκαια δρῶ, δίκαια πείσομαι.
Non enim iis tyrannicè tanquã barbaris impero,
Sed si facio justa quæ sunt, justa mihi rependuntur.

Non aliud Thebis jus regium antiquitùs fuisse testatur Sophocles in Oedipo tyranno, unde & Tiresias & Creon Oedipo ferociter respondent, ille

οὐ γὰρ τι σοὶ ζῶ δοῦλος·
Non servus tibi sum.

Hic, Κἀμοὶ πόλεως μέτεστι τοὐμὸν οὐ σοὶ μόνῳ.
Est & mihi jus in hac civitate non tibi solùm.

Et Æmon Creonti in Antigone.

Πόλις γὰρ οὐκ ἔσθ', ἥτις ἀνδρὸς ἔσθ' ἑνός.
Non est civitas, quæ unius est viri.

Jam verò Lacedæmoniorum reges in judicium ſæpe adductos, & interdum morte mulctatos nemo ignorat. Atque hæc quidem antiquum in Græcia jus regium quale fuerit ſatis declarant. Ad Romanos veniamus. Tu ad illud imprimis recurris non Salluſtianum, ſed C. Memmii apud Salluſtium, *impune quidvis facere*: cui ſuprà reſponſum eſt. Salluſtius ipſe diſertis verbis author eſt, *Romanos imperium legitimum, nomen imperii regium habuiſſe*; quod cum *ſe in dominationem convertit*, ut nôſti, expulerunt. Sic M. Tullius in Piſonem, ego Conſulem eſſe putem, qui Senatum eſſe in repub. non putavit? & ſine eo conſilio conſulem numerem, ſine quo Romæ ne reges quidem eſſe potuerunt? Audin' regem Romæ ſine Senatu nihil fuiſſe? *At Romulus, ut libitum Romanis imperitaverat, ut aït Tacitus.* Nondum enim fundata legibus, colluvies potiùs convenarum quam reſpub. erat: omnes olim mortales ſine legibus vivebant, cum reſpublicæ nondum eſſent. Poſt Romulum autem, authore Livio, etſi regem omnes volebant, liberratis dulcedine nondum expertâ, *Populo tamen ſumma poteſtas permiſſa eſt, ut non plus darent juris quam detinerent: jus illud* à Cæſaribus *vi ademptam fuiſſe* idem aït. Servius Tullius dolo primùm quaſi Tarquinii Priſci vicarius regnabat; poſtea verò ad populum ipſe retulit, *vellent juberentne ſe regnare*; tandum ut aït Tacitus,

ſanctor

ſanctor legum fuit queis etiam reges obtemperarent, Feciſſetne hanc ſibi & poſteris injuriam, ſi ſupra leges priùs fuiſſe jus regium ſenſiſſet? Ultimus illorum regum Tarquinius ſuperbus *morem de omnibus Senatum conſulendi primus ſolvit*; ob hæc & alia flagitia populus L. Tarquinio Regi imperium abrogavit; exulémque eſſe cum conjuge ac liberis juſſit. Hæc fere ex Livio & Cicerone; quibus alios juris regii apud Romanos haud tu interpretes attuleris meliores. Ad dictaturam quod attinet, temporaria tantùm fuit, nunquam adhibita niſi difficillimis reipub. temporibus, & intra ſex menſes deponenda. Jus autem imperatorum quod vocas, non jus illud, ſed vis planè erat; imperium nullo jure præterquàm armis partum. At *Tacitus*, inquis, *qui ſub imperio unius floruit*, ita ſcripſit. *Principi ſummum rerum arbitrium dii dederunt, ſubditis obſequii gloria relicta eſt.* Nec dicis quo loco; tibi conſcius nimirum inſigniter lectoribus impoſuiſſe; quod mihi quidem ſtatim ſuboluit, quamvis locum illum non ſtatim reperi. Non enim Taciti hæc verba ſunt, ſcriptoris boni, & tyrannis adverſiſſimi, ſed apud Tacitum M. Terentii cujuſdam equitis Romani, qui capitis reus, inter alia quæ metu mortis ab eo dicta ſunt, ſic Tiberium adulatur, annalium 6to. *Tibi ſummum rerum judicium dii dederunt, nobis obſequii gloria relicta eſt.* Hanc tu quaſi Taciti ſententiam pro-

fers, qui ſententias tibi commodas non ex piſtrina ſolùm aut tonſtrina, ſed ex ipſa carnificinâ oblatas non reſpueres: ita omnia vel oſtentationis cauſâ, vel imbecillitatis conſcientiâ, undecunque corradis. Tacitum ipſum ſi legere maluiſſes quàm alicubi decerptum negligẽtiùs tranſcribere, docuiſſet te is, jus illud imperatorum unde ortum ſit. *Poſt Actiacam, verſo civitatis ſtatu nihil uſquam priſci aut integri moris; omnes exutâ æqualitate juſſa principis aſpectare*; docuiſſet idem annalium 3tio, unde tuum omne jus regium; *Poſtquam exui æqualitas, & pro modeſtia ac pudore ambitio & vis incedebat, provenere dominationes, multoſq; apud populos æternum manſere.* Idem ex Dione poteras didiciſſe, ſi innata levitas & inconſtantia tua quicquam te altiùs percipere pateretur. Narrat enim is l. 53. abs te citato, ut partim armis, partim dolo & ſimulatione Octaviani Cæſaris effectum ſit, ut imperatores legibus ſoluti eſſent; dum enim pro concione pollicetur ſe principatu abiturum, legibus & imperiis etiam aliorum obtemperaturum, per cauſam belli in provinciis ſuis gerendi, retentis apud ſe ſemper legionibus, dum ſimulatè renuit imperium, ſenſim invaſit. Non eſt hoc legibus rite ſolutum eſſe, ſed legum vincula, quod gladiator ille Spartacus potuit, vi ſolvere; nomen deinde principis aut imperatoris & αὐτοκράτορος ſibi arrogare, quaſi Deus aut naturæ lex omnes & homi-

nes

nes & leges illi ſubjeciſſet. Vis alitùs paulo juris Cæſarei originem cognoſcere? Marcus Antonius, juſſu Cæſaris, qui armis in rempubli cam nefariè ſumptis tum plurimum poterat, Conſul factus, cùm Lupercalia Romæ celebrarentur, ex compoſito, ut videbatur, diadema capiti Cæſaris cum gemitu & plangore populi impoſuit: aſcribi deinde juſsit in faſtis ad Lupercalia, C. Cæſari Antonium Conſulem, juſſu populi, regnùm detuliſſe. Quâ de re Cicero in ſecunda Philippica; *Ideóne L. Tarquinius exactus, Spurius Caſſius, Sp. Melius, M Manlius necati, multis poſt ſeculis à M. Antonio, quod fas non eſt, ut rex Romæ conſtitueretur?* Tu verò omni malo cruciatu atque infamia ſempiternâ etiam ipſa Antonio dignior es; quanquam tu hinc noli ſuperbire, non enim te hominem deſpicatiſſimum, ullâ re aliâ quàm ſcelere cum Antonio conferendum putem, qui in hiſce tuis Lupercalibus nefandis non uni tantùm, ſed omnibus tyrannis diadema cunctis legibus ſolutum, nullâ ſolvendum imponere ſtuduiſti. Certè ſi ipſorum Cæſarum oraculo credendum eſt, ſic enim apellant Chriſtiani imperatores Theodoſius & Valens edictum ſuum, cod: l: 1: tit. 14. de authoritate juris, imperatorum pendet authoritas. Majeſtas ergo regnantis, vel ipſorum Cæſarum ſive judicio ſive oraculo, ſubmittenda legibus eſt, de quibus pendet. Hinc adultâ jam poteſtate im-

peratoriâ ad Trajanum Plinius in Panegyrico; *Diversa sunt naturâ, dominatio, & principatus. Trajanus regnum ipsum arcet ac summovet, sedémque obtinet principis, ne sit domino locus.* Et infra, *omnia quæ de aliis principibus à me dicta sunt, eò pertinent ut ostendam, quàm longa consuetudine corruptos, depravatósque mores principatus parens noster reformet, & corrigat.* Quod depravatos principatûs mores Plinius, id te ne pudet jus regium perpetuò vocitare? Verum hactenùs de jure apud Romanos breviter. Quid illi in tyrannos suos, sive reges, sive Imperatores fecerint, vulgo notum est. Tarquinium expulerunt. Sed *quomodo*, inquis, *expulerunt, an in jus vocarunt? nequaquam; Portas venienti clauserunt.* Ridiculum caput, quid ni clauderent advolanti cum parte copiarum? quid refert exulare jussus fuerit an mori, modò pœnas dedisse constat? Ca. Cæsarem tyrannum excellentissimi ejus ætatis viri in Senatu interfecerunt; id factum M. Tullius & ipse vir optimus, & pater patriæ publicè dictus, miris laudibus, cum alibi passim, tum in secunda Philippica celebravit. Pauca recitabo. *Omnes boni quantum in ipsis fuit, Cæsarem occiderunt; aliis consilium, aliis animus, aliis occasio defuit, voluntas nemini.* Et infra. *Quæ enim res unquam, proh sancte Iupiter, non modò in hac urbe, sed in omnibus terris est gesta major, quæ glorisior, quæ commendatior hominum memoria sempiternæ*

na? in hujus me conſilii ſocietatem, tanquam in in equum Trojanum includi cum principibus non recuſo. Illud Senecæ tragici & ad Græcos referri poteſt, & ad Romanos:

— *Victima haùd ulla amplior*
Poteſt, magiſque opima mactari Iovi
Quam rex iniquus —

Nam ſi ad Herculem ſpectes, cujus hæc ſententia inducitur, quid ſenſerint illa ætate Græcorum ſummi viri oſtendit: ſi ad poëtam, qui ſub Nerone floruit (& ſenſum fere ſuum poëtæ perſonis optimis affingere ſolent) ſignificabat & quid ipſe, & quid omnes viri boni, ætate etiam Neronis, faciendum tyranno conſuerint; quamque pium, quamque diis gratum eſſe duxerint tyrannicidium. Sic optimi quique Romanorum, quantum in ſe erat, Domitianum occiderunt. Palàm hoc profitetur Plinius ſecundus in illo ad Trajanum imperatorem Panegyrico. *Iuvabat illidere ſolo ſuperbiſſimos vultus, inſtare ferro, ſævire ſecuribus, ut ſi ſingulos ictus ſanguis dolorque ſequeretur: nemo tam temperans gaudii, quin inſtar ultionis videretur cernere laceros artus, truncata membra, poſtremò truces horrendaſque imagines abjectas excoctaſque flammis.* Et deinde, *non ſatis amant bonos principes, qui malos ſatis non oderint.* Tum inter flagitia Domitiani ponit, quòd is Epaphroditum Neronis utcunque interfectorem trucidaverit. *An excidit dolori noſtro modò vindicatus Nero, per-*

permitteret credo famam vitamque ejus carpi, qui mortem ulisceb atur? Planè quasi sceleri proximum esse judicaret, non interfeciſſe Neronem, scelus graviſſimum vindicâſſe interfectum. Ex his manifestum est, Romanorum præstantiſſimos quosque viros non solum tyrannos quoquo modo, quoties poterant, occidiſſe, sed factum illud, ut Græci olim, in maxima laude posuiſſe: Vivum enim tyrannum quoties judicare non poterant viribus inferiores, mortuum tamen & judicabant, & lege Valeriâ damnabant. Valerius enim Publicola Junii Bruti collega cum videret non posse stipatos suis militibus tyrannos ad judicium perduci, legem tulit qua indemnatum quovis modo occidere liceret; deinde facti rationem reddere. Hinc C. Caligulam, quem Crassus ferro, omnes votis interfecerunt, Valerius Asiaticus, vir consularis cum non adesset, ad milites tamen ob necem ejus tumultuantes exclamat, *utinam ego interfeciſſem*; Senatus eodem tempore abolendam Cæsarum memoriam, ac diruenda templa censuit; tantum abfuit ut Cassio irasceretur; Claudium a militibus imperatorem mox salutatum vetant per tribunum plebis principatum capessere; vis autem militum vicit. Neronem Senatus hostem judicavit, &, ut puniretur more majorum, quærebat; id genus pœnæ erat, ut nudi cervix insereretur furcæ, corpus virgis ad necem cæderetur. Vide quanto

to mitiùs & moderatiùs Angli cum tyranno egerint ſuo, qui multorum judicio plus ipſo Nerone ſanguinis fundendi author fuerat. Sic Domitianum mortuum Senatus damnavit; quod potuit, imagines ejus coràm detrahi, & ſolo affligi juſſit. Commodus à ſuis interfectus, non vindicatus à Senatu aut Populo, ſed hoſtis judicatus eſt, qui etiam cadaver ejus ad ſupplicium quærebant. Ea de re Senatuſconſultum extat apud Lampridium; *Hoſti patriæ honores detrahantur, Parricida trahatur, in ſpoliario lanietur, hoſtis Deorum, carnifex Senatus unico trahatur, &c.* Iidem Didium Julianum imperatorem frequentiſſimo Senatu capitis damnarunt; & miſſo Tribuno, occidi in Palatio juſſerunt. Jdem Maximino imperium abrogarunt, hoſtemque judicarunt. Juvat ipſum Senatuſconſultum ex Capitolino recitare. *Conſul retulit; Patres Conſcripti, de Maximinis quid placet?* reſponſum eſt, *hoſtes, hoſtes, qui eos occiderit præmium merebitur.* Vis ſcire populus Romanus & provinciæ Maximino imperatori an Senatui paruerint? audi eundem Capitolinum. *Literas mittit Senatus* ad omnes provincias, ut communi ſaluti, libertatique ſubveniant; quæ auditæ ſunt ab omnibus. Ubique amici, adminiſtratores, duces, tribuni, milites Maximini interfecti ſunt: paucæ civitates fidem hoſti publico ſervaverunt. Eadem tradit Herodianus. Quid plura de Romanis? Jam apud finitimas natio-

nationes quale jus regium illâ ætate fuerit videamus. Apud Gallos rex eorum Ambiorix *ſua ejuſmodi eſſe imperia* fatetur, *ut non minus haberet in ſe juris multitudo, quàm ipſe in multitudinem.* Judicabatur ergo non minùs quam judicabat. Rex item Vercingetorix proditionis inſimulatus eſt à ſuis; tradit hæc Cæſar bellum Gallicum ſcribens. Nec *Germanorum regibus infinita aut libera poteſtas* erat, *de minoribus rebus principes conſultant, de majoribus omnes. Rex aut princeps auditur authoritate ſuadendi magis quàm jubendi poteſtate: ſi diſplicuit ſententia, fremitu aſpernantur.* Hæc Tacitus. Tu vero quod inauditum prorſus eſſe modò exclamabas, nunc ſæpiùs factum concedis, *quinquaginta* nimirum *Scotorum reges aut expulſos aut incarceratos, aut necatos, quoſdam etiam in publico capitali ſupplicio affectos,* Quod in ipſa Britanniâ factitatum eſt, cur tu, tyrannorum veſpillo, infandum, inauditum eſſe tanta ejulatione vociferaris? Pergis Judæorum & Chriſtianorum erga tyrannos ſuos religionem extollere, & mendacia ex mendaciis ſerere, quæ jam toties refutavimus. Modò Aſſyriorum & Perſarum obedientiam latè prædicabas, nunc eorum rebelliones enumeras; & quos nunquam rebellaſſe paulò ante dixeras, nunc cur iidem toties rebellaverint multas cauſas affers. Ad narrationem deinde ſumpti de rege ſupplicii tamdiu intermiſſam revertis, ut, ſi tunc forte ſatis ſedulo

ineptus

ineptus & ridiculus non eras, nunc eſſes. *Per aulæ ſuæ membra ductum* narras. Quid per aulæ membra intelligas ſcire geſtio. Romanorum calamitates ex regno in rempub. verſo recenſes, in quo te tibimet turpiſſimè mentiri ſuprà oſtendimus. Qui ad Loiolitam, *ſeditiones tantùm ſub optimatibus & populo, certam ſub tyranno perniciem eſſe* demonſtrabas, nunc hominum vaniſſime & corruptiſſime *ob reges olim ejectos ſeditionum illa mala tanquam ſupplicia illos hauſiſſe* audes dicere? ſcilicet quia centum Jacobæis donavit te poſtea rex Carolus, idcirco reges expulſos luent Romani. At malè ceſſit Julii Cæſaris interfectoribus. Sanè ſi cui unquam tyranno, huic parcitum vellem; quamvis enim regnum in repub. violentiùs invadebat, erat tamen regno fortaſſe digniſſimus: nec ideo quenquam magis putem interfecti Cæſaris pœnas pependiſſe, quàm deleri Catilinæ Caium Antonium Ciceronis collegam: quo poſtea de aliis criminibus damnato, ut inquit Cicero pro Flacco, *ſepulchrum Catilinæ floribus ornatum eſt.* Fautores enim Catilinæ tunc exultabant, *juſta Catilinæ tum facta eſſe dictitabant*, ad invidiam cæteris conflandam, qui Catilinam ſuſtulerant. Hæ ſunt improborum artes, quibus viros præſtantiſſimos à ſupplicio tyrannorum, & puniendus etiam ſæpè facinoroſiſſimis deterreant. Dicerem ego contrà, quod facile eſſet, quoties bene ceſſit, & proſpe-

rè

rè tyrannorum interfectoribus, ſi quid certi de eventu rerum colligere quis poſſet. Objectas, quòd *regem hæreditarium Angli non illo affecerint ſupplicio, quo tyranni ſolent mactari, ſed eo quo latrones & proditionis rei.* Primùm hæreditas ad maleficiorum impunitatem quid conferat neſcio: conferre quicquam ut credat ſapiens fieri vix poteſt. Quod tu deinde ad *immanitatem* refers, in eo lenitas potiùs Anglorum, & moderatio prædicanda erat; qui, cum tyrannum eſſe, omnes in patriam impietates, latrocinia, proditiones, perduellionem in ſe complectatur, ſatis habebant ſupplicium haud gravius de tyranno ſumere, quàm de ſimplici latrone quovis, aut proditore vulgari ſumere ſolebant. Speras *exorituros eſſe aliquos Harmodios & Thraſybulos, qui, noſtrorum cæde, tyranni manibus parentent.* At tu citius animum deſpondebis, & vitam te dignam, omnibus bonis execrandus, antè ſuſpendio finieris, quàm Harmodios Harmodiorum ſanguine litantes tyranno videas. Tibi enim illud accidere veriſimillimùm eſt, deque te tam ſcelerato quis augurari rectiùs poſſit: alterum eſt impoſſibile. Tyrannorum triginta mentionem facis qui ſub Gallieno rebellarunt. Quid ſi tyrannus tyrannũ oppugnat, an omnes ergo qui oppugnant tyrannum, aut tollunt, tyranni erunt ipſi? haud tu id perſuaſeris, mancipium equeſtre; neque is qui author tibi eſt, Trebellius Pollio hiſtoricorum

rum propè ignobiliſſimus. *Si qui hoſtes*, inquis, *à Senatu judicati ſunt, factio id fecit, non jus.* Nobis in memoriam revocas quid fecit Imperatores; factio nempe, & vis, & ut planiùs dicam, furor Antonii, non jus fecit, ut contra Senatum populumque Romanum ipſi priùs rebellarent. *Dedit*, inquis, *pœnas Galba qui contra Neronem inſurrexit.* Dic etiam quas pœnas dedit Veſpaſianus, qui contra Vitellium. *Tantum*, inquis, *abfuit Carolus à Nerone, quàtum iſti lanione Anglicani à Senatoribus illius temporis Romanis.* Trifurcifer, à quo laudari vitriperium eſt, vituperari laus magna: Paucis modò periodis interpoſitis hac ipſa de re ſcribens, *Senatum ſub imperatoribus togatorum mancipiorum conſeſſum fuiſſe* aïebas, nunc eundem *Senatum* aïs *conſeſſum regum fuiſſe:* hoc ſi ita eſt, quid obſtat quin reges, te authore, togata mancipia ſint. Beatos hoc laudatore reges! quo inter homines nihil nequius, inter quadrupedes nihil amentius: niſi ſi hoc illi peculiare dicam eſſe, quòd nemo literatiùs rudit. Senatum Angliæ Neroni vis eſſe ſimiliorem quàm Senatui Romano: Cogit me cacoëthes hoc tum ineptiſſimas conglutinandi ſimilitudines, ut corrigam te; & quàm ſimilis Neroni fuerit Carolus, oſtendam. *Nero*, inquis, *matrem ſuam* ferro *necauit.* Carolus & patrem & regem veneno; nam, ut alia omittam indicia, qui Ducem veneficii reum legibus eripuit, fieri non potuit quin

ipſe

ipſe reus quoque fuerit. Nero multa millia Chriſtianorum occidit, Carolus multo plura. Non defuerunt, teſte Suetonio, qui Neronem mortuum laudarent, qui deſiderarent, qui per longum tempus, *vernis æſtiviſque floribus tumulum ejus ornarent*, ejus inimicis omnia mala ominarentur: non deſunt qui Carolum eâdem inſaniâ deſiderent, & ſummis laudibus extollant, quorum tu, patibularis eques, chorum ducis. *Milites Angli moloſsis ſuis ferociores novum & inauditum tribunal inſtituerunt.* En acutiſſimum Salmaſii ſive ſymbolum ſive adagium, jam ſexies inculcatum, *Moloſsis ſuis ferociores*; adeſte rhetores, vóſque ludimagiſtri, delibate, ſi ſapitis, floſculum hunc elegantiſſimum, qui tam Salmaſio in deliciis eſt; codicillis veſtris & capſulis mandate copioſiſſimi hominis pigmentum, ne intereat. Adeóne etiam verba tua conſumpſit rabies, ut cuculi in modum eadem identidem occinere cogaris? Quid hoc monſtri eſſe dicam? Rabies, ut fabulantur, vertit Hecubam in canem, te Sti. Lupi dominum vertit in cuculum. Jam novas exordiris repugnantias: ſupra *p.* 113. affirmaveras *principem legibus ſolutum eſſe, non cogentibus* ſolùm, ſed *dirigentibus, nullas eſſe omninò quibus teneatur*; nunc dicturum te aïs *infrà de regum differentia quatenus poteſtate alii minore alii majore in regnando fuerunt.* Vis probare, *reges non potuiſſe judicari, nec damnari à*

ſub-

ſubjectis ſuis, argumento ut ipſe aïs, *firmiſſimo*, revera ſtolidiſſimo; *nihil*, inquis, *aliud inter judices & reges diſcrimen fuit: atqui Iudæi judicum tædio odióque adducti reges poſtulabant.* An quia judices illos magiſtratum malè gerentes judicare & damnare poterant, ideóne putas tædio odióque eorum adductos poſtulâſſe reges quos jura omnia violantes punire, aut in ordinem cogere non poterant? quis, excepto te uno, tam fatuè ratiocionari ſolet? Aliud igitur quiddam erat cur regem peterent, quàm ut haberent dominum legibus ſuperiorem; de quo nunc divinare nihil attinet: quicquid erat, haud prudenti conſilio factum & Deus Propheta ejus teſtatus eſt. Iterum Rabbinis tuis, ex quibus probâſſe te ſuprà aſſerebas regem Judæorum non judicari, nunc litem acerrimam intendis, quòd regem & judicari & verberari poſſe tradiderint: quod idem planè eſt acſi fatererere mentitum te tunc eſſe, quod ex Rabbinis probâſſe dixeras. Eo demùm deſcendis ut de numero equilium Salomonis, quot *is equorum præſepia habuerit*, ablitus regiæ defenſionis, controverſias putidulas concites. Tandem ab agaſone ad equitem redis aretalogum & tautologum, vel potiùs ad id monſtri quod priùs eras, cuculum rabioſum. Quereris enim *poſtremis* hiſce *ſeculis diſciplinæ vigorem laxatum, regulam corruptam*; quòd uni ſcilicet tyranno cunctis legibus ſoluto diſciplinam omnem laxare,

laxare, mores omnium corrumpere impunè non liceat. Hanc doctrinam *Bruniſtas inter reformatos* introduxiſſe aïs. Ita Lutherus, Calvinus, Zuinglius, Bucerus & Orthodoxorum quotquot celeberrimi Theologi fuere, tuo judicio Bruniſtæ ſunt. Quo æquiore animo tua maledicta perferunt Angli, cùm in eccleſiæ doctores præſtantiſſimos, totámque adeò eccleſiam reformatam, iiſdem propè contumeliis debacchari te audiant.

CAP. VI.

POſt legem Dei & naturæ agitatam abs te fruſtrà, & peſſimè tractatam, unde nihil præter ignorantiæ ſimul & improbitatis ignominiam retuliſti, quid deinde, in hac cauſa regiâ, præter nugas agere poſſis, non video. Cùm autem omnibus & bonis & doctis viris, huic etiam cauſæ nobiliſſimæ abunde me ſatisfeciſſe ſperem, etiamſi hoc loco finem reſpondendi facerem, tamen ne interea videar aliis varietatem potiùs & acumen tuum, quàm immodicam loquacitatem defugiſſe, quo voles uſque progrediar: eâ tamen brevitate, ut facilè appareat, me iis omnibus perfunctum, ſi minùs quæ dignitas, at ſaltem quæ neceſſitas cauſæ requirebat, nunc hominum quorumvis expectationi, vel

vel etiam curioſitati morem gerere. *Hinc alius*, inquis, *& major argumentorum mihi ſurget ordo.* An major eo argumentorum ordine quem lex Dei & Naturæ ſuppeditabat? Fer opem, Lucina, parturit Mons Salmaſius; non de nihilo nupſit uxori; fœtum aliquem ingentem exſpectate mortales. *Si is qui rex eſt ac dicitur, poſtulari poſſet apud aliam poteſtatem, eam omnino regia majorem eſſe oporteret, quæ autem major ſtatuetur, hanc verè regiam dici & eſſe neceſſe eſſet. Sic enim definienda poteſtas regia: Quæ ſumma eſt in repub. & ſingularis, & ſupra quam nulla alia agnoſcitur.* O murem verè montanum, & ridiculum! Succurrite grammatici grammatico laboranti; actum eſt non de lege Dei aut naturæ, ſed de gloſſario. Quid ſi ſic reſponderē tibi? cedant nomina rebus, non eſt noſtrûm nomini cavere, qui rem ſuſtulimus; curent id alii quibus cordi ſunt reges; nos noſtrâ utimur libertate: reſponſum ſanè haud iniquum auferres. Verùm ut me per omnia ex æquo & bono tecum agere intelligas, non ex mea ſolùm, ſed ex optimorum olim & prudentiſſimorum virorum ſententiâ reſpondebo, qui & nomen & poteſtatem regiam cum poteſtate legum & populi majore, poſſe optimè conſiſtere judicârunt. Lycurgus, imprimis vir ſapientiâ clariſſimus, cùm vellet maximè poteſtati regiæ conſulere, ut author eſt Plato, nullam aliam ejus conſervandæ rationem invenire potuit, quàm

ut

ut Senatûs & Ephororum, id est, populi potestatem regiâ majorem in suâ patriâ constitueret, Idem sensit Theseus Euripidéus, qui cum Athenarum rex esset, populo tamen Atheniensi in libertatem cum magna sua gloria vindicato, & potestatem popularem extulit supra regiam, & regnum nihilo secius in illa civitate suis posteris reliquit. Unde Euripedes in Supplicibus ita loquentem inducit.

Δῆμον κατέστησ' αὐτον εἰς μοναρχίαν
Ἐλεευθερώσας τήνδ' ἰστόψηφον πόλιν.

Populum constitui ipsum in monarchiam,
Liberans hanc Vrbem æquale jus suffragii habentem.

Et rursus ad præconem Thebanum.

Πρῶτον μὲν ἤρξω τοῦ λόγου ψευδῶς ξένε
Σητῶν τύραννον ἐνθάδ' οὐ γὰρ ἄρχεται
Ἑνὸς πρὸς ἀνδρὸς, ἀλλ' ἐλευθέρα πόλις,
Δῆμος δ' ἀνάσσει. —

Primùm incœpisti orationem falsò hospes,
Quærens tyrannum hic, non enim regitur
Ab uno viro, sed est libera hæc civitas,
Populus autem regnat ——

Hæc ille; cùm tamen rex in illa civitate & esset & dictus esset. Testis est etiam divinus Plato in epistola octava, *Induxit Lycurgus senatum & Ephororum potestatem,* τῆς βασιλικῆς ἀρχῆς σωτήριον *potestati regiæ maximè salutarem,*

rem, quæ hac ratione per tot ſæcula magna cum laude conſervata eſt; poſtquam lex domina, rex facta eſt hominum. Lex autem rex eſſe non poteſt, niſi ſit qui in regem quoque ſi uſus venerit, lege poſſit agere. Sic temperatam poteſtatem regiam Sicilientibus commendat, ἐλευθερία γιγνέσθω μετὰ βασιλικῆς ἀρχῆς, &c. *ſit libertas cũ regia poteſtate: ſit regia poteſtas ὑπόθυνος reddendæ rationi obnoxia; dominetur lex etiam regibus ſiquid præter legem fecerint.* Ariſtoteles denique policorum 3^tio, *In repub. Spartanorum videtur*, inquit, *regnum eſſe maximè, eorum regnorum quæ ſunt ſecundùm legem:* omnes autem regni ſpecies ſecundùm legem fuiſſe aït, præter unam quam vocat παμβασιλείαν, neq; talem uſquam extitiſſe meminit. Tale itaque regnum maximè omnium propriè & dici & eſſe regnũ ſenſit Ariſtoteles, quale apud Spartanos fuit; talem proinde regẽ non minùs propriè & dici & eſſe regem, ubi tamen populus ſupra regem erat, negare non potuit. Cùm tot tantique authores & nomen & rem regiam ſuâ fide ſalvam regi præſtiterint, etiam ubi populus penes ſe ſummam poteſtatem, tametſi exercere non ſolet, tamen, quoties opus eſt, obtinet, noli tam anguſto animo ſummæ rerum Grammaticalium, hoc eſt vocabulorum, ſic timere, ut potiùs quàm gloſſarii tui ratio turbetur, aut detrimenti quid capiat, prodere libertatem omnium, & rempub. velis.

Scito etiam dehinc, nomina rebus ſervire, non res nominibus; ita plus ſapies, nec *in infinitum*, quod metuis, *ibis. Fruſtra ergo Seneca tria illa genera ſtatuum ita deſcribit*, Fruſtretur Seneca, nos liberi ſimus; & niſi fallor, non ii ſumus quos Flores Senecæ in ſervitutem reducant. Seneca autem, ſi ſummam in uno poteſtatem eſſe dicit, *populi* tamen *eam* dicit *eſſe*, commiſſam videlicet regi ad ſalutem omnium, non ad perniciem; nec mancipio, ſed uſu duntaxat à populo datam. *Non jam ergo per Deum reges regnant, ſed per populum.* Quaſi vero Deus non ita regat populum, ut cui Deus vult, regnum tradat populus; cum in ipſis inſtitutionibus Imperator Juſtinianus palàm agnoſcat, exinde Cæſares regnaſſe, ex quo *lege regiâ populus iis & in eos omne imperium ſuum, & poteſtatem conceſſit.* Sed quouſque iſta recoquemus? quæ jam toties refutavimus. Rurſùs, quod ingenium tuum importunum & agreſte, mores odioſiſſimos indicat, in noſtra repub. quæ ad te nihil pertinet, alienigena & peregrinus curioſum te infers. Accede igitur, ut te tanto ardelione dignum eſt, cum inſigni ſoloeciſmo. *Quicquid*, inquis, *illi perditi homines dicunt, ad populum decipiendum pertinent.* O ſcelerate! hoccine erat, quòd deminutus capite Grammaticus in noſtram rempub. te ingerere cupiebas, ut ſoloeciſmis nos tuis & barbariſmis oppleres? Verùm tu dic populum quo modo decepimus? *Forma regimi-*

giminis quam introduxere non popularis eſt, ſed militaris. Iſtaſcilicet grex ille perfugarum mercedulâ conductum juſſit te ſcribere: non tibi igitur, qui ea blatis, quorum nihil intelligis, ſed iis qui te pretio conduxerunt, reſpondebitur. Quis *ordinem procerum e parlamento ejecit? an populus?* Immo populus; eoque facto ſervitutis jugum á cervicibus ſuis haud ferendum dejecit. Ipſi milites, à quibus hoc factum dicis, non exteri, ſed cives, & magna pars populi fuere; idque cæteris fere conſentiente populo & cupiente, nec ſine Parlamenti etiam authoritate fecerunt. *An populus*, inquis, *plebejum ordinem domus inferioris mutilavit, alios fugando, &c.* Populus inquam; quod enim Senatûs pars potior, id eſt ſanior, fecit, in quo vera populi poteſtas reſidebat, quid ni id populum feciſſe dicam? Quid ſi ſervire, quid ſi vænum rempub. dare, in Senatu plures maluerint, annon id impedire, & libertatem retinere, ſi in manu eſt ſuâ, paucioribus licebit? *At duces hoc fecerunt cum militibus ſuis.* Habenda igitur gratia eſt ducibus, quòd operas & tabernarios Londinenſes qui paùlo ante, veluti fæx illa Clodiana, ipſam curiam obſederant; ferocientes repulerint, reipub. non defuerint. Túnc idcirco jus Parlamenti primarium ac proprium, ut libertati imprimis populi ſive pace ſive bello proſpiciat, *militarem dominationem* appellabis? Verùm hoc à perduellibus; dici, qui tibi

ista dictarunt, non est mirum; sic enim perditissima olim Antoniorum factio Senatum Romanum contra hostes patriæ ad saga euntem, *Castra Pompeii* appellare solebat. Jam verò fortissimo nostri exercitus ductori Cromuello, quòd is amicorum læto agmine stipatus, non sine favore populi secundo, votis etiam bonorum omnium prosequentibus, in bellum Hibernicum Deo gratissimum proficisceretur, indixisse tuos gaudeo; auditis enim posteà tot ejus victoriis, jam arbitror eos livore contabuisse. Multa prætereo quæ de Romanis militibus prolixè nugaris: quod sequitur a veritate remotissimum esse quis non videt? *Populi*, inquis, *potestas esse desinit ubi regis esse incipit.* Quo tandem jure? cum satis constet, omnes fere ubique gentium reges sub certis conditionibus traditum sibi regnum a populo accipere: quibus si rex non steterit, cur illa potestas, quæ fiduciaria tantùm fuit, ad populum redire non debeat, tam a rege quàm a consule, vel ab alio quovis magistratu, tu velim doceas: nam quòd *salutem reipub. id* aïs *postulare*, ineptias dicis; cum salutis ratio eadē omninò sit, sive a rege, sive ab optimaribus, sive a triumviris imperio sibi tradito perperàm utentibus *potestas illa ad populum revertatur*; posse autem à magistratibus quibuscunque præterquam a rege solo ad populum reverti ipse concedis. Sanè si neque regi, neque ullis magistratibus imperiū in se populus metis compos

compos dederit, niſi tantummodò communis omnium ſalutis causâ, nihil poteſt obſtare quo minùs ob cauſas planè contrarias ne interitus omnium ſequatur, haud ſecus regi quàm aliis magiſtratibus, quod dedit imperium adimere poſſit: quid quòd uni etiam faciliùs quàm pluribus ademerit? & poteſtatem in ſe pluſquam fiduciariam cuiquam mortalium tradere ſummæ eſſet inſaniæ: neque credibile eſt illum ab orbe terrarum condito populum, qui quidem ſuæ ſpontis eſſet, adeò miſerè deſipuiſſe, ut vel omnem prorſus poteſtatem ab ſe alienaret, aut ſuis magiſtratibus concreditam ſine cauſis graviſſimis ad ſe revocaret. Quod ſi diſcordiæ, ſi bella inteſtina inde oriantur, regium certè jus nullum inde oritur illius poteſtatis per vim retinendæ, quam populus ſuam ſibi vendicat. Ex quo efficitur, quod ad prudentiam populi, non ad jus regis referendum eſt, quodque nos non negamus, *rectorem non facilè mutandum eſſe*: nunquam ergo aut nulla prorſus de cauſa, nullo modo ſequitur: neque tu adhuc quicquam allegaſti, neque jus ullum regis expromſiſti, quo minùs liceat conſentienti populo, regem haud idoneum regno privare; ſiquidem id, quod etiam in Gallia tua ſæpiùs factum eſt, ſine tumultu ac civili bello fieri poſſit. Cum itaque ſalus populi ſuprema lex ſit, non ſalus tyranni, ac proinde populo in tyrannum, non tyranno in populum prodeſſe

debeat, tu, qui tam ſanctam legem, tam auguſtam tuis præſtigiis pervertere es auſus, qui legem inter homines ſupremam, & populo maximè ſalutarem ad tyrannorum duntaxat impunitatem valere voluiſti, tu inquam ſcito, quandoquidem Angli *Enthuſiaſtæ*, & *Enthei*, & *vates* toties tibi ſumus, me vate ſcito, Deum tibi atque homines tanti piaculi ultores imminere: quanquam univerſum genus humanum ſubjicere tyrannis, id eſt, quantum in te fuit, ad beſtias damnare, hoc ipſum ſcelus tam immane ſua partim in te ultio eſt, ſuis te furiis quocunque fugis terrarum, atque oberras, vel citiùs vel ſeriùs inſequetur; & pejora etiam eâ, quam nunc inſanis, inſaniâ agitabit. Venio nunc ad alterum argumentum tuum, prioris haud diſſimile; ſi populo reſumere liceret poteſtatem ſuam, *nihil tum eſſet, diſcriminis inter popularem & regalem ſtatum, niſi quòd in hoc ſinguli rectores conſtituuntur, in illo plures.* Quid ſi nihil aliud intereſſet, nunquid inde reſpub. detrimenti caperet? Ecce autem aliæ differentiæ à temet ipſo allatæ, *temporis* nimirum *& ſucceſſionis; cum populares magiſtratus annui fere ſint*, reges, niſi quid committant, perpetui; & in eadem plerunque familia. Differant ergo inter ſe aut non differant, de iſtis enim minutiis nihil laboro, in hoc certè conveniunt, quod utrobique populus quoties id intereſt reipub. poteſt quam alteri poteſtatem ſalutis publicæ

causâ tradiderat, eam ad se rursus nec injuriâ eandem ob causam revocare. *At lege regia Romæ sic appellata, de quâ in institutis, populus Romanus principi & in eum omne imperium suum, & potestatem concessit.* Nempe vi Cæsarum coactus, qui honesto legis titulo suam tantummodo violentiam sanxerunt; de quo supra, id quod ipsi jurisconsulti in hunc locum non dissimulant. Quod igitur legitimè, & volente populo concessum non est, id revocabile quin sit non dubitamus. Veruntamen rationi maximè consentaneum est, populum Romanum non aliam potestatem transtulisse in principem, atque priùs concesserat suis magistratibus; id est imperium legitimum & revocabile, non tyrannicum & absurdum; quocirca & consularem, & tribunitiam potestatem Cæsares recepere; dictatoriam nemo post Julium; populum in Circo adorare etiam solebant, ut ex Tacito & Claudiano supra meminimus. Verùm ut *multi olim privati se in servitutem alteri vendiderunt, sic potest populus universus.* O equitem ergastularium & mangonem, patriæ etiam tuæ æternum opprobrium! quem servitutis tam fœdum procuratorem ac lenonem publicum etiam servitia infima cujusvis cataſtæ abhorrere atque conspuere deberent! Sanè si populus hunc in modum se regibus mancipasset, possent & reges eundem populum alteri cuivis domino mancipare, aut pretio addicere; & tamen constat re-

gem ne patrimonium quidem coronæ posse alienare. Qui igitur coronæ, quod aïunt, & patrimonii regii usumfructum solùm à populo concessum habet, is populi ipsius mancepserit? Nō si pertusis auribus utrisque perforatus eques, non si gypsatis pedibus cursitares, tam esses omnium servorum vilissimus, quam nunc es, hujus tam pudendæ author sententiæ. Perge pœnas tuorum scelerum invitus, quod nunc facis, de temetipso sumere. Multa postremò de jure belli balbutis, quæ hic locum non habent; nam neque Carolus nos bello vicit, & majores ejus, etsi maximè vicissent, isti tamen juri sæpius renuntiaverant; nec verò tam unquam victi fuimus, ut nos in eorum nomen, illi in nostras leges non vicissim jurarent; quas cum Carolus insigniter violasset, vel olim victorem, vel nunc regem perjurum priùs ab ipso lacessiti armis debellavimus: ex tua autem sententia *quod armis quæritur, transit in ejus dominium qui acquisivit.* Sis itaque deinceps hac in parte quàm voles verbosus, sis quod in Solino dudùm fuisti, exercitator Plinianus, blateronum omnium verbosissimus, quicquid exinde argutaris, quicquid turbas, quicquid rabbinicaris, quicquid rauces ad finem usque hujus capitis, id totum non jam pro rege devicto, sed pro nobis divinâ ope victoribus contra regem desudare te scias.

CAP.

CAP. VII.

PRopter duo incommoda ſanè maxima, & pro tuo pondere graviſſima, poteſtatem populi eſſe regia majorem proximo capite negaſti: quippe, ſi concederes, quærendum regi aliud nomen eſſet, tranſlato in populum regis vocabulo; & partitiones quædam politicæ conturbarentur: quorum alterum vocabularii diſpendium foret, alterum, tuorum crux politicorum. Ad ea ſic à nobis reſponſum eſt, ut primum ſalutis & libertatis noſtræ, deinde etiam nomenclaturæ tuæ & politices habita nonnulla ratio eſſet. Nunc *aliis rationibus evincendum eſſe* aïs, *regem à ſibi ſubjectis judicari non poſſe, quarum hæc erit maximè potens & valida, quod rex parem in ſuo regno non habeat.* Quid aïs? non habet rex in ſuo regno parem? quid ergo illi regis Franciæ duodecim vetuſſimi Pares; an fabulæ ſunt & nugæ? an fruſtra & ad ludibrium ſic nominati? Càve iſtam viris Galliæ Principibus contumeliam dixeris. Quòd niſi revera ſint regis pares, ut nominantur, vide ne in Franciæ regno potiùs quàm in noſtra repub. quod unicum tuâ intereſt, gloſſario illudatur. Age verò, fac planum, non eſſe regi in regno ſuo parem. *Quia*, inquis, *populus Romanus poſt reges exactos, duos conſtituit Conſules, non unum; ut ſi unus peccaret, coërceri à collega poſſet.* Vix fingi

quicquam potuit ineptius : cur igitur unus duntaxat Conſulum faſces apud ſe habuit, non uterque, ſi ad alterutrum coërcendum alter datus erat ? quid ſi etiam uterque contra rempub. conjuraſſet, an meliore loco res fuiſſet, quàm ſi collegam alteri nullum dediſſent ? Conſtat autem & ambos Conſules & Magiſtratus omnes obtemperare Senatui ſemper debuiſſe, quoties id e repub. eſſe, patribus & plebi viſum eſt. Illuſtri exemplo eſſe poterunt Decemviri ; qui cùm poteſtate conſulari, & ſumma prædíti eſſent, eos tamen omnes ſimul, etiam renitẽtes, patrum authoritas in ordinem coëgit; Conſules etiam nonnullos, antequam magiſtratum depoſuerant, hoſtes judicatos & contra eos ſumpta arma eſſe legimus : hoſtilia enim facientem, eſſe conſulem nemo putabat. Sic bellum contra Antonium Conſulem Senatus authoritate eſt geſtum : in quo victus pœnàs capitis dediſſet, niſi Octavianus Cæſar regnum affectans evertendæ reipub. conſilium cum eo iniiſſet. Jam quòd *hoc proprium eſſe* aïs *Majeſtatis regalis, ut imperium penes unicum ſit*, haud minùs lubricum eſt, & à te quidem ipſo ſtatim refellitur: *Iudices*, enim *Hebræorũ & ſinguli & toto vitæ ſpatio imperium obtinebant; Scriptura quoque reges eos vocat ; & tamen à Synedrio magno* judicabantur. Ita fit, dum dixiſſe omnia vis videri, ut nihil fere niſi pugnantia loquaris. Quæro deinde qualem tu formam regiminis eſſe

esse dicas, cùm Romanum imperinm duo simul tresve imperatores habuerunt; an imperatores tibi, id est reges, an optimates, an triumviri videntur fuisse? An vero dices Romanum imperium sub Antonino & Vero, sub Diocletiano & Maximiano, sub Constantino & Licinio, non unum imperium fuisse? Jam ista tua *statuum tria genera* tuismet ipsius argutiis periclitantur, si reges isti non fuêre: si fuêre, non est ergo proprium imperii regii, ut penes unicum sit. *Alter*, inquis, *horum si delinquat, potest alter de eo referre ad populum vel ad senatum, ut accusetur & condemnetur.* Annon ergo judicat vel populus vel Senatus ad quos alter ille refert? Si quid igitur ipse tribuis tibi, collegâ opus non erat ad judicandum collegam. Heu te defensorem, nisi execrabilis potius esses, planè miserandum! undequaque ictibus adeò opportunum, ut si forte per lusum destinare quis vellet, quovis te loco punctim ferire, vix esse credo ubi temerè possit aberrare. *Ridiculum* esse statuis, *regem in se judices dare velle à quibus capite damnaretur.* Atqui ego non ridiculum, sed optimum tibi oppono imperatorem Traianum; qui præfectum prætorio Saburanum, cum ei insigne potestatis, uti mos erat, pugionem daret, crebrò sic monuit. *Accipe hunc gladium pro me, si rectè agam, sin aliter, in me magis, quòd moderatorem omnium, vel errare minùs fas sit.* Hæc Dion & Aurelius Victor. Vi-

des ut judicem in se statuerit imperator egregius quamvis non parem. Hoc idem Tiberius per simulationem & vaniloquentiam fortasse dixisset; Traianum autem virum optimum & sanctissimum non id ex animo dixisse quod verum, quod jus & fas esse sentiebat scelestus penè sit qui arbitretur. Quanto justiùs ergo Senatui, cum viribus superior potuerit non parere, planè ex officii ratione paruit; & jure superiorem est fassus. De quo Plinius in Panegyrico. *Senatus ut susciperes quartum Consulatum & rogavit & jussit; imperii hoc verbum non adulationis esse, obsequio tuo crede:* & paulo pòst, *hæc nempe intentio tua ut libertatem revoces ac reducas.* Quod Traianus de se, idem Senatus de Traiano sensit, suámque authoritatem revera esse supremam; nam qui imperatorem jubere potuit, potuit eundem & judicare. Sic Marcus Aurelius imperator, cum præfectus Syriæ Cassius regnum ei eripere conaretur, obtulit se in judicum vel Senatui vel Populo Romano; paratus regno cedere siquidem iis ita videretur. Jam verò quis rectiùs aut meliùs de jure regio existimare & statuere queat, quàm ex ore ipso regum optimorum. Profectò jure naturali rex quisque bonus vel senatum vel populum habet sibi semper & parem & superiorem: Tyrannus autem cum naturâ infimus omnium sit, nemo non illi par atque superior existimandus est, quicunque viribus plus valet. Quem

admo-

admodum enim à vi olim ad leges duce naturâ deventum eſt, ita, ubi leges pro nihilo habentur, neceſſariò, eadem etiam duce, ad vim eſt redeundum. *Hoc ſentire*, inquid Cicero pro Seſtio, *prudentiæ eſt; facere, fortitudinis; & ſentire verò & facere, perfectæ cumulat æq; virtutis.* Maneat hoc igitur in natura, nullis paraſitorum artibus concutiendum, rege ſive bono, ſive malo, vel ſenatum vel populum eſſe ſuperiorem. Quod & ipſe confiteris, cum poteſtatem regiam à populo in regem transiiſſe dicis. Quam enim regi poteſtatem dedit, eam natura; ac virtute quadam, vel ut ita dicam virtualiter, etiam cum alteri dederit, tamen in ſe habet: Quæ enim cauſæ naturales iſto modo per eminentiam quandam quidvis efficiunt, plus ſemper ſuæ retinent virtutis quàm impertiunt; nec impertiendo ſe exhauriunt. Vides, quo propius ad naturam accedimus, eò evidentiùs poteſtatem populi ſupra regiam eminere. Illud etiam conſtat, populum, modò id ei liberum ſit, poteſtatem regi ſuam ſimpliciter & mancipio nunquam dare, neque naturâ poſſe dare; neque naturâ poſſe dare; ſed tantùm ſalutis & libertatis publicæ cauſâ, quam cũ rex procurare deſtiterit, intelligitur populũ nihil dediſſe; quia certo fini tantummodò dedit, monente ipſa naturâ; quem finem ſi neque natura neque populus aſſequitur, non erit magiſtratũ, quod dedit quàm pactum quodvis aut fœtus irritum. His

ratio-

rationibus firmiſſimè probatur ſuperiorem rege eſſe populum; unde argumentum hoc tuum *maximè potens & validum, non poſſe regem judicari, quia parem in ſuo regno non habet, nec ſuperiorem*, diluitur. Id enim aſſumus quod nullo modo concedimus. *In populari ſtatu*, inquis, *Magiſtratus à populo poſitus ab eodem ob crimen plecti poteſt; In ſtatu Ariſtocratico optimates, ab iis quos habent collegas, ſed pro monſtro eſt, ut rex in regno ſuo cogatur cauſam capitis dicere.* Quid nunc aliud concludis quàm miſerrimos eſſe omnium & ſtultiſſimos, qui regem ſibi conſtituunt? Sed quamobrem, quæſo, non poterit populus tam regem punire reum, quàm popularem magiſtratum, aut optimates? An putas omnes populos qui ſub regibus vivunt, amore ſervitutis uſque eò deperiiſſe, ut, liberi cum eſſent, ſervire maluerint, ſeque omnes, ſeque totos in unius dominium viri ſæpe mali, ſæpe ſtulti ita tradere, nt contra dominum, ſi ſors ferat, immaniſſimum nullum in legibus, nullum in natura ipſa præſidium ſalutis, aut perfugium ſibi reliquerint? cur ergo regibus primò regnum ineuntibus conditiones ferunt, cur leges etiam dant regnandi, au ut ſperni ſe eò magis atque irrideri paterentur? adeóne populum univerſum ſe abjicere, ſe deſerere, ſibi deeſſe, ſpem omnem in uno homine, eoque fere vaniſſimo, collocare? cur item jurant reges nihil ſe contra legem facturos? ut diſcant nempe miſeri

seri mortales suo maximo malo, solis licere regibus impunè peierare. Id quod hæc tua nefanda consectaria demonstrant. *Si rex qui eligitur, aliqua vel cum sacramento promiserit, quæ nisi promisisset, fortasse nec sumptus esset, si stare nolit conventis, à populo judicari non potest. Immò si subditis suis juraverit in electione, se secundum leges regni justitiam administraturum, & nisi id faciat, eos sacramento fidelitatis fore solutos, & facto ipso abiturum esse potestate, à Deo non ab hominibus pœna in fallentem exposcenda est.* Descripsi hæc, non ob elegantiam, sunt enim inculti ssima, nec quod ampliùs refutationis indigeant, etenim ipsa se refutant, se explodunt, se damnant apertissimâ falsitate sua, atque turpipitudine; sed eò feci, ut ob merita tua egregia commendarem te regibus: qui inter officia aulæ tam multa aliquem dignitatis locum, aut munus idoneum tibi prospiciant: cum enim alii sint à rationibus, alii a poculis, alii a voluptatibus, tu iis commodissimè sanè eris à perjuriis; tu regiæ non elegantiæ, nam inscitus nimiùm es, sed perfidiæ summus arbiter eris. Verùm ut summam in te stultitiam summâ improbitate conjunctam esse omnes fateantur, expendamus paulo accuratiùs præclara illa, quæ proximè affirmasti: *Rex*, inquis, *etsi subditis juraverit in electione, se secundum leges regnaturum*, & ni faciat, *eos sacramento fidelitatis solutos fore, & se facto ipso abiturum potestate*, abdicari tamen

tamen aut puniri ab iis non poterit. Qui minus quæſo rex quàm popularis magiſtratus? quia in eo regimine populus non omnem tranſfundit poteſtatem ſuam ad magiſtratum. An hic igitur in regem? cui regnum in ſe non diutius tradunt, quàm id benè geſſerit. Tam itaque rex juratus in leges, reus abjici aut puniri poterit, quàm popularis magiſtratus. Nam argumento illo Paneratico omnis in regem tranſlatæ poteſtatis, amplius uti non potes, quod tuis ipſe machinis imprudens arietaſti. Cognoſcite nunc *aliam potentiſſimam & invictam ejus rationem cur ſubditi regem* judicare nequeant, *quia legibus ſolutus eſt, quia leges ſolus rex omnes fert*; quæ cum falſiſſima eſſe jam toties probaverim, hæc etiam invicta tua ratio cum priore ad nihilum recidit. Cæterùm rex ob delicta quævis privata, utpote ſtuprum, adulterium, & ſimilia, ſi rarò plectitur, non tam juſtitia quam æquitate id fit, ne plus turbarum ex morte regis, & rerum mutatione populo eveniat, quàm boni ex uno atque altero vindicato. Ex quo verò omnibus gravis & intolerandus eſſe incipit, tum quidem, quoquo poſſunt modo, judicatum vel injudicatum omnes nationes tyrannum occidere fas eſſe ſemper credidere. Unde Marcus Tullius in ſecunda Philippica de Cæſaris interfectoribus. *Hi primi cum gladiis non in regnum appetentem, ſed in regnantem impetum fecerunt: quod cum ipſum factum per ſe præclarum*

præclarum atque divinum eſt, tum eſt poſitum ad imitandum. Quam hujus tu diſſimilis! *Homicidium, adulterium, injuria, non hæc crimina regia ſunt, ſed privata.* Euge paraſite, lenones jam omnes & propudia aulica hac voce demeruiſti; O quàm lepidè ſimul & paraſitaris, & eadem operâ lenocinaris! *Rex adulter bene poteſt regnare, & homicida, ideoque vita privari non debet, quia cum vita regno quoque exueretur; at nunquam hoc fuit probatum legibus divinis aut humanis, ut duplex vindicta de uno crimine ſumeretur.* Os impurum & infame! eadem ratione nec populares magiſtratus, nec optimates, ne duplici pœnâ afficerentur, ne judex quidem, aut ſenator flagitioſus pœnas capite ullas perſolvere debebit; cum vita enim & ipſi ſuo magiſtratu privarentur. Ut poteſtatem, ſic majeſtatem etiam populo adimere & in regem conferre ſtudes; vicariam ſi vis & tranſlatitiam, primariam certè non potes, uti nec poteſtatem. *Crimen,* inquis, *majeſtatis non poteſt committere rex adverſus populum ſuum; poteſt autem populus adverſus regem,* Et tamen rex propter populum duntaxat rex eſt, non populus propter regem. Populus igitur univerſus aut pars major plus ſemper rege debet poſſe: negas, & calculos ponis, *plus poteſt quam ſinguli, bini, terni, deni, centeni, milleni, decies milleni.* Eſto. *Plus quam dimidia pars populi.* Non repugno. *Quid ſi alterius dimidiæ pars altera accedat, annō adhuc plus poterit?*

Minimè.

Minimè. Progredere; quid aufers abacum, peritiſſime Logiſta, an progreſſionem Arithmeticam non calles? Vertit rationes, & *an non rex cum optimatibus plus poteſtatis habeat*, quærit; iterum nego, Vertumne, ſi pro optimatibus proceres intelligas; quoniam accidere poteſt, ut nemo inter eos optimatis nomine ſit dignus: fit etiam ſæpiùs, ut multo plures de plebe ſint, qui virtute & ſapientiâ proceres antecellant; quibus cum pars populi major vel potior accedit, eos univerſe populi inſtar eſſe haud verear dicere. *At ſi plus quam univerſi non poteſt, ergo rex erit tantum ſingulorum, non omnium univerſim ſumptorum*, rectè; niſi ipſi voluerint. Rationes jam ſubducito; comperies te imperitè ſupputando ſortem perdidiſſe. *Dicunt Angli penes populum jus majeſtatis ex origine & natura reſidere, hic verò eſt omnium ſtatuum everſionem inducere.* Etiamne Ariſtocratiæ, & Democratiæ? Credibile ſanè narras: quid ſi etiam Gynæcocratiæ, ſub quo ſtatu ferunt te domi propemodùm vapulare, annon bearent te Angli, O perpuſilli homo animi? ſed hoc fruſtra ſperaveris; æquiſſimè enim eſt comparatum, ut qui tyrannidem foris imponere omnibus cupias, ipſe domi tuæ ſervitutem ſervias turpiſſimam, & minimè virilem. *Doceamus te oportet*, inquis, *quid nomine populi intelligi velimus.* Permulta ſunt, quæ te doceri potiùs oporteret; nam quæ te propiùs attingunt, videris ea peni-

penitùs neſcire, & præter literulas nihil unquam didiciſſe, ne percipere quidem potuiſſe. Hoc tamen ſcire te putas, nos populi nomine plebem ſolùm intelligere quòd *optimatum conſeſſum abrogavimus.* At illud eſt ipſum quod demonſtrat nos populi vocabulo omnes ordinis cujuſcunque cives comprehendere; qui unam tantummodo populi curiam ſupremam ſtabilivimus, in qua etiam proceres, ut pars populi, non pro ſeſe quidem ſolis, ut antea, ſed pro iis municipiis, à quibus electi fuerint, ſuffragia ferendi legitimum jus habent. Inveheris deinde in plebem, *cæcam* eam & *brutam, regendi artem non habere, nil plebe ventoſius, vanius, levius, mobilius.* Conveniunt in te optimè hæc omnia; & de infima quidem plebe ſunt etiam vera, de media non item; quo ex numero prudentiſſimi fere ſunt viri, & rerum peritiſſimi: cæteros hinc luxus & opulentia, inde egeſtas & inopia à virtute, & civilis prudentiæ ſtudio plerunque avertit. *Plures* nunc eſſe *modos* aſſeris *regum conſtituendorum, qui nihil populo debent hoc nomine*, & imprimis illi, *qui regnum habent hæreditarium.* At verò ſervæ ſint iſtæ nationes oportet, & ad ſervitutem natæ, quæ talem agnoſcant dominum, cui ſe ſine aſſenſu ſuo hæreditate obveniſſe credant: pro civibus certè, aut ingenuis & liberis haberi non poſſunt; nec rempub. habere ullam cenſendæ; quinmmò inter facultates, & poſſeſ-

ſiones

ſiones quaſi heri ſui, & herilis filii numerandæ ſunt: nam quod ad jus dominii, quid diſtent a ſervitiis & pecoribus non video. Secundò, *qui armis ſibi regnum fecit, populum*, inquis, *non poteſt authorem agnoſcere imperii prolati vel uſurpati*. At nobis non de victore, ſed de ſubacto rege ſermo nunc eſt; quid victor poſſit, alias diſputabimus, tu hoc age. Quod autem regi jus patrisfamilias antiquum toties attribuis, ut inde *abſolutæ poteſtatis in regibus exemplum* petas, diſſimillimum id eſſe jam ſæpiùs oſtendi: Ariſtoteles etiam ille quem crepas vel initio politicorum, ſi legiſſes, idem te docuiſſet: ubi ait malè eos judicare, qui inter patremfamilias & regem parùm intereſſe exiſtimant; regnum *enim à familia, non numero ſolùm, ſed ſpecie differre*. Poſtquam enim pagi in oppida & urbes crevere, evanuit paulatim jus illud regale familiæ, & agnoſci deſitum eſt. Hinc ſcribit Diodorus. l. 1. regna antiquitùs dari non regum filiis, ſed iis quorum maxima in populum beneficia extiterunt. Et Juſtinus, *Principio rerum, gentium, nationumque imperium penes reges erat; quos ad faſtigium hujus majeſtatis, non ambitio popularis, ſed ſpectata inter benos moderatio provehebat*. Unde perſpicuum eſt, in ipſo gentium principio, imperium paternum & hæreditariùm virtuti, & populari ſtatim juri ceſſiſſe. Quæ origo imperii regii & ratio & cauſa maximè naturalis eſt. Ob eam enim ipſam cauſam primò

primò homines in unum convenere, non unus omnes insultaret, sed ut quocunq; alterum lædente, ne lex deesset, neve judex inter homines, quo læsus aut defendatur aut saltem vindicetur. Dispersos olim homines & dispalatos disertus aliquis, & sapiens ad vitam civilem traduxit; tu *hoc maximè consilio*, inquis. *ut in congregatos imperium haberet.* Nimbrorum fortasse intelligis, qui tyrannorum primus fuisse dicitur: vel hæc tua solius malitia est, quæ in illos olim magnos & excelsi animi viros cadere non potuit, tuum solius commentum, à nemine, quod sciam, ante te traditum; cum utilitatem & salutem generis humani, non sua commoda, suumque dominatum respexisse illos primos urbium conditores, antiquorum omnium monumentis proditum sit. Unum præterire non possum, quo tu veluti emblemate quodam exornare credo cætera hujus capitis voluisti: si *consulem*, inquis, *in judicium venire oportuisset, priusquam magistratu abisset, dictator ad hoc creandus fuisset*, eum initio dixeris, *ideo collegam ei fuisse datum.* Sic tua semper inter se congruunt, & quid de quaque re dicas, quidve scribas, quàm nullius momenti sit, paginis fere singulis declarant. *Sub antiquis regibus Anglosaxonicis plebem*, aïs, *ad comitia regni nunquam vocari solitam esse.* Si quis nostrorum hoc affirmasset, possem eum haud multo negotio erroris arguere; tua ista peregrina affirmatione

res

res noſtras hallucinante minûs moveor. Et de communi regum jure quæ habuiſti hæc ferè ſunt. Reliqua multa, nam & ſæpiſſimè deviùs eſſe ſoles, prætermitto, vel quæ fundamento nituntur nullo, velquæ extra cauſam poſita ſunt: non enim id operam do, ut tibi par eſſe loquacitate videar.

CAP. VIII.

SI de communi regum jure, Salmaſi, quæ ſentires, ea ſine contumelia cujuſquam protuliſſes, quamvis in hac rerum apud Anglos mutatione, tamen, cum libertate ſcribendi uterere tuâ, neque erat cur quiſquam Anglorum tibi ſuccenſeret, neque in aſſerenda, quam tueris, ſententia minus effeciſſes. Nam ſi hoc & Moſis & Chriſti præceptum eſt, *omnes regibus ſuis tam bonis quam malis ſubjici, ſive Hiſpanos, ſive Gallos, ſive Italos, ſive Germanos, ſive Anglos, ſive Scotos*, quod ſupra (p. 127.) affirmabas, quid attinebat te exterum & ignotum jura noſtra balbutire, eaque velle nobis e cathedra quaſi ſchedulas tuas, & miſcellanea prælegere, quæ utcunque legibus divinis debere cedere multis antea verbis docueras. Nunc ſatis conſtat non tam tuopte ingenio ad cauſam regiam adjeciſſe te animum, quàm partim pretio, pro ejus,

jus, qui te conduxit, copia, maximo, partim ſpe præmii cujuſdam majoris conductm fuiſſe, ut Anglos vicinorum nemini moleſtos, rerum tantummodò ſuarum arbitros libello infami lacerares. Hoc niſi eſſet, quenquamne tanta credibile eſt impudentia eſſe aut inſania, ut longinquus & extraneus immergere ſe gratis in res noſtras, ad partes etiam ſe adjungere non dubitaret? Nam quid tua malum refert quid rerum Angli inter ſe gerant? Quid tibi vis Ole, quid tibi quæris? nihilne domi habes quod ad re pertinet? Utinam eadem haberes quæ habuit ille notiſſimus in epigrammate Olus; & fortaſſe habes; dignus profecto es. An uxor tua ſtimulatrix illa, quæ ut in gratiam exulis Caroli hæc ſcriberes etiam currentem incitaſſe fertur, ampliores forte in Anglia profeſſiones, & honoraria neſcio quæ, redeunte Carolo, ominata tibi eſt? At ſcitote fœmina Virque, non eſſe locum in Anglia neque Lupo neque Lupi Domino. Unde mirum non eſt te toties in moloſſos noſtros tantum rabiem effudiſſe. Quin redis ad illuſtres illos in Gallia titulos tuos, & imprimis ad famelicum illum Lupi dominatum, deinde ad conſiſtorium illud regis Chriſtianiſſimi ſacrum; nimis longo intervallo conſiliarius peregrè abes à patriâ. Verùm illa, quod planè video, neque te deſiderat neque conſilia tua; ne cum redires quidem paucis ab hinc annis, & culinam Cardinalitiam olfacere

facere & ſectari cœpiſſes: ſapit mehercule, ſapit, neque oberrare ſemivirum Gallum cum uxore viro, & refertiſſimis inaniarum ſcriniis facile ſinit; donec ſtipem ſive equiti grammatiſtæ, ſive illuſtri Hippocritico ſatis largam alicubi gentium inveneris; ſi cui fert animus regi vel civitati, doctorem erraticum & venalem mercede maximâ liceri. Sed eccum tibi licitatorem; vendibilis necne ſis; & quanti, jam ſtatim videbimus. *Pertendunt*, inquis, *Parricida regni Anglicani ſtatum mixtum eſſe, non merè regium.* Pertendit idem ſub Eduardo 6to. Smithus noſter, juriſconſultus idem bonus, & politicus, quem fuiſſe parricidam non dices, ejus libri ferè initio, quem de repub. Anglicana ſcripſit; neque id de noſtrâ ſolùm, ſed de omni penè repub. idque ex Ariſtotelis ſententia verum eſſe affirmat; neque aliter ullam rempub. ſtare poſſe. At enim quaſi piaculum eſſe crederes quicquam dicere ſine repugnantiis, ad priores illas & jam tritiſſimas fœdé revolveris. *Nullam gentem* aïs *eſſe nec fuiſſe unquam, quæ regis appellatione non intellexeris eam poteſtatem quæ ſolo Deo minor eſt, quæque ſolum Deum judicem haberet*, & tamen paulo poſt fateris *nomen regis datum vel olim fuiſſe ejuſmodi poteſtatibus & magiſtratibus, qui plenum & liberum jus non haberent, ſed à populi nutu dependens*, ut *ſufetes Charthaginienſium, judices Hebræorum, reges Lacedæmoniorum*, & poſtremo *Aragonenſium.*

Satiſne

Satisne bellé tibi constas ? Tum quinque monarchiæ species ex Aristotele recensés, quarum una tantùm jus illud obtinuit quod tu regibus commune omnibus esse dicis. De qua haud semel jam dictum est, nullum ejus exemplum vel ab Aristotele allatum, vel usquam extitisse; quatuor reliquas, & legitimas, & legibus fuisse minores dilucidè ostendit. Primum horum erat regnum Laconicum, & maximè quidem ejus sententiâ regnum, eorum quatuor quæ legitima erant. Secundum, erat barbaricum, hoc solo diuturnum quia legitimum, & volente populo : nolente autem, omnis rex continuò non erit rex sed tyrannus, si invito populo regnum retinuerit, eodem teste Aristotele. l. 5. Idem de tertia regum specie dicendum est, quos ille Æsymnetas vocat, electos à populo, & ad certum plerunque tempus, certasque causas quales ferè apud Romanos fuere Dictatores. Quarta species eorum est qui Heroicis temporibus regnabant, quibus ob egregia merita regnum ultro à populo delatum erat, sed legitimum tamen; neq; verò hi nisi volente populo regnum tenebant, nec aliâ re magis differre has quatuor regni species à tyrannide ait, quàm quòd illic volente, hîc invito populo regnetur. Quinta denique regni species; quæ παμβασιλεία dicitur, & est cum summa potestate, quale tu jus regum omnium esse vis, à philosopho planè damnatur, ut neque utile,

neque juſtum, neque naturale, niſi ſit ut populus ferre poſſit iſtiuſmodi regnum, iiſque deferat qui virtute aliis omnibus longè prælucent. Hæc 3tio politicorum, cuivis obvia ſunt. Verùm tu, credo, ut vel ſemel ingenioſus & floridus eſſe viderere, *has quinq; monarchiæ ſpecies quinq; zonis* mundi aſſimilare geſtiebas; *Inter duo extrema potentiæ regalis tres aliæ ſpecies interpoſitæ magis temperatæ videntur, ut inter zonas torridem & frigidam, quæ mediæ jacent.* Feſtivum caput! quam pulchras nobis ſimilitudines emper concinnas! Tu igitur, quò regnum *abſolutæ poteſtatis* ipſe damnas, ad zonam frigidam hinc ocyùs amolire; quæ poſt adventum illic tuum plus duplo frigebit: nos interim à te novo Archimede ſphæram illam, quam deſcribis, mirabilem expectamus, in qua duæ ſint extremæ zonæ, una torrida, altera frigida, tres mediæ temperatæ. *Reges*, inquis, *Lacedæmoniorum in vincula conjici fàs erat, morte mulctari fas non erat.* Quare? an quia damnatum capite Agidem lictores & peregrini milites rei novitate perculſi, regem ducere ad mortem non eſſe fas exiſtimabant? Et populus quidem Spartanus ejus mortem ægrè tulit, non quòd rex capitali ſupplicia affectus fuerit, ſed quod bonus, & popularis, factione divitum judicio illo circumventus eſſet. Sic itaque Plutarchus, *primus rex Agis ab ephoris eſt morte mulctatus*; quibus verbis non quid fas, ſed quid factum ſit, tantum-

tummodò narrat. Nam qui regem in jus ducere, vel etiam in vincula poſſunt, illos non poſſe eundem ſupplicio ultimo afficere, puerile eſt credere. Accingeris jam tandem ad jus regem Anglicorum. *Rex*, inquis, *in Anglia unus ſemper fuit*. Hoc eo dicis, quia modò dixeras, *rex non eſt niſi unus ſit & unicus*. Quod ſi ita eſt, aliquot ſanè quos credebam Angliæ reges fuiſſe, non erant: nam ut multos omittam Saxonicorum, qui conſortes imperii vel filios vel fratres habuere. conſtat Henricum 2dum è ſtirpe Normanica cum filio regnaſſe. *Oſtendant*, inquis, *aliquod regnum ſub unius imperio cui non poteſtas abſoluta adjuncta fuerit, in quibuſdam tamen magis remiſſa, in aliis magis intenta*. Oſtende tu poteſtatem abſolutam remiſſam, a ſine; annon abſoluta eſt ſumma? Quomodo ergò ſumma & remiſſa ſimul erit? quoſcunque fateberis reges cum remiſſa poteſtate eſſe, eos non eſſe cum abſoulta facilè vincam; inferiores proinde eſſe populo naturâ libero, qui & ſuus ipſe legiſlator eſt, & poteſtatem regiam vel intendere, vel remittere poteſt. Britannia, an tota olim regibus paruerit, incertum: Veriſimilius eſt, prout tempora ferebant, nunc hanc nunc illam reipub. formam adhibuiſſe. Hinc Tacitus, *Britanni olim regibus parebant, nunc per principes factionibus & ſtudiis trahuntur*. Deſerti à Romanis, XL circiter annos ſine regibus fuere, *regnum* itaq; *perpetuum*, quod affirmas, antiquitùs non fuit, fuiſſe

autem hæreditarium præciſè nego; quod & regum ſeries, & mos creandi eorum demonſtrat: diſertis enim verbis petuntur populi ſuffragia. Poſtquam enim rex conſuetum juramentum dedit, accedens archiepiſcopus ad quatuor partes exſtructi ſuggeſti, toties rogat populum univerſum his verbis, *conſentitè vultis de habendo ipſum regem?* planè ac ſi Romano more dixiſſet, vultis, jubetis hunc regnare? quod opus non foret, ſi regnum jure eſſet hæreditarium; verùm apud reges uſurpatio pro jure ſæpiſſimè obtinet. Tu Caroli bello toties victi jus regium jure belli fundare adniteris: Guilielmus ſcilicet cognomento *conquæſtor* nos ſubjugavit. At ſciunt qui in noſtra hiſtoria peregrini non ſunt, Anglorum opes uno illo prælio Haſtingenſi non adeò attritas fuiſſe, quin bellum facile inſtaurare potuiſſent. Sed regem accipere, quàm victorem & tyrannum pati malebant. Dant itaque jusjurandum Guilielmo, ſe fidem ei ſervaturos: dat pariter Guilielmus juramentum illis, admotus altari, ſe omnia, quæ par eſt bonum regem, iis eſſe viciſſim præſtiturum. Cum falleret fidem, & rurſus Angli arma caperent, diffiſus ipſe ſuis viribus juvavit denuò, tactis Evangeliis, antiquas ſe leges Angliæ obſervaturum. Si poſtea igitur Anglos miſerè afflixit, non id jure belli, ſed jure perjurii fecit. Certum eſt præterea jam multis ab hinc ſeculis victos & victores in unam gentem coaluiſſe;

ut

ut jus illud belli, ſi quod unquam fuit, antiquari jam diu neceſſe ſit. Ipſius verba morientis quæ ex libro Cadomenſi fide digniſſimo deſcripta reddimus, omnem dubitationem tollunt. *Neminem*, inquit, *Anglici regni conſtituo hæredem.* Qua voce jus illud belli, ſimùlque illud hæreditarium, cum ipſo mortuo Guilielmo conclamatum atque ſepultum eſt. Video nunc aliquam te in aula dignitatem, quod prædixi fore, eſſe adeptum, ſummus nimirum aulicæ aſtutiæ quæſtor regius & procurator es factus. Unde hoc quod ſequitur videris ex officio ſcribere, Vir magnifice. *Siquis prædeceſſorum regum factionibus proceſſerum, vel ſeditionibus plebis coactus, aliquid de ſuo jure remiſerit, id non poteſt ſucceſſori obeſſe, quin id iterum ſibi vindicet.* Rectè mones: itaque ſi quo tempore majores noſtri aliquid de jure ſuo per ignaviam amiſere, an id oberit nobis, eorum poſteris? Pro ſe illi quidem ſervitutem ſpondere, ſi vellent, pro nobis certè non poterant; quibus idem ſemper jus erit noſmet liberandi, quod illis erat in ſervitutem ſe cuilibet tradendi. Miraris *quid faciat*, ut *rex Britanniæ hodie debeat haberi pro magiſtratu tantùm regni, qui autem alia regna in Chriſtianitate obtinent, plenâ & liberâ poteſtate polleant.* De Scotia remitto te ad Buchananum, de Gallia etiam tua, ubi hoſpes eſſe videris, ad Francogalliam Hotomani, & Girardum Franciæ

Hiſtoricum, de cæteris ad alios, quorum nulli quod ſciam Independentes erant: ex quibus de jure regio longè alia poteras didiciſſe, quàm quæ doces. Cum jure belli tyrannidem regibus Angliæ aſſerere nequiveris, facis jam periculum in jure paraſitico, Edìcunt reges ſe regnare *Dei gratiâ*: quid ſi Deos ſe eſſe edixiſſent? te credo flaminem facile erant habituri: ſic Pontifex Cantuarienſis *Dei providentiâ* archiepiſcopari præ ſe tulit. Tune iſta fatuitate Papam non vis eſſe regem in Eccleſia, ut regem conſtituere pluſquam Papam in repub. poſſis? At in regni ſtatutis appellatur *rex Dominus noſter*. Mirus tu quidem ſtatutorum noſtrorum nomenculator repentè evaſiſti; neſcis tamen multos dici dominos qui non ſunt; neſcis quàm iniquum ſit ex titulis honorariis, ne dicam adulatoriis, de jure & veritate rerum ſtatuere. Eodem refer quod *Parlamentum regis* dicitur: nam & frænum regis vocatur; adeoque non magis rex Parlamenti eſt dominus, quàm equus eſt ſui dominus fræni. At *cur non regis Parlamentum, cum ab eo convocetur*. Dicam tibi, quia convocatur etiam ſenatus à Conſule, neque propterea dominus illius concilii erat. Quod itaque rex Parlamentum convocat, id facit pro officio ſuo ac munere quod à populo accepit, ut etiam quos convocat, eos de arduis regni negotiis conſuleret, non de ſuis: aut ſiqua dici ſua poſſunt, de iis poſtremo

ſemper

ſemper loco agi ſolitum erat; ad arbitrium etiam Parlamenti, non ſuum. Nec verò ignorant, quorum id intereſt ſcire, Parlamentum ſive vocatum, ſive non vocatum bis intra vertentem annum antiquitus ex lege potuiſſe convenire. At *regis etiam leges nuncupantur.* Sunt iſtæ quidem ad regem phaleræ; rex autem Angliæ legem ferre per ſe poteſt nullam; neque enim ad leges ferendas, ſed ad cuſtodiendas à populo latas conſtitutus erat. Tuque hic fateris *congregari* idcirco *Parlamentum ut leges conderet.* Quapropter & lex Terræ vocatur, & lex populi: Unde Ethelſtanus rex in præfatione legum, ubi omnes alloquitur, *vobis*, inquit, *lege veſtrâ* omnia largitus ſum: & in formula juramenti quo reges Angliæ antequam crearentur obſtringere ſe ſolebant, ſic populus à rege ſtipulatur. *Concedis juſtas leges quas vulgus elegegerit?* reſpondet rex, *concedo.* Erras etiam tota Anglia, *qui regem quo tempore Parlamentum non habetur, plenè planeque totum regni ſtatum regio jure gubernare* aïs. Nam neque de bello, neque de pace quod magni ſit momenti, quicquam decernere, nein jure quidem dicundo curiarum decretis intercedere poteſt. Jurant itaque judices nihil ſe in judiciis exercendis niſi ex lege facturos, etiamſi rex ipſe dicto, aut mandato, vel etiam literis proprio annulo obſignatis aliter imperaret. Hinc ſæpius in noſtro jure rex *infans* dicitur; nec ſua jure aut dignitates, niſi

pueri aut pupilli in modum, possidere. Spec. Just. c. 4. sect. 22. hinc etiam illud apud nos crebrò dici solitum, *rex non potest facere injuriam.* Quod tu hoc modo sceleratè interpretaris, *non est injuria quam facit rex, quia in eo non punitur.* Admirabilem hominis impudentiam & improbitatē vel hoc solo interprementato quis non perspiciat? *Capitis est imperare,* inquis, *non membrorum, rex Parlamenti caput est.* Siccine nugarere, si cor tibi saperet? erras iterum (sed quis finis errorum est tuorum) in quo regis consiliarios à Parlamenti ordinibus non distinguis; nam neq; illos quidem omnes, horum verò nullos reliquis non probatos eligere debeat rex in plebeium autem ordinem ut quenquam eligeret, id sibi ne sumebat quidem unquam. Quibus id muneris populus delegabat, per municipia singuli suffragiis omnium eligebantur; notissima loquor, eóque brevior sum. *Falsum* autem *esse* aïs, *quod sanctæ Independentiæ cultores asserunt, Parlamentum à populo fuisse institutum.* Video jam quid sit cur papatum tanto impetu evertere contendas: alium ipse papatum in alvo, quod aïunt, gestas: quid enim aliud uxor uxoris, lupus ex lupa gravidus, nisi aut portentum, aut papatum aliquem novum parturire te oportebat? certè Papa germanus quasi jam esses, sanctos & sanctas pro arbitrio facis; reges etiam omni peccato absolvis, &, quasi strato jam hoste, ejus exuviis opimum te ornas. Verùm quia

papa

papa nondum per te planè cecidit, dum libri illius tui *de Primatu*, ſecunda & tertia, & fortaſſe quarta & quinta pars prodierit, qui multos mortales tædio prius enecabit, quàm tu papam eo libro ſubegeris, ſit ſatis interea, quæſo, ad Antipapatum ſaltem aliquem poſſe aſcendere; eſt altera, quam tu, præter illam Independentiam abs te irriſam, ſanctorum in numerum ſeriò retuliſti, Tyrannis regia: ſanctæ ergo Tyranni dis regiæ tu Pontifex eris Maximus; & nequid deſit tibi ad Papales titulos, *Servus etiam ſervorum* eris, non Dei, ſed aulæ; quoniam illa Chenaani maledictio adhæſiſſe tibi ad præcordia videtur. *Beſtiam* appellas *populum*. Quid interim es ipſe? Non enim ſacrum illud conſiſtorium, neque ſanctus ille Lupus te dominum ſuum aut populo exemerit aut vulgo; neque effecerit, quin, ſicuti es, teterrima ipſe beſtia ſis. Certè libri ſacri prophetici magnorum regum monarchiam & dominationem immanis Beſtiæ nomine ac ſpecie adumbrare ſolent. *Sub regibus ante Guilielmum*, inquis, *nulla Parlamenti mentio exſtat*. De vocabulo Gallicano altercari non lubet: res ſemper fuit: & Saxonicis temporibus *Concilium Sapientum* vocari ſolitum concedis. Sapientes autem tam ſunt plebis, quàm procerum ex numero. At *in ſtatuto Mertonenſi, vigeſimo Hen. 3tii comitum & baronum tantùm fit mentio*. Ita te ſemper nomina decipiunt, qui tantùm in nominibus ætatem

omnem contriviſti; nobis enim ſatis conſtat,& Quinqueportuum curatores, & decuriones urbicos, nonnunquam & mercatores illo ſeculo baronum nomine appellatos fuiſſe, neque dubium omnino eſt, quin Parlamenti quoſque Senatores quantumvis plebeios, ætas illa jure multò potiore barones nuncupaverit: nam & anno ejuſdem regis 52. tam nobiles, quàm plebeios fuiſſe convocatos, Marlbrigii ſtatutum, ſicut & reliqua fere ſtatuta omnia diſertis verbis teſtantur: quos etiam plebeios, comitatuum magnates Edouardus tertius in præfatione Statuti Stapli, quam perdoctè pro me recitas, vocavit; eos nimirum *qui de ſingulis civitatibus pro toto comitatu venerant*; qui quidem plebeium ordinem conſtituebant, neque erant proceres, aut eſſe poterant. Tradit etiam liber ſtatutis illis vetuſtior, qui inſcribitur, *Modus habendi Parlamenta*, licere regi cum plebe ſola Parlamentum habere, legeſque ferre, quamvis Comites & Epiſcopi non adſint; non itidem licere regi cum comitibus & epiſcopis, ſi plebs non aderit. Hujus rei ratio quoque adjicitur; quia cum nondum Comites aut epiſcopi conſtituti eſſent, reges cum populo tamen Parlamenta, & Concilia peragebant: deinde comites pro ſe tantum veniunt; plebii pro ſuo quiſque municipio. Ex quo iſte ordo univerſi populi nomine adeſſe intelligitur; eoque nomine & potiorem, & nobiliorem ordine patricio,

omni-

omnique ex parte anteponendum esse. Sed *judicandi potestas*, inquis, *penes domum plebeiam nunquam fuit*. Neque penes regem Angliæ fuit unquam: illud tamen memineris, principio omnem potestatem à populo fluxisse, & etiamnum proficisci. Quod & Marcus Tullius de lege agraria pulcherrimè ostendit. *Cum omnes potestates, imperia, curationes ab universo populo proficisci convenit, tum eas profectò maximè, quæ constituuntur ad populi fructum aliquem, & commodum; in quo & universi deligant quem populo maximè consulturum putent, & unusquisque studio & suffragio suo viam sibi ad beneficium impetrandum munire possit.* Vides Parlamentorum veram originem, illis Saxonicis archivis longè vetustiorem. Dum in hac luce veritatis & sapientiæ versari licebit, frustra nobis obscuriorum ætatum tenebras offundere conaris. Quod non eò dici à me quisquam existimet, quasi ego de authoritate & prudentiâ majorum nostrorum detrahi quicquam velim; qui in legibus bonis ferendis plus sanè præstiterunt, quàm vel illa secula, vel illorum ingenium & cultus tulisse videatur: & quamvis leges rarò non bonas irrogarent, ignorantiæ tamen, & imbecillitatis humanæ sibi conscii, hoc veluti fundamentum legum omnium posteris tradi voluerunt, quod & nostri Jurisperiti omnes agnoscunt, ut si qua lex aut consuetudo legi divinæ aut naturali, aut rationi denique repugnaret,

ea ne pro lege ſancitâ habeantur. Unde tu, etiamſi edictum fortaſſe aliquod aut ſtatutum in jure noſtro, quo regi tyrannica poteſtas attribuatur, invenire poſſes, id, cùm & divinæ voluntati, & naturæ, & rationi contrarium ſit, intelligitò, ex generali & primariâ iſta lege noſtra quam attuli, reſcindit apud nos, & ratum non eſſe; verùm tu jus nullum tale regium apud nos invenies. Cum enim judicandi poteſtas primitùs in ipſo populo fuiſſe conſtet, Anglos autem eam ab ſe in regem nullâ lege regiâ unquam tranſtuliſſe, neminem enim judicare aut ſolet aut poteſt rex Angliæ, niſi per leges proviſas jam & approbatas: Fleta l. 1. c. 17. ſequitur eandem adhuc integram atque totam in populo ſitam eſſe; nam parium domui aut nunquam traditâ, aut recuperari jure poſſe non negabis. At, *regis eſt*, inquis, *de vico municipium*, de eo *civitatem facere, ergo illos creat qui conſtituunt domum inferiorem.* At inquam, oppida & municipia regibus antiquiora ſunt; etiam in agris populus eſt populus. Jam Angliciſmis tuis magnopere delectamur; **Countie Court, The Turn/ Hundreda**; mira nempe docilitate centenos Jacobæos tuos Anglicè numerare didiciſti.

Quis expedivit Salmaſio ſuam Hundredam,
Picámque *docuit noſtra verba conuri?*
Magiſter artis venter, & Jacobæi
Centum, exulantis viſcera marſupii regis.

Quòd

Quòd ſi doloſi ſpes refulſerit nummi,
Ipſe Antichriſti qui modò primatum Papæ
Minatus uno eſt diſſipare ſufflatu,
Cantabit ultrò Cardinalitium *melos.*

Longam deinde de comitibus & Baronibus diſſertationem ſubtexis; ut oſtendas regem eſſe eorum omnium creatorem, quod facilè concedimus, eóque nomine regibus plerunque ſerviebant; ideóque ne gentis liberæ deinceps judices eſſent rectè providimus. *Poteſtatem convocandi parlamentum quoties libet, & quando vult diſſolvendi ex omni temporis memoria penes regem eſſe* affirmas. Tibine igitur balatroni mercenario & peregrino, perfugarum dictata exſcribenti, an diſertis legum noſtrarum verbis fides habenda ſit, infra videbimus. *At*, inquis, *reges Angliæ parlamento majus imperium habuiſſe alio argumento probatur, eoque invincibili; regis poteſtas perpetua eſt & ordinaria, quæ per ſe ſine Parlamento regnum adminiſtrat, Parlamenti extraordinaria eſt authoritas, & ad certas tantum res, nec ſine rege quicquam validi ſtatuere idonea.* Ubinam dicamus vim magnam latere hujus argumenti? an in *ordinaria & perpetuâ?* Atqui minores multi magiſtratus habent poteſtatem ordinariam & perpetuam, quos Irenarchas vocamus; an ſummam ergo habent? ſuprà etiam dixi poteſtatem regi idcirco traditam à populo fuiſſe, ut videret authoritate ſibi commiſſa ne quid contra legem fiat,

utque

utque leges cuſtodiret noſtras, non ut nobis imponeret ſuas: regis proinde poteſtatem niſi in regni curiis & per eas, eſſe nullam: immo populi potius ordinaria eſt omnis, qui per duodecim viros de omnibus judicat. Atque hinc eſt quòd interrogatus in curiâ reus, *Cui te permittis judicandum*: reſpondet ſemper ex more atque lege, *Deo & populo*, non Deo & regi, aut regis vicario. Parlamenti autem authoritas quæ re & veritate, ſumma populi poteſtas in illum ſenatum collata eſt, ſi extraordinaria eſt dicenda, id tantum propter ejus eminentiam dicitur; alioqui, ut notum eſt, ipſi ordines appellantur, non extra ordinem ergo; & ſi non actu, quod aïunt, virtute tamen perpetuum habent in omnes curias & poteſtates ordinarias jus atque authoritatem, idque ſine rege. Offendunt nunc limatulas, opinor, aures tuas noſtrorum barbaræ locutiones: cujus ego, ſi vacaret, aut operæ pretium eſſet, tot barbariſmos hoc uno libro notare poſſem, quot ſi pro merito lueres, profectò omnes puerorum ferulas in te frangi oporteret, nec tot aureos tibi dari, quot illi quondam peſſimo poëtæ; colaphos longè plures. *Prodigium eſſe* aïs, *omnibus portentis opinionum monſtroſius, quod fanatici perſonam regis à poteſtate ejus ſejungant.* Equidem dicta ſingulorum non præſtitero: perſonam autem ſi pro homine vis dici, ſeparari à poteſtate ejus nec abſurde poſſe Chryſoſtomus haud

fanaticus

fanaticus docere te potuit; qui præceptum Apoſtoli de poteſtatibus ita explanat, ut poteſtatem ibi & rem, non hominem intelligi aſſerat. Quidni dicam regem, qui contra leges quid facit, id agere ut privatum vel tyrannum, non ut regem legitima poteſtate præditum? Tu ſi uno in homine poſſe plures eſſe perſonas, eaſque ab ipſo homine, ſenſu & cogitatione ſeparabiles non intelligis, & ſenſus communis & latinitatis planè expers es. Sed hoc eò dicis, ut reges peccato omni abſolvas, utque erepto Papæ primatu indutum te eſſe exiſtimemus: *Rex*, inquis, *non poſſe peccare intelligitur, quia peccatum ejus pœna non conſequitur.* Quiſquis ergo non punitur, non peccat; non furtum ſed pœna facit furem; Salmaſius Grammaticus non facit ſolœciſmos, quia manum ferulæ ſubduxit: poſt everſum à te Papam ſint iſti ſanè Pontificatûs tui canones, vel certè indulgentiæ tuæ, ſive ſanctæ Tyrannidis, ſive ſanctæ Servitutis Pontifex dici mavis. Congeſta extremo capite maledicta tua in *Anglicana reipub. & Eccleſiæ ſtatum* prætereo: hoc enim habent tui ſimiles, homo contemptiſſime; ut quidque plurimâ dignum eſt laude, id ſolent per calumniam maximè vituperare. Sed de jure regio apud nos, ſeu potius de jure populi in regem nequid temere affirmaſſe videar, proferre ex ipſis monumentis non gravabor, quamvis pauca quidem de multis, ea tamen quibus liquidò ſatis

conſti-

conſtabit, Anglos ex lege & inſtituto, & more etiam majorum ſuorum, regem nuper judicaviſſe. Poſt Romanorum ex inſula diſceſſum ſui juris Britanni circiter annos 40. ſine regibus fuere; quos primos crearunt, eorum nonnullos, ſupplicio affecere. Britannos eo nomine Gildas, contrà quàm tu facis, reprehendit, non quòd reges necavere, ſed quòd injudicatos, vel ut ejus verbis utar, *non pro veri examinatione.* Vortigernus ob inceſtas cum filia nuptias, teſte Nennio hiſtoricorum noſtrorum poſt Gildam antiquiſſimo, damnatur *à beato Germano, & omni concilio Britonum*, ejuſque filio Guorthemiro regnum traditur. Haud multo hæc poſt Auguſtini obitum geſta ſunt: unde vanitas tua facile redarguitur, qui ſupra aſſeruiſti, primum omnium Papam, & nominatim Zachariã docuiſſe, judicari reges poſſe. Circa annum Chriſti 600 Morcantius, qui tunc temporis in Cambria regnabat, propter cædem patrui ab Oudoceo Landaviæ Epiſcopo in exilium damnatur, quãquam is exilii ſententiam latifundiis quibuſdam eccleſiæ donatis redemit. Ad Saxones jam veniamus; quorum jura cum reperiantur, facta prætermittam. Saxones Germanis oriundos memineris; qui nec infinitam aut liberam poteſtatem regibus dedere, & de rebus majoribus conſultare omnes ſolebant; ex quibus intelligere eſt, Parlamentum, ſi ſolum nomen excipias, etiam apud Saxonum majores ſumma authoritate

ritate viguiſſe. Et ab iis quidem Concilium Sapientum paſſim nominatur; ipſis Ethelberti temporibus, quem *decreta judiciorum juxta exempla Romanorum cum Concilio Sapientum conſtituiſſe* memorat Beda; ſic Edvvinus Northanymbrorum, Inas occidentalium Saxonum rex, *habito cum ſapientibus & Senioribus concilio*, novas leges promulgavit; alias Aluredus edidit *ex concilio*, item *prudentiſſimorum*; *atque iis*, inquit, *omnibus placuit edici earum obſervationes*. His atque aliis multis hujuſmodi locis luce clarius eſt, delectos etiam ex plebe conciliis maximis interfuiſſe; niſi ſiquis Proceres ſolos ſapientes eſſe arbitratur. Extat etiam apud nos perantiquus legum liber cui titulus *ſpeculum Iuſticiariorũ*, in quo traditur primos Saxones poſt Britanniam ſubactam, cum reges crearent, ab iis jusjurandum exigere conſueviſſe, ſe, ut quemvis alium è populo, legibus ac judiciis ſubjectos fore. cap. 1. ſect. 2. ibidem ait jus eſſe & æquum ut rex ſuos in Parlamento habeat pares, qui de injuriis quas vel rex vel regina fecerit, cognoſcerent; regnante Aluredo ſancitum legibus fuiſſe, ut ſingulis annis Parlamentum bis Londini, vel eo ſæpius, ſi opus eſſet, haberetur. Quæ lex cùm peſſimo juris neglectu in deſuetudinem abiiſſet, duabus ſub Edouardo 3tio ſanctionibus renovata eſt. In alio etiam antiquo manuſcripto, qui Modus Parlamenti inſcribitur, hæc legimus; ſi rex Parlamentum

tum prius dimiserit, quàm ea omnia transigantur quorum causa concilium indictum erat, perjurii reus erit; & juramentum illud quod regnum initurus dederat, violasse censebitur. Quomodo enim, quod juratus est, justas leges concedit, quas populus elegerit, si earum eligendi facultatem petenti populo non dat vel rariùs Parlamentum convocando, vel citiùs dimittendo quàm res populi ferunt? Jus autem illud jurandum, quo rex Angliæ se obligat, nostri jurisperiti pro sanctissimâ lege semper habuere. Quod autem maximis reipub. periculis remedium inveniri potest (qui solus convocandi Parlamenti finis erat) si conventus ille magnus, & augustissimus ad regis libitum stultissimi sæpe & pervicacissimi dissolvetur? Posse à Parlamento abesse, procul dubiò minus est, quàm Parlamentum dissolvere: at rex per leges nostras illo Modorum libro traditas abesse à Parlamento, nisi planè ægrotaret, neque potuit, neque debuit: & ne tum quidem nisi inspecto ejus corpore à duodecim regni paribus, qui de aversa regis valetudine testimonium perhibere in senatu possent: solentne servi cum domino sic agere? Contrà verò plebeius ordo, sine quo Parlamentum haberi non potest, etiam à rege convocatus potuit non adesse, & secessione factâ, de repub. malè gestâ cum rege expostulare: quod & prædictus liber testatur. Verùm, quod caput est, inter leges Edouardi

regis

regis vulgò Confeſſoris, una eſt eximia, quæ de regis officio tractat; cui rex officio ſi deſit, *nomen regis in eo non conſtabit.* Hoc quid eſſet, ne non ſatis intelligeretur, Chilperici Francorum regis exemplum ſubnectit, cui idcircò regnum à Populo abrogatum erat. Puniri autem malum regem ex legis hujus ſententia oportere, ſignificabat ille S. Edouardi gladius cui nomen Curtana erat, quē in regum creatione & pompâ geſtare Comes Palatii ſolebat; *inſignum*, inquit noſter Matthæus Paris, *quòd & regem, ſi oberret, habeat de jure poteſtatem cohibendi:* gladio autem nemo fere niſi capite punitur. Hanc legem, cum aliis boni illius Edouardi, Guilielmus ipſe conquæſtor anno regni quarto ratam habuit: & frequentiſſimo Anglorum Concilio prope Verulamium religioſiſſimè juratus confirmavit: quo facto non ſolùm jus omne belli, ſi quod in nos habuit, ipſe extinxit, ſed etiam hujus legis judicio atque ſententiæ ſe ſubjecit. Ejus etiam filius Henricus cùm in omnes Edouardi leges, tùm in hanc quoque juravit; atque iis duntaxat conditionibus, vivente adhuc fratre Roberto natu majore, in regem eſt electus. Jurarunt eadem omnes deinceps reges, antequam inſignia regni acciperent. Hiuc celebris ille & antiquus noſter jurisconſultus Bractonus, l. 1. c. 8. *Non eſt rex ubi dominatur voluntas & non lex.* Et l. 3. c. 9. *rex eſt dum benè regit, tyrannum dum populus ſibi creditum violenta oppri-*

primit

primit dominatione. Et ibidem, *exercere debet rex poteſtatem juris, ut vicarius & miniſter Dei: poteſtas autem injuriæ diaboli eſt, non Dei: cum declinat ad injuriam rex, diaboli miniſter eſt.* Eadem ferme habet vetuſtus alter juriſconſultus, libri illius author qui Fleta inſcribitur, memor nempe uterque & legis illius Eduardinæ, verè quidem regiæ, & regulæ illius in jure noſtro primariæ à me ſupra dictæ, quâ nihil Dei legibus & rationi contrarium haberi pro lege poteſt; uti nec tyrannus pro rege, nec miniſter diaboli pro miniſtro Dei. Cum itaque lex maximè ratio recta ſit, ſiquidem regi, ſiquidem Dei miniſtro obediendum eſt, eâdem prorsùs & ratione & lege, tyranno & diaboli miniſtro erit reſiſtendũ. Et quoniam de nomine ſæpius quam de re ambigitur, tradunt iidem, regem Angliæ, etiamſi nomen regis nondum perdiderit, judicari tamen, ut quilibet è vulgo, & poſſe & debere. Bracton. l. 1. c. 8. Fleta. l. 1. c. 17. *non debet eſſe rege major quiſquam in exhibitione juris; minimus autem eſſe debet in judicio ſuſcipiendo, ſi peccat,* alii legunt *ſi petat.* Judicari igitur cum debeat rex noſter, ſive tyranni ſub nomine, ſive regis, quos habeat item judices legitimos dictu difficile non debet eſſe. Eoſdem conſulere authores haud pejus erit. Bracton. l. 2. c. 16. Fleta. l. 1. c. 17. *In populo regendo rex habet ſuperiores, legem, per quam factus eſt rex, & curiam ſuam, videlicet comites & Barones: comites dicun-*

dicuntur quasi socii regis, & qui habet socium, habet magistrum; & ideo si rex fuerit sine fræno, id est sine lege, debent ei frænum ponere. Baronum autem nomine plebeium ordinem comprehendi supra ostendimus; quin & Pares etiam Parlamenti eosdem fuisse dictos, libri legum nostrarum antiqui passim tradunt: & imprimis liber ille cui titulus, Parlamenti modus; *Eligentur* inquit *de omnibus regni paribus.* 25. quorum erunt *quinque milites, quinque cives* id est urbium delegati, *quinque municipes: & duo milites pro comitatu majorem vocem habent in concedendo & contradicendo quam major comes Angliæ*; & meritò quidem, illi enim pro tota aliqua provincia, aut municipio suffragia ferunt, isti pro se quisque dnntaxat. Comites autem illos *Codicillares*, quos vocas, *rescriptitios*, cum feudales jam nulli sint, ad judicandum regem à quo creabantur minimè omnium idoneos esse, quis non videt? Cum itaque jus nostrum sit, ut est in illo speculo antiquo, regem habere pares, qui in Parlamento cognoscant & judicent, *si quid rex in aliquem populi sui peccaverit*, si notissimum sit licere apud nos cuivis è populo in minoribus quibusque curiis injuriarum actionem regi intendere, quanto justius est, quantoque magis necessarium, si rex in universos peccaverit, ut habeat qui eum non refrænare solùm & coercere, sed judicare & punire possint. Pessimè enim & ridiculè instituta esse

esse eam necesse est rempub. in qua de minimis regum injuriis etiam privato cuivis cautum sit, de maximis nihil in commune provisum, nihil de salute omnium, quo minus liceat ei universos sine lege perdere, qui ne unum quidem lædere per legem poterat. Comites autem esse regis judices, cum ostensum sit neque decere neque expedire, sequitur judicium illud totum ad plebeium ordinem, qui & pares regni, & Barones, & populi totius potestate sibi delegatâ præditi sunt, jure optimo pertinere. Cum enim (ut in nostro jure scriptum est, quod supra attuli) plebs sola cum rege sine comitibus aut episcopis parlamentum constituat, quia rex cum sola plebe, etiam ante comites aut episcopos natos, parlamenta peragere solebat, eâdem prorsus ratione plebs sola supremam & sine rege, & regem ipsum judicandi potestatem habebit, quòd etiam ante ullum regem creatum, ipsa universi populi nomine concilia & parlamenta peragere, judicare, ferre leges, ipsa reges creare solita erat; non ut populo dominarentur, sed ut rem populi administrarent. Quem si rex contrà injuriis afficere, & servitute opprimere conatus fuerit, ex ipsa legis nostræ sententiâ nomen regis in eo non constat, rex non est; quòd si rex non sit, quid est quod ei pares amplius quæramus? Tyrannum enim jam re ipsa ab omnibus bonis judicatum nulli non satis pares atque idonei sunt, qui supplicio

plicio mactandum esse pro tribunali judicent. Hæc cum ita sint, tot testimoniis, tot legibus prolatis, abundè hoc demùm, quod erat propositum, evicisse arbitror, cum judicare regem penes plebem jure optimo sit, cúmque plebs regem de repub. deque ecclesia, sine spe ulla sanitatis, pessimè meritum supplicio ultimo affecerit, rectè atque ordine, éxque repub. suaque fide, dignitate, legibus denique patriis feciſſe. Neque possum hîc non gratulari mihi de majoribus nostris, qui non minore prudentia ac libertate, quàm Romani olim, aut Græcorum præstantissimi, hanc rempub. instituerunt; neq; poterunt illi, siquid nostrarum rerum sentiunt, non sibi etiam gratulari de posteris suis; qui tam sapienter institutam, tanta libertate fundatam ab impotenti regis dominatione, cum redacti penè in servitutem essent, tam fortiter támque prudenter vindicarunt.

CAP. IX.

SAtis jam arbitror palam esse, regem Angliæ etiam Anglorum legibus judicari posse; suos habere judices legitimos; quod erat probandum. Quid tu porro? nam quæ tua repetis, ad ea non repetam mea) *ex rebus nunc ipsis propter quas comitia indici solent, proclive*, inquis, *est ostendere regem esse supra Parlamentum*

lamentum. Sit ſanè proclive quantum voles, in quo præcipitem te dari jam ſtatim ſenties, *Parlamentum*, inquis, *congregari ſolet ad majoris momenti negotia in quibus regni ſalus & populi verſatur.* Si rex Parlamentum convocat ad procurandas res populi, non ſuas, neque id niſi aſſenſu eorum atque arbitrio quos convocat, quid aliud eſt, obſecro, niſi miniſter populi & procurator? cum, ſine ſuffragiis eorum quos populus mittit, ne tantillum quidem, neque de aliis, neque de ſeipſo decernere poſſit. Quod etiam argumento eſt, officium eſſe regis, toties Parlamentum convocare, quoties populus id petit: quandoquidē & res populi, non regis, iis comitiis tractantur, idque populi arbitrio. Quamvis enim regis quoque aſſenſus honoris cauſa peti ſoleret, quem in rebus minoris momenti ad privatorum duntaxat commoda ſpectantibus poterat non præbere, poterat pro illa formula dicere, *rex deliberavit*, de iis tamen, quæ ad ſalutem omnium communem & libertatem pertinebant, prorsùs abnuere nullo modo poterat; cum id & contra juramentum regiū eſſet, quo veluti lege firmiſſima tenebatur, & contra præcipuum magnæ Chartæ art. c. 29. *Non negabimus, non differemus cuiquam jus aut juſtitiam.* Non negabit rex juſtitiam, negabit ergò juſtas leges? non cuiquam, an ergo omnibus? ne in Curiâ quidem ullâ minori, an ergò in Senatu ſupremo? an verò rex ullus tantùm ſibi arro-

arrogabit, ut quid juſtum ſit, quid utile, ſe unum univerſo populo ſcire meliùs exiſtimet? Cum *ad hoc creatus & electus ſit, ut juſtitiam faciat univerſis*, Bracton. l. 3. c. 9. per eas nimirum leges *quas vulgus* elegerit. Unde illud in archivis noſtris 7. H. 4, Rot. Farl. num. 59. *non eſt ulla regis prærogativa, quæ ex juſtitia & æquitate quicquam derogat.* Et reges olim acta Parlamenti confirmare recuſantes, Chartam videlicet magnam & hujuſmodi alia, majores noſtri ſæpenumerò armis coëgere; neque propterea minùs valere illas leges, aut minùs legitimas eſſe juriſperiti noſtri ſtatuunt: quandoquidem aſſenſum rex iis decretis coactus præbuit, quibus jure atq; ſponte aſſentiri debebat. Tu dum contendis aliarum etiam gentium reges in poteſtate vel Synedrii vel Senatus, vel Concilii ſui æquè fuiſſe, non nos in ſervitutem aſſeris, ſed eas in libertatem: in quo idem facere pergis quod ab initio feciſti, quodque faciunt pragmaticorum ſtultiſſimi, ut incauti ſeipſos in lite ſæpiùs contraveniant. At nos ſcilicet fatemur *regem, ubicunque abſit, in Parlamento tamen cenſeri præſentem vi poteſtatis: ergò quodcunque illic agitur à rege ipſo actum intelligi.* Tum quaſi bolum aliquem nactus eſſes aut mercedulam, illorum recordatione Caroleorum delinitus, *accipimus*, inquis, *quod dant*: accipe igitur, quo dignus es, magnum malum, non enim damus, quod ſperabas, inde ſequi *curiâ illâ non alia potiri poteſtate*

state quàm à rege delegata. Si enim dicitur, potestas regis, quæcunque ea sit, à Parlamento abesse non potest, an suprema continuò dicitur? annon potiùs transferri in Parlamentum potestas regia videtur, útque minor majore contineri? sanè si Parlamentum potest, nolente & invito rege, acta ejus & privilegia quibusvis data revocare atque rescindere, si ipsius regis prærogativas, prout videtur, circumscribere, si proventus ejus annuos & impensas aulæ, si famulitium ipsum, si totam denique rem domesticam regis moderari, si vel intimos ejus consiliarios atque amicos amovere, vel etiam è sinu abripere ad supplicium potest, si cuivis denique de plebe à rege ad Parlamentum quacunque de re provocatio est lege data, non itidem à Parlamento ad regem, quæ omnia & posse fieri, & fuisse sæpiùs facta, cum monumenta publica, tum legum nostrarum consultissimi testantur, neminem esse arbitror, modò mens ei sana sit, qui Parlamentum supra regem esse non fateatur. Nam in interregno etiam Parlamentum viget; & quod historiis nostris testatissimum est, nulla hæreditatis ratione habita, sæpe, quem sibi visum est, suffragiis liberrimis regem creavit. Ut summatim dicam quod res est, Parlamentum est supremum gentis Concilium, ad hoc ipsum à Populo plane libero constitutum, & potestate plenâ instructum, ut de summis rebus in commune consulat; rex ideo

erat

erat creatus, ut de consilio & sententiâ illorum Ordinum consulta omnia exequenda curaret. Quod cum Parlamentum ipsum edicto nuper suo publicè declararet, neque enim pro æquitate sua recusabat vel externis gentibus actionum suarum rationem ultrò ac sponte reddere, ecce tibi è gurgustio nullius homo authoritatis, aut fidei, aut rei, Burgundus iste Verna, qui summum Angliæ Senarum, jus patrium atque suum scripto asserentem, *detestandæ & horribilis impostura* insimulat. Patriam mehercule tuam pudebit, verbero, se tantæ impudentiæ homuncionem genuisse. Sed habes fortasse quæ salutariter monitos nos velis; agedum, auscultamus, *Quas*, inquis, *leges sancire potest Parlamentum, in quo nec præsulum ordo comparet?* Túne ergo, furiose, præsules ex ecclesia extirpatum ibas, ut in Parlamenta induceres? O hominem impium, & Satanæ tradendum, quem neque ecclesia non ejicere hypocritam & atheum, neque ulla respub. recipere communem libertatis pestem atque labem deberet; qui etiam quod nequit ex Evangelio, id ex Aristotele & Halicarnassæo, deinde ex statutis papisticis praviſſimorum temporum probare adnititur, regem Angliæ caput esse Anglicanæ Ecclesiæ, ut epi copos compransores suos & necessarios nuper factos, quos ipse Deus exturbavit, novos iterum prædones & tyrannos, pro virili sua parte, sancti Dei ecclesiæ imponat;

quorum universum ordinem, tanquam religioni Christianæ pernicioſiſſimnm, eradicandum eſſe ſtirpitùs, editis antea libris clamoſè contenderat. Quis unquam Apoſtata, non dico à ſua, quæ nulla certa eſt, ſed à Chriſtiana doctrina, quam ipſe aſſeruerat, defectione tam fœdâ atq; nefariâ deſcivit? *Epiſcopis de medio ſublatis, qui ſub rege, & ex ejus arbitrio de cauſis eccleſiæ cognoſcebant*, quæris *ad quos redibit ea cognitio*. O perditiſſime, verere tandem vel conſcientiam tuam; memineris dum licet, niſi ſi hoc ſerò nimis te moneo, memineris quàm non impunè tibi erit, quàm inexpiabile demùm ſit, ſanctum Dei Spiritum ſic illudere. Subſiſte aliquando, & pone aliquem furori modum, ne te accenſa ira numinis repentè corripiat; qui Chriſti gregem, unctóſque Dei minimè tangendos; iis hoſtibus & ſæviſſimis tyrannis obterendos iterum & perſultandos tradere cupis, à quibus elata modò & mirifica Dei manus eos liberavit: túque ipſe, neſcio eorúmne ad fructum ullum, an ad perniciem & obdurationem tuam, liberandos eſſe docuiſti. Quod ſi jus nullum dominandi in eccleſiam eſt epiſcopis, certè multo minùs eſt regibus; quicquid hominum ſtatuta edicunt. Sciunt enim qui labris aliquanto pluſquàm primoribus Evangelium guſtarunt, eccleſiæ gubernationem divinam eſſe totam ac ſpiritualem, non civilem. *In ſecularibus autem*, quod aïs *ſupremam juriſdictionem habuiſſe*

ſe

ſe regem Angliæ, id falſum eſſe jura noſtra ubertim declarant. Curias omnes ubi judicia exercentur, non rex, ſed Parlamenti authoritas vel conſtituit, vel tollit; in quibus tamen minimo cuivis è plebe licebat regem in jus vocare; neque rarò judices contra regem pronuntiare ſolebant; id ſi rex vel interdicto, vel mandato, vel ſcriptis literis impedire conaretur, ex juramento & lege non parebant judices, ſed ejuſmodi mandata rejiciebant, & pro nihilo habebant: non poterat rex quenquam in vincula conjicere, aut ullius bona in publicum addicere; poterat neminem ſupplicio punire, niſi in aliquam curiam priùs citatum, ubi non rex, ſed conſueti judices ſententias tulere; idque ſæpe, ut ſupra dixi, contra regem. Hinc noſter Bractonus l. 3. c. 9. *regia poteſtas juris eſt, non injuriæ; & nihil aliud poteſt rex, niſi id ſolùm quod de jure poteſt.* Aliud tibi ſuggerunt Cauſidici tui, qui nuper ſolùm verterunt; ex ſtatutis nempe quibuſdam haud antiquis ſub Eduardo 4to, Henrico 6^timo^, Eduardo 6° promulgatis: neque viderunt, quamcunque regi poteſtatem ſtatuta illa concedunt, eam à Parlamento conceſſam eſſe omnem & quaſi precariam; quam & eadem authoritas poterat revocare. Cur ſic paſſus es naſuto tibi imponi, ut quo maximè argumento regis poteſtatem ex decretis Parlamenti pendere demonſtratur, eo abſolutam eſſe & ſupremam probare te crederes? Nam & momenta

numenta noſtra ſanctiora teſtantur, reges noſtros non hæreditati, non armis, non ſucceſſioni; ſed populo ſuam omnem poteſtatem debere. Talis poteſtas regia Henrico quarto, talis ante eum Richardo ſecundo à plebeio ordine conceſſa legitur; Rot. Parlament. 1. Hen. 4. nu. 108. haud ſecùs atque rex aliquis præſidibus ſuis præfecturas & provincias edicto & diplomate ſolet concedere. Id nempe literis publicis conſignari diſertè juſſit Communium Domus, *conceſſiſſe ſe regi Richardo, ut tali bona libertate* frueretur, *qualem ante eum reges Angliæ habuere*; quâ cum rex ille *contra fidem Sacramenti ſui* ad everſionem legum abuteretur, ab iiſdem orbatus regno eſt. Iidem etiam, quod & eadem rotula teſtatur, in Parlamento edicunt, ſe prudentiâ & moderatione Henrici 4ti confiſos, *velle ac jubere ut in eadem magna libertate regia ſit quam ejus progenitores obtinuere.* Illa autem niſi fiduciaria planè fuiſſet, quemadmodum hæc fuit, neceſſe eſt profectò & Parlamenti illius ordines, qui concederent quod ſuum non erat, ineptos ac vanos, & reges illos qui, quod ſuum jam erat, conceſſum ab aliis vellent accipere, & ſibi & poſteris injurios nimis fuiſſe: quorum utrumvis credibile non eſt. *Tertia pars*, inquis, *regiæ poteſtatis verſatur circa militiam; hanc partem reges Angliæ ſine pari & æmulo tractarunt.* Neque hoc verius quàm cætera quæ perfugarum fide ſcripſiſti. Primùm enim pacis & belli arbi-

trium

trium penes magnum regni senatum semper fuisse, & historiæ passim nostræ, & exterorum quotquot res nostras paulo accuratiùs attigere testantur. Sancti etiam Edvardi leges, in quas jurare nostri reges tenebantur, certissimam fidem faciunt, capite de Heretochiis, *fuisse quasdam potestates per provincias & singulos comitatus regni constitutas, qui Heretoches vocabantur, latinè ductores exercitus*, qui provincialibus copiis præerant, non *ad honorem coronæ* solùm, sed *ad utilitatem regni*. Isti vero eligebantur *per commune concilium, & per singulos comitatus in pleno conventu populari, sicut & vicecomites eligi debent*. Ex quo facilè perspicitur, & copias regni & copiarum ductores in potestate populi, non regis & antiquitùs fuisse, & esse oportere: illàmque legem æquissimam nostro in regno haud minus valuisse, quàm olim in populari Romanorum statu valebat. De qua & M. Tullium audire non ab re fuerit. Philipp. 10. *Omnes legiones, omnes copiæ quæ ubique sunt, Populi R. sunt. Neque enim legiones quæ Antonius Consulem reliquerunt, Antonii potius quam reipub. fuisse dicuntur.* Sancti autem Edouardi legem illam, cum aliis illius legibus Guilielmus ille conquæstor dictus, populo sic volente ac jubente, juratus confirmavit; sed & hanc insuper adjecit, c. 56. *Omnes civitates, burgos, castella, singulis noctibus ita custodiri, prout vicecomes, & Aldermanni, caterique præpositi per commune con-*

cilium ad utilitatem regni meliùs providebunt; & lege 62, *ideo caſtella, burgi, civitates ædificata ſunt ad tuitionem gentium & populorum regni, idcirco & obſervari debent cum omni libertate, integritate, & ratione.* Quid ergo? cuſtodientur arces & oppida in pace contra fures & maleficos non niſi per commune Concilium ejuſdem loci, non cuſtodientur in maximo belli metu contra hoſtes ſive externos ſive inteſtinos per commune concilium totius gentis? ſanè illud niſi concedatur, neque *libertas*, neque *integritas*, nec *ratio* denique in iis cuſtodiendis ulla eſſe poterit; neque earum rerum quicquam aſſequemur, quarum causâ fundari primùm urbes & arces lex ipſa dicit. Majores certè noſtri quidvis potiùs regi quàm ſua arma & oppidorum præſidia tradere ſolebant; idem eſſe rati acſi libertatem ipſi ſuam ferocitati regum & impotentiæ proditum irent. Cujus rei exempla in hiſtoriis noſtris uberrima cum ſint, & jam notiſſima, inſerere huic loco ſupervacaneum eſſet. At *protectionem rex debet ſubditis, quomodo eos protegere poterit, niſi arma viroſque habeat in ſua poteſtate?* At, inquam, habebat hæc omnia ad utilitatem regni, ut dictum eſt, non ad civium interitum & regni diſperditionem: quod & Henrici tertii, temporibus, prudenter Leonardus quidem vir doctus in epiſcoporum conventu reſpondit Ruſtando Papæ nuntio & regis procuratori: *om-*

nes

nes eccleſiæ ſunt Domini Papæ, ut omnia principis eſſe dicimus, ad tuitionem, non ad fruitionem vel proprietatem, quod aïunt; ad defenſionem, *non ad diſperſionem*: eadem & prædictæ legis Edouardi ſententia erat; quid eſt hoc aliud niſi poteſtate fiduciaria; non abſoluta? qualem cum imperator bellicus fere habeat, id eſt delegatam, non planè propriam, non eò ſegnius populum, à quo eligitur, ſive domi ſive militiæ defendere ſolet. Fruſtra autem Parlamenta, & impari ſane congreſſu de legibus Sancti Edouardi & libertate olim cum regibus contendiſſent, ſi penes regem ſolum arma eſſe oportere exiſtimaſſent; nam & leges quamlibet iniquas ipſe dare ſi voluiſſet, fruſtra ſe *chartæ* quantumvis *magnæ* contra ferrum defendiſſent. *At quid proderit*, inquis, *Parlamento militiæ magiſterium habere, cum ne teruncium quidem ad eam ſuſtinendam queat, nolente rege, de populo cogere.* Ne ſit ea tibi cura: primùm enim hoc falsò ponis, Parlamenti ordines *non poſſe ſine rege tributa populo imponere*, à quo & ipſi miſſi ſunt, & cujus cauſam ſuſcipiunt. Deinde non poteſt te fugere tam ſedulum de alienis rebus percunctatorem, ſua ſponte populum, vaſis aureis atque argenteis conflatis, magnam vim pecuniæ in hoc bellum contra regem impendiſſe. Ampliſſimos exinde regum noſtrorum annuos reditus recenſes: nil niſi *millies quingenties quadragies* crepas; *ex patri-*

monio regis maximas largitiones fieri ſolitas ab iis *regibus qui liberalitatis laudibus emicuerunt*, avidus audieras : hac te illecebrâ veluti Bileamum illum infamem proditores patriæ ad ſuam cauſam perduxere ; ut Dei populo maledicere, & divinis judiciis obſtrepere auderes. Stulte ; quid tandem regi injuſto ac violento tam immenſæ opes profuere? Quid etiam tibi? ad quem nihil prorſus eorum, quæ ſpe ingenti devoraveras, perveniſſe audio, præter unam illam crumenulam vitreis globulis vermiculatam, & centenis aureolis confertam. Cape iſtam Balaame, quam adamaſti, iniquitatis mercedem, ac fruere. Pergis enim deſipere ; *Erectio ſtandardi*, id eſt *vexilli ad regem ſolum pertinet.* Quapropter? quia.

——— *Belli ſignum Laurenti Turnus ab arce*
Extulit.

Tune verò neſcis, Grammatice hoc idem cujuſvis imperatoris bellici munus eſſe? At *ait Ariſtoteles, neceſſe eſt regi præſidium adſiſtere, quo leges tueri poſſit; ergo oportet regem plus armis poſſe quàm populum univerſum.* Tales hic homo conſequentias torquere ſolet, quales Ocnus funes apud inferos; quæ nulli ſunt uſui, niſi ut comedantur ab aſinis: aliud enim eſt præſidium à populo datum, aliud armorum omnium poteſtas, quam Ariſtoteles hoc ipſo, quem protuliſti, loco à regibus abjudicat. Oportet inquit, habeat rex tantam circa ſe manum armatorum.

quantæ

quanta ſingulis vel compluribus fortior ſit, populo vero minor; εἶναι δ' τοσαύτην ἰσχὺν ὅσῃ ἑκάστῳ μὲν καὶ ἑνὸς καὶ συμπλείονων κρείττω, ᾖ δ' πλήθους ἥττω. Polit. l. 3. c. 11. Alioqui ſanè, ſub ſpecie tuendi, poſſit ſtatim & populum & leges ſibi ſubjicere. Hoc autem rex & tyrannus intereſt; rex á ſenatu & populo volente, ac libente, quod ſatis eſt præſidii circa ſe habet contra hoſtes, & ſeditioſos: tyrannus invito ſenatu ac populo, vel hoſtium, vel perditorum civium præſidium ſibi quàm maximum comparare ſtudet, contra ſenatum ipſum & populum. Conceſſit itaque Parlamentum regi, ut alia omnia, ſic *ſtandardi erectionem*; non ut infeſta patriæ ſigna inferret, ſed ut populum contra eos defenderet, quos Parlamentum hoſtes judicat; ſi ſecus fuiſſet, ipſe hoſtis judicandus erat; cum juxta ipſam Sti Edovardi, vel quod ſanctius eſt, ipſam naturæ legem, nomen regis perdiderit. Unde in prædictâ Philippicâ, *amittit is omne exercitûs & imperii jus, qui eo imperio & exercitu rempub. oppugnat*. Neque licebat regi *feudales* illos *equites* ad *bellum* evocare, quod Parlamenti authoritas non decreviſſet; id quod ex ſtatutis pluribus manifeſtum eſt. Idem de vectigalibus & cenſu navali cenſendum; quem imperare civibus ſine ſenatuſconſulto rex non potuit: atque ita graviſſimi legum noſtrarum interpretes annis

ab hinc plus minus duodecim, tum cum ad huc firmissimum erat regium imperium, publicè statuerunt. Sic diu ante eos Fortescutius Henrici 6ti cancellarius juris nostri consultissimus; rex Angliæ, inquit, neq; leges mutare potest, neq; tributa, nolente populo, imponere, sed nec probaverit quisquam ullis testimoniis antiquorum *regni Angliæ statum mere esse regalem. Habet rex*, inquit Bractonus, *jurisdictionem super omnes.* Id est in curiâ; ubi regis quidem nomine nostris autē legibus jus redditur. *Omnis sub rege est*; id est; singuli: atq; ita se explicat ipse Bractonus locis à me supra citatis. Ad ea, quæ restant, ubi eundem volvis lapidē, in quo vales ipsum, credo, Sisyphum delassare, ex supra dictis abunde respondetur. De cetero, si quando Parlamenta suū regibus bonis obsequium amplissimis verbis citra assentationem & servitutē detulere, id quasi eodem modo tyrannis delatum esset, intelligi, aut populo fraudi esse nō debet; neq; enim justo obsequio libertas imminuitur. Quod autem ex Eduardo Coco & aliis citas, *Angliæ regnum absolutum est imperium*, id est si ad ullum regē externum, aut Cæsarem respicias; vel, ut Cambdenus ait, *quia in imperii clientela non est:* alioqui adjicit uterque imperium hoc consistere non *ex rege* solo, sed *ex corpore politico.* Unde Forteſcutius Forteſc. de laud. legum Angl. c. 9. *rex*, inquit, *Angliæ* populum gubernat *non mera potestate regia, sed politica;*

populus

populus enim iis legibus gubernatur quas ipſe ferr. Externos hoc etiam ſcriptores non latebat. Hinc philippus Cominæus author graviſſimus commentariorum quinto; *inter omnia orbis terræ regna, quorum ego notitiam habeo, non eſt meâ quidem ſententiâ: ubi publicum moderatius tractetur, neque ubi regi minus liceat in populum, quàm in Anglia.* Poſtremò *ridiculum eſt*, inquis, *argumentum, quod afferunt, regna ante reges fuiſſe, quaſi dicas lucem ante ſolem extitiſſe.* At nos, ô bone vir, non regna, ſed populum ante reges fuiſſe dicimus. Quem interim te magis ridiculum dicam, qui lucem ante ſolem extitiſſe, quaſi ridiculum, neges. Ita dum in alienis curioſus eſſe vis, elementa dedidiciſti. Miraris denique *eos qui regem in comitiis regni viderunt ſolio ſedentem, ſub aureo & ſerico cœlo, potuiſſe in dubium vocare, utrum penes regem an penes Parlamentum majeſtas ſit.* Incredulos profectò homines narras, quos tam lucidum argumentum è cœlo ipſo petitum nihil movit. Quod tu cœlum aureum homo ſtoicus adeò es religioſè & unicè contemplatus, ut & cœli Moſaici & Ariſtotelici oblitus eſſe penitus videare: cum in illo *lucem ante ſolem exſtitiſſe* negaveris, in hoc tres Zonas temperatas eſſe ſupra docueris: Quot Zonas in illo regis aureo & ſerico cœlo obſervaveris, neſcio: hoc ſcio, te Zonam unam centum ſtellis aureis bene temperatam ex illa tua cœleſti contemplatione abſtuliſſe.

CAP. X.

CAP. X.

CUm hæc omnis controversia de jure, sive generatim regio, sive separatim regis Angliæ, obstinatis partium contentionibus, quàm ipsa rei natura difficilior facta sit, spero, qui studium veritatis factionibus anteponunt, iis ea me ex lege Dei, jureq; gentium, ex institutis denique patriis, copiosè attulisse, quæ regem Angliæ judicari posse, atque etiam capite puniri indubitatum reliquerint. Cum cæteris, quorum animos aut superstitio occupavit, aut mentis aciē anticipata regii splendoris admiratio ita perstrinxit, ut nihil in virtute ac libertate verâ illustre ac splendidum videre possint, sive ratione & argumentis agamus, sive exemplis frustra contendimus. Tu verò Salmasi, ut reliqua omnia, ita hoc etiam absurdè admodùm facere videris, qui cum omnes independentes omnibus probris onerare non desinas, regem ipsum quem defendis, maximè omnium independentem fuisse statuis: neq; *regnum populo, sed generi debuisse*: deinde quem *capitis causam dicere coactum* initio graviter dolebas, eum nunc *inauditum periisse* quereris. At verò totam causæ dictionem ejus, fide summa Gallicè editam, inspicere si libet, persuasum tibi alind fortasse erit. Carolo certè cum per aliquot dies continuos amplissima loquendi facta copia

copia eſſet, non ille quidem eſt ea uſus ad objecta ſibi crimina diluendùm, ſed ad judicium iliud ac judices omninò rejiciendum. Qui autem reus aut tacet, aut aliena ſemper reſpõdet, eum non eſt injuria, ſi manifeſtus criminum ſit, vel inauditum condemnari. Carolum ſi *mortem* aïs *planè egiſſe vitæ reſpondentem*, aſſentior: ſi dicis piè & ſanctè & *ſecurè* vitam finiiſſe, ſcito aviam ejus Mariam, infamem fœminam, pari in ſpeciem pietate, ſanctitate, conſtantia in pegmate occubuiſſe: ne animi præſentiæ, quæ in morte quibuſvis è vulgo maleficis per magna ſæpè eſt, nimium tribuas: ſæpè deſperatio aut obfirmatus animus fortitudinis quandam ſpeciem & quaſi perſonam induit; ſæpè ſtupor tranquillitatis: videri ſe bonos, intrepidos, innocentes, interdum & ſanctos peſſimi quiq; non minùs inmorte quàm in vita cupiunt; inq; ipſa ſcelerum ſuorum capitali pœna ſolẽt ultimam ſimulationis ſuæ & fraudum, quàm poſſunt ſpecioſiſſimè, pompam ducere; &, veluti poetæ authiſtriones deterrimi, plauſum in ipſo exitu ambitioſiſſimè captare. Nunc *ad iſtma quæſtionem perveniſſe te* aïs, *quâ tractandum eſt quinam fuerint illius regiæ condemnationis præcipui authores*. Cum de te potiùs iniquirendum, ſit quomodo tu, homo exterus, & Gallicanus erro, ad quæſtionem de rebus noſtris, tibi tam alienis, habendam perveneris? quo pretio emptus? verùm de eo ſatis conſtat. Te vero percontantem

tem de rebus noſtris quis demùm docuit? ipſi nimirum perfugæ, & perduelles patriæ, qui te hominem vaniſſimum nacti, mercede ad maledicendum facilè adduxerunt. Data deinde tibi eſt aliqua aut furibundi cujuſpiam ſacellani ſemipapiſtæ, aut ſervientis aulici, de ſtatu rerum ſcriptiuncula; eam ut latinè veteres negotium tibi dabatur: hinc iſtæ narrationes confectæ, quas, ſi videtur, paulùm excutiamus. *In hanc condemnationem non centena milleſima pars populi conſenſit.* Quid ergo cæteri, qui ſeſe nolentibus tantum facinus fieri ſunt paſſi? an ſtipites, an trunci hominum, an fortè quales illi in ſcena Virgiliana,

Purpurea intexti tollunt aulæa Britanni?

Non enim veros tu quidem Britannos, ſed pictos neſcio quos, vel etiam acu pictos videris mihi velle dicere. Cum itaque incredibile ſit gentem bellicoſam à tam paucis, iiſque infimis de plebe ſua, ſub jugum mitti, quod in narratione tua primum occurrit, id eſſe falſiſſimum apparet. *Ordo eccleſiaſticus erat ab ipſo ſenatu ejectus.* Eo miſerior itaque tua eſt inſania, necdum enim te ſentis inſanire, qui eos è Parlamento quereris ejectos, quos tute ex eccleſia ejiciendos eſſe, libro longiſſimo ſcribis? *Senatûs alter ordo qui in proceribus conſiſtebat, ducibus, comitibus, vicecomitibus, ſtatione ſua dejectus eſt.* Et meritò, à nullo enim municipio miſſi pro ſe tantùm ſedebant, nihil juris in populum habe-

habebant, juri tamen ejus & libertati, ſuo quodam inſtituto, refragari in pleriſque conſueverant: erant à rege conſtituti, ejus comites, & famuli, & quaſi umbræ, quo amoto, ipſi neceſſe eſt ad plebem, unde orti ſunt, redigerentur. *Vna & deterrima portio Parlamenti poteſtatem ſibi vindicare non debuit reges judicandi.* At plebeius ordo, quod te ſupra docui, non ſolum Parlamenti pars erat potiſſima, etiam ſub regibus, ſed per ſe ipſe Parlamentum omnibus numeris abſolutum & legitimum, etiam ſine Comitibus, nedum Eccleſiaſticis, conſtituebat. Atqui *ne tota quidem hæc ipſa pars ad ſententiam de regis capitis ferendam admiſſa eſt.* Pars illa nempe non admiſſa, quem verbo regem, re hoſtem toties judicaverat, ad eum animis atque conſiliis palàm defecerat. Parlamenti ordines Anglicani cum iis qui à Scotiæ itidem Parlamento miſſi erant legati, idibus Januarii 1645. reſcripſerant regi, doloſas inducias & habenda ſecum Londini colloquia petenti, non poſſe ſe eum in urbem admittere, donec is de bello civili tribus jam regnis ejus operâ excitato, de cædibus tot civiũ ejus juſſu factis reipub. ſatisfeciſſet; deque pace firma atq; ſincera iis conditionibus caviſſet, quas ei utriuſque regni Parlamenta & tulerant ſæpiùs, & latura eſſent: ipſe è contrario poſtulata eorũ æquiſſima jã ſepties humillimè oblata, reſpõſiolibus aut ſurdis repudiaverat, aut ambiguis elu

ſerat.

ſerat. Ordines tandem poſt tot annorum patientiam ut ne fraudulentus rex, quam debellare rempub. in acie non valebat, eam in vinculis per dilationes everteret, & jucundiſſimum ex noſtris diſſidiis fruſtum capiens, de victoribus etiam ſuis reſtitutus hoſtis inſperatum ſibi triumphum ageret, decernunt, ſe regis deinceps rationem non habituros, nullas ſe ei poſtulationes ampliùs eſſe miſſuros, aut ab eo accepturos: poſt hæc tamen decreta reperti ſunt ex ipſo Ordinum numero, qui invictiſſimi exercitûs odio, cujus maximis rebus geſtis invidebant, quemque poſt ingenria merita, dimittere cum ignominia cupiebant, & miniſtris aliquot ſeditioſis, quibus miſerè ſerviebant, morem gerentes, opportunũ ſibi tempus nacti, cum eorum multi, quos à ſe longè diſſentire ſciebant, ad ſedandos Presbyterianorum gliſcentes jam tumultus, miſſi ab ipſo orne, in provinciis abeſſent, mira levitate, ne dicam perfidia, decernunt, inveteratum hoſtem, verbotenùs duntaxat regem, nulla penè ab eo ſatisfactione prius accepta, aut cautione facta, ad urbem eſſe reducendum; in ſummam dignitatem atq; impêrium æquè eſſe reſtituendum, ac ſi de repub. præclarè meritus eſſet. Ita religioni, libertati, fœderi denique illi à ſe toties jactato regem præponebant. Quid illi interea qui integri tam peſtifera agitari conſilia videbant? An ideo deeſſe patriæ, ſaluti ſuorum non proſpi-

proſpicere debuerant, eo quod iſtius mali contagio in ipſorum Ordinem penetraverat? At quis iſtos excluſit malè ſanos? *Exercitus*, inquis, *Anglicanus*, id eſt, non externorum, ſed fortiſſimorum & fidiſſimorum civium; quorum tribuni plerique, Senatores ipſi erant, quos illi boni excluſi patriâ ipſa excludendos, & in Hiberniam procul ablegandos eſſe cenſuerant; dum Scoti interim dubia jam fide quatuor Angliæ provincias ſuis finibus proximas magnis copiis inſidebant, firmiſſima earum regionum oppida præſidiis tenebant, regem ipſum in cuſtodia habebant: dum ipſi etiam factiones ſuorum atque tumultus, Parlamento ipſi pluſquam minaces, & in urbe & in agris paſſim fovebant, qui paulò pòſt in bellum non civile ſolùm, ſed & Scoticum illud erupere. Quòd ſi privatis etiam conſiliis aut armis ſubvenire reipublicæ laudatiſſimum ſemper fuit, non eſt certè cur exercitus reprehendi poſſit, qui Parlamenti authoritate ad urbem accerſitus imperata fecit; & regiorum factionem atque tumultum ipſi curiæ ſæpiùs minitantem facilè compeſcuit. In id autem diſcrimen adducta res erat, ut aut nos ab illis, aut illos à nobis opprimi neceſſe eſſet. Stabant ab illis Londinenſium plerique inſtitores atque opifices, & miniſtrorum factioſiſſimi quique; à nobis exercitus magna fide, modeſtia, virtute cognitus. Per hos cum retinere libertatem, rempub. ſalutem liceret,

ret, an hæc omnia per ignaviam & ſtultitiam, prodenda fuiſſe cenſes? Debellati regiarum partium duces arma quidem inviti, animum hoſtilem non depoſuerant: omnibus belli renovandi occaſionibus intenti ad urbem ſe receperant. Cum his, quamvis inimiciſſimis, quamvis ſanguinem eorum avidè ſitientibus, Presbyteriani, poſtquam non permitti ſibi in omnes tam civilem quàm eccleſiaſticam dominationem viderunt, clandeſtina conſilia, & prioribus tum dictis tum factis indigniſſima conſociare cœperant: eóque acerbitatis proceſſere, ut mallent ſe regi denuò mancipare, quàm fratres ſuos in partem illam libertatis quam & ipſi ſuo ſibi ſanguine acquiſiverant, admittere; mallent tyrannum tot civium cruore perfuſum, iã in ſuperſtites, & concepta jam ultione ardentem rurſus experiri dominum, quàm fratres, & amiciſſimos æquo jure ferre ſibi pares. Soli Indepentes qui vocantur, & ad ultimum ſibi conſtare, & ſua uti victoria ſciebant: qui ex rege hoſtem ſe fecerat, eum ex hoſte regẽ eſſe amplius, ſapienter, meo quidem judicio, nolebant: neque pacem idcircò non volebant, ſed involutum pacis nomine aut bellum novum, aut æternam ſervitutem prudentes metuebant. Exercitum autem noſtrum quo fuſius infamare poſſis, narrationem quandam rerum noſtrarum inconditam & ſtrigoſã exordiris, in qua tametſi multa falſa, multa frivola reperio, multa abs te

vitio

vitio data, quæ laudi ducenda eſſent, huic tamẽ alterã ex adverſo narrationem opponere nihil arbitror attinere. Rationibus enim hîc non narrationibus certatur; atque illis utrobique, non his fides habebitur. Et ſanè ſunt ejuſmodi res iſtæ, ut niſi juſta hiſtoria dici pro dignitate nequeant. Melius itaque puto, quod de Carthagine Salluſtius, ſilere tantis de rebus, quàm parùm dicere: neque committam ut non ſolùm virorum illuſtrium, ſed Dei præcipuè maximi laudes, in hac rerum ſerie mirabili ſæpiſſimè iterandas, tuis hoc libro intexam opprobriis. Ea igitur duntaxat, quæ argumenti habere ſpeciem videntur, pro more decerpam. *Anglos & Scotos* quòd aïs *ſolenni conventione promiſiſſe, ſe regis majeſtatem conſervaturos*, omittis quibus id conditionibus promiſere; ſi ſalvâ nimirum religione & libertate id fieri poſſet: quibus utriſque ad extremum uſque ſpiritum iniquus adeò & inſidioſus rex iſte erat, ut, vivente illo, & religionem periclitaturam, & libertatẽ interiturum eſſe facile appareret. Sed redis jam ad illos regii ſupplicii authores. *Si res ipſa ponderibus ſuis, & momentis rectè æſtimetur, exitus facti nefandi ita Independentibus imputari debet, ut principii & progreſſus gloriam Preſbyteriani ſibi poſſent vindicare:* Audite Presbyteriani, ecquid nunc jùvat, ecquid confert ad innocentiæ & fidelitatis opinionem veſtræ, quòd à rege puniendo abhorrere tantopere videremini?

remini? Vos isto regis actore verbosissimo, accusatore vestro, *plusquam dimidium itineris confecistis*; vos *ad quartum actum & ultra in dramate hoc desultando frigultientes spectati estis*; vos *meritò regis occisi crimine notari debetis; ut qui viam ad ipsum occidendum muniistis*; vos *nefariam illam securim cervicibus ejus infixistis, non alii.* Væ vobis imprimis, si unquam stirps Caroli regnum posthac in Anglos recuperabit: in vos, mihi credite, cudetur hæc faba. Sed Deo vota persolvite, fratres diligite liberatores vestros, qui illam calamitatem, atque certam perniciem ab invitis etiam vobis hactenus prohibuere. Postulamini vos item, quòd *aliquot annos antè per varias petitiones jus regis imminuere moliti estis, quòd voces contumeliosas regi illis ipsis libellis quos nomine Senatus regi porrexistis, insertas publicastis*; videlicet *in illa declaratione dominorum & communium, Maii 26. 1642. aperte quid sensistis de regis authoritate aliquot perduellionem spirantibus & insanis positionibus fassi estis. Hulla oppidi portus Hothamus, tali mandato à senatu accepto, venienti regi occlusit*; vos *quid rex pati posset, hoc primo rebellionis experimento cognoscere concupivistis.* Quid hoc dici potuit accommodatiùs ad conciliandos inter se Anglorum animos, atque à rege penitùs abalienandos? cum intelligere hinc possint, si rex revertatur, se non solùm regis mortem, sed etiam petitiones quondam suas, & fre-

frequentissimi Parlamenti acta de liturgia & episcopis abolendis, de triennali Parlamento, & quæcunq; summo populi consensu ac plausu sancita sunt, tanquam seditiosas atque *insanas Presbyterianorum positiones* luituros. Sed repente mutat animum homo levissimus, & quod modò *rem ipsam rectè æstimanti* sibi videbatur solis Presbyterianis deberi, id nunc *rem* eandem *ab alio revolventi* Independentibus totum deberi videtur. Modò Presbyterianos *vi aperta atque armis contra regem grassatos esse*, eumque ab iis *bello victum, captum, in carcerem conjectum* affirmabat, nunc omnem *hanc rebellionis doctrinam* Independentium esse scribit. O hominis fidem & constantiam! quid aliam jam opus est narrationem comparare contra tuam, quæ ipsa sibi tam turpiter decoxit? Verùm de te si quis dubitat, albusne an ater homo sis, tua legat quæ sequuntur. *Tempus est*, inquis, *pandere unde & quando proruperit inimica regibus secta: belli isti sanè Puritani sub regno Elisabetha prodire tenebris Orci, & Ecclesiam inde turbare primùm cœperunt, immo rempub. ipsam: non enim sunt minores reipub. pestes quàm ecclesiæ.* Nunc te verè Balaamum vox ipsa sonat; ubi enim virus omne acerbitatis evomere cupiebas, ibi insciès atque invitus benedixisti. Hoc enim tota Anglia notissimum est, si qui ad exemplum ecclesiarum vel Gallicarum vel Germanicarum, ut quasque reformatiores esse judicabant, purio-

rem

rem cultus divini rationem ſequi ſtudebant, quam penè omnem Epiſcopi noſtri cæremoniis & ſuperſtitionibus contaminaverant, ſi qui tandem pietate erga Deum, aut vitæ integritate cæteris præſtabant, eos ab Epiſcoporum fautoribus Puritanos fuiſſe nominatos. Hi ſunt quorum doctrinam regibus inimicam eſſe clamitas; neque hi ſolum, nam *plerique reformatorum*, inquis, *qui in alios diſciplinæ ejus articulos non jurarunt, hunc tamen unum videntur approbaſſe, qui regiæ adverſatur dominationi.* Ita Independentes, dum graviſſimè inſectaris, laudas; qui eos ab integerrima Chriſtianorum familia deducis; & quam doctrinam Independentium eſſe propriam ubique aſſeris, eam nunc *reformatorum pleroſq;* *approbaſſe* confiteris; eo uſque demùm audaciæ, impietatis, apoſtaſiæ provectus es, ut etiam Epiſcopos, quos tanquam peſtes & Antichriſtos ex Eccleſia radicitùs evellendos, atque exterminandos eſſe nuper docuiſti, eos nunc *à rege tuendos fuiſſe* affirmas, ne quid *Sacramento* ſcilicet *inaugurationis derogatum iret.* Nihil eſt ulterius jam ſceleris aut infamiæ quò poſſis procedere, quàm quòd ſolum ſupereſt, ut reformatam, quam polluis, religionem quamprimùm ejures. Quòd autem nos aïs *omnes ſectas & hareſes tolerare*, id noli accuſare; quamdiu te impium, qui Chriſtianorum ſanctiſſimos, & pleroſque etiam reformatos tibi adverſos *è tenebris orci prodire audes*

dicere

dicere, te vanum, mendacem, & conductitium calumniatorem, te denique Apostatam ecclesia tamen tolleret. Tuas autem exinde sycophantias, quibus magnam reliqui capitis partem insumis, & quæ monstrosa dogmata Independentibus, ad cumulandum iis invidiam, affingis, quidni omittam? cum neque ad causam, hanc regiam omninò pertineant, & ea ferè sint quæ risum potiùs aut contemptum cujusvis quam refutationem mereantur.

CAP. XI.

AD undecimum hoc caput videre mihi, Salmasi, quamvis nullo cum pudore, cũ aliqua tamen conscientia futilitatis tuæ accedere. Cùm enim hoc loco perquirendum tibi proposueris *qua authoritate* pronùntiatum de rege fuerit, subiungis quod à te nemo expectabat, *frustra id quæri*; scilicet *quæstionem huic vix locũ reliquit qualitas hominum qui id fecere*. Cũ igitur, quàm es importunitatis & impudentiæ in hac causa suscipienda compertus, tam sis nunc etiã loquacitatis tibi conscius, eò à me brevius responsum feres. Quærenti jam tibi *qua authoritate* ordo plebeius vel judicavit ipse regem, vel aliis id judicium delegavit, respondeo supremã: supremam quemadmodum habuerit, docebunt te ea quæ tunc à me dicta sunt, cum te supra

hac ipſa re gnaviter ineptientem redarguerem. Quòd ſi tibi ſaltem crederes, poſſe te ullo tempore quod ſatis eſt dicere, non eadem toties cantare odioſiſſimè ſoleres. Aliis autem delegare ſuam judicandi poteſtatem ordo plebeius eadem ſanè ratione potuit, qua tu regem, qui & ipſe omnem poteſtatem à populo accepit, eandem aliis delegare potuiſſe dicis. Unde in illa ſolenni conventione, quam nobis objeciſti, cum Angliæ tum Scotiæ ſummi ordines religioſè profitentur ac ſpondent, ea ſe ſupplicia de perduellibus eſſe ſumpturos, *quibus utriuſque gentis poteſtas judiciaria ſuprema, aut qui ab ea delegatàm poteſtatem accepturi erant*, plectendos judicarent. Audis hic utriuſque gentis Senatum una voce teſtantem ſe poſſe ſuam authoritatem judiciariam, quam *ſupremam* ipſi vocant, aliis delegare: vanam ergo & frivolam de iſta poteſtatis delegatione controverſiam moves, At *cum his*, inquis, *judicibus è domo inferiori ſelectis juncti etiam judices fuere ex cohortibus militaribus ſumpti*; *nunquam autem militum fuit civem judicare*. Pauciſſimis te retundam; non enim de cive nunc, ſed de hoſto memineris nos loqui: quem ſi imperator bellicus cum tribunis militaribus ſuis, bello captum, & è veſtigio, ſi ita videretur, occidendum, pro tribunali judicare voluerit, an quicquam præter jus belli aut morem cenſebitur feciſſe? qui autem hoſtis reipublicæ, & bello captus eſt, ne pro

cive quidem is, nedum pro rege in ea repub. haberi poteſt. Hanc ipſa lex Regis Eduardi ſacroſancta ſententiam tulit; quæ negat malum regem aut eſſe regem, aut oportere regis nomine appellari. Ad illud autem quod aïs non *integram* plebis domum, ſed *mancam & mutilam de regis capite judicaſſe*, ſic habeto; eorum, qui regem plectendum eſſe cenſebant, longè majorem fuiſſe numerum, quàm qui res quaſcunque in Parlamento tranſigere, etiam per abſentiam cæterorum, ex lege debebant; qui cum ſuo vitio atque culpâ abeſſent (defectio enim animorum ad communem hoſtem peſſima abſentia erat) nullam iis, qui in fide permanſerant, afferre moram conſervandæ reipub. poterant; quam vacillantem, & ad ſervitutem atque interitum prope redactam, populus univerſus eorum fidei, prudentiæ, fortitudini primò commiſerat. Atque illi quidem ſtrenuè rem geſſere; exulcerati regis impotentiæ furori, inſidiis ſeſe objecere; omnium libertati atque ſaluti ſuam poſthabuere; omnia antehac Parlamenta, omnes majores ſuos prudentia, magnanimitate, conſtantia ſupergreſſi. Hos tamen populi magna pars, quamvis omnem illis fidem, operam, atque auxilium pollitica, ingratis animis in ipſo curſu deſeruit. Pars hæc ſervitutem & pacem cum ignavia atque luxuria ullis conditionibus volebat; pars altera tamen libertatem poſcebat, pacem non niſi firmam

atque honeſtam. Quid hîc ageret Senatus? partem hanc ſanam, & ſibi & patriæ fidelem defenderet, an deſertricem illam ſequeretur? Scio quid agere oportuiſſe dices; non enim Eurylochus, ſed Elpenores, id eſt vile animal Circeum, porcus immundus, turpiſſima ſervitute etiam ſub fœmina aſſuetus; unde nullum guſtum virtutis, & quæ ex ea naſcitur, libertatis habes; omnes eſſe ſervos cupis, quòd nihil in tuo pectore generoſum aut liberum ſentis, nihil non ignobile atque ſervile aut loqueris aut ſpiras. Injicis porrò ſcrupulum quòd *& Scotiæ rexerat, de quo ſtatuimus*, quaſi idcirco in Anglia impune quidvis illi facere liceret. Ut hoc caput denique præ cæteris elumbe atque aridum aliquo ſaltem facetè dicto queas concludere, *duæ*, inquis, *ſunt voculæ iiſdem ac totidem elementis conſtantes, ſolo literarum ſitu differentes, ſed immane quantum ſignificatione differentes, Vis, & Ius.* Minimè profectò mirum eſt, te trium literarum hominem tam ſcitam ex tribus literis argutiolam exculpere potuiſſe; hoc magis mirandum eſt quod toto libro aſſeris, duas res tam inter ſe cæteroqui *differentes*, in regibus unum atque idem eſſe. Quæ enim vis eſt unquam à regibus facta, quam non jus regium tu eſſe affirmaſti? Hæc ſunt quæ novem paginis bene longis reſponſione digna animadvertere potui; cætera ſunt ea, quæ aut identidem repetita haud ſemel refutavimus, aut ad hanc cauſam

cauſam diſceptandam nullum habent momentum. Itaque ſolito nunc brevior ſi ſum, id non meæ diligentiæ, quam in hoc ſummo tædio langueſcere non patior, ſed tuæ loquacitati, rerum & rationum tam caſſæ atque inani, imputandum erit.

CAP. XII.

VEllem equidem, Salmaſi, ne cui forte videar in regem Carolum, ſuo fato atque ſupplicio defunctum, iniquior eſſe aut acerbior, ut totum hunc de *criminibus ejus* locum, quod & tibi & tuis conſultius fuiſſet, ſilentio præteriiſſes. Nunc verò quoniam id magis placuit, ut de iis præfidenter & verbosè diceres, faciam profectò ut intelligas, nihil à te fieri incogitantius potuiſſe, quàm ut deterrimam cauſæ tuæ partem, nempe ejus crimina ad extremum refricanda & accuratiùs inquirenda reſervares; quæ, cum vera & atrociſſima oſtendere fuiſſe, & ejus memoriam omnibus bonis ingratam atque inviſam, & tui defenſoris odium quàm maximum in animis legentium noviſſimè reliquant. *Duæ*, inquis, *partes ejus accuſationis fieri poſſunt; una in reprehenſione vitæ verſatur, altera in delictis quæ tanquam rex potuit committere.* Et vitam quidem ejus inter cõvivia, & ludos, & fœminarũ greges

dilapſam facilè tacebo: quid enim habet luxus dignum memoratu? Aut quid hæc ad nos, ſi tantùm privatus feciſſet? poſtquam voluit rex eſſe, ut nec ſibi vivere, ita ne peccare quidem ſibi ſolùm potuit. Primùm enim exemplo ſuis vehementiſſimè nocuit; ſecundo loco, quod temporis libidinibus & rebus ludicris impendit, quod erat plurimum, id totum reip. quam ſuſceperat gubernandam, ſubduxit; poſtremò immenſas opes, innumerabilem pecuniam non ſuam, ſed publicam luxu domeſtico dilapidavit. Itaque domi rex malus primùm eſſe cœpit. Verum ad ea potius crimina *quæ malè regnando commiſiſſe arguitur* tranſeamus. Hic doles *tyrannum* eum, *proditorem*, & *homicidam* fuiſſe judicatum. Id non injuria factum demonſtrabitur. Tyrannum autem priùs, non ex vulgi opinione, ſed ex Ariſtotelis & doctorum omnium judicio definiamus. Tyrannus eſt qui ſuam duntaxat, non populi utilitatem ſpectat. Ita Ariſtoteles ethicorum decimo, & alibi, ita alii plerique. Suane commoda an populi ſpectarit Carolus, pauca hæc de multis, quæ tantummodò perſtringã, teſtimonio erunt. Cum aulæ ſumptibus patrimonium & proventus regii non ſufficerent, imponit graviſſima populo tributa; iiſque abſumptis nova excogitavit; non ut rempub. vel augeret, vel ornaret, vel defenderet, ſed ut populi non unius opes vel unam in domum congerendas inferret, vel una in domo diſſi-

diſſiparet. Hunc in modum ſine lege cum pervolaret omnia, quod unicum ſciebat ſibi fræno fore, Parlamentum aut funditus abolere, aut convocatum haud ſæpius quàm id ſuis rationibus conduceret, ſibi ſoli reddere obnoxium conatus eſt. Quo fræno ſibi detracto, aliud ipſe populo frænum injecit: Germanos equites, pedites Hibernos per urbes, pérque oppida quaſi in præſidiis, cum bellum eſſet nullum, collocandos curavit: parúmne tibi adhuc tyrannus videtur? In quo eriam, ut in aliis multis rebus, quod ſupra per occaſionem abs te datam oſtendi (quanquam tu Carolum Neroni crudeliſſimo conferri indignaris) Neroni perquàm ſimilis erat: nam & Senatum ille è repub. ſe ſublaturum perſæpe erat minatus. Interea conſcientiis religioſorum hominum, ſupra modum gravis, & cæremonias quaſdam & ſuperſtitioſos cultus, quos è medio papiſmo in eccleſiam reduxerat, omnes adigebat, renuentes aut exilio aut carcere multabat; Scotos bis eam ob cauſam bello adortus eſt. Huc uſque ſimplici ſaltem vice nomen tyranni commeruiſſe videatur. Nunc cur adjectum in accuſatione proditoris nomen fuerit exponam. Cum huic Parlamento ſæpiùs polliciris, edictis, execrationibus confirmaſſet, ſe nihil contra rempub. moliri, eodem ipſo tempore aut papiſtarum delectus in Hibernia habebat, aut legatis ad regem Daniæ clanculùm miſſis, arma, equos, auxilium diſertè

contra Parlamentum petebat, aut exercitum nunc Anglorum nunc Scotorum pretio ſollicitabat; illis Urbem Londinum diripiendam, his quatuor provincias Aquilonares Scotorum ditioni adjungendas promiſit, ſi ſibi ad Parlamentum quoquo modo tollendum commodare ſuam operam vellent. Cum hæc non ſuccederent, cuidã Dillonio perduelli dat ſecretiora ad Hibernos mandata, quibus juberentur omnes Anglos ejus inſulæ colonos repente armis adoriri. Hæc ferè proditionum ejus monumenta ſunt, non vanis rumoribus collecta, ſed ipſis literis ipſius manu ſubſcriptis atque ſignatis comperta. Homicidam denique fuiſſe, cujus acceptis mandatis Hiberni arma ceperint, ad quinquies centena millia Anglorum in ſumma pace nihil tale metuentium exquiſitis cruciatibus occiderint, qui etiam tantũ reliquis duobus regnis bellum civile conflârit, neminem puto negaturum. Addo enim quod in illo Vectenſi colloquio hujus belli & culpam & crimen rex palàm in ſe ſuſcepit, eoque omni Parlamentum notiſſima confeſſione ſuâ liberavit. Habes nunc breviter quamobrem rex Carolus & tyrannus & proditor & Homicida judicatus fuerit. At *cur non prius*, inquis, neque in illo *ſolenni ſœdere*; neque poſtea cum dedititius eſſet, vel ab *Preſbyterianis* vel *ab Independentibus* ſic judicatus eſt, ſed potius, *ut regem decuit accipi, omni reverentia eſt exceptus?* Vel hoc

hoc ſolo argumẽto perſuadericuivis intelligenti queat, non niſi ſerò tandem, & poſtquam omnia ſuſtinuerant, omnia tentaverant, omnia perpeſſi erant, deliberatum Ordinibus fuiſſe regem abjicere. Tu id ſolus malitiosè nimis in invidiã rapis, quod ſummam eorum patientiam, æquanimitatem, moderationẽ, faſtuſq; regi tolerantiam nimis fortaſſe longam apud omnes bonos teſtabitur. At *menſe Auguſto qui præceſſit ejus ſupplicium, domus Communium quæ ſola jam tum renabat & Indepentibus erat obnoxia, ſcripſit literas ad Scotos, quibus teſtabatur nunquam ſibi animo fuiſſe mutare ſtatum qui huc uſque in Anglia obtinuerat ſub rege, domo dominorum & Communium.* Vide jam quàm non doctrinæ Independentiũ abrogatio regis attribuenda ſit. Qui ſuam diſſimulare doctrinam non ſolent, etiam potiti rerũ profitentur *nunquam ſibi in animo fuiſſe ſtatum regni mutare.* Quod ſi id poſtmodum in mentẽ venit, quod in animo non fuit, cur non licebat quod rectius, & è repub. magis eſſe videbatur, id potiſſimum ſequi? præſertim cum Carolus nequeexorari, neque flecti ullo modo potuerit, ut juſtiſſimis eorum poſtulatis, quæque ſemper eadem ab initio obtulerant, aſſentiretur. Quas initio de religione, quas de jure ſuo ſententias perverſiſſimas tuebatnr, nobiſque adeò calamitoſas, in iiſdem permanebat: ab illo Carolo nihil mutatus, qui & pace & bello, tanta nobis omnibus mala intulerat. Siquid

eſt aſſenſus, id & invitè facere, & quamprimum ſui juris foret, pro nihilo ſe habiturum haud obſcuris indiciis ſignificabat: idē aperte filius, abducta ſecum per eos dies claſſis parte, ſcripto, idem ipſe per literas ad ſuos quoſdam in urbe declarabat. Interea cum Hibernis Anglorū hoſtibus immaniſſimis, reclamante Parlamento, fœdis conditionibus occultè pacem coagmentaverat, Anglos ad repetita inutiliter colloquia & pacem quoties invitabat, toties contra eos omni ſtudio bellum coquebat. Hic illi quibus concredita reſpub. erat, quò ſe verterēt? an commiſſam ſibi noſtram omnium ſalutem in manus hoſti acerbiſſimo traderent? An alterum belli propè internecini ſeptēnium, nequid pejus ominemur, gerendum nobis iterum, & exantlandum relinquerent: Deus meliorem illis mentem injecit, ut prioribus de rege non movendo cogitationibus, non enim ad decreta pervenerant, rempub. religionem, libertatē ex ipſo illo fœdere ſolenni anteponerent; quæ quidem ſtante rege conſtare non poſſe, tardiùs illi quidem quàm oportuit, ſed aliquando tamen viderunt. Sanè Parlamento nunquam non liberum atque integrū eſſe debet, ex re natâ quàm optimè reipub. conſulere: neque ita ſe prioribus addicere ſententiis, ut religio ſit in poſterum, etiamſi Deus dederit, vel ſibi, vel reipub. plus ſapere. At *Scoti non idem ſentiunt, quinimo ad filium Carolum ſcribentes, ſacratiſſimum regem appellant.*

appellant parentem ejus, & sacerrimum facinus quo necatus est. Cave plura de Scotis, quos non noviſti; nos novimus, cum eundem regem *sacerrimum*, & homicidam & proditorem; facinus quo tyrannus necaretur *sacratiſſimum* appellarent. Nunc regi quam dicam ſcripſimus, quaſi parùm commodè ſcriptam cavillaris, & *quid opus fuerit ad Elogium illud tyranni addere proditoris & homicidæ titulos*, quæris: *cum tyranni appellatio omnia mala comprehendat*; tum quis tyrannus ſit grammaticè & gloſſematicè etiam doces. Aufer nugas iſtas literator, quas una Ariſtotelis definitio modò allata nullo negotio diſſlabit; quæque te doctorem docebit nomen tyranni, quoniam tuâ nihil intereſt præter nomina intelligere, poſſe citra proditionem & homicidium ſtare. Atqui *leges Anglicanæ non dicunt proditionis crimen regem incurrere ſi procuraverit ſeditionem contra ſe vel populum ſuum.* Neque dicunt, inquam, Parlamentum læſæ Majeſtatis reum eſſe, ſi malum regem tollat, aut unquam fuiſſe, cum ſæpius olim ſuſtulerit: poſſe autem regem ſuam majeſtatem lædere atque minuere, immò amittere, clara voce teſtantur. Quod enim illa lege Sti Edouardi legitur, *nomen regis perdere*, nihil aliud eſt quàm regio munere ac dignitate privari; quod accidit Chilperico Franciæ regi, cujus exemplum illuſtrandæ rei cauſa eodem loco lex ipſa ponit. Committi autem ſummam perduellionem

tam in regnum, quam in regem non eſt apud nus jurisperitus qui inficias ire poſſit. Provoco ad ipſum, quem profers Granvillanum, *Siquis aliquid fecerit in mortem regis, vel ſed itionem regni, crimen proditionis eſſe.* Sic ill machinatio quâ Papiſtæ quidam Parlamenti curiam cum ipſis ordinibus uno ictu pulveris nitrati in auras disjicere parabant, non in regem ſolum, ſed in Parlamentum & regnum, ab ipſo Jacobo & utraque ordinum domo *ſumma proditio* judicata eſt. Quid plura attinet in re tam evidenti, quæ tamen facilè poſſem, ſtatuta noſtra allegare? cum ridiculum planè ſit & ratione ipſa abhorrens, committi perduellionem in regem poſſe, in populum non poſſe, propter quem & cujus gratia, cujus, ut ita dicam, bona veniâ, rex eſt id quod eſt. Fruſtra igitur tot ſtatuta noſtra deblateras, fruſtra in vetuſtis legum Anglicarum libris exerces te atque volutas; ad quas vel ratas vel irritas habendas Parlamenti authoritas ſemper valùit; cujus etiam ſolius eſt, quid ſit perduellio, quid læſa majaſtas interpretari: quam majeſtatem nunquam fic à populo in regem tranſiiſſe, ut non multo celſior atque auguſtior in Parlamento conſpiciatur, jam ſæpiùs oſtendi. Te verò vappam & circulatorem Gallum jura noſtra interpretantem quis ferat? Vos verò Anglorum perfugæ, tot epiſcopi, doctores, jurisconſulti, qui literaturam omnem & eruditionem vobiſcum ex

Anglia-

Anglia aufugiſſe prædicatis, adeóne ex veſtrûm numero nullus cauſam regiam atq; ſuam defendere ſatis ſtrenuè ſatíſque latinè ſciebat, gentibúſque exteris dijudicandam exponere, ut cerebroſus iſte & crumenipeta Gallus mercede accerſendus in partes neceſſariò eſſet, qui regis inopis, tot doctorum & ſacerdotum infantiâ ſtipati, patrocinium ſuſciperet? magna, mihi credite, infamiâ etiam hoc nomine apud exteras nationes flagrabitis: & meritò vos utique cecidiſſè causâ omnes exiſtimabunt, quam ne verbis quidem, nedum armís aut vîrtute ſuſtinere valuiſtis. Sed ad te redeo, vir bone, dicendi perite, ſi tute modò ad te rediiſti; nam ſtertentem te tam prope finem & de *morte* voluntaria neſcio quid ab re ſomniantem offendo; tum ſtatim negas *cadere in regem ſuæ mentis compotem, ut populum ſeditionibus diſtrahat, exercitus ſuos hoſtibus debellandos tradat, ut factiones contra ſe ſuſcitet.* Quæ omnia cum & alii multi reges, & Carolus ipſe fecerit, dubitare nõ potes, præſertim Stoicus, quin ut omnes improbi, ſic omnes quoq; tyranni prorſùs inſaniant. Flaccum audi.

Quem mala ſtultitia, & quascunque inſcitia veri
Cæcum agit, inſanum Chryſippi porticus & grex
Autumat, hac populos, hac magnos formula reges
Excepto ſapiente, tenet.

Si igitur inſani cujuſpiam facti crimen à rege Carolo amovere cupis, debebis improbitatem ab eò priùs amovere quàm inſaniã. At enim *rex*

non

non potuit proditionem in eos committere, qui vaſſalli ipſius & ſubjecti fuere. Primùm, cum æquè atque ulla gens hominùm liberi ſimus, nullum barbarum morem fraudi nobis eſſe patiemur: fac deinde *vaſſallos* fuiſſe nos regis, ne ſic quidem tyrannum perferre dominum tenemur. Omnis ea ſubjectio, ut ipſæ leges noſtræ loquuntur, *honeſto & utili* definita eſt. Leg. Hen. 1. c. 55. Fidem eam eſſe *mutuam* juriſconſulti omnes tradunt, ſi dominus *ligeam*, quod aïunt, *defenſionem* Præſtiterit: ſin è contrario nimiùm ſævus fuerit, aut atrocem aliquam injuriam intulerit, *diſſolvi & penitùs extingui omnem homagii connexionem*. Hæc ipſa Bractoni verba & Fletæ ſunt. Unde vaſſallum eſt ubi lex ipſa in dominum armat; eúmque ſingulari certamine à vaſſallo, ſi acciderit interimendum tradit. Idem ſi univerſæ civitati aut nationi in tyrannum non licuerit, deterior liberorum hominum conditio quàm ſervorum erit. Nunc Caroli homicidia aliorum regum partim homicidiis, partim juſtè fectis excuſare contendis. De lanienâ Hibernienſi *remittis lectorem ad opus illud regium Iconis Baſilicæ*; & ego te remitto ad Iconoclaſtem. *Captam Rupellam*, proditos Rupellenſes, *oſtentatam potiùs quàm datam opem*, imputari Carolo non vis: imputetur necne meritò, non habeo dicere; ſatis ſupérque ab eo peccatum eſt domi, ne externa perſequi curem: omnes interim eccleſias proteſtantium, quotquot ullo tem-

tempore se contra reges religionis hostes armis defenderunt, eodem nomine rebellionis damnas. Quam contumeliam ab alumno suo sibi illatam quanti interfit ad disciplinam ecclesiasticam, suámque tuendam integritatem, non negligere, secum ipsi cogitent: nos etiam Anglos ea expeditione proditos acerbè tulimus. Qui enim regnum Angliæ in tyrannidem convertere diu meditatus erat, non, nisi extincto priùs militari civium robore ac flore, cogitata perficere se posse arbitrabatur. Aliud erat crimen regis quod ex jurejurando à regibus regnum capessentibùs dari solito verba quædam ejus jussu erasa fuerint, antequam juraret. O facinus indignum & execrandum! impium qui fecit, quid dicam qui defendit? nam quæ potuit, per Deum immortalem, quæ perfidia, aut juris violatio esse major? quid illi sanctius post sacratissima religionis mysteria illo jurejurando esse debuit? Quis quæso sceleratior, ipse qui in legem peccat, an qui secum legem ipsam ut peccare faciat dat operam? aut denique ipsam legem tollit ne peccasse videatur? Agedum, jus hoc religiosissimè jurandum rex iste violavit; sed ne palàm tamen violasse videretur, turpissimo quodam adulterio per dolum corrupit; & ne pejerasse diceretur, jus ipsum jurandum in perjurium vertit. Quid aliud potuit sperari, nisi injustissimè, versutissimè, atque infelicissimè regnaturum esse eum, qui ab injuria tam de-

testanda

teſtanda auſpicatus regnum eſt; júſque illud primum adulterare auderet, quod ſolum impedimento ſibi fore, ne jura omnia perverteret, putabat. At enim *Sacramentum* illud, ſic enim defendis, *non magis obligare reges poteſt quàm leges; legibus autem ſe devinciri velle præ ſe ferunt, & ſecundnm eas vivere, cum tamen re vera iis ſoluti ſint.* Quemquàmne tam ſacrilego, tàmque inceſto ore eſſe, ut ſacramentum religioſiſſimnm tactis Evangeliis datum, quaſi per ſe leviculum ſolvi ſine cauſa poſſe aſſerat? Te verò, ſcelus atque portentum ipſe Carolus redarguit; qui cum ſacramentum illud non eſſe per ſe leve quidpiam exiſtimaret, idcircò ejus religionem aut ſubterfugere, aut fallaciâ quavis eludere ſatius duxit, quàm apertè violare, & corruptor jusjurandi hujus & falſarius eſſe maluit, quàm manifeſtè perjurus. At verò *jurat quidem rex populo ſuo, ut populus viciſſim regi, ſed populus jurat regi fidelitatem, non populo rex.* Lepidum ſanè hominis commentum! annon qui juratus promittit atque ſpondet ſe quidpiam fideliter præſtiturum, fidem ſuam iis obligat qui jusjurandum ab eo exigunt? Rex ſanè omnis quoad præſtanda ea quæ promittit, & *fidelitatem*, & *obſequium*, & *obedientiam populo* jurat. Hic ad Guilielmum Conquæſtorem recurris, qui ipſe, non quod ſibi collibitum erat, ſed quod populus ab eo & magnates poſtulabant, id omne haud ſemel

ſemel jurare eſt coactus ſe præſtiturum. Quòd, ſi multi reges *coronam* ſolenni ritu non *accipiunt*, & proinde non jurant, & tamen regnant, idem de populo reſponderi poteſt, cujus pars magna fidelitatem nunquam juravit. Si rex ob eam cauſam ſolutus erit, erit & populus. Quæ autem pars populi jurabat, non regi ſolùm, ſed regno & legibus jurabat, à quibus rex factus eſt, & quidem eatenus tantùm regi, quod is leges obſervaret, *quas vulgus*, id eſt, communitas ſive plebeius ordo *elegerit*. Stultior enim ſit, qui legum noſtrarum loquelam ad puriorem ſemper latinitatem exigere velit. Hanc clauſulam, *quas Vulgus elegerit*, Carolus, antequam coronam acciperet ex formula juramenti regii eradendam curavit. At, inquis, *ſine regis aſſenſu nullas leges vulgus elegerit*, eóque nomine duo ſtatuta citas, unum Anni *xxxvij*. Hen. 6. *c. xv*. alterum *decimo tertio*, Edouardi IV. c. VIII. Tantùm autem abeſt quominùs eorum alterutrum in libro ſtatutorum uſquam appareat, ut annis abs te citatis, neque rex iſte neque ille ullum omninò ſtatutum promulgaverit. Tu fidem jam perfugarum, ſtatuta tibi dictantiũ, eluſus quærere; dum alii tuam admirantur impudentiam ſimul & vanitatem, quem non pudebat iis in libris verſatiſſimumum videri velle, quos inſpexiſſe nunquam, ne vidiſſe quidem tam facilè argueris. Clauſulam autem iſtam jusjurandi, quam tu perfricti oris balatro *commentitiam*

audes

audes dicere, *regis*, inquis, *defensores fieri posse aiunt*, ut in aliquot antiquis exemplaribus extiterit, *sed in desuetudinem abiisse, quòd commodam significationem non haberet.* Verùm ob id ipsum majores nostri illam clausulam in hoc regis jurejurándo posuere, ut significationem tyrannidi semper non commodam haberet. In desuetudinem autem si abierat, quod tamen falsissimum est, quis neget multo meliori jure revocandam fuisse? frustra, si te audiam: quippe *in regibus* mos ille *Jurandi qui hodie receptus est, cæremonialis est tantúm.* Atqui rex, cum episcopos aboleri oportuit, per illud jusjurandum non licere sibi causatus est. Atque ita sacramentum illud sanctissimum, quoties ex usu est regis, vel solidum quiddam & firmum erit, vel inane tantùm & *cæremoniale.* Quod ego vos obtestor, Angli, etiam atque etiam animadvertatis: & qualem estis regem habituri, si redierit, vobiscum reputetis: non enim in mentem venisset unquam huic Grammatico sceleroso & extraneo de jure regis Anglorum velle scribere, aut posse, nisi Carolus ille extorris, disciplinâ patriâ imbutus, unáque illi monitores ejus profligatissimi, quid hac de re scribi vellent omni studio suggessissent. Dictabant huic illi, *totum Parlamentum proditionis in regem insimulari posse*, vel ob hoc solum, quòd *sine assensu regis declaravit omnes esse proditores qui arma contra Parlamentum Angliæ sumpserunt*; *vassallum*

scilicet

ſcilicet regis eſſe Parlamentum; jusjurandum verò regium *cæremoniale tantùm* eſſe, quidni *vaſſallum* etiam? Ita neque legum ulla ſanctitas, neque ſacramenti ulla fides, aut religio, quicquam valebit ad cohibendam à vita atque fortunis veſtrûm omnium vel libidinem effrænati regis, vel ultionem exacerbati: qui ita inſtitutus à pueritia eſt, ut leges & religionem, ipſam denique fidem vaſſallari ſibi, & ſervire ſuis libitis arbitretur debere. Quanto præſtabilius eſſet, vobiſque dignius, ſi opes, ſi libertatem, ſi pacem, ſi imperium vultis, à virtute, induſtria, prudentia, fortitudine veſtra indubitanter petere hæs omnia, quàm ſub regio dominatu incaſsùm ſperare? Certè qui ſine rege ac domino parari hæc poſſe non putant, dici non poteſt, quàm abjectè, quàm non honeſtè, non dico quâ indignè, de ſe ipſi ſtatuant: quid enim aliud niſi ſe inertes, imbecillos, mentis inopes, atque conſilii, corpore atque animo ad ſervitium natos, fatentur eſſe? Et ſervitus quidem omnis homini ingenuo turpis eſt; vobis autem poſt libertatem Deo vindice; veſtróque marte recuperatam, poſt tot fortia facinora, & exemplum in regem potentiſſimum tam memorabile editum, velle rurſus ad ſervitutem, etiam præter fatum, redire, non modo turpiſſimum, ſed & impium erit, & ſceleratum: párque veſtrûm ſcelus illorum ſceleri erit, qui ſervitutis olim Ægyptiacæ deſiderio capti, multis tandem cladibus

dibus ac variis divinitùs abſumpti, liberatori Deo pœnas tam ſervîlis animi dedere. Quid tu interim, ſervitutis conciliator? *Potuit*, inquis, *rex proditionis & delictorum aliorum gratiam facere; quod ſatis evincit legibus eum ſolutum fuiſſe.* Proditionis quidem, non quæ in regnum, ſed quæ in ſe commiſſa erat, poterat rex, ut quivis alius, gratiam facere: poterat & qnorundam aliorum fortaſſe maleficiorum, quanquam non id ſemper: an ideò qui maleficum ſervandi nonnunquam jus quoddam habet, idem continuò omnes bonos perdendi jus ullum habebit? Citatos in curiam, eámque inferiorem, reſpondere non tenetur, niſi per procuratorem, rex, an ideo in Parlamentum citatus ab univerſis non veniet? non ipſe reſpondebit? *Conari* nos aïs *Batavorum exemplo factum noſtrum tueri*, atque hinc, ſtipendio ſcilicet metuens quo te Batavi luem atque peſtem alunt, ne Anglos infamando etiam Batavos altores tuos infamaſſe videaris, demonſtrare cupis quàm *diſſimile ſit quod hi & quod illi fecerunt.* Quam ego collationem tùam, quanquam in ea quædam ſunt ſalſiſſima, alia, ne ſalario fortaſſe tuo non ſaris litaris, palpum olent, omittam. Negant enim Angli opus ſibi eſſe ut exterorum quorumvis exemplo facta ſua tueantur. Habent leges, quas ſecuti ſunt, patrias, hac in parte, ſicubi terrarum aliæ ſunt, optimas: habent quos imitentur, majores ſuos, viros fortiſſimos, qui immoderatis regum imperiis

periis nunquam ceſſere; multos eorum intoleran-tiùs ſe gerentes per ſupplicium necavere. In libertate ſunt nati, ſibi ſufficiunt, quas volunt leges, poſſunt ſibi ferre; unam præ cæteris colunt antiquiſſimam, à natura ipſa latam, quæ omnes leges, jus òmne atque imperium civile non ad regum libidinem, ſed ad bonorum maximè civium ſalutem refert. Jam præter quiſquilias & rudera ſuperiorum capitum reſtare nihil video; quorum quidem acervum cum ſatis magnũ in fine congeſſeris, neſcio quid aliud tibi volueris, niſi hujus tuæ fabricæ ruinam quaſi præſagire. Tandem aliquãdo poſt immenſam loquacitatem rivos claudis; *Deum teſtatus te hanc cauſam tuendam ſuſcepiſſe, non tantùm quia rogatus, ſed quia meliorem nullam te potuiſſe defendere conſcientia tibi ſuggeſſit.* Rogatus tu in res noſtras tibi alieniſſimas, nobis non rogantibus te interponas? Tu populi Anglicani ſũmos magiſtratus pro authoritate pròque imperio ſibi commiſſo qnod ſuum munus eſt in ſua ditione agentes, nulla injuriâ laceſſitus (neq; enim natum te eſſe ſciebant) indigniſſimis verborum contumeliis laceres, libróque infamie dito proſcindas? A quo autem rogatus? An ab uxore, credo, quæ jus, regium, ut perhibent, in te exercet; quæque tibi, quoties libet, ut illâ Fulvia, cujus, ex epigrammate obſcœno, centones mòdo conſuiſti (*p.* 320.) *aut* ſcribe *aut pugnemus* ait: unde tu, ne ſigna canerent, ſcribere male bas.

bas. An rogatus fortaſſe à Carolo minore, & perditiſſimo illo peregrinantium aulicorum grege, quaſi alter Balaamus ab altero Balacco rege accerſitus, ut jacentem regis cauſam, & malè pugnando amiſſam maledicendo erigere dignarere? Sic ſanè fieri potuit; niſi quod hoc ferè interfuit; ille enim vir ſagax aſino inſidens locutuleio ad execrandum venit; tu aſinus loquaciſſimus inſeſſus & fœmina, & ſanatis quos vulneraveras epiſcoporum capitibus obſitus, apocalypticæ illius beſtiæ parvam quandam imaginem exprimere videris. Sed ferunt pœnituiſſe te hujus libri, pòſt paulò quàm ſcripſiſſes. Benè profectò habet; tuam itaque ut teſtere omnibus pœnitentiam, nihil tibi priùs faciendum erit, quàm ut pro libro tam longo unam tantummodò literam adhuc longam ex te facias. Sic enim pœnituit Iſcarioten illum Judam cui ſimilis es; idque novit puer Carolus, qui crumenam idcircò tibi, inſigne illud Judæ proditoris, dono miſit, quòd primùm audierat, & poſtmodùm ſciebat, te apoſtatam eſſe & Diabolum. Judas ille Chriſtum prodidit, tu Chriſti Eccleſiam; Epiſcopos Antichriſtos eſſe docueras, ad eos defeciſti: quos inferis damnaveras, eorum cauſam ſuſcepiſti: Chriſtus omnes homines liberavit, tu omnes ad ſervitutem redigere conatus es: ne dubita, poſtquàm in Deum, in eccleſiam, in omne genus hominum tam impius fuiſti, quin te etiam idem exitus maneat,

maneat, ut desperatione magis quam pœnitentiâ ductus, tuique pertæsus, ab infelici tandem arbore pendens, sicut & par ille tuus olim, medius crepes; illamque malefidam & fallacem conscientiam, bonorum & sanctorum insectatricem, ad destinatas tibi qnandoque supplicii sedes præmittas. Hactenus, quod initio institueram ut meorum civium facta egregia contra insanam & lividissimam furentis sophistæ rabiem, & domi & foris defenderem, jusque populi commune ab injusto regum dominatu assererem, non id quidem regum odio, sed tyrannorum, Deo bene juvante videor jam mihi absolvisse: neque ullum sine responso vel argumentum, vel exemplum, vel testimonium ab adversario allatum sciens prætermisi, quod quidem firmitatis in se quicquam, aut probationis vim ullam habere videretur; in alteram fortasse partem culpæ propior, quòd sæpiusculè ineptiis quoque ejus, & argutiis tritissimis, quasi argumentis, respondendo, id iis tribuisse videar, quod ignæ non erant. Unum restat, & fortasse maximum, ut vos quoque, ô Cives adversariũ hunc vestrum ipsi refutetis; quod nulla alia ratione video posse fieri, nisi omnium maledicta vestris optimè factis exsuperare perpetuò cõtendatis. Vota vestra & preces ardentissimas Deus, cum servitutis haud uno genere oppressi, ad eum confugistis, benignè exaudiit. Quæ duo in vita hominum mala sanè maxima sunt,

&

& virtuti damnosissima, Tyrannis & superstitio, iis vos gentium primos gloriosè liberavit; eam animi magnitudinem vobis injecit, ut devictum armis vestris & dedititicium regem judicio inclyto judicare, & condemnatum punire primi mortalium non dubitaretis. Post hoc facinus tam illustre, nihil humile aut angustum, nihil non magnum atque excelsum & cogitare & facere debebitis. Quam laudem ut assequamini, hac sola incedendum est via, si ut hostes bello domuistes, ita ambitionem, avaritiam, opes, & secundarum rerum corruptelas, quæ subigunt cæteras gentes hominum, ostenderitis posse vos etiam inermes media in pace omnium mortalium fortissimè debellare: si, quam in repellenda servitute fortitudinem præstitistis, eam in libertate conservanda justitiam, temperantiam, moderationem præstiteritis. His solis argumentis & testimoniis evincere potestis, non esse vos illos, quos hic probris insequitur, *Perduelles, latrones, sicarios, parricidas, fanaticos*; non vos ambitionis aut alieni invadendi studio, non seditione, aut pravis ullis cupiditatibus, non amentia aut furore percitos, regem trucidâsse, sed amore libertatis, religionis, justitiæ, honestatis, patriæ denique charitate accensos, tyrannum puniisse. Sin autem, quod, bone Deus, ne unquam siveris, aliter in animum induxeritis, si in bello fortes, in pace turpes eritis, qui manifestum sensistis numen vobis tam propitium, hostibus tam grave, neque exemplo tam insigni & memorando ante oculos posito, Deum vereri, & justitiam colere didiceritis, quod ad me attinet, concedam sanè, & fatebor, neque enim potero negare, ea omnia quæ nunc maledici & mendaces de vobis pessimè aut loquuntur aut sentiunt, vera esse: vósque multo iratiorem brevi tempore experturi estis Deum, quàm aut infensum inimici vestri, aut vos benignum & faventem & paternum, præ cæteris omnibus terrarũ orbis gentibus hodiernis, experti estis.
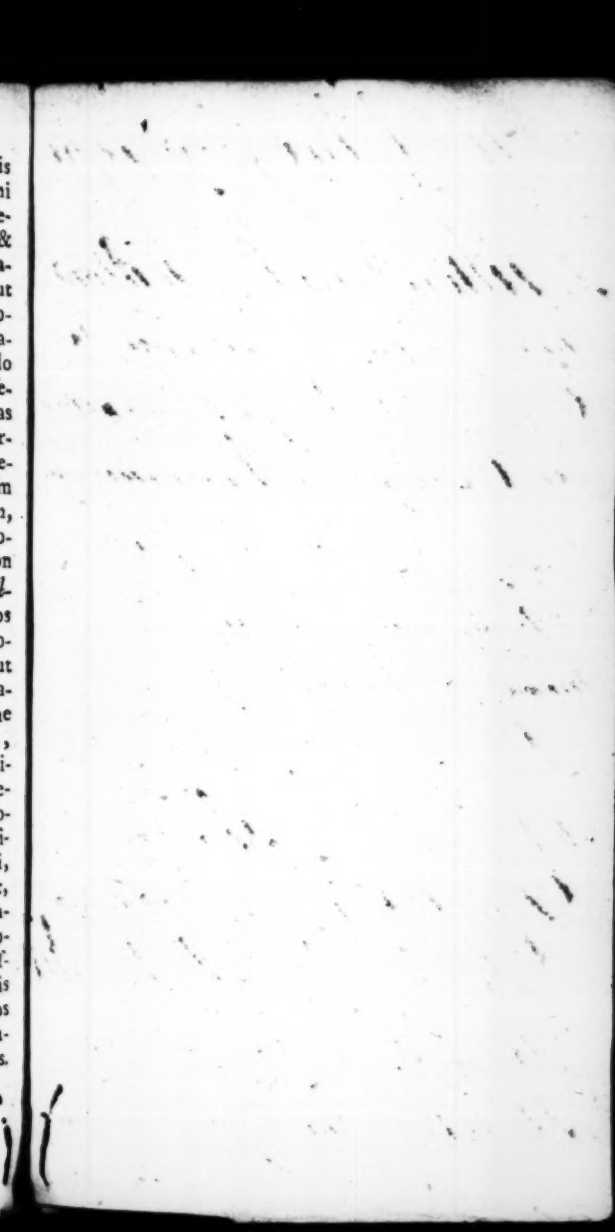
FINIS.